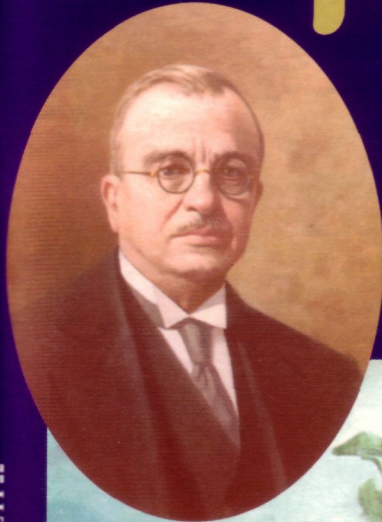

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

28^η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940:

«Θὰ νικήσωμεν ἀλλὰ διὰ τοὺς Ἕλληνας
ὑπὲρ τὴν νίκηὴν ἢ δόξα»

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΤΑΞΑΣ

ΔΩΡΟΝ
ΜΙΑ ΑΦΙΣΑ

ΑΕΡΑ ...

28^η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940

Η ΕΛΛΑΣ ΕΓΕΝΕΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟΝ ΔΟΞΗΣ
ΔΙ' ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑ

Η ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Η ΔΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ ΔΙΩΞΕΩΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εἰς τὴν 28 ^{ην} Ὀκτωβρίου	2
Τὸ ἀναιδὲς ἰταλικὸν τελεσίγραφον	6
Διάγγελμα καὶ χαιρετισμὸς τοῦ Ἰ. Μεταξᾶ	7
Ὁ λόγος τοῦ Ἰ. Μεταξᾶ πρὸς τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ Τύπου	8
Δημοσιεύματα καὶ δηλώσεις διὰ τὸ «Ὄχι» καὶ τὸν Ἰ. Μεταξᾶν	11
Ἡ διαμαρτυρία καὶ τὸ μανιφέστο τῶν Ἑλλήνων διανοουμένων	13
Ὁ Βασιλεὺς καὶ ὁ Στρατὸς Του	14
Ἡ πρώτη περίοδος τοῦ Πολέμου	15
Σάλος εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἰταλικῆς ἡγεσίας	25
Δηλώσεις ξένων προσωπικοτήτων διὰ τὸ Ἔπος 1940-1941	30
Υποβρύχιον «Παπανικολῆς»: Ὁ τρόμος τῶν ἰταλικῶν νηοπομπῶν	31
Ὁ τορπιλισμὸς τῆς «Ἑλλης»	34
28η Ὀκτωβρίου 1940: Ἡ Ἑλλάς ἐγένετο σύμβολον δόξης	35
Ἡ δρᾶσις τῆς Ἀεροπορίας Διώξεως (1940-41)	50
Ὁ ἄθλος τοῦ Μητραλέξη	57
Ἱστορία τοῦ πολέμου τῆς Ἑλλάδος	59
Βιβλιοπαρουσιάσεις	77

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 2001

Σεπτέμβριος - Οκτώβριος 2004
Τεύχος 11ο Τιμή: 5,00 ΕΥΡΩ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ—ΕΚΔΟΤΗΣ
Δημήτριος Σ. ΤΑΣΣΟΠΟΥΛΟΣ

Μέτωνος 62 & 64-Χολαργός -15561-ΑΘΗΝΑΙ
Τηλ: 210/65.47.948

Τηλεμοιότυπον: 210/65.44.670
e-mail: nightssky@hol.gr

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ
Δημήτριος ΤΑΣΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ — ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ
Έμμανουήλ ΣΑΞΩΝΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ: 30,00 Εὐρώ (6 τεύχη).
Οργανισμοί—Βιβλιοθήκαι: 60,00 Εὐρώ.
Με ταχυδρομική ή τραπεζική επίταγή,
εις τὸ ὄνομα καὶ τὴν διεύθυνσιν τοῦ
Εκδότου. Εξωτερικὸν: 40,00 Εὐρώ με
τραπεζικὴ επίταγή.

Η «ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ» κυκλοφορεῖ εἰς τὰ κεντρικὰ περίπτερα καὶ πάγκους ἐφημερίδων Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Επαρχίας καὶ Κύπρου μέσῳ τοῦ Πρακτορείου Διανομῆς Ἑλληνικοῦ Τύπου Α.Ε. «ΕΥΡΩΠΗ». Επιπλέον διατίθεται ἀπὸ τὴν «ΒιβλιοΠαιδεία» καὶ ὅλα τὰ κεντρικὰ βιβλιοπωλεῖα τῶν Ἀθηνῶν.

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ἡ ἀναδημοσίευσίς, ἡ ἀναπαραγωγή, ὀλική, μερικὴ ἢ περιληπτικὴ ἢ κατὰ παράφραση ἢ διασκευὴ ἀπόδοσις τοῦ περιεχομένου τοῦ περιοδικοῦ με ὁιονδήποτε τρόπο, μηχανικὸ, ἠλεκτρονικὸ, φωτοτυπικὸ, ἠχογραφῆσεως ἢ ἄλλο, ἀνευ προηγουμένης γραπτῆς ἀδείας τοῦ ἐκδότου. Νόμος 2121/1993 καὶ κανόνες Διεθνoῦς Δικαίου.

Ε.Ο.Ν **ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΠΛΕΚΕΤΕ!**
Καὶ αὐτὴ ἐργάζεται

ΔΙΑ ΤΗΝ ΝΙΚΗΝ
25-26-27 ΙΑΝΟΥΑΡ.
Δώσατε ὅτι μπορείτε γιὰ
παιδιὰ τῆς Ε.Ο.Ν γιὰ
τοὺς Στρατιῶτες μας.

«...Πλέκε γερνόντισσα γοργά, πλέκε καὶ καρτεροῦνε τὰ ναιῖτα ἀπὸ τὰ γερατιὰ τώρα νὰ ζεσταθοῦνε...».
Μαρία Λοβέρδου, περ. Νέα Ἑστία, 15-1-41

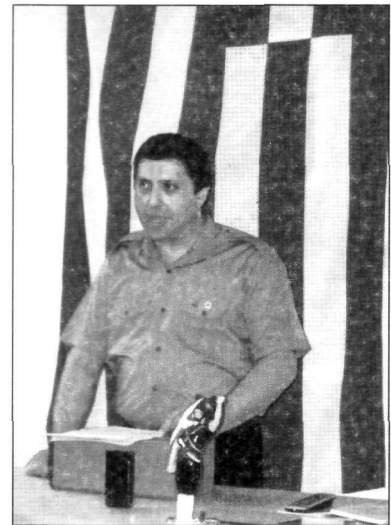
ΕΙΣ ΤΗΝ 28^{ΗΝ} ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

«Ὁ λαὸς ὁ μελετῶν καὶ γνωρίζων τὴν ἱστορίαν του κρίνει σχεδὸν ἀσφαλέςτερον καὶ ὀρθότερον περὶ τῶν παρόντων αὐτοῦ πραγμάτων καὶ περὶ τῶν ὄρων τῆς προόδου καὶ τῆς μελλούσης τύχης του».

Γκιζώ, Γάλλος ἱστορικὸς καὶ πολιτικὸς

Ἀγαπητοὶ Συνέλληνες,

Ἡ ἐποποιΐα τοῦ 1940-1941 εἶνε τὸ μεγάλο θαῦμα ποῦ ἐλάμπρυνε τὴν Ἑλλάδα μας, καὶ ἠνάγκασεν ἐχθροὺς καὶ φίλους νὰ υποκλιθοῦν ἐμπροσθέν μας. Δυστυχῶς, κάθε χρόνο τὴν ἐπέτειον αὐτοῦ τοῦ μεγάλου θαύματος τοῦ Αἰῶνος τὴν ἐνταφιάζουν οἱ ταγοὶ μας, διὰ νὰ μὴ μνημονεύεται τὸ ὄνομα τοῦ πρωτεργάτου τοῦ ἔπους ἐκείνου, τὸ ὄνομα ἐνὸς μεγάλου Πατριώτου, ποῦ ἔχει γραφῆ εἰς τὴν Ἱστορίαν μεταξύ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τῆς Ἑλλάδος ἀλλὰ καὶ τῆς Εὐρώπης, τοῦ Στρατηγοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ. Συγκεκριμένα οἱ μισέλληνες κομμουνισταὶ, οἱ συνοδοιπόροι αὐτῶν καὶ τινες ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι ἐλέγχουν τὸν Τύπον καὶ τὴν Ε.Τ., δὲν ἀναφέρουν, ἐκ πάθους καὶ μίσους τὸ ὄνομά του. Πρόκειται, ὅμως διὰ ἓνα ἀσήμαντον ἀριθμὸν Ἑλλήνων, διότι ἡ πλειοψηφία τοῦ λαοῦ μας καὶ ἰδίως ἐκεῖνοι, ποῦ ἐδημιούργησαν τὸ ἔπος 1940-41 αἰσθάνεται ἀηδίαν. Ὁ Ἰωάννης Μεταξᾶς τὴν 4^{ην} Αὐγούστου τοῦ 1936 παρέλαβε ἓνα διαλυμένο, ἠττοπαθὲς καὶ χρεοκοπημένο κράτος καὶ ἐντὸς μόλις τεσσάρων ἐτῶν με συνέσειν καὶ χρηστὴν διαχείρισιν τῶν ἐθνικῶν πόρων ἐπετέλεσε ἐν θαῦμα μοναδικὸ εἰς τὴν ὑφήλιον. Διέγνωσε ἐγκαίρως τὴν ἐπερχομένην καταίγίδα τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου μετατρέποντας τὴν χώραν εἰς ὄχυρόν. Ὁ Μεταξᾶς ἐγκαθίδρυσε ἐν ἰδιότυπον φασίζων καθεστῶς ἀλλὰ με κοινωνικὸ πρόσωπο. Σήμερον βιώνομεν τὸ ἀντίθετον ἢτοι «δημοκρατικὸν» πολίτευμα με φασίζων ὅμως, πρόσωπο...

28η Οκτωβρίου 1940, λοιπὸν. Μία ἀκόμη μεγάλη ἡμέρα τῆς Φυλῆς μας, μία ἐπέτειος, ἓνας θρύλος, μία μνήμη, ἓνα χρέος!

Εάν, ἀγαπητοὶ Συνέλληνες, εἴαν τὸ ἔθνος ἀπεφάσιζε νὰ ἐορτάζῃ ὅλας τὰς μεγάλας ἡμέρας του, τὰς κρισίμους ὥρας του, τότε θὰ ἦτο ὑποχρεωμένο νὰ κάμνῃ τοῦτο πολὺ συχνά, ἀφ' οὐ ἀπὸ τότε ποῦ ἡ Θεῖα Πρόνοια τὸ ἐποθετήσεν ἐπάνω εἰς τὸν ἄγονο Βράχο του δὲν ἔπαυσε νὰ γράφῃ ἱστορία, μία ἱστορία πολυαίμακτη καὶ πολυώδυνη, ἀλλὰ καὶ φωτεινὴ καὶ διδακτικὴ καὶ ἐκπληκτικὴ, μία ἱστορία με πανανθρώπινη σημασία καὶ ἀπήχησι. Δὲν ἠμπορεῖ ὅμως καὶ νὰ μὴ στέκεται κάθε τόσον ἡ Ἐθνικὴ Μνήμη εἰς κάποιους σταθμούς, τοὺς ὁποῖους δημιουργεῖ ἡ ἀπάντησις τῆς Φυλῆς εἰς τὸ ἀδυσώπητον ἐρώτημα, ποῦ ἡ Ἱστορία, μέσα εἰς τὴν θαυμαστὴν νομοτέλειάν της, τῆς ἀπευθύνει κατὰ καιροῦς. Καὶ ἡ Ἱστορία, ποῦ εἶνε κατὰ τὸν Κικέρωνα, «τὸ φῶς τῆς ἀληθείας» ἠρώτησε τὸ ἔθνος τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς 28 Οκτωβρίου 1940, εἴαν θέλῃ νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐλεύθερο νὰ ζῆμε ἀξιοπρέπεια καὶ τιμὴ. Εμίλησε τότε τὸ ἔθνος ἡ ψυχὴ, με τὸ στόμα τῶν ἀξίων ἡγετῶν του (Βασιλεὺς Γεώργιος ὁ Β', Πρωθυπουργὸς Ἰωάννης Μεταξᾶς, Ἀρχιστράτηγος Ἀλέξανδρος Παπάγος), καὶ ἔδωσε εἰς τὸν ἐχθρὸν τὴν γνώρισιν, τὴν Ἑλληνικὴν ἀπάντησιν: «ΟΧΙ!»

Ἀγαπητοὶ Συμπατριῶται, ἄς ἀνοίξωμεν τὰς προσφάτους σελίδας τῆς νέας μας ἱστορίας, ἐκεῖ ποῦ ἔχει γραφῆ ἡ 28^η Οκτωβρίου 1940, τῆς ὁποίας κατ' ἔτος ἐορτάζομεν οἱ Πανέλληνες τὴν ἐπέτειον. Ἀς ἀναβαπτισθῶμεν εἰς τὴν ἱεράν, εἰς τὴν ἀρωματισμένην ἀπὸ τὸ ἄρωμα τῆς πίστεως πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν ἀγάπην

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ ΤΟΥ ΕΞΟΦΥΛΛΟΥ

Ὁ ὡραίος αὐτὸς πίναξ, τὸν ὁποῖον ὁ ζωγράφος Ἀλέξανδρος Ἀλεξανδράκης ἔχει τιτλοφορήσει με τὴν ἱστορικὴν κραυγὴν τοῦ Ἑλλῆνος πολεμιστοῦ «Ἄερα», παριστᾶ ἔφοδον Ἑλλήνων ὀπλιτῶν με ἐφ' ὄπλου λόγχην. Ἡ σκηνὴ εἶνε ἐμπνευσμένη ἐκ τοῦ φυσικοῦ, διότι ὁ ζωγράφος ὑπρέτησεν εἰς τὴν γραμμὴν τῶν πρόσω, ἐτιμήθη δὲ διὰ πολεμικοῦ σταυροῦ.

πρὸς τὴν Πατρίδα ἀτμόσφαιρα τῆς γενεᾶς ἐκείνης τοῦ '40. Τὸ ὄραμα τῆς γλυκεῖας Μεγάλης Μάνας, τῆς αἰωνίας Ἑλλάδος, μᾶς καλεῖ ὅλους νὰ ἀντλήσωμεν διδάγματα ἀπὸ τὴν πανένδοξο ἐπέτειο:

Διὰ νὰ εἴμεθα βέβαιοι, ἂν ἔνα γεγονὸς τῆς ἱστορίας μας —τῆς ἱστορίας κάθε λαοῦ— ἐπῆρε μία θέσιν μόνιμη καὶ ἀναλλοίωτη εἰς τὴν Ἐθνικὴν Συνείδησιν, πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν τὴν ἀντίστασιν, πού εἶνε εἰς θέσιν νὰ προβάλλῃ τὸ γεγονὸς αὐτὸ εἰς τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου τὸ καταλυτικόν, εἰς τὴν ἀναπόφευκτὴν φθοράν, πού προκαλεῖ αὐτὸ τὸ πέρασμα. Δὲν φθείρονται, ἀγαπητοὶ Συνέλληνες, μόνον οἱ ζωντανοὶ ὄργανισμοί. Φθείρονται, ἀποχρωματίζονται μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου ἀπὸ τὴν μνήμην μας, καὶ τὰ ἱστορικὰ γεγονότα. Ὁ χρόνος, εἰς τὴν ἀδιάκοπὴν ροὴν του, ἀλλάζει τὴν ἀτμόσφαιραν, ἐντὸς τῆς ὁποίας τὰ γεγονότα ἐκεῖνα εἶχον σημεῖωσει εἰς τὴν λαϊκὴν ψυχὴν παλμοὺς ὑψηλοῦς, καὶ λιγοστεύει τὴν λάμπριν των. Οὕτω σιγά-σιγά τὰ μεταβάλλει εἰς ἀπλᾶς ἐπετεῖους!

Υπάρχουν ὅμως καὶ γεγονότα τῆς ἱστορίας, τὰ ὁποία ἀνθίστανται περισσότερο εἰς τοῦ χρόνου τὸ πέρασμα. Τὰ γεγονότα αὐτά, ὅσο καὶ ἂν φαίνεται ὅτι χάνουν τὴν πρώτην ἀκτινοβολίαν καὶ τὴν θερμότητά των, ὄχι μόνον ἐπανέρχονται εἰς τὴν ἐπικαιρότητα, ἀλλὰ καὶ συγκινοῦν μὲ τὴν ὑπόμνησίν των, ἐπειδὴ ἐκεῖνα αἱ ἰδέαι, αἱ ὁποῖαι τὰ εἶχον δημιουργήσει καὶ τὰ εἶχον θερμάνει, ἔχουν δεθῆ μὲ ὅ,τι παραμένει ἀκατάβλητο καὶ ἀκατάλυτο καὶ ἀναλλοίωτο μέσα εἰς τὰ ἄτομα καὶ εἰς τοὺς λαοὺς: Μὲ τὴν ψυχὴν ἐνὸς ἔθνους!

Ἐνα ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτά τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, τὰ ὁποία ἀνθίστανται εἰς τὴν δοκιμασίαν τοῦ χρόνου καὶ εἰς τὴν μοιραίαν λήθην πού προκαλεῖ αὐτός, εἶνε καὶ ἡ 28^η Ὀκτωβρίου 1940, παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι ἔχουν περάσει ἔκτοτε ἐξήκοντα πέντε ὀλόκληρα ἔτη καὶ τοὺς λαοὺς —μαζὶ καὶ τὸν Ἑλληνικό— συνέχουν ἄλλαι ἀγωνίαι καὶ πολυποικίλα προβλήματα ἀπασχολοῦν. Οὕτω τῷ '40 διατηρεῖ ἀκόμη τὸν θρῦλον, τὴν δόξαν του, καὶ, ὅταν τὸ φέρνωμεν εἰς τὴν μνήμην μας, αἰσθανόμεθα, ὅτι τὸ ζῶμεν διὰ ἄλλη μίᾳ φορὰ! Ἐπειδὴ ὅλοι —οἱ μεγάλοι μὲ τὴν προσωπικὴν των ἐμπειρία, οἱ νεώτεροι μὲ τὴν παράδοσιν τὴν ζωντανήν— αἰσθανόμεθα, ὅτι τὸ «OXI» ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἦτο μία πρῶξις βυβαίωτη, σύμφωνη, μὲ ὅλας τὰς ὑψηλὰς πράξεις, αἱ ὁποῖαι ἀποκαθίστανται τὴν ἐνότητα καὶ τὴν συνέχειαν τῆς Φυλῆς μας. Ἀπροσδόκητα, χωρὶς κανεὶς νὰ τὸ περιμένῃ, εἶδαμε νὰ ξυπνᾷ καὶ νὰ ἐνεργῇ μέσα εἰς τὰς ψυχὰς ὅλων ἡ βασικὴ καὶ κορυφαία Ἑλληνικὴ ὁρμή, τὸ ἐνστικτὸν τῆς ἐλευθερίας, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται ἡ συσσωρευμένη πείρα τοῦ λαοῦ μας, ἀπὸ

τὴν ζῶν χιλιετηρίδων, ἀπὸ τοὺς ἀγῶνας, τοὺς συνεχεῖς ἀγῶνας μέσα εἰς τὴν διαδρομὴν τῶν χιλιετηρίδων αὐτῶν.

Τὸ ἐνστικτὸν αὐτὸ τῆς ἐλευθερίας εἶνε ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον καθορίζει καὶ διαμορφώνει τὸν χαρακτῆρα μας ὡς ἔθνους. Τὸν χαρακτῆρα, ὁ ὁποῖος ρυθμίζει μὲ ταχύτητα ἀστραπῆς τὴν στάσιν μας ὡς λαοῦ, τὴν στάσιν τῶν ἑκατομμυρίων Ἑλλήνων, καὶ κάμνει τὸν κάθε Ἕλληνα καὶ τὴν κάθε Ἑλληνίδα νὰ αἰσθάνεται, ὅτι κινεῖται καὶ ἐνεργεῖ σύμφωνα μὲ τὴν ἀναλλοίωτην προσταγὴν τῆς ἐνιαίας Ἑλληνικῆς ψυχῆς καὶ ὅτι, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀτομικὴν ὑπόστασίν του, εἶνε ἕνας φορεὺς τῆς τιμῆς καὶ τῆς εὐθύνῃς τοῦ τόπου του.

Εἶνε γεγονὸς ἱστορικόν, τὸ ὁποῖον δὲν ἐπιδέχεται ἀμφισβήτησιν, ὅτι αἱ κυρίαρχαι καὶ ἀποφασιστικαὶ δυνάμεις, πού ρυθμίζουν τὴν ζῶν τοῦ ἔθνους μας, προέρχονται κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὴν ψυχὴν καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν λογικὴν καὶ τὴν ὑλικὴν ὑπόστασίν των. Ποτὲ δὲν ὠδήγησαν τοὺς Ἕλληνας εἰς τὰς μεγάλας ἀποφάσεις των, αἱ ὁποῖαι ἔγιναν σταθμοὶ ἱστορικοί, ἡ λογικὴ καὶ τὰ ὑλικά δεδομένα. Ἀν οἱ παράγοντες ἐκεῖνοι ἐδέσποζαν εἰς τὴν πορείαν τῆς Φυλῆς μας, δὲν θὰ εἶχαμε τοὺς Περσικοὺς πολέμους οὔτε τῷ 1821, τὸ ὁποῖον, ὕστερα ἀπὸ ποταμοὺς αἱμάτων καὶ σωροὺς ἐρειπίων, ἔδωσε τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἕν τμήμα τοῦ ἔθνους μας. Δὲν θὰ εἶχομεν καὶ τῷ 1940, τὴν ἐπέτειον τοῦ ὁποίου μὲ δικαιολογημένη ὑπερηφάνεια τὸ ἔθνος κατ' ἔτος ἐορτάζει.

Ἴσως κάποιοι ἀνιστόρητοι ἰσχυρισθοῦν, ὅτι ἡ Ἑλλὰς ὠδηγήθη εἰς τὴν ἀπόφασίν της εἰς τὰς 28 Ὀκτωβρίου 1940 ἀπὸ λόγους αὐτοσυντηρήσεως, διὰ νὰ ζήσῃ διὰ νὰ μὴν χαθῆ Ὅχι! Ἱστορικὴ ἀνακρίβεια! Ἐγνώριζε πολὺ καλά τὸ ἔθνος τότε, ὅτι ἡ πλήμμουρα τῶν ἐχθρικῶν σιφῶν θὰ κατακλύσει, χωρὶς ἄλλο, τὴν χώραν μας, ὅπως εἶχε συμβῆ μὲ ὅλη τὴν Εὐρώπην. Τὸ πνεῦμα, ἡ διάθεσις τῆς θυσίας, ὠδήγησαν τὴν Ἑλλάδα εἰς τὸν ἄνισον ἐκεῖνον ἀγῶνα!

Ἡ τιμὴ λοιπὸν καὶ ἡ διάθεσις τῆς θυσίας, ἡ προσδοκία τῆς θυσίας, ὠδήγησε τοὺς Ἕλληνας εἰς τὸν τραγικὸν χορὸν τῆς Πίνδου! Καὶ δὲν ἐζητοῦσε τότε ἐκείνη τὴν θυσίαν ἡ ἀνεξαρτησία τῶν λαῶν, ἡ ὁποία βεβαίως ἐκινδύνευε. Ἡ ὑποδούλωσις ἐνὸς λαοῦ δὲν εἶνε κάτι τὸ ὀριστικόν καὶ μόνιμον. Ἐζητοῦσε τὴν θυσίαν ἐκείνην ὁ ἐλεύθερος ἄνθρωπος! Αὐτὸς τότε ἐκινδύνευε νὰ καταλυθῆ ὡς σκέψις, ὡς γνώμη, ὡς ὄντοτης πνευματικῆ. Φύλακες καὶ ὑπερασπισταὶ αὐτοῦ τοῦ κινδυνεύοντος ἀνθρώπου ἔτρεξαν οἱ Πανελλήνες, ἐπειδὴ τὸ ἔχει γράψει τῆς Πατρίδος μας ἡ Μοῖρα νὰ εἶνε πάντοτε αὐτὴ ἡ Πρόμαχος Ἀθηνᾶ τῆς Ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξιλαστήριον θῦμα, ἡ Ἱφιγένεια τῆς Ἀνθρωπότητος!...

Νὰ ἀντιμετωπίζη συνεχῶς τὴν Βίαν ἀγέρωχα εἰς κάποιας Θερμοπύλας.

Αἱ μεγάλοι ὄροι τῶν λαῶν δημιουργοῦνται, ὅταν ἔλθῃ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἀπὸ τὴν ἔκρηξιν τῆς ὑπερατομικῆς ψυχῆς, τῆς ψυχῆς τοῦ ἔθνους ὡς ἐνιαίου καὶ ἀδιαιρέτου συνόλου. Καὶ τῷ 1940 ἦλθε πάλι αὐτὸ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου. Ἐπρεπε ὁ ἀνιστόρητος καὶ βάρβαρος καὶ θρασύς ἐπιδρομέυς νὰ τολμήσῃ νὰ θίξῃ τὴν Ἐθνικὴν τιμὴν καὶ ἀξιοπρέπειαν, διὰ νὰ ἐπαναστατήσῃ ἡ ἀτομικὴ ὑπόστασις τῶν Ἑλλήνων, ὅλων τῶν Ἑλλήνων ἀνεξαιρέτως· ἔπρεπε νὰ καταπατήσῃ τὴν αἱματοποτισμένη γῆ μας, διὰ νὰ ἀφυπνισθῇ ἡ ψυχὴ τῆς Φυλῆς. Νὰ ἀφυπνισθῇ διὰ νὰ λειτουργήσῃ, διὰ ἄλλῃ μία φορά, μέσα εἰς τὸν ἅγιον καὶ ἱερὸν καὶ πάγκαλον, μέσα εἰς τὸν Ἑλληνικὸν ναὸν τῆς Ἐλευθερίας. Νὰ λειτουργήσῃ μία ἔννοια, πού ἐγεννήθη μέσα εἰς τὴν γῆ τὴν ἰδικὴν μας, εἰς τὴν γῆ πού ἔχει βαφὴ «μὲ αἵματα στὸ Σούλι καὶ στὸν Μαραθῶνα».

Ὅταν αἱ Σειρήναι ἐσήμαναν τὴν ἀνανδρὴν ἐπίθεσιν τῶν ὀκτῶ ἑκατομμυρίων λογγῶν τῆς Ἰταλίας καὶ τὸ πρῶτον αἷμα τῶν ἀθῶων θυμάτων τῶν, αἷμα Ἑλληνικόν, ὠρθώθη τείχος πελώριον καὶ φοβερὸν ἔμπροσθεν τῶν ἐπιδρομέων, μία φωνὴ ὑψώθη ὑψηλά: «Δὲν περνᾶ κανεὶς ἀπὸ ἐδῶ!».

Ἦταν τῆς Ἑλλάδος ἡ φωνὴ αὐτὴ. Μία φωνή, ἡ ὁποία ἔβγαине εἰς τὴν ὥραν τῆς. Τότε πού ἡ κατάστασις διὰ τὸν ἐλεύθερον κόσμον τῆς Εὐρώπης ἦτο δραματικὴ, ἀπελπιστικὴ. Ἡ πανίσχυρη μηχανὴ τοῦ λεγομένου «Γ' Ράιχ» ἐπερνοῦσε, σωστὸς ὁδοστρωτήρ, παντοῦ, χωρὶς πουθενὰ νὰ συναντᾷ ἐμπόδια σοβαρά. Ὅλοι σχεδὸν αἱ χῶραι τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης εἶχον ὑποκύψει. Γραμμαὶ ἀμύνης, αἱ ὁποῖαι ἐθεωροῦντο ἀπόρηται, εἶχον σπάσει ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν. Ἡ δουλεία, ὡς ἕνας καπνὸς δηλητηριασμένος, ἀπλώνετο εἰς ὅλη τὴν Εὐρωπαϊκὴν ἡπειρον. Καὶ ὁμως μέσα εἰς τὴν τραγικότητα ἐκείνων τῶν ἡμερῶν ἡ ἐνιαία ψυχικὴ ἐτοιμότης διὰ ἀντίστασιν τῶν Ἑλλήνων, ὅλων τῶν Ἑλλήνων, ἀπὸ τὸν πλέον καλλιεργημένον, ὁ ὁποῖος ἦτο εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν κρισιμότητα τῆς καταστάσεως, μέχρι τὸν πλέον ἀπλοϊκόν, αὐτὸν πού ἔβλεπε τὰ γεγονότα ὡς μία τρομερὴ θύελλα, ἡ ὁποία θὰ ἐσάρωνε τὴν Ἑλλάδα. Παντοῦ ἦτο διάχυτον τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας. Ὅλοι ἐκινήθησαν διότι

Ὁ Ἐθνικὸς Κυβερνήτης Ἰωάννης Μεταξᾶς τὴν πρωΐαν τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου 1940. Ἡ οἰκία του εἰς τὴν Κηφισίαν μὲ τὴν δευτερεύουσαν εἰσοδὸν ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἔγινε δεκτὸς ὁ Ἰταλὸς Πρεσβευτὴς Γκράτσι καὶ τὸ δωμάτιον ὑποδοχῆς εἰς τὸ ὁποῖον ἐπεδόθη τὸ ἰταλικὸν τελεσίγραφον. Ἡ οἰκία Μεταξᾶ πρέπει νὰ γίνῃ Μουσεῖον καὶ ἡ Πολιτεία, ἔστω καὶ μὲ καθυστέρησιν δεκαετιῶν, ἔχει ἠθικὸν χρέος νὰ τὸ πράξῃ.

ἦσαν προετοιμασμένοι ἀπὸ καιρὸ. Σὲ μία ὥρα, πού τὴν ἐπερίμεναν, πού τὴν εἶχον ὑποψιασθῇ. Καὶ ἐκεῖ εἰς τὰ ἄγρια βουνὰ τῆς Βορείου Ἠπείρου, τὰ ὁποῖα καὶ ἄλλοτε εἶχον ποτισθῇ μὲ αἷμα Ἑλληνικόν, τραγούδι ἔγινεν ὁ πόλεμος, ἀκολουθία ἐπιμνημόσυνη διὰ τοὺς μεγάλους μας νεκροὺς.

Καὶ ὅταν οἱ σιδηρόφρακτοι θωρακοφόροι τοῦ νέου ἐκείνου Ἀττίλα ἦλθον —εἰς τὰς 6 Ἀπριλίου τοῦ 1941— νὰ προσθέσουν τὸ συντριπτικὸν βάρος τῶν ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς αἱματομένης καὶ καταπληγωμένης Πατρίδος μας, διὰ νὰ σταματήσουν τὴν νικηφόρον ὁρμὴν τοῦ στρατοῦ μας εἰς τὴν Βόρειον Ἠπειρον, ὁ ἀλύγιστος λαὸς μας, συνεχίζοντας τὴν μεγάλην του ὥρα, ὠρθωσε ἔμπροσθέν των —ἀφ' οὗ δὲν τοῦ εἶχε μείνει τίποτε ἄλλο— ὠρθωσε τὰ διάτρητα στήθη τῶν ἀναπήρων του. Καὶ ἐφώναξαν οἱ ἀνάπηροι: «Ὅποιοι τολμήσουν νὰ περάσουν καὶ νὰ πατήσουν τὴν εὐλογημένη γῆ μας, ἄς τὸ μάθουν, ὅτι θὰ τὸ ἐπιτύχουν μόνον, ὅταν πατήσουν ἐπάνω εἰς τὰ πτώματά μας!».

Ὅλος ὁ κόσμος τότε —ὑπόδουλος καὶ ἐλεύθερος— θαμβωμένος ἀπὸ τὸ δεύτερον «ΟΧΙ» ἐφώναξε: «Μὰ αὐτὸ εἶνε παραφροσύνη!». Καὶ ἦτο πραγματικῶς. Μία παραφροσύνη ἦσαν καὶ αἱ Θερμοπύλαι καὶ τῷ 1821. Καὶ ὁμως καὶ τότε καὶ τώρα ἡ ψυχὴ τοῦ λαοῦ μας, μὲ τὸν ἴδιον τρόπον ἐπαναλαμβάνει τὰς μεγάλας στιγμὰς τῆς ἱστορίας του. Μὲ τὰς τρέλλας αὐτάς, μὲ τὸ ἅγιο μεθύσι, προσδιώρισε τὸ νόημα καὶ ἐθεμελίωσε τὰ βάρη, ἐπάνω εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ἀνθρωπότης ὕψωσε τὸ ἠθικοπνευματικὸν οἰκοδόμημά της.

Δὲν εἶνε μία ἡμέρα ἡ 28ῆ Ὀκτωβρίου 1940, δὲν εἶνε ὀλίγοι μῆνες. Εἶνε μία ἀρχή, ἡ ὁποία ἔχει μία μακρὰ συνέχεια. Ἀπὸ τότε μέχρι σήμερα εἶνε μία ὀλόκληρη ἐποχὴ. Εἶνε ἕνα ἀκόμη σύμβολον. Εἶνε μία σύνθεσις, ἡ σύνθεσις πού πραγματοποιεῖ τὴν ἐνότητα τοῦ λαοῦ μας, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐνότητα ἀναπηδᾷ πάντοτε ἕνα θαῦμα. Καὶ αὐτὸ τὸ θαῦμα παρουσιάζεται ὡς νίκη εἰς τὰ βουνὰ τῆς Βορείου Ἠπείρου, ὡς δόξα εἰς τὰ ὄχυρά της Μακεδονίας, ὡς ἀντίστασις τοῦ λαοῦ μας εἰς τοὺς σκοτεινοὺς χρόνους τῆς ἐχθρικῆς Κατοχῆς. Γίνεται τὸ θαῦμα αὐτὸ νίκη εἰς τὴν Ἀπελευθέρωσιν. Νίκη εἰς τὸν Γράμμον καὶ εἰς τὸ Βίτσι. Νίκη κατὰ τῶν προφυλακῶν τῆς βαρβάρου ἐπιδρομῆς τῆς Στέπας, νίκη πού προσδιώρισε, διὰ μία φορά ἀκόμη, τὴν ἐλευθέραν πορείαν τῆς ἀνθρωπότητος!

Εχύθη ἀσφαλῶς ἄφθονον τὸ αἷμα τῶν τέκνων τῆς Ἑλλάδος. Υψώθησαν πολλοὶ σταυροί. Ἐκλαψαν πολλὰ μάτια. Εμαυροφόρεσαν πολλαὶ μητέρας καὶ ἀδελφαί. Εγέμισεν ἀπὸ ἐρείπια ὁ τόπος μας καὶ ὁ λαὸς μας εἶδε τὸν ἅγιον μόχθον του νὰ καίεται κάτω εἰς συντρίμματα... Μὰ τὴν ἐξήγησιν τὴν ἔδωκεν ὁ ποιητὴς ἐκφράζοντας τὴν ψυχὴν τοῦ λαοῦ του:

«Ὅσοι τὴ δόξα ἀληθινὰ ἀγαπᾶνε,
ποτέ τους δὲν γνοιαστήκανε νὰ μάθουν
ποιὸς ἦταν νικητὴς στὶς Θερμοπύλες:
ὁ Ξέρξης ἢ ὁ πιστὸς δούλος του ὁ Ὑδάρνης.

Γιατὶ τὸ νιώθουν πὸς στὶς Θερμοπύλες,
ὅταν Λεωνίδες τὰ στενὰ κρατᾶνε
γιὰ τὴν τιμὴ πού ξέρουν νὰ πεθαίνουν,
τὸ νικημένο ἢ δόξα στεφανώνει».

Ναί, ἀγαπητοὶ Συνέλληνες! Υπάρχουν καὶ ἡττες εἰς τὴν ἔνδοξον πορείαν τῆς Φυλῆς μας, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν τίποτε νὰ ζηλέψουν ἀπὸ μία καθαρὴ νίκη: Θερμοπύλαι - Πύλη τοῦ Ἁγίου Ῥωμανοῦ - Ζάλογγον - Μεσολόγγι - Ἀρκάδι - Βόρειος Ἠπειρος - Ὀχυρά Μεταξᾶ! Τὰ στεφάνια ἀνήκουν εἰς ὅσους δὲν ἐνδιαφέρονται «νὰ μάθουν ποιὸς ἦταν νικητὴς στὶς Θερμοπύλες». Δὲν ἔχει σημασίαν, ἂν εἶνε δάφνινα τὰ στεφάνια αὐτά. Διὰ ὅσους πίπτουν «ὑπὲρ βωμῶν καὶ

ἑστιῶν» «καλὰ εἶναι καὶ τὰ κλαδιὰ τῆς κυπαρίσσου»!

Ἡ Πατρίς μας σήμερα, ὅλος ὁ λαός μας, ὀφείλει νὰ προσβλέπει μὲ ἐλπίδα εἰς τὴν βαθυτέραν σημασίαν αὐτῆς τῆς μεγάλης ἡμέρας. Καὶ εἶνε δικαιολογημένη αὐτὴ ἡ ἐλπίς, ἐπειδὴ διαπιστώνομεν τὴν ἀρρήκτην συνέχεια τοῦ ἔθνους μας, τὴν συνέχειαν καὶ συνέπεια τῆς ἱστορίας μας· διαπιστώνομεν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἰδικῆς μας εὐθύνης ὡς ἀπογόνων ἐνδόξων προγόνων.

Θεματοφύλακες μιᾶς δοξασμένης κληρονομιάς εἶνε τὰ παιδιά τῆς Ἑλλάδος, πού τὴν παίρνουν ἀλώβητη ἀπὸ τὴ μία γενεὰ καὶ τὴν παραδίδουν ἀλώβητη εἰς τὴν ἄλλην. Καὶ τὸ μυστικὸν αὐτῆς τῆς ἀνταξίας διαδοχῆς τῆς Ἐθνικῆς σκυτάλης εἶνε ἡ ψυχικὴ ἐνότης τοῦ λαοῦ μας. Αὐτὴν τὴν ψυχικὴν ἐνότητα καλούμεθα νὰ συνεχίσωμε, νὰ διαφυλάξωμε ὡς «κόρην ὀφθαλμοῦ». Τὸ ἔθνος μας ἠνωμένον ἐδημιούργησε πάντοτε τὰς μεγάλας στιγμὰς τῆς ἱστορίας του. Ἀντιθέτως, ἡ καταραμένη διχόνοια πόσας συμφορὰς ἔφερε; Τόσας ὅσαι ἐχρειάζοντο διὰ νὰ φανῇ, ὅτι ἀδίκως ἐχύθηκεν αἷμα πολύτιμο τῶν παιδιῶν τῆς Ἑλλάδος!...

Εἰς τὴν μνήμη τῶν ἱερῶν νεκρῶν μας ἄς σταθοῦμε διὰ ὀλίγον εὐλαβικά. Ἄς συγκεντρώσωμε τὰς σκέψεις μας εἰς τὰς ἡρωϊκὰς ψυχὰς τῶν. Ἄς στρέψωμε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ψυχῶν μας ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανθέου καὶ ἀδέσμευτοι ἀπὸ τὰ πάθη, ὠραῖοι, ἀγνοῖ, **μόνον Ἕλληνες**, ἄς ἀναβαπτισθῶμεν εἰς τὰ ἱερὰ σύμβολα τῆς ἱστορίας μας: «Μαραθῶν, Θερμοπύλαι, Κωνσταντίνου Πόλις, 25^ῆ Μαρτίου 1821, Ἀρκάδι, 28^ῆ Ὀκτωβρίου 1940!». Τὰ σύμβολα αὐτὰ ἀφυπνίζουν τὴν ψυχὴν μας καὶ ἀναζωογονοῦν τὴν πιδὸ βαθειὰν οὐσίαν της. Ἐντὸς τῶν συμβολικῶν αὐτῶν μορφῶν ἀναπνέει ὁ λαός μας τὸν ἴδιον βαθὺν ἀνασασμό, δοκιμάζει τὴν ἰδίαν πηγαία χαρὰ, δονεῖται ἀπὸ τὰ ἴδια συναισθήματα.

Αὐτὰ τὰ σύμβολα πῶς νὰ λησμονηθοῦν ὑπὸ τοῦ λαοῦ μας; Πῶς νὰ θυσιασθοῦν χάριν σκοπιμοτήτων ἀκατανοήτων δι' αὐτὸν; Ἀποτελεῖ ἐγκληματικὴ καὶ ἐπικίνδυνη ἐπιπολαιότητα, ἂν, διὰ λόγους προσωρινῆς καὶ ἀμφιβόλου σκοπιμότητος, ἕνας λαὸς τολμήσῃ νὰ λησμονήσῃ τὴν ἱστορίαν του, τὴν ἐθνικὴν του παράδοσιν.

Σταθμὸς εἰς τὴν ἱστορίαν μας ἡ 28^ῆ Ὀκτωβρίου 1940. Ἡμέρα μεγάλη ὅπως ἡ 25^ῆ Μαρτίου 1821. Δεύτερη μεγάλη Ἐθνικὴ ἑορτὴ. Ἡγωνίσθημεν σκληρὰ καὶ ἄνισα τῷ 1821, διὰ νὰ ἀποτινάξωμε τὴν Τουρκικὴν δουλείαν καὶ ἐπαναφέρωμεν εἰς τὴν Πατρίδα τοῦ Περικλέους, τοῦ Σωκράτους καὶ τοῦ Πλάτωνος τὴν ποθητὴν ἐλευθερίαν. Ἐπολεμήσαμεν ἀποφασιστικὰ τῷ 1940-41 τοὺς Ἰταλοὺς καὶ Γερμανοὺς εἰσβολεῖς, διὰ νὰ κρατήσωμεν τὸ θεῖο δῶρον, τὴν ἐλευθερίαν μας.

Τὰ «ΟΧΙ» τῆς 28^{ῆς} Ὀκτωβρίου 1940 καὶ τῆς 6^{ῆς} Ἀπριλίου 1941 θὰ μείνουν φωτεινὰ μετέωρα εἰς τοὺς αἰῶνας, διὰ νὰ δεικνύουν εἰς τοὺς λαοὺς ὅλου τοῦ κόσμου τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν.

Μία ὑπόσχεσιν δίδομεν εἰς αὐτοὺς, πού ἐθυσιάσθησαν διὰ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δόξαν τῆς Πατρίδος μας: Ἀθάνατοι ἦρωες. Δίπλα εἰς τὸ Πάνθεον τῶν ἡρώων τοῦ '21, τοῦ '12 καὶ '13, τοῦ '20-22 εἰσῆλθατε καὶ ἐσεῖς, διὰ νὰ μείνῃ ἡ μνήμη σας ἀλησμόνητη.

Εἰς ἐμᾶς δὲν μένει ἄλλο, παρὰ νὰ προσπαθήσωμεν νὰ μὴ κηλιδώσωμε ποτὲ τὴν βαρεῖαν κληρονομιά, πού μᾶς ἀφήσατε. Θὰ εἴμεθα πάντοτε οἱ ἄγρυπνοι φρουροὶ τῆς Πατρίδος μας, τῆς ὁποίας τὸ χῶμα εἶνε ποτισμένο μὲ ποταμοὺς αἵματος. Θὰ κρατήσωμεν ὑψηλὰ τὴν σημαίαν τῆς Ἐλευθερίας καὶ δὲν θὰ ἐπιτρέψωμεν ὡς Ἕλληνες καὶ Χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι νὰ φύγῃ ποτὲ ἀπὸ τὴν χώραν ὅπου ἐγεννήθη καὶ ἐγιγαντώθη.

Καὶ τότε, ὑπερήφανοι, ὄχι μόνον διὰ τοὺς ἐνδόξους

Τοὺς γυνωρίζωμεν καλὰ! Εἶνε οἱ δειλοὶ δολοφόνου τῆς Τήνου

ἡ τραγωδία τῆς Δουκέρης

Ἀσυρμάτος

ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΙΣ ΤΑ ΟΠΛΑ!
ἮΡΧΙΣΑΝ ΣΗΜΕΡΟΝ ΔΙ ΕΧΘΟΡΠΡΑΞΙΑΙ
Τὸ πρῶτον ἀνακοινωθέν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐπιτελείου
Πρωῖνοὶ συναγερμοὶ εἰς τὰς Ἀθήνας
Ὁ Βασιλεὺς εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς πρωτεύουσας
Τὸ ἔθνος σύσσωμον ἀντιμετωπίζει
τὴν θρασυδειλὸν πρόκλησιν τῶν Ἰταλῶν

Ἡ ΖΩΗ ΜΑΣ

εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Πατρίδος

Τὸ Διάγγελμα τοῦ Βασιλέως

Ἡ ΖΩΗ ΜΑΣ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Πατρίδος

Τὸ Διάγγελμα τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ

Πῶς ἐκπρήχθη ὁ πόλεμος

Ἀποδεικτικὰ ἐκδόσεις ὑπὸ τῆς Α. Μεγαλειότητος καὶ τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ

Ἡ ἐπιστράτεισις

Κυροφυλακὰς Ἀσπασίᾳ καὶ Πατριωτῆται

Τοῦ Ναυτικοῦ

Ἡ καταπολεμῆσις τῆς Ἰταλικῆς Ἐπιτορῆσεως

Ἐκ τῆς εἰδησεογραφίας τοῦ «Ἀσυρμάτος», εἰς τὰς 28 Ὀκτωβρίου 1940. Ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς πληροφορεῖται καὶ ἀπὸ τὰς ἐφημερίδας τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου, ἐν ᾧ τὸ πρῶτὸν τὸ ραδιοφῶνον, ἐπικουρούμενος ἀπὸ τὰς σειρήνας τοῦ συναγερμού, τὸν ἐκαλοῦσε εἰς τὰ ὅπλα. Χαρακτηριστικὸν τοῦ φύλλου τοῦ «Ἀσυρμάτος» εἶνε τὸ σχόλιον τῆς πρώτης σειρᾶς, πού «ἀποκαλύπτει» αὐτὸ πού ἦτο ἤδη γνωστὸ - τὴν ἐθνικότητα τοῦ ἀγνώστου ὑποβρυχίου», πού εἶχε τορπιλίσει τὴν «Ἑλλη».

προγόνους μας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν προσωπικὴν μας προσφορὰν εἰς τὸ ἀνέβασμα τοῦ μεγαλείου τῆς Πατρίδος, θὰ ἠμποροῦμε νὰ ἀντικρῦσωμεν τὴν ὠραίαν μορφήν τῆς αἰωνίας Ἑλλάδος-Ἰδέας καὶ νὰ ἐπαναλάβωμε, πρὸς αὐτὴν ἀπευθυνόμενοι, τοὺς στίχους τοῦ ποιητοῦ:

«Νικοῦσες καὶ τοὺς κόσμους ἐλευθέρωνες!

Μιλοῦσες καὶ τοὺς ἄγριους ἡμέρωνες!

Ἐτραγουδοῦσες, μάγευες καὶ τῆς σειρήνης!

Φιλοσοφοῦσες: Καὶ τὸ νοῦ στοὺς οὐρανοὺς ἐφτέρωνες!».

Εἶθε, καλοὶ μου φίλοι, ἐμεῖς καὶ τὰ παιδιά μας καὶ τῶν παιδιῶν μας τὰ ἐγγόνια ν' ἀσπρίσουν καὶ νὰ γεράσουν εἰς ἀτάραχην καὶ γελαστὴν εἰρήνην. Εἴμεθα ὀλίγοι εἰς αὐτὴν τὴν χώραν. Ἀπὸ αἰῶνες ἐπληρώσαμε τὸν πόλεμον ἀκριβὰ. Δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος εἰς αὐτὴν τὴν γῆν πού νὰ τὸν θέλῃ. Μὰ εἴμεθα Ἕλληνες!... Κι ἂν ἡ Μοῖρα κᾶποτε στήσῃ ἐμπροσθέν μας ξανὰ ἕνα '40, ξανὰ μ' ἕνα «ΟΧΙ» θ' ἀπαντήσωμεν!...

Ζήτω τὸ ἔθνος!

Ζήτω ὁ στρατὸς!

Αἰωνία ἡ μνήμη τῶν ἡρώων μας!

Δημήτριος Σ. ΤΑΣΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΑΝΑΙΔΕΣ ΙΤΑΛΙΚΟΝ ΤΕΛΕΣΙΓΡΑΦΟΝ

Ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις ἠναγκάσθη ἐπανειλημμένως νὰ διαπιστώσῃ ὅτι, κατὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς παρουσίας συρράξεως, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἔλαβε καὶ ἐτήρησε στάσιν ἢ ὁποία ἀντίκειται ὄχι μόνον πρὸς τὰς ὁμαλὰς σχέσεις εἰρήνης καὶ καλῆς γειτονίας μεταξὺ δύο χωρῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ καθορισμένα καθήκοντα τὰ ἀπορρέοντα διὰ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἐκ τῆς ιδιότητος αὐτῆς ὡς οὐδετέρου κράτους.

Κατ' ἐπανάληψιν εὐρέθη ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων τῆς καὶ νὰ διαμαρτυρηθῇ ἐναντίον τῆς συστηματικῆς παραβιάσεώς των, παραβιάσεως ἡ ὁποία εἶνε ἐξαιρετικῶς σοβαρά, δεδομένου ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐδέχθη ὅπως ὁ ἀγγλικὸς στόλος χρησιμοποιήσῃ κατὰ τὴν ἐξέλιξιν τῶν πολεμικῶν του ἐπιχειρήσεων τὰ χωρικά τῆς ὕδατα, τὰ παράλια τῆς καὶ τοὺς λιμένας τῆς, ἠννόησε τὸν ἀνεφοδιασμὸν τῶν ἐναερίων βρεττανικῶν δυνάμεων, ἐπέτρεψε τὴν ὀργάνωσιν εἰς τὸ ἑλληνικὸν ἀρχιπέλαγος μιᾶς ὑπηρεσίας στρατιωτικῶν πληροφοριῶν ἐναντίον τῆς Ἰταλίας. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις εἶνε πλήρως

8 Νοεμβρίου 1940: Τὸ διπλωματικὸ σῶμα ἐπιστρέφει εἰς τὴν Ἰταλίαν. Μὲ καπέλο καὶ γυαλιὰ εἶνε ὁ Γκράτσι. Ὅταν ὁ Ἰταλὸς πρεσβευτὴς εἰς τὰς Ἀθήνας Ἐμμανουὲλ Γκράτσι ἐπέδιδε τὸ τελεσίγραφον εἰς τὸν Μεταξᾶν, ἦτο ἀδύνατον νὰ προβλέψῃ τὰς ραγδαίας ἐξελίξεις εἰς βῆρος τῆς χώρας του. Ὀλίγας ἡμέρας ἀργότερον θὰ ἀναγκασθῇ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν Ἑλλάδα, ἐν ᾧ εἰς τὸ μέτωπον ἔχει ἀρχίσει ἡ ἀντεπίθεσις τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων. Εἶνε γεγονός ὅτι ὁ Ἰταλὸς πρεσβευτὴς, τοῦλάχιστον ὅπως ὁ ἴδιος γράφει εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του, εἶδε τὴν ἀπόφασιν τῆς Κυβερνήσεώς του διὰ ἐπίθεσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὡς πρᾶξιν ἄστοχην καὶ τὸν τρόπον ἐπιθέσεως ὡς προσβολὴν τῆς ὑπερηφανείας τοῦ λαοῦ του. Καὶ ἀπὸ ὅ,τι φαίνεται, ἦτο ὁ πρῶτος Ἰταλὸς ποῦ ἠττήθη ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας.

ἐν γνώσει τῶν γεγονότων τούτων, τὰ ὁποία ὑπῆρξαν ἀντικείμενον, ἀπὸ μέρους τῆς Ἰταλίας, διπλωματικῶν διαβημάτων, εἰς τὰ ὁποία ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις—ἥτις ἐν τούτοις θὰ ὄφειλε νὰ εἶχεν ἀντίληψιν τῶν σοβαρῶν συνεπειῶν τῆς στάσεώς τῆς—δὲν ἀπήντησε διὰ τῆς λήψεως οὐδενὸς μέτρου πρὸς προστασίαν τῆς οὐδετερότητός τῆς, ἀλλὰ, τοῦναντίον, διὰ τῆς ἐντάσεως τῆς δράσεώς τῆς πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐνόπλων βρεττανικῶν δυνάμεων καὶ τῆς συνεργασίας αὐτῆς μετὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἰταλίας.

Ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις κατέχει ἀποδείξεις ὅτι ἡ συνεργασία αὐτῆ εἶχε προβλεφθῇ καὶ κανονισθῇ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἀκόμη καὶ διὰ συνεννοήσεων στρατιωτικῆς,

ναυτικῆς καὶ ἀεροπορικῆς φύσεως. Ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις δὲν ἀναφέρεται μόνον εἰς τὴν βρεττανικὴν ἐγγύησιν τὴν ὁποίαν ἡ Ἑλλὰς εἶχε δεχθῆ ὡς τμήμα ἐνεργείας κατευθυνόμενης ἐναντίον τῆς ἀσφαλείας τῆς Ἰταλίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ῥητὰς καὶ καθορισμένας ὑποχρεώσεις, τὰς ἀναληφθείσας ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως θέσῃ εἰς τὴν διάθεσιν τῶν Δυνάμεων τῶν εὐρισκομένων εἰς πόλεμον πρὸς τὴν Ἰταλίαν σπουδαίας στρατηγικὰς θέσεις ἐντὸς τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους, συμπεριλαμβανομένων ἀεροπορικῶν βάσεων ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ Μακεδονίᾳ προοριζομένων δι' ἐπίθεσιν ἐναντίον τοῦ ἀλβανικοῦ ἐδάφους.

Ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις δὲν σχετικῶς νὰ ὑπενθυμίσῃ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τὰς προκλητικὰς ἐνεργείας τὰς διεξαχθείσας ἐναντι τοῦ ἀλβανικοῦ ἔθνους διὰ τῆς τρομοκρατικῆς πολιτικῆς τὴν ὁποίαν υἰοθέτησεν ἐναντι τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Τσαμουριάς καὶ διὰ τῶν ἐμμόνων προσπαθειῶν πρὸς δημιουργίαν ἀνωμαλιῶν ἐκεῖθεν τῶν συνόρων τῆς. Καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο τὸ γεγονός εὐρέθη ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις, πλὴν ματαίως, εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ὑπενθυμίσῃ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν τὰς ἀναποφεύκτους συνεπείας ἅς παρομοία πολιτικὴ θὰ εἶχεν ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἰταλίαν.

Ἡ Ἰταλία δὲν δύναται νὰ ἀνεχθῇ ἐφεξῆς πάντα ταῦτα. Ἡ οὐδετερότης τῆς Ἑλλάδος ἀπέβη ὄλονεν καὶ περισσότερον ἀπλῶς καὶ καθαρῶς φαινομενικῆ.

Ἡ εὐθύνη διὰ τὴν κατάστασιν ταύτην ἐπιπίπτει πρωτίστως ἐπὶ τῆς Ἀγγλίας καὶ ἐπὶ τῆς προθέσεώς τῆς ὅπως περιπλέκῃ πάντοτε ἄλλας χώρας εἰς τὸν πόλεμον.

Ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις θεωρεῖ ἐκδηλον ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἔτεινε καὶ τείνει νὰ μεταβάλλῃ τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος, ἢ τοῦλάχιστον νὰ ἐπιτρέψῃ ὅπως τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος μεταβληθῇ εἰς βάσιν πολεμικῆς δράσεως ἐναντίον τῆς Ἰταλίας. Τοῦτο δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ὀδηγήσῃ ἢ εἰς μίαν ἐνοπλίον ῥῆξιν μεταξὺ τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, ῥῆξιν τὴν ὁποίαν ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις ἔχει πᾶσαν πρόθεσιν νὰ ἀποφύγῃ.

Ὅθεν, ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις κατέληξεν εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν—ὡς ἐγγύησιν διὰ τὴν οὐδετερότητα τῆς Ἑλλάδος καὶ ὡς ἐγγύησιν διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς Ἰταλίας—τὸ δικαίωμα νὰ καταλάβῃ διὰ τῶν ἐνόπλων αὐτῆς δυνάμεων, διὰ τὴν διάρκειαν τῆς σημερινῆς πρὸς τὴν Ἀγγλίαν ῥήξεως, ὀρισμένα στρατηγικὰ σημεῖα τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους. Ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις ζητεῖ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ὅπως μὴ ἐναντιωθῇ εἰς τὴν κατάληψιν ταύτην καὶ ὅπως μὴ παρεμποδίσῃ τὴν ἐλευθέραν διέλευσιν τῶν στρατευμάτων τῶν προοριζομένων νὰ τὴν πραγματοποιήσωσι. Τὰ στρατεύματα ταῦτα δὲν παρουσιάζονται ὡς ἐχθροὶ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις δὲν προτίθεται ποσῶς, διὰ τῆς προσωρινῆς κατοχῆς στρατηγικῶν τινῶν σημείων ἐπιβαλλομένης ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῶν περιστάσεων καὶ ἐχούσης καθαρῶς ἀμυντικὸν χαρακτήρα, νὰ θίξῃ ὅπωςδήποτε τὴν κυριαρχίαν καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις ζητεῖ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ὅπως δώσῃ αὐθωρεῖ εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀρχὰς τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς ἵνα ἡ κατοχὴ αὕτη δυνηθῇ νὰ πραγματοποιηθῇ κατὰ εἰρηνικὸν τρόπον. Εἰὰν τὰ ἰταλικά στρατεύματα ἤθελον συναντήσῃ ἀντίστασιν, ἢ ἀντίστασις αὕτη θὰ καμφοθῇ διὰ τῶν ὄπλων καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ ἔφερε τὰς εὐθύνas αἱ ὁποῖαι ἤθελον προκύψῃ ἐκ τούτου.

Ἀθήναι, τῆ 28 Ὀκτωβρίου 1940/XIX

ΔΙΑΓΓΕΛΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΑΟΝ (28 Ὀκτωβρίου 1940)

Εστιγμὴ ἐπέστη πού θά ἀγωνισθῶμεν διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλλάδος, τὴν ἀκεραιότητα καὶ τὴν τιμὴν τῆς. Μολονότι ἐτηρήσαμεν τὴν πλέον αὐστηρὰν οὐδετερότητα καὶ ἴσιν πρὸς ὅλους, ἡ Ἰταλία, μὴ ἀναγνωρίζουσα εἰς ἡμᾶς τὸ δικαίωμα νὰ ζῶμεν ὡς ἐλεύθεροι Ἕλληνες, μοῦ ἐζήτησε σήμερον τὴν 3^{ην} πρωϊνὴν τὴν παράδοσιν τμημάτων τοῦ Ἐθνικοῦ ἐδάφους, κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτῆς βούλησιν καὶ ὅτι, πρὸς κατάληψιν αὐτῶν ἡ κίνησις τῶν στρατευμάτων τῆς θά ἤρχιζε τὴν 6^{ην} πρωϊνὴν. Ἀπήντησα εἰς τὸν Ἰταλὸν πρέσβυν ὅτι θεωρῶ καὶ τὸ αἴτημα αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ καὶ τὸν τρόπον μετὰ τὸν ὅποιον γίνεται τοῦτο, ὡς κήρυξιν πολέμου τῆς Ἰταλίας κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

Τώρα θά ἀποδείξωμεν ἐὰν πράγματι εἴμεθα ἄξιοι τῶν προγόνων μας καὶ τῆς ἐλευθερίας, τὴν ὁποίαν μᾶς ἐξησφάλισαν οἱ προπάτορές μας. Ὅλον τὸ ἔθνος ἄς ἐγερθῆ σύσσωμον. Ἀγωνισθῆτε διὰ τὴν πατρίδα, τὰς γυναῖκας, τὰ παιδιά σας καὶ τὰς ἱεράς μας παραδόσεις.

Νῦν, ὑπὲρ πάντων ἀγῶν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΤΑΞΑΣ

*Εἰς ἡμᾶς "Νιουντ"
μετὰ τὰς ἐξουσίας
21. 10. 1940
Μεταξάς*

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΕΝΟΠΛΟΥΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ (29 Ὀκτωβρίου 1940)

Πρὸς τὸν Στρατὸν ξηρᾶς, θαλάσσης καὶ ἀέρος

Εἰς τὸ τέλος τῆς πρώτης ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν μετὰ τὰ χαλύβδινα στήθη σας προησπίσατε τὸ ἱερὸν ἔδαφος καὶ τὴν τιμὴν τῆς Πατρίδος, σᾶς ἀπευθύνω τὸν θερμότερόν μου χαιρετισμόν.

Ὀλόκληρον τὸ ἔθνος, ἀπὸ τοῦ Ἀνωτάτου Ἀρχοντος, μέχρι τοῦ τελευταίου πολίτου, ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά, σᾶς σκέπτονται μετὰ στοργὴν καὶ μετὰ ὑπερηφάνειαν καὶ αἰ εὐχαίτων, μαζί μετὰ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ, σᾶς παρακολουθοῦν.

Σκεφθῆτε, ὅτι σᾶς ἔλαχεν ὁ ἐνδοξὸς κληρὸς νὰ γράψετε τὸ ὄνομά σας εἰς τὰς χρυσοῦς δέλτους τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, κοντὰ εἰς τὰ ὀνόματα τῶν Μαραθωνομάχων, τῶν μεσαιωνικῶν μας ἀκριτῶν καὶ τῶν ἡρώων τοῦ 1821 καὶ τῶν ἄλλων νικηφόρων πολέμων μας. Ἀπὸ τὰ δικά σας χέρια σφυρηλατεῖται σήμερον μία Ἑλλάς ἀκόμη ὠραιότερα, ἀκόμη λαμπρότερα ἀπὸ τὴν σημερινὴν, πού θά θαμβώσῃ καὶ πάλιν ὀλόκληρον τὸν κόσμον. Ὀλόκληρος ὁ πολιτισμένος κόσμος ἀτενίζει πρὸς σᾶς, καὶ εἶμαι εἰς θέσιν νὰ σᾶς βεβαιώσω, ὅτι εἰς τὸν ἀγῶνα δὲν θά μείνῃ ἡ Ἑλλάς μόνη.

Ἐμπρός, στρατιῶται τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τὸ ἴδιον πάντοτε θάρρος, μετὰ τὴν ἰδίαν ἀτρόμητον καὶ ἀδάμαστον θέλησιν.

Συντρίψατε τὸν ἐχθρόν, ὁ ὁποῖος ἐτόλμησε νὰ θίξῃ τὴν τιμὴν τῆς Χώρας μας. Ἡ νίκη εἶνε μαζί σας, ἡ δόξα σας περιμένει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΤΑΞΑΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

Ἵπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν, τῶν Ναυτικῶν καὶ τῆς Ἀεροπορίας

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΜΕΤΑΞΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΙΔΙΟΚΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΑΣ ΤΟΥ ΑΘΗΝΑΪΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΕΙΣ ΤΟ ΓΕΝΙΚΟΝ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΝ (30 Ὀκτωβρίου 1940)

Κύριοι, ἔχω λογοκρισίαν καὶ ἡμπορῶ νὰ σὰς ὑποχρεώσω νὰ γράφετε μόνον ὅ,τι θέλω. Αὐτὴν τὴν ὥραν ὅμως, δὲν θέλω μόνον τὴν πέννα σας. Θέλω καὶ τὴν ψυχὴν σας. Γι' αὐτὸ σὰς ἐκάλεσα σήμερα γιὰ νὰ σὰς μιλήσω μὲ χαρτιὰ ἀνοιχτά. Θὰ σὰς εἰπῶ τὰ πάντα. Θὰ σὰς εἰπῶ ἀκόμη καὶ τὰ μεγάλα μου πολιτικά μυστικά. Θέλω νὰ ξέρετε καὶ σεῖς ὅλα τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἐθνικὴν μας περιπέτειαν, ὥστε νὰ γράφετε ὄχι συμμορφούμενοι πρὸς τὰς ὁδηγίας μου, ἀλλὰ ἐμπνεόμενοι, εἰς τὴν προσωπικὴν σας πίστιν ἀπὸ τὴν γνώσιν τῶν πραγμάτων. Σὰς ἀπαγορεύω νὰ ἀνακοινώσητε σχετικὰ τὸ παραμικρὸν σ' ὅποιονδήποτε ἀπολύτως καὶ γιὰ οἰονδήποτε λόγον. Κάθε παράβασις αὐτῆς τῆς ἐντολῆς μου θὰ ἔχη διὰ τὸν ὑπεύθυνον — καὶ νὰ εἴσθε βέβαιοι ὅτι θὰ εὔρεθῃ ὁ ὑπεύθυνος — τὰς συνεπειὰς τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἔχη σὲ πόλεμο ζωῆς ἢ θανάτου τοῦ ἔθνους, ἢ προδοσία ἐνὸς μεγάλου μυστικοῦ, ἔστω καὶ αὐτὸ ἂν ἐγίνεν ἀπὸ ἀφέλεια, χωρὶς τὴν παραμικρὴ

Ὁ πρωθυπουργὸς Ἰωάννης Μεταξᾶς ἐπεσημαίνεται ἀπὸ Ἀθηναίους τὴν 28^{ην} Ὀκτωβρίου 1940 ἐμπροσθεν τοῦ Πολιτικοῦ Γραφείου. Αἱ σειρήναι τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τὰ ἐμβατήρια τοῦ Ῥαδιοφώνου ἐφλόγισαν τὴν ψυχὴν τῶν Ἑλλήνων.

κακὴ πρόθεσι. Φυσικὰ ἔχω τὸ λόγο σας...

Μὴ νομίζετε ὅτι ἡ ἀπόφασις τοῦ «ΟΧΙ» πάρηκε ἔτσι, σὲ μιὰ στιγμὴ. Μὴ φαντασθῆτε ὅτι ἐμπήκαμε στὸν πόλεμον αἰφνιδιαστικά. Ἡ ὅτι δὲν ἐγίνε πᾶν ὅ,τι ἐπετρέπετο καὶ μποροῦσε νὰ γίνῃ διὰ νὰ τὸν ἀποφύγωμεν. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς καταλήψεως τῆς Ἀλβανίας, τὸ Πάσχα πέρυσι, τὸ πρᾶγμα ἄρχισε νὰ φαίνεται. Ἀπὸ τὸν περασμένον Μάϊο εἶπα καθαρὰ στὸν κ. Γκράτσι ὅτι, ἂν προσεβαλλόμεθα εἰς τὰ ἐθνικὰ κυριαρχικά μας δικαιώματα, θὰ ἀντιστάμεθα ἀντὶ πάσης θυσίας καὶ δι' ὅλων τῶν μέσων.

Συγχρόνως, ὅμως, μοῦ ἤρχοντο ἀπὸ τὴν Ρώμη, ἀπὸ τὴ Βουδαπέστη, ἀπὸ τὰ Τίρανα, ἀπὸ παντοῦ, πληροφορίαι ἀντίθετοι. Εἰς τὰς 15 Αὐγούστου ἐγίνεν ὁ τορπιλισμὸς τῆς «ΕΛΛΗΣ». Γνωρίζετε ὅτι ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμὴν διεπιστώθη ὅτι τὸ ἐγκλημα ἦτο ἰταλικὸν. Ἐν τούτοις, δὲν ἐπετρέψαμεν νὰ γνωσθῇ ὅτι εἴχομεν καὶ τὰς ὑλικὰς πλεον ἀποδείξεις περὶ τῆς ἐθνικότητος τοῦ ἐγκληματίου. Συγχρόνως ὅμως διέταξα τὰ ἀντιτορπικὰ, τὰ ὁποία συνόδευαν τὰ πλοῖα πού μετέφερον τοὺς προσκυνητὰς ἀπὸ τὴν Τήνον μετὰ

τὸ ἐγκλημα, ἂν προσβληθοῦν ἀπὸ ἀεροπλάνα ἢ ὀπωσδήποτε ἄλλως, νὰ κάμουν ἀμέσως χρῆσιν τῶν ὄπλων τῶν.

Θὰ σὰς ἀποκαλύψω τώρα, ὅτι τότε διέταξα νὰ βολιδοσκοπηθῇ καταλλήλως τὸ Βερολίνον. Μοῦ διεμνηνύθη ἕκ μέρους τοῦ Χίτλερ ἡ σύστασις νὰ ἀποφύγω οἰοδήποτε μέτρον δυνάμενον νὰ θεωρηθῇ ἀπὸ τὴν Ἰταλία πρόκλησις. Ἐκαμα τὸ πᾶν διὰ νὰ μὴ μποροῦν οἱ Ἰταλοὶ νὰ ἐμφανισθοῦν ὡς δυνάμενοι νὰ ἔχουν ὄχι ἀφορμὰς εὐλόγους, ἀλλ' οὔτε εὐλογοφανῆς παράπονον ἕκ μέρους μας, ἂν καὶ ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμὴν ἀντελήφθην τὴν πρᾶγματι ἐσήμαιεν ἢ ὅλως ἀόριστος σύστασις τοῦ Βερολίνου. Σεῖς καλύτερον παντὸς ἄλλου γνωρίζετε ὅτι ἕκαμα τὸ πᾶν διὰ νὰ μὴ δώσωμεν ἀφορμὴν ἐμφανίσεως τῆς Ἰταλίας ὡς δυναμένης νὰ ἔχη εὐλογοφανῆς κἂν ἀφορμὰς αἰτιάσεων. Λόγω τοῦ ἐπαγγέλματός σας ἔχετε παρακολουθῆσαι εἰς ὅλες τὰς λεπτομέρειας τὴν ἱστορίαν τῶν ἀτελειώτων ἰταλικῶν προκλήσεων, δημοσιογραφικῶν καὶ ἄλλων, ἀλλὰ καὶ τὴν χριστιανικὴν ὑπομονή, τὴν ὁποία ἐτηρήσαμεν προσποιούμενοι ὅτι δὲν τίς καταλαβαίνουμε, περιοριζόμενοι μόνον σὲ δημοσιογραφικὰς ἀνασκευὰς τῶν ἰταλικῶν ἐναντίον μας κατηγοριῶν.

Ὁμολογῶ, ὅτι ἐμπρὸς εἰς τὴν φοβερὰν εὐθύνην τῆς ἀναμίξεως τῆς Ἑλλάδος εἰς τέτοιον μάλιστα πόλεμον, ἔκρινα πὼς καθῆκον μου ἦτο νὰ δῶ ἂν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ προφυλάξω τὸν τόπον ἀπὸ αὐτὸν, ἔστω καὶ διὰ παντὸς τρόπου, ὁ ὁποῖος θὰ συμβιβάζετο μὲ τὰ γενικότερα συμφέροντα τοῦ ἔθνους. Εἰς σχετικὰς βολιδοσκοπήσεις πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τοῦ Ἄξονος μοῦ ἐδόθη νὰ ἐννοήσω σαφῶς, ὅτι μόνη λύσις θὰ μποροῦσε νὰ εἶνε μία ἐκουσία προσχώρησις τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν «Νέαν Τάξιν». Προσχωρήσις πού θὰ ἐγίνετο λίαν εὐχαρίστως δεκτὴ ἀπὸ τὸν Χίτλερ, ὡς «ἔραστην τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος». Συγχρόνως ὅμως, μοῦ ἐδόθη νὰ ἐννοήσω, ὅτι ἢ ἐνταξίς εἰς τὴν Νέαν Τάξιν προϋποθέτει προκαταρκτικὴν ἄρσιν ὅλων τῶν παλαιῶν διαφορῶν μὲ τοὺς γείτονές μας.

Καί, ναί μὲν αὐτὸ θὰ συνεπήγετο φυσικὰ θυσίας τινὰς διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ αἱ θυσίαι θὰ ἔπρεπε νὰ θεωρηθοῦν ἀπολύτως «ἀσήμαντοι» ἐμπρὸς εἰς τὰ «οἰκονομικὰ καὶ ἄλλα πλεονεκτήματα», τὰ ὁποία θὰ εἶχε διὰ τὴν Ἑλλάδα ἡ Νέα Τάξις εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς τὴν Βαλκανικὴν. Φυσικὰ, μὲ πᾶσαν περίσκεψιν καὶ ἀνεπισήμως, ἐπεδιόξα δι' ὅλων τῶν μέσων νὰ κατατοπισθῶ συγκεκριμένως ποῖαι θὰ ἦσαν αἱ θυσίαι αὐταί, μὲ τὰς ὁποίας ἡ Ἑλλὰς θὰ ἔπρεπε νὰ πληρώσῃ τὴν ἀτίμωσιν τῆς ἐξ ἰδίας θελήσεως προσφορᾶς τῆς νὰ ὑπαχθῇ εἰς τὴν Νέαν Τάξιν. Μὲ καταφανῆ προσπάθειαν ἀποφυγῆς σαφοῦς καθορισμοῦ, μοῦ ἐδόθη νὰ καταλάβω ὅτι ἢ πρὸς Ἑλληνας στοργῆ τοῦ Χίτλερ ἦτο ἢ ἐγγύησις ὅτι αἱ θυσίαι αὐταί θὰ περιορίζοντο «εἰς τὸ ἐλάχιστον δυνατόν».

Ὅταν ἐπέμεινα νὰ κατατοπισθῶ, πόσον, ἐπὶ τέλους, θὰ μποροῦσε νὰ εἶνε αὐτὸ τὸ «ἐλάχιστον», τελικῶς μὰς ἐδόθη νὰ καταλάβωμεν ὅτι τοῦτο συνίστατο εἰς μερικὰς ἰκανοποιήσεις πρὸς τὴν Ἰταλίαν δυτικῶς μέχρι Πρεβέζης, ἴσως καὶ πρὸς τὴν Βουλγαρίαν, ἀνατολικῶς μέχρι Δεδεαγάτς (Ἀλεξανδρουπόλεως).

Δηλαδὴ θὰ ἔπρεπε, διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὸν πόλεμον, νὰ γίνωμεν ἐθελονταὶ δοῦλοι καὶ νὰ πληρώσωμεν αὐτὴν τὴν «τιμὴν» μὲ τὸ ἄπλωμα τοῦ δεξιοῦ χεριοῦ τῆς Ἑλλάδος πρὸς

ἀκρωτηριασμόν ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν καὶ τοῦ ἀριστεροῦ ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν. Φυσικά, δὲν ἦτο δύσκολο νὰ προβλέψῃ κανεὶς ὅτι εἰς μίαν τοιαύτην περίπτωσιν οἱ Ἀγγλοὶ θὰ ἔκοβαν καὶ αὐτοὶ τὰ πόδια τῆς Ἑλλάδος. Καὶ μὲ τὸ δίκαιόν των. Κυρίαρχοι πάντοτε τῆς θαλάσσης, δὲν θὰ παρέλειπον, υπερασπίζοντες πλεόν τὸν ἑαυτὸν των, ἔπειτα ἀπὸ μίαν τοιαύτην αὐτοδούλωσιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς ἐχθροὺς των, νὰ καταλάβουν τὴν Κρήτην καὶ τὰς ἄλλας νήσους μας τοῦλάχιστον. Τὸ συμπέρασμα αὐτὸ δὲν προέκυπτεν μόνον ἀπὸ τὴν πλεόν ἀπλὴν λογικὴν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἀσφαλεῖς καὶ βεβαίαις πληροφορίας ἐξ Αἰγύπτου, καθ' ἧς εἶχεν ἤδη προμελετηθῆ καὶ ἀντιμετωπισθῆ ἡ ἐνέργεια ποῦ θὰ ἔπρεπε νὰ γίνῃ ὡς φυσικὸν ἐπακόλουθον πάσης τυχόν ἐκουσίας ἢ ἀκουσίας συνεργασίας τῆς Ἑλλάδος μὲ τὸν Ἀξονα εἰς τὰς ἑλληνικὰς νήσους καὶ πρὸς παρεμπόδισιν ἐν περιπτώσει τῆς δυνατότητος διὰ τὸν Ἀξονα νὰ τὰς χρησιμοποιήσῃ.

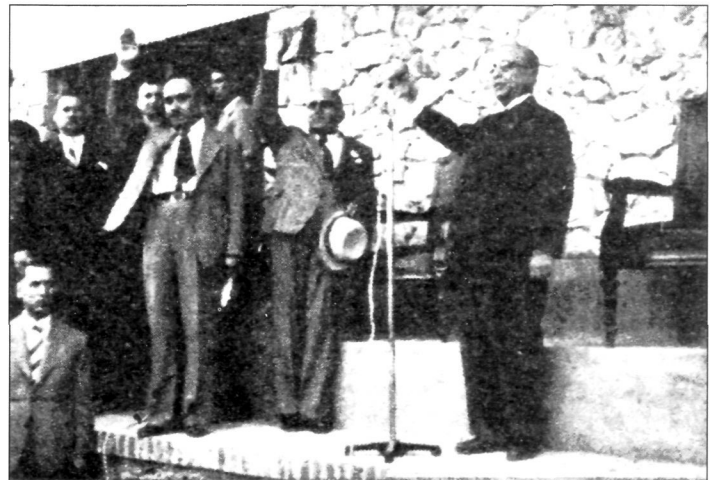
Δὲν δύναμαι, ἀφ' ἑτέρου, νὰ μὴν παραδεχθῶ ὅτι εἰς μίαν τοιαύτην περίπτωσιν τὸ δίκαιο δὲν θὰ εὑρίσκετο μὲ τὸ μέρος τῆς Κυβερνήσεως, ἡ ὁποία διὰ νὰ προφυλάξῃ τὸν λαὸν ἀπὸ τὸν πόλεμον θὰ τὸν κατεδίκαζεν εἰς ἐθελουσία ὑποδούλωσιν μετ' ἐθνικοῦ ἀκρωτηριασμοῦ. Αὐτὴ ἡ δῆθεν προφύλαξις θὰ ἦτο διὰ τὴν τύχην τῆς εἰς τὸ μέλλον ἑλληνικῆς φυλῆς πλεόν ὀλέθρια καὶ ἀπὸ τὰς χειροτέρας ἔστω συνεπειᾶς ὁποιοῦδῃποτε πολέμου. Τὸ δίκαιον, λοιπὸν, δὲν θὰ ἦτο μὲ τὸ μέρος τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἀθηνῶν, ἐὰν ἡ τελευταία ἐνήργει κατὰ τὰς ὑποδείξεις τοῦ Βερολίνου, ποῦ ἀνέφερα.

Τὸ δίκαιον θὰ ἦτο μὲ τὸ μέρος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος θὰ κατεδίκαζεν αὐτήν, καὶ τῶν Ἀγγλῶν, οἱ ὁποῖοι, υπερασπίζοντες τὴν ὑπαρξίν των, ἐπίσης δικαίως θὰ ἐλάμβανον τὰ μέτρα ποῦ ἐφέροντο ἔχοντες μελετήσῃ, εἰσακούοντες ἄλλως τε τὰς δικαίας αἰτιάσεις τῶν Ἑλλήνων, οἵα θὰ προέκυπτον ἐν καιρῷ ἂν ἐδίδετο ἡ εὐλογος αὐτῆ ἀφορμῇ.

Θὰ ἐδημιουργοῦντο ἔτσι ὄχι δύο, ὅπως τῷ 1916, ἀλλὰ τρεῖς αὐτὴν τὴν φορὰν Ἑλλάδες. Πρώτη θὰ ἦτο ἡ ἐπίσημος τῶν Ἀθηνῶν, ἡ ὁποία θὰ εἶχε φθάσει εἰς τὴν πῶρωσιν καὶ τὸ κατάντημα διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὸν πόλεμον, νὰ δεχθῆ νὰ γίνῃ ἐθελοντῆς δούλος, πληρώνουσα μάλιστα τὴν τιμὴν αὐτὴν καὶ μὲ τὴν συγκατάθεσίν της νὰ αὐτοακρωτηριασθῆ τραγικώτατα, παραδίδουσα εἰς τὴν δουλείαν πληθυσμοὺς ἀμιγῶς ἑλληνικοὺς καὶ μάλιστα δύναμαι νὰ εἶπω τοὺς ἑλληνικωτέρους τῶν ἑλληνικῶν τοιούτους. Δευτέρα θὰ ἦτο ἡ πραγματικὴ Ἑλλάς. Δηλαδή ἡ παμψηφία τῆς κοινῆς γνώμης τοῦ ἔθνους, τὸ ὁποῖον ποτὲ δὲν θὰ ἀπεδέχετο τὴν ἐκουσίαν τοῦ ὑποδούλωσιν πληρωνομένην, μάλιστα, μὲ ἐθνικὸν ἀκρωτηριασμόν ἀφόρητον καὶ ἰσοδυναμοῦσαν μὲ τὴν ὀριστικὴν ἀτίμωσιν καὶ μελλοντικὴν βεβαίαν ἐκμηδένισιν τοῦ ἑλληνισμοῦ ὡς ἐννοίας καὶ ὄντοῦτος, ἐκμηδένισιν πρῶτον ἠθικὴν καὶ δεῦτερον ἐν συνεχείᾳ, ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν. Τὸ ἔθνος οὐδέποτε θὰ συνεχώρει εἰς τὸν Βασιλέα καὶ τὴν Ἐθνικὴν Κυβέρνησιν τῆς 4^{ης} Αὐγούστου τοιαύτην πολιτικὴν. Τρίτη, τέλος, θὰ προέκυπτε μία ἀκόμη Ἑλλάς, ἡ Ἑλλάς τὴν ὁποίαν δὲν θὰ παρέλειπαν νὰ δημιουργήσουν, φυσικά μὲ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ δημοκρατισμοῦ, οἱ δημοκρατικοὶ Ἕλληνες ὑπὸ τὴν κάλυψιν τοῦ βρετανικοῦ στόλου εἰς τὰς νήσους Κρήτην καὶ εἰς τὰς ἄλλας. Ἡ τρίτη αὐτῆ Ἑλλάς, ἡ «Δημοκρατικὴ», θὰ εἶχε μὲ τὸ μέρος τῆς ὄχι μόνον τὴν πρόθυμον ὑποστήριξιν τῆς Ἀγγλίας, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ ἐδίδε τὸ δικαίωμα νὰ καλύψῃ τὰς νήσους μας, καλυπτομένη καὶ ἡ ἴδια εἰς τὴν βόρειον Ἀφρικὴν, ἀλλὰ θὰ εἶχε μὲ τὸ μέρος τῆς καὶ τὸ ἐθνικὸ δίκαιον. Ἡ ἠθικὴ τῆς δυνάμεις, λοιπὸν, θὰ ἀπερρόφα μοιραίως τὴν ἐπίσημον Ἑλλάδα, διότι θὰ διέθετεν ἡ τρίτη αὐτῆ Ἑλλάς τὴν ἀνεπιφύλακτον ἔγκρισιν καὶ ἐνίσχυσιν τῆς ἀνεπισήμου, τῆς «δευτέρας» Ἑλλάδος, τῆς ἐθνικῆς δημοσίας γνώμης ἐν τῇ παμψηφίᾳ τῆς.

Ἐξῆσα, κύριοι, τὴν περίοδον τοῦ ἐθνικοῦ διχασμοῦ, ποῦ ἐδημιουργήθη τῷ 1916, ὅταν ἀπὸ τὴν κατάστασιν ἐκείνην προέκυψαν δύο Ἑλλάδες, ἡ τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἡ τῆς Θεσσαλονίκης. Τὸν κίνδυνον ἀπὸ μίαν νέαν διαίρεσιν τῆς Ἑλλάδος (προκύπτουσαν συνεπείᾳ τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου ὅπως ἡ διαίρεσις τοῦ 1916 προέκυψε συνεπείᾳ τοῦ Α' Παγκοσμίου Πολέμου), μίαν νέαν διαίρεσιν μάλιστα πολὺ τραγικωτέραν, διότι ὅπως τὴν ἐσκιαγράφησα δὲν θὰ εἶνε κἂν διχασμὸς, ἀλλὰ τριχοτομισμὸς. Τὸν κίνδυνον αὐτὸν τὸν θεωρῶ, κύριοι, διὰ τὸ ἔθνος καὶ τὸ μέλλον τοῦ ἀσυγκρίτως χειρότερον ἀπὸ τὸν πόλεμον, ἔστω καὶ αὐτὸν τὸν πόλεμον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶνε δυνατόν καὶ δουλωμένη ἀκόμη νὰ βγῆ προσωρινῶς ἡ Ἑλλάς. Λέγω προσωρινῶς, διότι πιστεύω ἀκράδαντα ὅτι τελικῶς ἡ νίκη θὰ εἶνε μὲ τὸ μέρος μας. Γιατί οἱ Γερμανοὶ δὲν θὰ νικήσουν. Δὲν μπορεῖ νὰ νικήσουν. Υπάρχουν πολλὰ ἐμπόδια.

Ἡ Ἑλλάς εἶνε ἀποφασισμένη νὰ μὴν προκαλέσῃ μὲν μὲ κανέναν τρόπον κανέναν, ἀλλὰ καὶ μὲ κανέναν τρόπον νὰ μὴν ὑποκύψῃ. Πρὸ παντὸς εἶνε ἀποφασισμένη νὰ υπερασπίσῃ τὰ ἐδάφη τῆς, ἔστω καὶ ἂν πρόκειται νὰ πέσῃ. Ἡδὴ, δὲ, ἡ ἀπόφασίς της αὐτῆ καὶ ἡ πολιτικὴ της αὐτῆ, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν ἀπρόκλητα προσεβλήθη, ἐχάρισαν εἰς τὸν τόπον καὶ εἰς τὸν λαὸν μας τὸ πλεόν ἀνεκτίμητον τῶν ἀγαθῶν καὶ τὸ

Ὁ Ἐθνικὸς Κυβερνήτης Ἰωάννης Μεταξᾶς ὁμιλεῖ εἰς μέλη τῶν συνεταιριστικῶν ἐνώσεων ἀναφερόμενος εἰς τὴν σπουδαίαν κοινωνικὴν μεταρρύθμισιν ποῦ ἐπέτυχε, ἦτοι ὀκτώωρον, συλλογικὰ συμβάσεις, καταπολέμησις τῆς ἀνεργείας, ἴδρυσις καὶ λειτουργία τοῦ Ι.Κ.Α., κ. ἄ.

μεγαλύτερον στοιχεῖον τῆς δυνάμεώς του: αὐτὴ ἡ πολιτικὴ ἔδωκεν εἰς τὸν λαὸν τὴν ἀπόλυτην ψυχικὴν καὶ πανεθνικὴν ἑνωσίν του.

Σήμερα ὁμως, ἐπὶ πλεόν ὑπάρχουν καὶ μερικοὶ ἄλλοι παράγοντες ποῦ προδικάζουν τὴν τελικὴν μας νίκη. Ἡ Τουρκία δὲν εἶνε ὅπως τῷ 1916 σύμμαχος τῶν Γερμανῶν. Εἶνε σύμμαχος τῶν Ἀγγλῶν. Ἡ Βουλγαρία, βέβαια, ἐνεδρεῦει καὶ τώρα ὅπως καὶ τότε, ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει αὐτὴν τὴν ἐποχὴν, τοῦλάχιστον πρὸς τὸ παρὸν, δὲν τολμᾷ. Ὁ καιρὸς, ὁμως, δὲν δουλεύει διὰ τὸν Ἀξονα. Δουλεύει διὰ τοὺς ἀντιπάλους του. Τέλος, διὰ τὴν Γερμανίαν ἡ νίκη θὰ ἦτο ἐν πάσῃ περιπτώσει δυνατὴ μόνον μὲ κοσμοκρατορίαν. Ἀλλ' ἡ κοσμοκρατορία διὰ τὴν Γερμανίαν κατέστη ὀριστικὰ ἀδύνατος εἰς τὴν Δουγκέρκην. Ὁ πόλεμος διὰ τὸν Ἀξονα ἔχει χαθῆ ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποῦ ἡ Ἀγγλία διεκήρυξε: «Θὰ πολεμήσωμεν ἔστω καὶ μόνοι εἰς τὸ νησί μας καὶ πέραν τῶν θαλασσῶν, θὰ πολεμήσωμεν μέχρι τῆς νίκης».

Ἀλλὰ ἐπὶ πλεόν καὶ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ὅτι δὲν πολεμοῦμεν μόνον διὰ τὴν νίκη. ἀλλὰ καὶ διὰ

τήν δόξαν. Δεν ξέρω αν κανείς αντιβενιζελικός από σάς είνε πάντοτε καί αδιάλλακτος. (Είμαι ἐγώ, κύριε Πρόεδρε, απήντησεν ὁ παριστάμενος παλαιάμαχος ἄρθρογράφος τοῦ αντιβενιζελικοῦ Τύπου Ν. Κρανιωτάκης). Λοιπόν, ἀκούστε διὰ νὰ συνεννοηθοῦμε. Εγώ, κύριοι, ὅπως ἐπαρκῶς σὰς ἐξήγησα, ἐτήρησα μέχρι σήμερον τὴν πολιτικὴν τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως Κωνσταντίνου, δηλαδὴ τὴν πολιτικὴν τῆς αὐστηρᾶς οὐδετερότητος. Ἐκάμα τὸ πᾶν διὰ νὰ κρατήσω τὴν Ελλάδα μακρὰν τῆς συγκρούσεως τῶν μεγάλων κολοσσῶν. Ἦδη, μετὰ τὴν ἄδικον ἐπίθεσιν τῆς Ἰταλίας, ἡ πολιτικὴ τὴν ὁποίαν ἀκολουθῶ εἶνε ἡ πολιτικὴ τοῦ ἀειμνήστου Βενιζέλου.

Διότι εἶνε ἡ πολιτικὴ τοῦ συνταυτισμοῦ τῆς Ελλάδος μετὰ τὴν τύχην τῆς δυνάμεως, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ θάλασσα εἶνε ἀνέκαθεν, ὅπως εἶνε καὶ διὰ τὴν Ελλάδα, ὄχι τὸ ἐμπόδιον ποῦ χωρίζει, ἀλλὰ ἡ ὑγρὰ λεωφόρος ποῦ συνδέει. Βέβαια εἰς τὴν ἱστορίαν μας τὴν νεωτέραν δὲν ἔχομεν μόνον εὐγνωμοσύνης λόγους καὶ ἀφορμὰς διὰ τὴν Ἀγγλίαν, τῆς ὁποίας ἄλλως τε ἡ μεταπολεμικὴ πολιτικὴ, τῶν τελευταίων ἰδίως ἐτῶν, εἶνε πολιτικὴ μεγίστων καὶ ἱστορικῶν Ἀγγλικῶν εὐθυνῶν. Ἀλλὰ τὰς εὐθύναις αὐτὰς ἡ Ἀγγλία τὰς ἀποδίδει σήμερον μετὰ τὴν ὑπερήφανον ἀποφασιστικότητα λαοῦ

«ΠΑΤΡΙΣ μας εἶνε ἡ ΕΛΛΑΣ. Δεν ἠμπορεῖτε νὰ εἰσθε τίποτε ἄλλο παρὰ Ἕλληνας καὶ Ἑλληνίδες εἰς ὅλην σας τὴν ζωὴν. Ἡ Ἑλλάς εἶνε ἡ μεγάλη μάννα ὅλων μας. Εἰσθε πραγματικὰ παιδιά της, τὰ αἵμα της εἶνε μέσα εἰς τὰς φλέβας σας, ἡ ψυχὴ της εἶνε μέσα εἰς τὴν ψυχὴ σας. Σεῖς οἱ ἴδιοι, ἀγόρια καὶ κορίτσια, εἰσθε ἡ Ἑλλάς. Ὅταν ἀγαπᾶτε τὴν Ἑλλάδα ἀγαπᾶτε τὸν ἑαυτὸν σας».

*Ἰωάννης ΜΕΤΑΞΑΣ
(Παραινέσεις πρὸς τὴν νεολαίαν)*

μεγάλου, σώζοντας τὴν ἐλευθερίαν τοῦ κόσμου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

Διὰ τὴν Ελλάδα ἡ Ἀγγλία εἶνε ἡ φυσικὴ φίλη καὶ ἐπανειλημμένως ἐδείχθη προστάτρια, ἐνίοτε δὲ ἡ μόνη προστάτρια. Ἡ νίκη θὰ εἶνε καὶ δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶνε, δική μας. Θὰ εἶνε νίκη τοῦ Ἀγγλοσαξωνικοῦ κόσμου, ἀπέναντι τοῦ ὁποίου ἡ Γερμανία, ἡ ὁποία ἀφ' οὗ ἕως τώρα δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπιτύχη ὀριστικὸν ἀποτέλεσμα, εἶνε καταδικασμένη νὰ συντριβῆ. Διότι ἀπὸ τώρα καὶ πέρα ὁ ὀρίζων δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται διὰ τὸν Ἀξονα ἀνέφελος οὔτε πρὸς ἀνατολὰς, καὶ ἡ Ἀνατολὴ εἶνε πάντοτε μυστηριώδης. Πάντοτε ἦτο, ἀλλὰ σήμερον ὑπέροπε εἶνε γεμάτη ἀπρόοπτα καὶ μυστήρια. Τελικῶς, λοιπόν, θὰ νικήσωμεν. Καὶ θέλω φεύγοντας ἀπὸ τὴν αἴθουσαν αὐτὴν, νὰ πάρете μαζί

σας ὅλην τὴν δική μου ἀπόλυτη βεβαιότητα ὅτι θὰ νικήσωμεν. Ἐν τούτοις, πρέπει νὰ σὰς ἐπαναλάβω ὅτι ἐπισημότερον διεκήρυξα ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμὴν. Ἡ Ἑλλάς δὲν πολεμᾷ διὰ τὴν νίκην. Πολεμᾷ διὰ τὴν Δόξαν. Καὶ διὰ τὴν τιμὴν της. Ἐχει ὑποχρέωσιν πρὸς τὸν ἑαυτὸν της νὰ μείνῃ ἄξια τῆς ἱστορίας της.

Ἡ Ἰταλία εἶνε μεγάλη δύναμις, ὅταν δὲ προχθες ἐγένεν ἡ πρώτη ἀεροπορικὴ ἐπιδρομὴ, ὁμολογῶ ὅτι μετὰ ἐκπληξιν ἤκουσα εἰς σχετικὴν ἐρώτησίν μου, τὴν ἀπάντησιν ὅτι τὰ ἐπιδραμόντα ἀεροπλάνα ἦσαν μόνον ἰταλικά.

Αὐτὸ φθάνει νὰ σὰς δώσῃ νὰ καταλάβετε μετὰ ποιῆς ἰδέας μῆκα στὸν πόλεμο. Ἀλλὰ ὑπάρχουν στιγμῆς κατὰ τίς ὁποῖες ἕνας λαὸς ὀφείλει, ἂν θέλῃ νὰ μείνῃ μεγάλος, νὰ εἶνε ἱκανὸς νὰ πολεμήσῃ ἔστω καὶ χωρὶς καμίαν ἐλπίδα νίκης. Μόνον διότι πρέπει. Γνωρίζω, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ δεχθῆ ἄλλο τι αὐτὴν τὴν στιγμὴν. Διότι εἶνε ἐλεύθερος καὶ ἀπερίσπαστος εἰς τὴν φυσικὴν εὐθυκρισίαν καὶ ὑπερηφάνειαν, ἐφ' ὅσον δὲν ἐδόθη εὐκαιρία νὰ θολωθῆ ἡ κρίσις τοῦ δι' ἀγοραίων θορύβων καὶ παραπλανητικῶν ἐκστρατειῶν. Ἐκάμαμεν ὅτι ἦτο δυνατόν διὰ νὰ μὴν ἔχομεν τὸ παραμικρὸν ἄδικον.

Καὶ θὰ ἀκολουθήσωμεν τὴν ἰδίαν τακτικὴν μέχρι τέλους. Σὰς ἔχω στὸ τραπέζι μερικὰ ἔγγραφα. Εἶνε ὅλαι αἱ ἀποδείξεις τῆς ἰταλικῆς ἐνέδρας, ἐκ προμελέτης. Ὅταν τελειώσω, μπορεῖτε νὰ τὰ δῆτε. Περιττὸν νὰ πάρете σημειώσεις. Συντομώτατα θὰ δημοσιευθοῦν εἰς τὴν Λευκὴν Βίβλον, ἡ ὁποία διέταξα νὰ ἐκδοθῆ τὸ ταχύτερον.

Δὲν σὰς κρύβω, κύριοι, ὅτι ἡ κατάστασις εἶνε ἐξαιρετικὰ δύσκολη. Μὰς περιμένουν μάλιστα δοκιμασίαι μεγάλαι. Διὰ νὰ μὴ δώσω εὐκαιρίαν πρὸς τὴν ἐπιζητούμενην διὰ παντὸς τρόπου ἀφορμὴν κατασκευοφαντήσεώς μας, εὐρέθην ὑποχρεωμένος νὰ πάρω μίαν ἀπόφασιν ἐξόχως σοβαράν.

Νὰ μὴν κάμω τὴν ἐπιστράτευσιν ὅταν ἀπὸ καιροῦ τὴν ἐξήτησε καὶ ἐξηκολούθησεν ἐπανειλημμένως νὰ μοῦ τὴν ζητᾷ τὸ Ἐπιτελεῖον. Ὁ ἰταλικὸς ὄγκος, λοιπόν, εὐρήκεν ἀπέναντί του δυνάμεις πάρα πολὺ ἀσθενεῖς, τοῦλάχιστον διὰ τὴν κρούσιν τῶν πρώτων ἡμερῶν. Ὁ ρόλος σας εἶνε σήμερον μεγάλος καὶ ἐπισημότερος. Μὴ χάνετε τὸ θάρρος σας ὅτιδήποτε καὶ ἂν γίνῃ, διότι ἄλλως εἶνε ἀδύνατον νὰ φανῆτε ἄξιοι τοῦ λαοῦ σας καὶ τοῦ καθήκοντός σας, τὸ ὁποῖον εἶνε νὰ συντηρήσητε τὴν ἱερὴ φλόγα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, νὰ βοηθήσητε τὸν μαχόμενον στρατόν, νὰ ὑπάρξητε συνεργάται τῆς Κυβερνήσεως, ὅτι καὶ ἂν αἰσθάνεσθε δι' αὐτὴν. Πρέπει νὰ πιστεῦσητε σεῖς γιὰ νὰ μπορέσετε νὰ μεταδώσετε τὴν πίστιν εἰς τὸ κοινόν σας, μολονότι αὐτὴν τὴν φορὰν ἔχομεν ὅλοι μας νὰ πάρωμεν ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸν λαόν καὶ ἀπὸ τὸ ἀπερίγραπτον θάρρος του καὶ ὄχι νὰ τοῦ δώσωμεν.

Θέλω ἀκόμη νὰ σὰς εἶπω καὶ. Ξέρω μετὰ βεβαιότητα ὅτι ἀπὸ τὴν φοβερὰν αὐτὴν δοκιμασίαν ἡ Ἑλλάς θὰ ὑποφέρῃ. Ξέρω, ὅμως, ἐπίσης μετὰ βεβαιότητα, ὅτι τελικῶς θὰ ἐξέλθῃ ὄχι μόνον ἐνδοξος, ἀλλὰ καὶ μεγαλύτερη. Θὰ προσέξατε τὸ τηλεγράφημα τοῦ κ. Τσῶρτσιλ, τὸ ὁποῖον ἐδημοσιεύθη σήμερον στὰς ἐφημερίδας, ἀνακοινωθέν ἀπὸ τὸ ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν. Λοιπόν ἐπιθυμῶ, νὰ σὰς τονίσω τοῦτο: Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι εἰς τὸ τηλεγράφημα αὐτὸ δὲν βλέπουν γραπτὴν τὴν ἐπιβεβαίωσιν ἐγγράφου συμφωνίας διὰ τὰ Δωδεκάνησα, δὲν ξέρουν νὰ διαβάσουν μέσα ἀπὸ τίς γραμμές. Καὶ καὶ ἄλλο ἀκόμη. Τὰ Δωδεκάνησα προδικάζουν...

(Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τερματίζεται τὸ ἐστενογραφημένον κείμενον τῶν ἀνακοινώσεων τοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ, ποῦ ἐκρατήθη ὑπὸ ἐπισήμου στενογράφου).

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΔΙΑ ΤΟ «ΟΧΙ» ΚΑΙ ΤΟΝ ΙΩΑΝΝΗΝ ΜΕΤΑΞΑΝ

Θεμιστοκλής Σοφούλης, Αρχηγός των Φιλελευθέρων μετά τον θάνατον του Βενιζέλου: «Σήμερα όλοι, Λαός και Ηγεσία, οφείλομεν να είμεθα ήνωμένοι διά τον αγώνα υπέρθεωσ του Έθνους».

«ΕΣΤΙΑ» 30-10-1940: «Όλοι οί Έλληνες αναφερόμεν άπλώς και χωρίς σχόλια, ένα γεγονός, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει ὅσον κανένα ἄλλον ἴσως, τὴν ἀπόλυτον ἐνότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐναντι τοῦ ἀναληφθέντος ἀγώνος.

Ἀρθείσης τῆς ἐκτοπίσεώς του, ἐπανήλθε χθές εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ κ. Παναγιώτης Κανελλόπουλος. Πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του ἐκ τῆς νήσου, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐκτοπισθεῖ προσεφώνησεν, ἐν συνεννοήσει μὲ τὰς ἐντοπίους διοικητικὰς ἀρχάς, τὸ συγκεντρωθὲν πλῆθος. Ἐτόνισεν, ὅτι ἡ 28^η Ὀκτωβρίου 1940, θὰ ἀναγραφῆ εἰς τὰς δέλτους τῆς ἱστορίας, ὡς μία ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων, ἂν ὄχι ἡ ἐνδοξότερα σελὶς τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ ὅτι ὅλοι οἱ Ἕλληνες, λησμονοῦντες τὸ παρελθόν, θάπτοντες πάθη, προκαταλήψεις καὶ προσωπικὰς ἀντιλήψεις, οφείλουν νὰ ταχθοῦν ὡς εἰς ἄνθρωπος ὀπισθεν τῶν ἡγετῶν τοῦ ἔθνους, διὰ νὰ βοηθήσουν, μὲ ὅλας τὼν τὰς δυνάμεις, καθεὶς ἐκεῖ ὅπου θὰ ταχθῆ, διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ νικηφόρον τέρμα του, ὁ ἀναληφθεὶς ἀγών».

«ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» 8-12-1940.

Κύριον ἄρθρον Γεωργίου Α. Βλάχου: «... Ἐχομεν κεφάλαια διὰ τὴν Ἱστορίαν μας τὰς Νίκας μας, κεφάλαιον διὰ τὰ παιδιὰ μας τὸ Ὅχι. Τώρα ἡ Αὐτοῦ Ἐξοχώτης ὁ κ. Ἰωάννης Μεταξᾶς Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος, ἐφθασεν εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον τῆς Δόξης του... Ὁ κ. Μεταξᾶς ἔχει ἀπέναντι τῆς ἀθανασίας κερδίσει τὴν μάχην του. Εἶπε τὸ Ὅχι, ἔγινε Γιάννης... τί τοῦ μένει; Νὰ γίνῃ καὶ ἀγαλμα. Θὰ γίνῃ λοιπόν. Ἄλλ' ὄχι ὅπως ἠχρήθημεν ἄλλοτε, ἀπὸ μάρμαρον τοῦ πεντελικοῦ. Θὰ γίνῃ ἀπὸ τὸν ὀρείχαλκον ποῦ θ' ἀποδώσουν ταπεινωμένα, αἰχμάλωτα, τὰ ἐχθρικά πυροβόλα, αὐτὰ ποῦ τὸν ἐξύπνησαν εἰς τὰς τρεῖς τὸ πρῶτ... (ὁ Ἰωάννης Μεταξᾶς τὴν Ἑλλάδα)... εἰς μὲν τέσσαρα ἔτη κατόρθωσεν νὰ τὴν ἀναπλάσῃ, εἰς δὲ μία ὥραν τὴν ἔσωσε».

«ΕΘΝΟΣ» 31-12-1940. Διάλεξις τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Κωνσταντίνου Τσάτσου: «... Ἡ πρώτη ἐμφάνισις τοῦ Ἑλληνος Κυβερνήτου μετὰ τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου ἐγένετο ἐπ' εὐκαιρία τοῦ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθη-

νῶν ἐκφωνηθέντος λόγου του. Ὡς πνευματικὸς ἄνθρωπος ἀπετάθη πρῶτον πρὸς τοὺς πνευματικοὺς ἀνθρώπους τῆς χώρας του καὶ τοὺς ἐκάλεσεν εἰς πνευματικὸν ἀγῶνα... Ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν ὁποῖον ἡ Θεία Πρόνοια ἐπεφύλασσε τὴν τιμὴν καὶ τὴν δόξαν νὰ ἀποφασίσῃ καὶ νὰ ἐκστομίσῃ τὸ μέγα τοῦτο Ὅχι, ἐκείνην τὴν στιγμὴν εἶχε συνταυτισθεῖ, ὄχι μόνον μὲ τὰς ψυχὰς ὄλων τῶν ζώντων Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰς ψυχὰς ὄλων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ χιλιετηρίδας ἐδημιούργησαν τὴν ἐθνικὴν μας ἀλουργίδα.

Ἡ πρᾶξις τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου δὲν εἶνε μόνον μία ἀπὸ τὰς μεγαλύτερας πράξεις τῆς Ἑθνικῆς ἡμῶν Ἱστορίας, ἀλλὰ καὶ τῆς Παγκοσμίου Ἱστορίας, μία μεγάλη καὶ ἀποφασιστικὴ στιγμὴ...».

Φαλαγγίται παρελαύνουν εἰς κεντρικὴν λεωφόρον τῶν Ἀθηνῶν. Ἐνας στρατὸς ἀπὸ νέες κοπέλλες ποῦ ἐκπαιδεύθησαν διὰ νὰ ἀφιερῶσουν τὴν δραστηριότητά των εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου. Ὅταν οἱ Ἰταλοὶ ἄρχισαν νὰ βομβαρδίζουν τὰς πόλεις μας, τὰ παιδιὰ τῆς Ε.Ο.Ν. ἔδωσαν μαζί μὲ τοὺς ποροσβέστας τὴν ἰδικὴν των μάχην. Τὴν μάχην τῶν μετόπισθεν.

«ΒΡΑΔΥΝΗ» 7-1-1941: «Αὐτὸς (Ι. Μεταξᾶς) ἔθεσε τέρμα ὀριστικὸν εἰς τὰ ἐθνοκτόνα μίσση καὶ πάθη. Αὐτὸς ἠκόνισε τὸ ξίφος τῆς χώρας, τὴν ὁποίαν εἶρε περίπου ἄοπλον. Αὐτὸς περιφρούρησε τὰ σύνορά της—κατεσκεύασεν ὄχυρωματικὰ ἔργα...».

«ΕΘΝΟΣ» 29-1-1941: «... Ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑθνικῆς Ἐνώσεως, ὁ Κυβερνήτης ὁ καλὸς, ὁ δεξιὸς χειριστὴς τῶν ἐθνικῶν ὑποθέσεων, ὁ θαρράλεος ὁδηγὸς τῆς ἀντιστάσεως ἐναντίον τοῦ ἐπιδρομέως, πίπτει κατὰ τὴν ὥραν τῆς μάχης... Καὶ ἐπέτυχε τὸ ἔργον τῆς ἐθνικῆς ἐνώσεως, τῆς προσηλώσεως ὄλων εἰς τὸ καθῆκον, διότι εἶχε τὸν τρόπον ὑγιῶς διακυβερνήσεως. Ἦσκησε τὴν πειθαρχίαν τοῦ Κράτους, χωρὶς νὰ μετέλθῃ βίαια

μέσα, χωρὶς νὰ χυθῆ καὶ σταγὼν αἵματος.

Καλὸς, πρᾶος, πειθαρχικὸς, συμφιλωτῆς Κυβερνήτης, στοργικὸς πρὸς ὅλας τὰς τάξεις τοῦ Λαοῦ ὑπῆρξεν ὁ Ἰωάννης Μεταξᾶς».

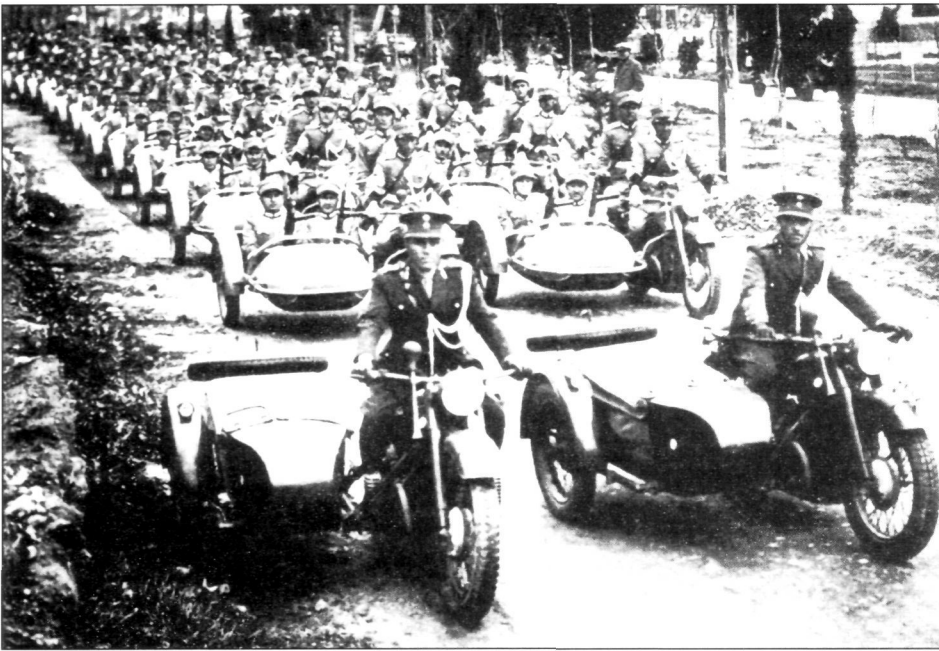
«ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΝΕΑ» 30-1-1941: «Ὁ Ἰωάννης Μεταξᾶς μᾶς ἐδίδαξε νὰ εἴμεθα ἡνωμένοι... Ὁ Ἰωάννης Μεταξᾶς μᾶς ἐσήκωσεν εἰς ἕναν ἀγῶνα ὑπὲρ τῶν ὄλων, ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἐστιῶν. Καὶ ὅλοι τὸν ἐπεκροτήσαμεν καὶ ὅλοι τὸν ἠκολούθησαμεν εἰς τὸν χαλεπὸν, ἀλλὰ τίμιον, εἰς τὸν αἱματηρὸν, ἀλλὰ ἐνδοξον δρόμον, τὸν ὁποῖον μᾶς ἔδειξε...».

Εὐάγγελος Παπανοῦτσος: «Ὁ λαὸς βρέθηκε ψυχικὰ ἔτοιμος καὶ ἐκινητοποιήθη σὰν ἕνας ἄνθρωπος γιὰ ν' ἀποκρούσει

μὲ πείσμα καὶ μὲ γενναιότητα τὴν εἰσβολὴν. Οὔτε ἡ προπαγάνδα, οὔτε ἡ κινική ἐπίδειξις τῆς δυνάμεως, οὔτε ὁ πονηρὸς αἰφνιδισμὸς τὸν ἐπτόησαν. Γιατὶ, ἐνὸς ὁ καθένας μας ζοῦσε καὶ μέσα ἀκόμα στὴ θύελλα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ σάλου παραδομένος στὰ εἰρηνικά του ἔργα καὶ ποτίζοντας τὴ φτωχὴ γῆ μὲ τὸν τίμιον ἰδρῶτα τοῦ μόχθου του, ἀπὸ πάνω μας προνοοῦσε φρουρὸς ἀκοίμητος, ἕνας διορατικὸς, ἤρεμος καὶ ἀποφασιστικὸς κυβερνήτης καὶ μέσα μας κατὶ ἀγρυπνοῦσε».

Παναγιώτη Κανελλόπουλου ἀπὸ τὸ βιβλίον του «Τὰ χρόνια τοῦ μεγάλου πολέμου»: «Πρέπει νὰ εἴμεθα χωρὶς ἄλλο ἐνγνώμονες εἰς τὸν Ἰωάννην Μεταξᾶν, διότι εἶπεν ὀλομόναχος στὸ σκοτάδι τῆς νυκτὸς τὸ μέγα «ΟΧΙ».

»Λέγουν ὅσοι ἀντιμετωπίζουν μὲ ἐμπά-

Μηχανοκίνητον Τάγμα τῆς Βασιλικῆς Χωροφυλακῆς παρελαύνει κατὰ τὸν ἑορτασμὸν τῆς Ἐθνικῆς ἐπετείου τῆς 25^{ης} Μαρτίου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ καθεστώτος τῆς 4^{ης} Αὐγούστου τὸ Σῶμα ἀπέκτησε σύγχρονον ἐξοπλισμὸν, εἰς ἀρτήματα, ὀπλισμὸν καὶ ἐπικοινωνίας, ποὺ τοῦ ἐπέτρεψε νὰ ἐκτελέσῃ τὸ καθήκον του εἰς τὴν πατρίδα εἰς τὸ ἀκέραιον κατὰ τὴν εὐρωπαϊκὴν θύελλαν ποὺ ἐπλησίαζε. Μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τῶν Ἰταλῶν ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸν ἔδαφος, ὁ ἄγων ἐπέρασε εἰς τὴν Ἀλβανίαν καὶ ἤρχισεν ἡ ἀπελευθέρωσις τῶν ἑλληνικῶν πόλεων τῆς Βορείου Ἠπείρου. Διὰ τὴν ἀστυνόμευσιν καὶ τὴν ὀργάνωσιν των ἐστάλησαν τάγματα χωροφυλακῆς, ποὺ ἀνέλαβαν τὴν διοίκησιν αὐτῶν τῶν πόλεων.

θειαν καὶ αὐτὰ τὰ ἀνάγλυφα γεγονότα τῆς ἱστορίας, ὅτι τὸ «ΟΧΙ» δὲν τὸ εἶπε ὁ Μεταξᾶς, ὅτι τὸ εἶπε ὁ λαός.

»Ναί, τὸ εἶπεν ὁ λαός, ἀλλὰ ἀφοῦ τὸ εἶγε εἰπεῖ ὁ Μεταξᾶς. Ὁ ἀτυχῆς καὶ συμπαθῆς Ἐμμανουέλε Γκράτσι ἐκτελώντας ἐντολήν ποὺ δὲν τοῦ ἄρεσε διόλου, ἐξύπνησε τὴν 3^{ην} πρωινὴ τὸν Μεταξᾶν καὶ ὄχι τὸν ἑλληνικὸν λαόν. Ἐὰν ἔλεγε ὁ Μεταξᾶς

«ΝΑΙ» πὼς θὰ ἔλεγε «ΟΧΙ» ὁ ἑλληνικὸς λαός ποὺ θὰ ἐξυπνοῦσε ἀργότερα; Θὰ τὸ ἔλεγε βέβαια μέσα του καὶ θὰ τὸ ἐξεδήλωνε ἔμπρακτα ὅταν θὰ ὀργάνωνε μυστικὰ τὴν ἀντίστασίν του. Ἀλλὰ τὸ Βορειοπειρωτικὸν ἔπος δὲν θὰ ἐγράφετο ποτέ. Ἄς εἶμεθα λοιπὸν τίμοι ἀπέναντι τῆς ἱστορίας. Τὸ μεγάλο «ΟΧΙ» εἶναι πρᾶξις τοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ». —

Ποδηλατιστῶν τῆς Βασιλικῆς Χωροφυλακῆς παρελαύνουν πρὸ τῶν ἐπισήμων (διακρίνεται ἔφιππος, ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος ὁ Β') κατὰ τὸν ἑορτασμὸν τῆς Ἐθνικῆς ἐπετείου τῆς 25^{ης} Μαρτίου.

Ἐκθεσις τοῦ ἐν Αθήναις πρεσβευτοῦ τῆς Μ. Βρετανίας Σερ Μάικλ Πάλαιρετ, ἀπὸ τὰ μυστικὰ ἀρχεῖα τοῦ Φόρειν Ὀφφισ, πρὸς τὸν τότε ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν Ἄντονυ Ἦντεν μὲ ἡμερομηνία 6 Μαρτίου.

«Ὁ θάνατος τοῦ Ἰ. Μεταξᾶ»

Ἀθήναι 1^η Φεβρουαρίου 1941

«Ὁ θάνατος τοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ τὴν 29^{ην} Ἰανουαρίου, εἰς ἡλικίαν 72 ἐτῶν, κλείει ἓνα ἐνδοξόν κεφάλαιον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἔχομεν κάθε λόγον νὰ ἐλπίζωμεν καὶ νὰ πιστεῶμεν ὅτι τὰ ἐπόμενα κεφάλαια θὰ εἶνε ἐξ ἴσου ἐνδοξα καὶ θὰ ὀδηγήσουν εἰς νικηφόρον τέρμα, ἀλλ' οὐδὲν μελλοντικὸν γεγονὸς θὰ δυνηθῆ ποτέ νὰ ἀμαρῶσῃ τὴν τιμὴν ἢ ὁποία ὀφείλεται εἰς τὸν Στρατηγὸν Μεταξᾶν, διὰ τὴν σοφίαν καὶ τὴν σωφροσύνην μὲ τὰς ὁποίας προετοιμάσθη διὰ τὸν κίνδυνον διὰ τὸ θάρρος μὲ τὸ ὁποῖον τὸν ἀντιμετώπισε κατὰ τὰς πρωϊνάς ὥρας τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου 1940 καὶ διὰ τὴν ἐπιδειξιότητα καὶ ἐπιμονὴν μὲ τὰς ὁποίας ἐχειρίσθη τὸ ἐκπληκτικὸν θάρρος καὶ τὴν ὀρμητικότητα τῶν ἑλληνικῶν στρατευμάτων, διὰ νὰ ἀπωθῆσῃ καὶ κατανικήσῃ τὸν εἰσβολέα. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι οἱ ἱστορικοὶ τοῦ μέλλοντος θὰ τὸν τοποθετήσουν μετὰ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀκόμη τῆς Εὐρώπης, ἀφ' οὗ αἱ πράξεις του καὶ ἡ προσωπικότης του καιρῶς ἐπηρέασαν τὴν πορείαν τοῦ πολέμου. Ἀπὸ τὴν στιγμήν τῆς ἀφίξεώς μου εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν Ἰούνιον τοῦ 1939, ἤμην πεπεισμένος περὶ τῆς εὐκρινείας τοῦ στρατηγοῦ Μεταξᾶ, εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς καλῆς του θελήσεως καὶ τῆς φιλικότητός του ἔναντι τῆς Μ. Βρετανίας καὶ ὅταν ἐξερράγη ὁ πόλεμος, τὸν Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους ἐκείνου, κατέστησεν ἀμέσως φανερόν εἰς ἐμὲ, ὄχι μόνον ὅτι αἱ συμπάθειά του ἦσαν ἐξ ὀλοκλήρου μὲ ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐγνώριζεν ὅτι τὰ συμφέροντα καὶ αὐτὴ αὐτὴ ἢ ὑπαρξίς τῆς Ἑλλάδος ὡς ἀνεξαρτήτου κράτους ἦσαν συνδεδεμένα μὲ τὴν νίκην μας. Ἐν μέσω τῶν δυσκολιῶν αἱ ὁποῖαι τοῦ εἶχαν ἐπιβληθῆ λόγω τῆς οὐδετερότητος τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ πολέμου, οὐδέποτε ἀμφοταλαντεύθη εἰς τὴν πεποιθήσιν αὐτὴν. Καὶ ὅταν ἦλθεν ἡ στιγμή νὰ τὴν θέσῃ εἰς ἐφαρμογὴν, οὐδ' ἐπὶ στιγμήν ἐδίστασε. Ἀπερρίψε τὸ τηλεσίγγραφον τοῦ Ἰταλοῦ πρέσβεως χωρὶς κἄν νὰ συμβουλευθῆ τὸν Βασιλέα ἢ τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἡ πρώτη του ἐνέργεια μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ κ. Γκράτσι, ἐκ τῆς οἰκίας του, ἦτο νὰ ζητήσῃ τὴν βοήθειάν μας».

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐκθέσεως, προκύπτει, ἀναντιρρήτως, ποῖος εἶπε τὸ «ΟΧΙ».

Η ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΩΝ

(Εφημερίς «Νέα Ἑλλάς», 10 Νοεμβρίου 1940)

Εἰς τὸν Ὑφυπουργὸν Τύπου κ. Νικολοῦδην ἐπεδόθη χθὲς ἡ κάτωθι ἔκκλησις τῶν Ἑλλήνων διανοουμένων πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ ἐργάτας τοῦ πνεύματος:

—Εἶνε δύο ἑβδομάδες τώρα πού ἕνα τελεσίγραφο μοναδικό στὰ διπλωματικά χρονικά τῶν Ἀθηνῶν γιὰ τὸ περιεχόμενον, τὴν ὥρα καὶ τὸν τρόπο πού τὸ παρουσίασεν, ἡ Ἰταλία κάλεσε τὴν Ἑλλάδα νὰ τῆς παραδώσῃ τὰ ἐδάφη τῆς, νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἐλευθερία τῆς, καὶ νὰ κατασπλώσῃ τὴν τιμὴ τῆς.

Οἱ Ἕλληνες δόσαμε, στὴν ἰταμὴ αὐτὴ ἀξίωσι τῆς φασιστικῆς βίας, τὴν ἀπάντησι πού ἐπέβαλαν τριῶν χιλιάδων ἐτῶν παραδόσεις, χαραγμένες βαθειὰ στὴν ψυχὴ μας, ἀλλὰ καὶ γραμμένες στὴν τελευταία γωνιά τῆς ἱερῆς γῆς, μὲ τὸ αἷμα τῶν μεγαλυτέρων ἡρώων τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας. Καὶ αὐτὴ τῆ στιγμῇ, κοντὰ στὸ ρεῦμα τῆς Θυάμιδος καὶ στίς χιονισμένες πλαγιὰς τῆς Πίνδου καὶ τῶν Μακεδονικῶν βουνῶν, πολεμοῦμε, τίς περισσότερες φορές μὲ τὴ λόγχη, ἀποφασισμένοι νὰ νικήσουμε ἢ νὰ ἀποθάνουμε μέχρι ἑνὸς.

Σ' αὐτὸν τὸν ἄνισο σκληρότατο ἀλλὰ πεισματώδη ἀγῶνα, πού κάνει τὸν λυσσασμένο ἐπιδρομέα νὰ ξεσπάξῃ κατὰ τῶν γυναικῶν, τῶν γερόντων καὶ τῶν παιδιῶν, νὰ καίῃ, νὰ σκοτώνη, νὰ ἀκρωτηριάξῃ, νὰ διαμελίξῃ τοὺς πληθυσμοὺς στίς ἀνοχύρωτες καὶ ἄμαχες πόλεις μας καὶ στὰ εἰρηνικὰ χωριά μας, ἔχουμε τὸ αἶσθημα ὅτι δὲν ὑπερασπιζόμαστε δική μας μόνον ὑπόθεσι: Ὅτι ἀγωνιζόμεθα γιὰ τὴν σωτηρία ὅλων ἐκείνων τῶν Ὑψηλῶν ἀξιῶν πού ἀποτελοῦν τὸν πνευματικὸ καὶ ἠθικὸ πολιτισμό, τὴν πολύτιμη παρακαταθήκη πού κληροδότησαν στὴν ἀνθρωπότητα οἱ δοξασμένοι μας πρόγονοι καὶ πού σήμερα βλέπουμε νὰ ἀπειλοῦνται ἀπὸ τὸ κύμα τῆς βαρβαρότητος καὶ τῆς βίας. Ακριβῶς αὐτὸ τὸ αἶσθημα ἐμπνέει τὸ θάρρος σὲ μᾶς τοὺς Ἕλληνας διανοουμένους, τοὺς ἀνθρώπους τοῦ πνεύματος καὶ τῆς τέχνης, ν' ἀπευθυνθοῦμε στοὺς ἀδελφούς μας ὅλου τοῦ Κόσμου γιὰ νὰ ζητήσουμε ὄχι τὴν ὑλική, ἀλλὰ τὴν ἠθικὴ βοήθειά τους. Ζητοῦμε τὴν εἰσφορά τῶν ψυχῶν, τὴν ἐπανάστασι τῶν συνειδήσεων, τὸ κήρυγμα, τὴν ἀμεση ἐπίδρασι, παντοῦ ὅπου εἶνε δυνατόν, τὴν ἄγρυπνη παρακολούθησι καὶ τὴν ἐνέργεια γιὰ ἕνα καινούργιο πνευματικὸ Μαραθῶνα, πού θὰ ἀπαλλάξῃ τὰ δυναστευόμενα Ἔθνη ἀπὸ τὴ φοβέρα τῆς πιδ μαύρης σκλαβιάς πού εἶδε ποτὲ ὁ Κόσμος. Ὅταν μιὰ τέτοια ἐπανάστασις συντελεσθῇ ἡ Νίκη θὰ στεφανώσῃ τὸ μέτωπο καὶ τοῦ τελευταίου, τοῦ πιδ ταπεινοῦ ἐργάτου.

*Μὲ τὴ μεγάλη καὶ σταθερὰ αὐτὴ ἐλπίδα,
σᾶς στέλλουμε τὸν ἀδελφικὸ μας χαιρετισμό.*

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ, ΣΠΥΡΟΣ ΜΕΛΑΣ,
ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ, ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ,
ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ, ΔΗΜ. ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ,
Κ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΕΗΣ, Κ. ΠΑΡΕΝΗΣ,
ΙΩΑΝ. ΓΡΥΠΑΡΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ,
ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ,
ΜΙΑΤΙΑΔΗΣ ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ, ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ,
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ, ΑΡΙΣΤΟΣ ΚΑΜΠΑΝΗΣ.

ΜΑΝΙΦΕΣΤΟ

Οἱ νέοι συγγραφεῖς τῆς Ἑλλάδας, πού ἀντιπροσώπευσαν τὰ τελευταία χρόνια τίς νεώτερες ἀναζητήσεις τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, ἀπευθύνονται στοὺς συναδέλφους καὶ συνοδοιπόρους τοῦ κόσμου ὁλόκληρου.

Ἡ μάχη τῆς Ἑλλάδας εἶναι μιὰ μάχη παγκόσμια. Ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς εἶναι σήμερα μιὰ προφυλακὴ τῶν ἐθνῶν στὸν ἀγῶνα τους ἐναντίον τῆς καινούργιας μορφῆς τῆς σκλαβιάς.

Γιὰ νὰ κερδίσουμε αὐτὴ τὴ μεγάλη μάχη, θὰ κάνουμε ὅλες τίς θυσίες, ὅπως ἔκαναν πάντα οἱ Ἕλληνες ὅταν πολεμοῦσαν γιὰ τὴν ἐλευθερία. Δὲ θὰ συλλογιστοῦμε οὔτε τὴ ζωὴ μας, οὔτε τὴ ζωὴ τῶν δικῶν μας, οὔτε τίς πόλεις μας, πού βομβαρδίζονται, οὔτε τὸν πλοῦτο τοῦ τόπου μας πού καταστρέφεται. Τὸ ἔμβλημά μας εἶναι τὸ ἴδιο ἔμβλημα τῶν πατέρων μας τοῦ 1821. Ἐλευθερία ἢ Θάνατος.

Ὁ Μουσολίνι δὲ μᾶς ἤξερε καλά. Δὲν κατάλαβε ποτὲ τὴν ἱστορικὴ παράδοσι, τὴν ἠθικὴ ζωὴ, τὸ ψυχικὸ σθένος τῆς μικρῆς Ἑλλάδας. Δὲν πρόβλεψε τὴ μεγάλη χαρὰ πού κυρίεψε τὸν τόπο μας, ὅταν ἀντήχησαν τὰ πρῶτα πυρὰ κι' ἔφεραν τὴν εἶδησι ὅτι ἦρθε ξανά στὴν Ἑλλάδα ἡ ὥρα τῆς μοίρας, τῆς θυσίας καὶ τῆς δόξας.

Ὁ ἰταλικὸς φασισμὸς βαδίζει πρὸς τὸ θάνατο κι' ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες σκάβουμε τὸν τάφο του. Μπορεῖ νὰ πεθάνουμε, ἀλλὰ θὰ πεθάνει κι' αὐτός. Θὰ τὸν σκοτώσει τὸ ἑλληνικὸ πνεῦμα, πού ἔχει σκοτώσει ἐχθρούς μεγαλύτερους καὶ φοβερότερους ἀπ' αὐτόν.

Ἐλεύθεροι ἄνθρωποι ὅλων τῶν ἐθνῶν, συγγραφεῖς, ποιητές, καλλιτέχνες, φιλόσοφοι, ἰδεολόγοι, μὴν ξεχνᾶτε ὅτι ἡ Ἑλλάδα πολεμᾷ γιὰ τὴ μοῖρα τοῦ κόσμου.

ΑΛΕΞΙΟΥ ΕΛΛΗ, ΒΕΝΕΖΗΣ ΗΛ. ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ Ν.,
ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ ΑΛΚ., ΔΗΜΑΡΑΣ Κ., ΕΛΥΤΗΣ ΟΔ.,
ΘΕΟΤΟΚΑΣ Γ., ΘΡΥΛΟΣ ΑΛΚ., ΙΑΚΩΒΙΔΗ ΛΙΑΗ,
ΚΑΡΑΓΑΤΣΗΣ Μ., ΚΑΡΑΝΤΙΝΟΣ Σ., ΚΑΣΤΑΝΑΚΗΣ ΘΡ.,
ΚΑΤΣΙΜΠΑΛΗΣ Γ., ΚΟΤΖΙΟΥΛΑΣ Γ., ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ Α.,
ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ Φ., ΜΥΛΩΝΟΓΙΑΝΝΗΣ Γ., ΝΑΚΟΥ Α.,
ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ Μ., ΝΙΚΟΛΑΡΕΪΖΗΣ Δ., ΜΠΑΡΛΑΣ Τ.,
ΠΑΝΣΕΛΗΝΟΣ Α., ΠΑΠΑΔΑΚΗ Σ., ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ Μ.,
ΠΑΡΑΣΧΟΣ ΚΑ., ΠΕΤΣΑΛΗΣ Θ., ΣΕΦΕΡΗΣ Γ.,
ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΑΤ., ΤΕΡΖΑΚΗΣ ΑΓΓ., ΤΣΑΚΟΣ Κ.,
ΦΩΤΙΑΔΗΣ Δ., ΧΑΡΗΣ Π., ΧΑΤΖΙΝΗΣ Γ.,
ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΟΣ ΑΙΜ.

**Εἶμ' ἐγὼ ἡ ἀκατάλυτη
ψυχὴ τῶν Σαλαμίνων.
Στὴν ἐφτάλοφην ἔφερα
τὸ σπαθί τῶν Ἑλλήνων.**

**Δὲν χάνομαι στὰ Τάρταρα
μονάχα ξαποσταίνω.
Στὴ ζωὴ ξαναφαίνομαι
καὶ λαοὺς ἀνασταίνω.**

Κωστής Παλαμάς (28-10-1940)

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΑΙ Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΤΟΥ

Τὴν 28^{ην} Ὀκτωβρίου, ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος ὁ Β' κατήλθεν εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς πρωτεύουσας. Αἱ ἐκδηλώσεις τοῦ λαοῦ ὑπὲρ τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος ὑπῆρξαν ἀποθεωτικά. Ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνη καὶ καθ' ὅλη τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου, ὁ Βασιλεὺς ἐστάθη βράχος ἀκλόνητος καὶ ἄρωγός τοῦ δοκιμαζομένου Ἔθνους. Τὸ αὐτὸ ἐπραξαν καὶ τὰ ὑπόλοιπα μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας (Διάδοχος Παῦλος, Πριγκίπισσα Φρειδερίκη).

Ωραιότητα ἐκδηλώσεως ὑπῆρξε καὶ ἡ ἐκλογή τοῦ πρωτοχρονιάτικου δώρου κονιάκ καὶ σιγαρέττων, τὰ ὁποῖα ἔλαβεν ἐκ μέρους τοῦ Βασιλέως διὰ τὴν 1^{ην} τοῦ Νέου Ἔτους κάθε ἀξιωματικὸς καὶ κάθε ὀπλίτης, ὅπουδήποτε εὐρισκόμενος, εἴτε εἰς τὸ μέτωπον, εἴτε εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας. Τὸ κουτὶ μὲ τὰ τσιγάρα περιεῖχε καὶ ἓνα μικρὸν δελτάριον μὲ τὴν φωτογραφίαν τοῦ Βασιλέως καὶ τὰς ἰδιοχειροὺς Του εὐχάς.

Ἀξιοσημείωτον εἶνε τὸ γεγονός ὅτι οἱ στενώτατοι καὶ ἐγκάρδιοι δεσμοὶ τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ Στρατοῦ Του ἐξεδηλοῦντο εἰς συγκινητικὰς ἐπιστολάς μαχητῶν πρὸς τὸν Ἀνακτα, εἰς τὰς ὁποίας διεδηλοῦτο ἡ ἀγάπη, ἡ ἀφοσίωσις καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ μαχομένου ἔθνους πρὸς τὸν Ἀρχηγὸν αὐτοῦ. Αποσπάσματα τῶν ἐπιστολῶν αὐτῶν ἀναδημοσιεύομεν ἐκ τοῦ ἡμερησίου Τύπου τῆς ἐποχῆς, κατωτέρω:

Πρωτοχρονιά 1941 εἰς τὸ μέτωπον. Μὲ στοργικὴ ἀγάπη καὶ εὐχὰς διὰ τὴν τελικὴν Νίκην, ὁ Βασιλεὺς κόπτει τὴν πατροπαράδοτην πίτταν διὰ τὴν μοιράση μαζὶ μὲ κονιάκ καὶ ὀλίγα φρούτα εἰς τοὺς στρατιώτας Του.

Ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Β' εἰς τὸν τομέα τῶν ἐπιχειρήσεων τῆς Βορείου Ἠπείρου. Γεωμάτιζει μόνος ἐπάνω εἰς ἓναν βράχον τῆς Κλεισούρας.

«Μεγαλειότατε Πατέρα, γράφει ἓνας στρατιώτης (Κ.Β.Τ.Τ. 972), τὸ μεσημέρι μᾶς μοίρασαν τὰ σιγάρα ποὺ εἶχατε τὴν εὐγενῆ φροντίδα νὰ μᾶς χαρίσετε καὶ Σᾶς ὑπερευχαριστῶ. Μαζὶ μὲ τὰ βασιλικά σιγάρα μᾶς ἔδωσαν καὶ ἡμερολόγια ποὺ ἔχουν εἰς τὸ ἐξώφυλλο τὴν εἰκόνα τοῦ Ἐπιδόξου Διαδόχου τοῦ Θρόνου, τοῦ Κωνσταντίνου. Πῶς ἠλεκτρίζει τὸ ὄνομα αὐτὸ τὶς ἐλληνικὰς καρδιὰς καὶ πῶς φέρνει δάκρυα στὰ μάτια ἡ ἀνάμνησις Ἐκείνου. Τὸν εἶδα μᾶ φορὰ μόνον τὸ 1920. Θυμᾶμαι ὅταν μικρὸ παιδὶ ἄκουγα πῶς μοίραζε σιγάρα στοὺς στρατιώτες Του, ποὺ τόσο τὸν λάτρευαν τὸν Κουνπάρο Του. Σήμερα Μεγαλειότατε, καὶ ἐμεῖς, ἡ νέα γενεά, κάνουμε τὸ καθήκον μας πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ τὸν Βασιλέα, ὅπως καὶ οἱ Πατέρες μας, οἱ συμπολεμισταὶ τοῦ Κωνσταντίνου, τοῦ Ἀετοῦ, τοῦ Θρύλλου. Μὲ τοὺς τιμίους ἀγῶνας μας θὰ καταστήσουμε τὴν Ἑλλάδα μας, Σεβαστὴ στοὺς φίλους καὶ Τρομερὰ στοὺς ἐχθρούς. Καὶ στὴ Νέα αὐτὴν Ἑλλάδα, γιὰ τὴν ὁποία καὶ ἡ Ἐθνικὴ μας Νεολαία τόσο ἐργάζεται, θὰ βασιλεύῃ αἰώνια ὁ Οἶκος Σας Μεγαλειότατε Πατέρα. Ζήτω ὁ Βασιλεὺς».

Κάποιος δεκανεὺς (Ν.Β. Τ.Τ. 7124) γράφει: «Βασιλιά μου σοῦ εὐχομαι χρόνια πολλὰ καὶ ἡ Νίκη εἶναι δική μας».

Καὶ ἓνας ἵππεὺς (Ε.Κ.): «Σᾶς εὐχαριστῶ παρὰ πολὺ πού μεστήγατε τὸν δόρον τὸ πακέτον τὰ τσιγάρα... θὰ τὸ ἔχο μὲς τὴν καρδιά μου».

Καὶ διὰ τὰ κρυοπαγήματα ἓνας παλαιίμαχος δεκανεὺς τοῦ 1912-1913 γράφει: «Μεγαλιώτατε, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέσω ὑμᾶς νὰ μὴν μὲ παρεξηγίσετε διὰ τὰ ἐν τῇ ἐπιστολῇ μου ἀναφερόμενα. Ἐπιδὴ ὁ στρατὸς ὑποφέρει ἀπὸ Κριοπαγήματα εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ἀλβανίας ἀπὸ τὰ χιόνια εὐκόλιν εἶναι νὰ χρησιμοποιήσομεν προλιπητὰ μέσα δηλαδὴ ἔστο (100) δραχ. μαλὴ πρόβγιο. τοῦτο ἐμεταχειριστικάμε ἡμεῖς κατὰ τὸ ἔτος 1912-13 εἰς τὸ 7ον Τάγμα εὐζώνων ἀπὸ τὸ Μπιζάνη, καὶ ἐκατακτήσαμε πολλὰ μέρη τῆς ὑπῆρου τὰ σπουδότερα κατέλαβεν τὸ τάγμα μας (7) χοργιά μετὰ τὰ Ἰωάννινα, Ἀργυρόκαστρο, Τεπελένη, Φράσαρι, Γκαρίτσια, λοιπὸν τὸ μαλὴ θὰ βάλουν οὐλοὶ οἱ στρατιώτε ὅσο χοροῦν οἱ Ἀρβήλες. ἀπόξο ἀπὸ τὸν σκελέα θὰ τὸ δέσουν ὀλίγο μετὰ θὰ δέσουν ἐπίσης τὸ κάτω μέρος τῶν Περισκελέα καὶ ὅλα αὐτὰ θὰ τὰ περιτηλίξουν μὲ τῆς περικνημίδες ἢ γέτες. ζητῶ συγγνώμη ἀκουσέμε Παταξέ με. Μετὰ σεβασμοῦ. εὐχομεν εἰς τὴν ταχεῖαν Νίκην τῶν Ἑλληνικῶν ὀπλων».

Η ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

(Από 28^η Οκτωβρίου έως 14^η Νοεμβρίου 1940)

Ο Αλέξανδρος Παπάγος (1883 - 1955), έγγενής εις τὰς Ἀθήνας καὶ ἥτο Μικρασιατικῆς καταγωγῆς. Μὲ τὸ δρᾶμα τῆς λυτρώσεως τῶν κατεχομένων ἐλληνικῶν ἐπαρχιῶν καὶ τὸ ὄνειρον τῆς Μεγάλης Ἰδέας ἠκολούθησεν τὸ στρατιωτικὸν ἐπάγγελμα καὶ ἔλαβε μέρος εἰς τοὺς Βαλκανικοὺς Πολέμους καὶ τὴν ἐκστρατείαν εἰς Μικρὰν Ἀσίαν. Ἡ τριανδρία (Παπάγου-Ρέπα-Οἰκονόμου) τῷ 1935 ἀνέθεσε τὴν πρωθυπουργίαν εἰς τὸν Γεώργιον Κονδύλην, ὁ ὅποιος ἔκαμνε δημοψήφισμα ὑπὲρ τῆς Βασιλευομένης Δημοκρατίας. Τῷ 1936 διετέλεσεν ὑπουργὸς Στρατιωτικῶν ἐπὶ κυβερνήσεως Ἰωάννου Μεταξᾶ. Ἀρχιστράτηγος κατὰ τὸν νικηφόρον Ἑλληνοϊταλικὸν πόλεμον. Τῷ 1943 συνελήφθη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν καὶ ὁδηγήθη εἰς τὸ φρούριον Κενιστάιν καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὸ στρατόπεδον συγκεντρώσεως τοῦ Νταχάου. Ὁ Αἰεξάνδρος Παπάγος ὑπῆρξεν ὁ κύριος συντελεστής τῆς συντριβῆς τῶν κομμουνιστοσυμμοριτῶν. Τῷ 1951 ἠγήθη τοῦ «Ἑλληνικοῦ Συναγερμοῦ» καὶ ἐγένεε πρωθυπουργὸς παντοδυνάμου κυβερνήσεως.

ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιστρατήγου, Ἀλεξάνδρου ΠΑΠΑΓΟΥ

Τὴν 5 καὶ 30' ὥραν τῆς 28^{ης} Οκτωβρίου 1940, ἤτοι ἡμίσειαν ὥραν πρὸ τῆς ἐκπνοῆς τῆς παρὰ τοῦ ἰταλικοῦ τελεσιγράφου ταχθείσης προθεσμίας, τὰ εἰς τὰ ἐλληνοαλβανικὰ σύνορα συγκεντρωθέντα ἰταλικά στρατεύματα ἐπετέθησαν κατὰ τῶν ἡμετέρων δυνάμεων προκαλύψεως. Ἡ ἰταλικὴ ἐπίθεσις καὶ εἰσβολὴ ἐξεδηλώθη εἰς τὰς περιοχὰς

Πίνδου καὶ Ἡπείρου, ἤτοι ἐπεξετείνετο ἐφ' ὅλης τῆς ζώνης ἀπὸ τοῦ ὄρους Γράμμος μέχρι τοῦ Ἰονίου πελάγους.

Εἰς τὴν περιοχὴν Βορειοδυτικῆς Μακεδονίας, ἤτοι εἰς τὴν ζώνην ἀπὸ τοῦ ὄρους Γράμμος μέχρι τῆς λίμνης Μεγάλης Πρέσπας περιωρίσθη εἰς ἀσθενεῖς τοπικὰς συμπλοκάς μεταξὺ τῶν μεθοριακῶν φυλακείων.

Ταυτοχρόνως ἡ ἰταλικὴ ἀεροπορία

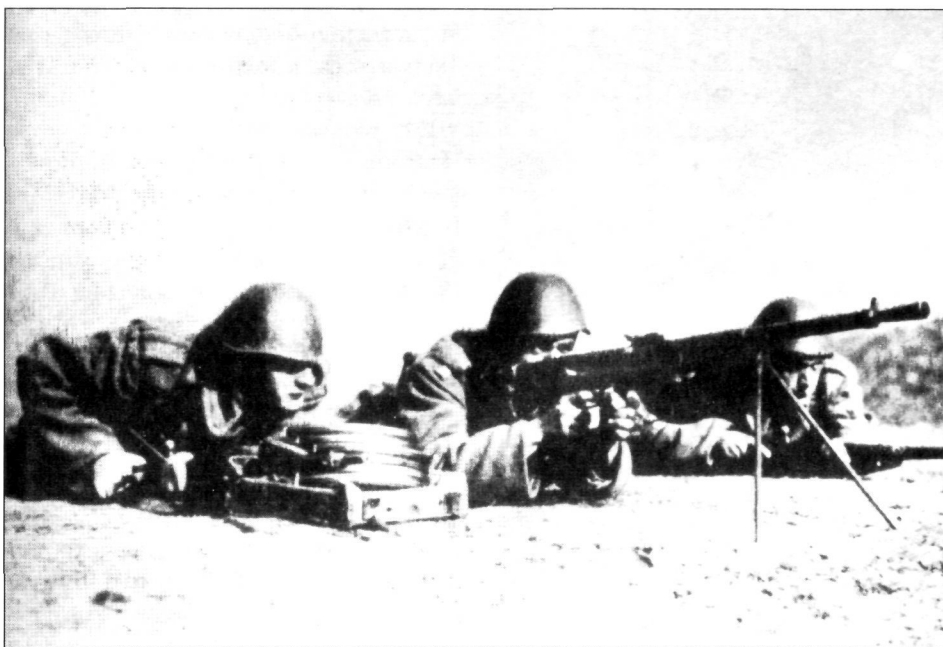
ἐξεδήλωσε σφοδρὰν δρᾶσιν τόσοσιν κατὰ τῶν στρατευμάτων τοῦ μετώπου ὅσον καὶ κατὰ τῶν εἰς τὰ μετόπισθεν κέντρων ἐπιστρατεύσεως, κόμβων συγκοινωνιῶν, τεχνικῶν ἔργων, βάσεων ἀεροπορικῶν, κτλ.

Τὴν ἐσπέραν τῆς 28^{ης} Οκτωβρίου ἡ κατάστασις παρουσιάζετο ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ὡς ἐξῆς:

Εἰς τὸν τομέα Ελαίας τοῦ θεάτρου ἐπιχειρήσεων Ἡπείρου ἐπετίθεντο, ἐν τῇ γενικῇ κατευθύνσει Ελαία—Ἰωάννινα καὶ μὲ κυρίαν προσπάθειαν διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Δρίνου ποταμοῦ, αἱ 23^η Μεραρχία Πεζικοῦ «Φερράρα» καὶ ἡ 131^η Μεραρχία Ἀρμάτων «Κένταυρος». Αἱ δυνάμεις αὗται ἦσαν ἐνισχυμέναι εἰς πεζικὸν διὰ ταγμάτων Ἀλβανῶν καὶ Μελανοχιτώνων καὶ ὑπεστηρίζοντο ὑπὸ σημαντικῆς ποσότητος βαρέος πυροβολικοῦ καὶ ἀεροπορίας.

Εἰς τὸν τομέα Θεσπρωτίας τοῦ ἰδίου θεάτρου ἐπιχειρήσεων, ἤτοι εἰς τὴν ζώνην ἀπὸ Μενίνα μέχρι θαλάσσης, ἐπετίθεντο, ἐν τῇ γενικῇ κατευθύνσει Κονίσπολις-Φιλιάτες, ἡ 51^η Μεραρχία Πεζικοῦ ἐνισχυμένη διὰ τοῦ 3^{ου} Συντάγματος Γρεναδιέρων, ταγμάτων Ἀλβανῶν καὶ Μελανοχιτώνων, τοῦ 6^{ου} Συντάγματος Ἰππικοῦ καὶ ὑποστηριζομένη ὁμοίως ὑπὸ βαρέος πυροβολικοῦ καὶ ἀεροπορίας.

Εἰς ἀμφοτέρας τοὺς τομεῖς τούτους τῆς Ἡπείρου αἱ ἰταλικά δυνάμεις ἀπόθουσαν τὰς ἡμετέρας δυνάμεις προκαλύψεως, αἵτινες ἐλίσσόμεναι ἐπιβραδυντικῶς, συμφώνως πρὸς τὸ προδιαγεγραμμένον σχέδιον ἐνεργείας τῶν, συνε-

Ἑλλήνες στρατιῶται ἀσκούμενοι. Ὁ Ἰωάννης Μεταξᾶς μὲ τὴν διορατικότητα ποὺ τὸν ἐχαρακτήριζε προετοίμασε τὸ στράτευμα, ὁχύρωσε τὴν χώραν καὶ τὸ σπουδαιότερον ἐσφυρηλάτησε τὸ ἐθνικὸν φρόνημα τοῦ λαοῦ. Οὕτω, τὰς παραμονὰς τῆς ἰταλικῆς ἐπιθέσεως, ὁ στρατὸς εὗρίσκετο εἰς πλήρη ἐτοιμότητα πρὸς ἀντιμετώπισίν τῆς ἀλλὰ καὶ τὸ Ἔθνος ὀλόκληρον.

Μονάδα του ελληνικού πυροβολικού παρελαύνουν εις τὰς οδοὺς τῶν Ἀθηνῶν, τὴν 28^{ην} Ὀκτωβρίου 1940, κατευθυνόμεναι πρὸς τὴν Βόρειον Ἡπειρον.

πτύσσοντο πρὸς τὴν τοποθεσίαν ἀντιστάσεως Ελαΐα—Καλαμᾶς ποταμός.

Ἐν τῷ τομεῖ τῆς Πίνδου ἡ ἰταλικὴ 3^η Μεραρχία Ἀλπινιστῶν «Τζούλια», ἐπι-

τεθεῖσα ἐπὶ τοῦ μετώπου ἀπὸ Γράμμου ὄρους μέχρι βορείως Κονίτσης, εἶχεν ἀπωθήσει τὰς ἐν τῷ τομεῖ τούτῳ περιορισμέναις ἐλληνικαῖς δυνάμεις,

Μπομποτίτσα, 7 χλμ. Νοτιῶς τῆς Κορυτσᾶς, στρατηγεῖον τοῦ Ε' Σώματος Στρατοῦ (ἔδρα ὀμάδος μεραρχιῶν). Ἀρχὰς Φεβρουαρίου 1941. Ὑστερα ἀπὸ σύσκεψιν ὁ ἀρχιστράτηγος Ἀλέξανδρος Παπάγος καθὼς ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν ἔδραν τοῦ στρατηγεῖου. Διὰ ἄμεση ἐνημέρωσιν σχετικὰ μὲ τὴν κατάστασιν τοῦ μετώπου καὶ διὰ παροχὴν ὁδηγῶν εἰς τὰ ὕψηλά κλιμάκια ὁ Παπάγος ἐπραγματοποίησεν ἀπὸ 1^{ης} ἕως 4^{ης} Φεβρουαρίου ἐπισκέψεις εἰς τὰς ἔδρας διοικήσεων Σωμάτων καὶ Μεραρχιῶν τοῦ Βορείου Τομέως (Κορυτσᾶς). Ὁ φωτογράφος Δημήτριος Χαρισιάδης, πὸν ὑπηρετοῦσε διὰ ἑξ ὑπερῶν μῆνας εἰς τὸ Μέτωπον ὡς ἑφεδρὸς ἀξιωματικὸς, εἶχε λάβει διὰ φωτογράφησιν, ὅπως αὐτῇ, εἰδικὴ ἄδεια ἀπὸ τὸ Γ.Ε.Σ. Πλεῖσται ἐκ τῶν φωτογραφιῶν του ἐσυνόδεον τὰ πολεμικὰ ἀνακοινωθέντα τοῦ Γ.Ε.Σ. διὰ τὴν πορείαν τῶν ἐπιχειρήσεων (Φωτ.: Φωτογραφικὸ Ἀρχεῖον Μουσείου Μπενάκη).

αἵτινες οὐ μόνον δὲν ἐπέτυχον ἐπιβράδυνσιν τινα τοῦ ἀντιπάλου πρὸ τῆς ἐν τῷ τομεῖ τούτῳ τοποθεσίας ἀντιστάσεως τῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπώλεσαν ταύτην ἐντὸς τῆς ἡμέρας. Οὕτως ὁ ἐχθρὸς ἐδημιούργησε θύλακα μεταξὺ τῶν ὄρων Γράμμος καὶ Γκαμήλα, θύλακα σχηματισθέντα εἰς τὴν ζώνην τοῦ ὀρίου τῶν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Γενικοῦ Στρατηγεῖου ὑπαγομένων VIII Μεραρχίας καὶ Τμήματος Στρατιάς Δυτικῆς Μακεδονίας. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην οὐδεμία εἰσέτι ἔνδειξις ὑπῆρχε ἐκ τοῦ ἀγῶνος περὶ τοῦ ποῦ κατευθύνει ὁ ἐχθρὸς τὴν προσπάθειάν του ἐν τῷ τομεῖ Πίνδου. Πρὸς στιγμὴν, τὴν 29^{ην} Ὀκτωβρίου, λόγῳ πληροφοριῶν ὅτι κατελήφθησαν αἱ διαβάσεις Ἀρένας τοῦ Γράμμου καὶ ὅτι ἡ προχώρησις τοῦ ἐχθροῦ παρουσιάζετο πλέον προωθημένη εἰς τὸ ἄριστερόν του, ἐδημιουργήθη ἡ ἐντύπωσις ὅτι ἐνδεχομένως ὁ ἀντίπαλος διὰ τῶν εἰς τὸν τομέα τοῦτον εἰσβαλοῦσδων δυνάμεών του θὰ ἔστρεφε τὴν προσπάθειάν του κατὰ τοῦ νοτίου πλευροῦ τοῦ μετώπου Βορειοδυτικῆς Μακεδονίας. Ἡ πληροφορία ἐν τούτοις αὕτη, περὶ καταλήψεως τῶν διαβάσεων Ἀρένας, ἀπεδείχθη μετὰ τινας ὥρας ἀνακριβῆς.

Τὴν ἑσπέραν τῆς 29^{ης} Ὀκτωβρίου 1940 αἱ ἰταλικαὶ δυνάμεις αἱ εἰσβαλοῦσαι εἰς τὴν Ἡπειρον, φθάνουσι πρὸ τῆς προχείρως ὀργανωμένης τοποθεσίας ἀντιστάσεως Ελαΐα—Καλαμᾶς ποταμός, τῆς ὁποίας ἀμύνεται ἡ VIII Μεραρχία Πεζικοῦ καὶ ἡ III Ταξιαρχία Πεζικοῦ. Μέχρι τῆς 1^{ης} Νοεμβρίου αἱ ἰταλικαὶ δυνάμεις ἀσχολοῦνται ἐν Ἠεῖρῳ μὲ τὴν ἐπαφὴν μετὰ τῆς τοποθεσίας, τὴν ἀναγνώρισιν αὐτῆς καὶ γενικῶς τὴν προπαρασκευὴν διὰ τὴν ἐπίθεσιν.

Εἰς τὸ ἄκρον δεξιὸν τοῦ Τομέως Ἠεῖρου, τὸ ἐν προκαλύψει εὐρισκόμενον τάγμα Κονίτσης τῆς VIII Μεραρχίας ἠναγκάσθη, λόγῳ τῆς συμπτώξεως τῶν ἐκατέρωθεν αὐτοῦ δυνάμεων (VIII Μεραρχία καὶ Ἀπόσπασμα Πίνδου), νὰ συμπτυχθῇ ἐπίσης κατὰ τὴν νύκτα τῆς 30^{ης} πρὸς τὴν 31^{ην} Ὀκτωβρίου καὶ ἦλθε τελικῶς καὶ ἐγκατεστάθη εἰς περιοχὴν Βρυσσοχώρι ἐπὶ τῆς νοτίας ὄχθης τοῦ Αἴου ποταμοῦ. Τὸ τάγμα τοῦτο ἔδει, κατὰ τὰς προβλέψεις τοῦ Σχεδίου Επιχειρήσεων ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἐλιγμὸν τῶν δυνάμεων προκαλύψεως, νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς περιοχὴν Ἐλευθέρον—Παλαιοσέλιον, ἀποφράσσον τὰς μεταξὺ τῶν ὄρων Γκαμήλα καὶ Σμόλिका διαβάσεις ἐν συνδέσμῳ μετὰ τοῦ ἀποσπάσματος Πίνδου ἐπὶ τῶν βορειοδυτικῶν κλιτύων τοῦ Σμόλिका. Ἡ ἐκ τῆς βαθείας ὁμως συμπτύξε-

ως του αποσπάσματος Πίνδου αποκάλυψις του δεξιού πλευρού του επέφερε και την σύμπτυξιν του τάγματος Κονίτσης επί της νοτίας όχθης του Άώου.

Είς την Πίνδον αί Ιταλικά δυνάμεις, αυτοκαλυπτόμεναι κατά το άριστερόν των πλευρόν, συνέχισαν κατά την 29^η, 30^η και 31^η Οκτωβρίου την προέλασιν των εφ' όλης της ζώνης μεταξύ των όρέων Γράμμος και Γκαμήλα διά των κοιλάδων Κερασοβίτικου και άνω Άώου ποταμών.

Εκ των κατά τας πρώτας ταύτας ήμέρας του πολέμου έχθρικων ενεργειών διεφάνη πλέον σαφώς ότι το σχέδιον της Ιταλικής Διοικήσεως, τουλάχιστον διά μίαν πρώτην φάσιν επιχειρήσεων, ήτο ή τήρησις άμυντικής στάσεως εν τη Βορειοδυτική Μακεδονία και ή επιδίωξις της καταλήψεως της Ηπείρου, άφ' ενός μόν δια μετωπικής ενεργείας με κυρίαν προσπάθειαν κατά τον άξονα Ελαία—Ιωάννινα, με δευτερεύουσαν προσπάθειαν κατά τον άξονα Φιλιάτες—Μαζαρακιά και με υπερκερωτικήν άφ' έτέρου ενεργείαν κατά τον άξονα Λεσκοβίκι—Κεράσσοβον—Δίστρατον—Βωβούσα—Μέτσοβον, αποσκοπούσαν την αποκοπήν των δυνάμεων Ηπείρου από των συγκοινωνιών των δια Μετσόβου προς Θεσσαλίαν και Βορειοδυτικήν Μακεδονίαν.

Η Ιταλική εισβολή δεν μετέβαλε τας γενικάς προθέσεις της Ελληνικής Ανωτάτης Διοικήσεως. Αυται παρέμειναν ως είχαν σχεδιασθεί και προς εκτέλεσιν αυτών:

α) Διετέθησαν διά το Αλβανικόν θέατρον επιχειρήσεων, επί πλέον των υπό του Σχεδίου Επιχειρήσεων άρχικώς προβλεπομένων δυνάμεων, αί XIII, XVII Μεραρχίαί Πεζικού, XVI Ταξιαρχία Πεζικού, αναληφθείσαι εκ των διά το Βουλγαρικόν θέατρον επιχειρήσεων προοριζομένων δυνάμεων. Αί Μεγάλαι αύται Μονάδες, εϋθως άμα τη περατώσει της επιστρατεύσεώς των, θα έκινούντο προς τους νέους εν τω Αλβανικῷ θεάτρῳ επιχειρήσεων χώρους άρχικης συγκεντρώσεως αυτών. Διά μονάδων ώσαύτως του Βουλγαρικού θεάτρον επιχειρήσεων διετάχθη ή ανάπτυξις της IV Ταξιαρχίας Πεζικού είς XV Μεραρχίαν Πεζικού.

β) Διετέθη διά το θέατρον επιχειρήσεων Ηπείρου το Α' Σώμα Στρατού, όπερ θα έλάμβανεν υπό τας διαταγάς του και την VIII Μεραρχίαν. Τοϋτο, εϋθως άμα τη περατώσει της επιστρατεύσεώς του, θα έκινείτο ταχέως προς το άνωτέρω θέατρον, των μόν II, IV Μεραρχιών και μη Μεραρχιακων Μονάδων αυτου συγκεντρουμένων είς περιοχήν Καλαμπάκας-Κουτσούφλια-

νη, της δε III Μεραρχίας Πεζικού διαπεραιουμένης είς Αίτωλοακαρνανίαν και εκείθεν προωθουμένης δι' Άρτης προς Ηπειρον.

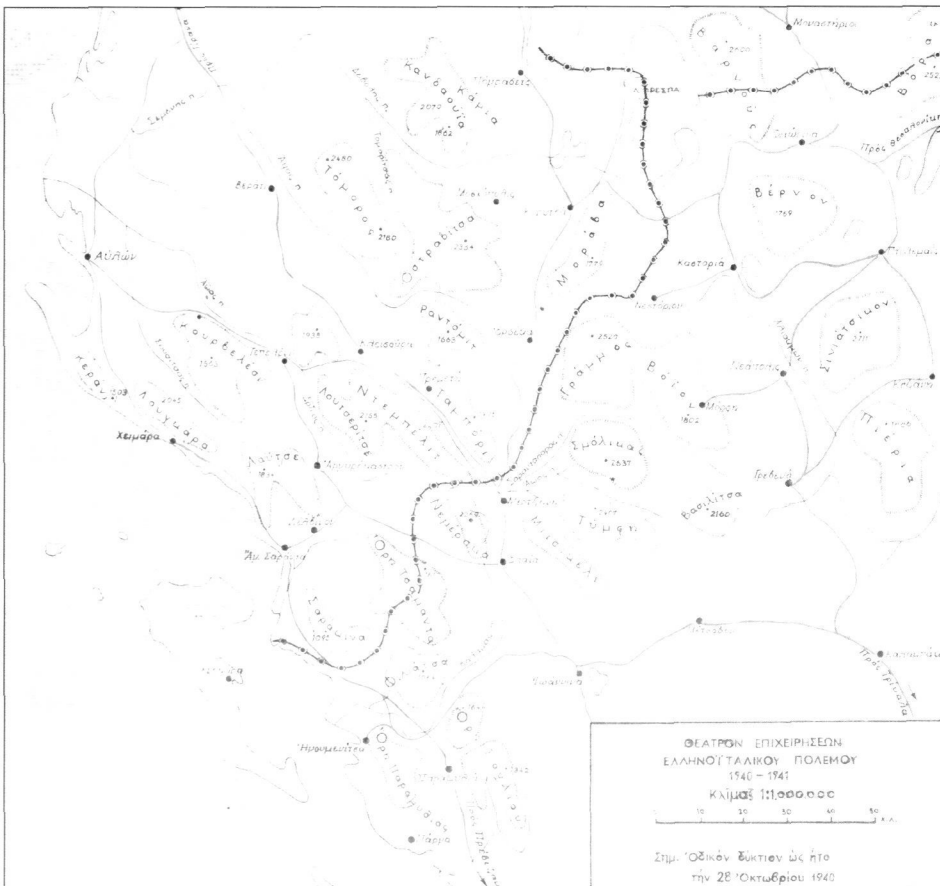
γ) Διετέθησαν διά το Αλβανικόν θέατρον επιχειρήσεων αί γενικάί εφεδρείαι Μεραρχία Ιππικού και V Μεραρχία Πεζικού. Η Μεραρχία Ιππικού, εϋθως άμα τη περατώσει της επιστρατεύσεώς της, θα έκινείτο διά το θέατρον επιχειρήσεων Ηπείρου είς ό και θα διετίθετο. Η V Μεραρχία Πεζικού, εϋθως άμα τη αποβιβάσει της είς Θεσσαλονίκην, θα έκινείτο ώσαύτως διά το Αλβανικόν θέατρον επιχειρήσεων.

δ) Διάφοροι σχηματισμοί της Στρατιάς προσηρμόσθησαν επίσης προς την νέαν πραγματοποιηθησομένην διάταξιν των δυνάμεων είς το Αλβανικόν θέατρον επιχειρήσεων.

Όσον άφορᾷ την, μέχρι της συγκεντρώσεως των μέσων και της πραγματοποίησεως της αναγκαίας διατάξεως διά την βάσει της ιδέας ενεργείας της Ελληνικής Ανωτάτης Διοικήσεως άνάληψιν γενικων επιθετικων επιχειρήσεων, αντιμετώπισιν της εν Ηπείρῳ και Πίνδῳ, κατόπιν της Ιταλικής εισβολής, δημιουργηθείσης καταστάσεως, αί προθέσεις της Ελληνικής Ανωτά-

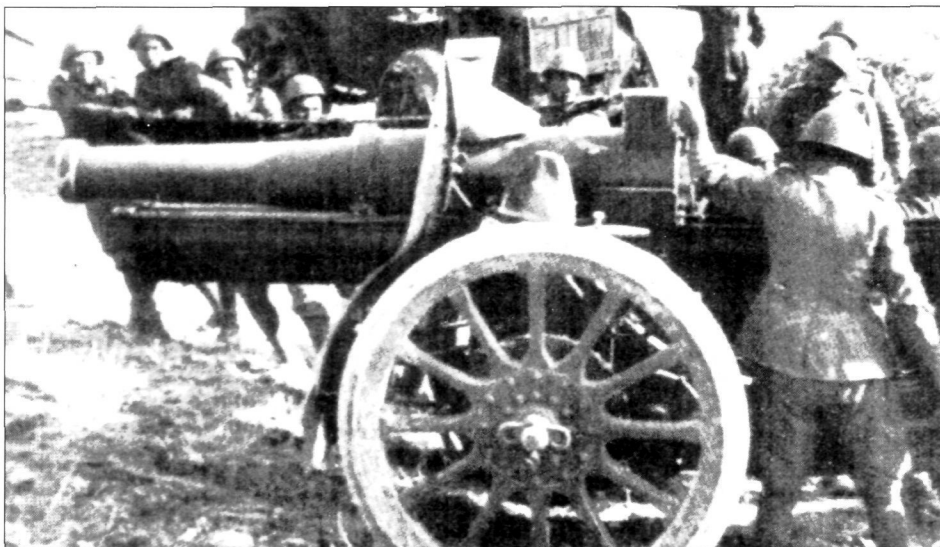
Έκτέλεσις βολής είς το μέτωπον. Το πυροβολικόν έπαιξε σημαντικόν ρόλον είς τόν έλληνοϊταλικόν πόλεμον, δεδομένου ότι ή αεροπορία δεν ήτο πολύ ανεπτυγμένη και τα τεθωρακισμένα όλίγα και δυσκίνητα. Οϋτω, αί επιχειρήσεις έστηρίζοντο είς τας κλασσικάς μεθόδους, συμφώνως με τας όποιás πριν από κάθε επίθεσιν προηγείτο σφυροκόπησις των έχθρικων θέσεων από το πυροβολικόν. Βέβαια, ή σύγκρισις είς αριθμό όπλων έδιδε μία υπερέχουσα θέσιν είς τους Ιταλούς, την όποιάν όμως δεν ήδυνήθησαν να αξιοποιήσουν, επειδή ή δύναμις των Έλλήνων αντιμετώπιζε αυτήν την υπεροχήν, τα δε πυροβόλα όπλα είς τας χείρας των έλληνικων δυνάμεων ήσαν πολύ άποτελεσματικά.

της Διοικήσεως συνίσταντο:

α) Όσον μὲν ἀφορᾷ τὴν Ἠπειρον, ἀναλόγως τῆς τροπῆς ἦν θὰ ἐλάμβανον αἱ εἰς τὸν τομέα Πίνδου ἐπιχειρήσεις, εἰς τὴν ἀναχαίτισιν τοῦ ἀντιπάλου, ὡς εἶχε καθορισθεῖ διὰ τῶν ὑπ' ἀριθ. Α.Π. 101287 16-9-1940 ὁδηγῶν, εἴτε ἐπὶ τῆς τοποθεσίας Ελαία—Καλαμᾶς ποταμῶς, εἴτε ἐπὶ τῶν νοτιώτερον διαδοχικῶν τοιοῦτων, ὥστε νὰ μὴ διακυβευθῆ ἡ καθορισθεῖσα βασικὴ ἀποστολὴ τῶν δυνάμεων Ἠπειροῦ, ἧτις συνίστατο εἰς τὴν κάλυψιν τῆς Θεσσαλίας ἀπὸ τῆς γενικῆς κατευθύνσεως Ἰωάννινα-Ζυγὸς Μετσόβου καὶ εἰς τὴν ἀπόφραξιν τῶν

ἐξ Ἠπειροῦ πρὸς Αἰτωλοακαρνανίαν ὁδεύσεων. Ἐκ τῶν δύο τούτων ἐντολῶν προέχουσαν σημασίαν ἐνεῖχεν ἡ ἐξασφάλις τῆς καλύψεως τῆς κατευθύνσεως Ἰωάννινα—Ζυγὸς—Καλαμπάκα. Ἡ ἀποστολὴ ὅθεν τῶν δυνάμεων Ἠπειροῦ, ἐφ' ὅσον δὲν ὑπῆρχον δυνατότητες ταχείας ἐνισχύσεως αὐτῶν διότι εὐρισκόμεθα εἰσέτι εἰς τὴν περίοδον τῆς ἐπιστρατεύσεως, ἀφέθη ἐλαστικὴ μέχρι τῆς ἐκκαθαρίσεως τῆς ἐν τῷ τομῆι Πίνδου καταστάσεως, καὶ τοῦτο ἵνα μὴ αἱ προσπάθειαι αὐτῶν διὰ τὴν ἀναχαίτισιν τοῦ ἀντιπάλου ἐπὶ τῆς προωθημένης τοποθεσίας Ελαίας-Κα-

Ἑλληνικὸν βαρὺ πυροβολικὸν εἰς τὴν Βόρειον Ἠπειρον. Οἱ στρατιῶται μετακινῶν μὲ δυσκολία τὰ πυροβόλα εἰς τὰ ἀνόμαλα ἐδάφη. Ἐπιβάλλεται ὁμοῦ νὰ προχωρήσων...

λαμᾶ, ἀγάγωσιν αὐτὰς εἰς φθορὰν μέσων τοιαύτην, ὥστε νὰ καθίσταται προβληματικὴ ἡ ἐκπλήρωσις τῶν ἀνωτέρω βασικῶν ἀποστολῶν τῶν. Ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει ἡ ἀπώλεια ἐθνικοῦ ἐδάφους δὲν θὰ εἶχε τόσην σημασίαν ὅσην θὰ εἶχεν ἡ ἀποκοπὴ τῶν δυνάμεων τῆς Ἠπειροῦ ἀπὸ τῶν πρὸς Θεσσαλίαν συγκοινωνιῶν τῶν, καὶ ἡ διάνοιξις τῶν πυλῶν τοῦ κορμοῦ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν εἰσβολέα.

Πάντως, διὰ τὴν ταχύτεραν ἐνίσχυσιν τοῦ θεάτρου τῆς Ἠπειροῦ, διετάχθη τὴν 29^{ην} Ὀκτωβρίου ἡ διὰ μακρῶν νυκτερινῶν πορειῶν ἐπίσπευσις τῆς προωθήσεως τοῦ ἐν κινήσει εἰς Αἰτωλοακαρνανίαν εὐρισκόμενου 39^{ου} Συντάγματος Εὐζώνων τῆς III Μεραρχίας Πεζικοῦ καὶ ἡ ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς του εἰς Ἄρταν διάθεσις του εἰς τὴν VIII Μεραρχίαν.

β) Όσον ἀφορᾷ τὴν ἐν τῷ τομῆι Πίνδου ἀντιμετώπισιν τῆς καταστάσεως, πρόθεσις τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως ἦτο νὰ δημιουργήσῃ στερεὸν μέτωπον περιβάλλον ἀπὸ βορρᾶ, νότου καὶ ἀνατολῶν τὸν σχηματισθέντα θύλακα, ὥστε νὰ ἐμποδίσῃ κατὰ πρῶτον τὴν πρὸς οἰανδήποτε κατευθυσιν εὐρυνσιν τοῦ θύλακος καὶ εἴτα δι' ἐπιθετικῶν ἐνεργειῶν προοδευτικῶς νὰ ἐξαλείψῃ τοῦτον.

γ) Όσον δὲ ἀφορᾷ τὴν βορείως Γράμμου περιοχὴν, αἱ προθέσεις τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως ἀπέβλεπον εἰς τὴν δι' ἐπιθετικῶν ἐνεργειῶν ἀπὸ Βορειοδυτικῆς Μακεδονίας δημιουργίαν ἐμμέσου ἀντιπερισπασμοῦ ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἐν Πίνδῳ καὶ ἐν Ἠπειρῷ διεξαγομένων ἐπιχειρήσεων.

Διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀνωτέρω προθέσεων τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως προωθήθησαν ἀμέσως αἱ ὑπάρχουσαι διαθέσιμοι ἐλάχισται δυνάμεις καὶ προοδευτικῶς αἱ ἐπιστρατευόμεναι μονάδες τῆς I Μεραρχίας Πεζικοῦ, τῆς V Ταξιαρχίας Πεζικοῦ καὶ τῆς Μεραρχίας Ἰππικοῦ. Αἱ δυνάμεις αὐταὶ προωθήθησαν ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀπὸ τῆς Βορειοδυτικῆς Μακεδονίας πρὸς τὰς διαβάσεις τοῦ ὄρους Γράμμου, ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τῆς περιοχῆς Μετσόβου κατὰ τὴν κοιλάδα τοῦ Αἰῶνος ποταμοῦ, τέλος δὲ ἀπὸ τῆς περιοχῆς Καλαμπάκας πρὸς τὴν περιοχὴν Σαμαρίνας. Αἱ μετακινήσεις αὐταὶ ἐγένοντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ πορειῶν πεζῆ, ἐλάχισται δὲ τούτων δι' αὐτοκινήτων μέχρι Δούτσικον, ἔνθα ἔφθανε καρροποίητος ὁδός. Εἰς ἐκτέλεσιν τῶν ἀνωτέρω προθέσεων ἐξεδόθησαν παρὰ τοῦ Γενικοῦ Στρατηγεῖου αἱ κάτωθι ἐν γενικαῖς γραμμαῖς διαταγαὶ αἱ καθορίζουσαι τὰς ἀποστολάς:

α) Τὸ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Γενικοῦ

Στρατηγείου απόσπασμα Μετσόβου (τάγμα μετά όρειβατικού πυροβολικού) διετάχθη όπως ενισχύση τó συμπτυχθέν τάγμα προκαλύψεως Κονίτισης τής VIII Μεραρχίας. Ούτω συνεκροτήθη τó υπό τás διαταγás τής VIII Μεραρχίας κληθέν Απόσπασμα Αώου, με έντολήν τήν επί τού Αώου και εις περιοχήν Βρυσοχώρι κάλυψιν τού δεξιού πλευρού τής Μεραρχίας.

β) Τó Β' Σώμα Στρατού (I Μεραρχία Πεζικού, V Ταξιαρχία Πεζικού, Ταξιαρχία Ιππικού) έλαβε τήν έντολήν όπως επεκτεινόμενον προοδευτικώς έν τή ζώνη τού τομέως Πίνδου εξασφάλιση κατά πρώτον σταθερόν μέτωπον και έμποδίση τήν πρòς βορειοανατολάς επέκτασιν τού θύλακος και είτα επιτιθέμενον έν τή γενική κατευθύνσει Νεάπολις—Κεράσοβον—Κόνιτσα επιζητήση εύρειαν ένέργειαν κατά τού άριστερού πλευρού και τών συγκοινωνιών τού διά τών κοιλάδων τού Κερασοβίτικου και άνω Αώου ποταμών πρòς κατεύθυνσιν Μετσόβου ένεργούντος εχθρού.

γ) Η Μεραρχία Ιππικού (μείον μονάδες Ταξιαρχίας Ιππικού διατεθείσης εις τó Β' Σώμα Στρατού), ήτις έσπευσμένως προωθήθη εις περιοχήν Μετσόβου και εις ήν υπήχθη και τó εις Καλαμπάκαν εις τήν διάθεσιν τού Γενικού Στρατηγείου σύνταγμα Πεζικού μετά πυροβολαρχίας, έλαβε τήν έντολήν όπως κατά πρώτον εξασφάλιση εύρειαν κάλυψιν τού άξονος Ιωάννινα—Καλαμπάκα από τών κατευθύνσεων τής άνω κοιλάδος τού Αώου και τής κοιλάδος τού Ζαγορίτικου ποταμού και είτα έπιτεθή έν τή γενική κατευθύνσει Ελεύθερον—Κόνιτσα, εξασφαλίζουσα τόν σύνδεσμον μεταξύ VIII Μεραρχίας και Β' Σώματος Στρατού και διευκολύνουσα τήν πρòς Κόνιτσαν ένέργειαν τού Σώματος τούτου. Η Μεραρχία Ιππικού, μετά έκκαθάρισιν τής καταστάσεως εις περιοχήν Δίστρατον, θά άνελάμβανε υπό τás διαταγás τής και τó Απόσπασμα Αώου, τó καλύπτον τó δεξιόν τής VIII Μεραρχίας εις περιοχήν Βρυσοχώρι.

δ) Τó Γ' Σώμα Στρατού, έλαβε (τήν 2^α Νοεμβρίου 1940) τήν έντολήν όπως, αναλαμβάνον υπό τás διαταγás του τήν IX Μεραρχίαν Πεζικού και επεκτείνον τήν ζώνην του μέχρι Γράμμου, επιδείξη βαθμόν ένεργητικότητος διαρκώς αύξοντα εις τήν εκτέλεσιν τής διά τών υπ' άριθ. Α.Π. 101287/16-9-1940 όδηγιών καθορισθείσης άποστολής καταλήψεως τών έντός τού Άλβανικού έδάφους ύψωμάτων τών εξασφαλιζόντων τήν άπόκτησιν εύνοϊκής βάσεως έξορμήσεως διά τήν ένέργειαν

Ό θρωλικός ήρωας, ό νικητής τής μάχης τής Πίνδου, ό «μαντροτής» τών Ιταλών —διότι πραγματικά τóς εμπόντρωσε τελικώς— Συναγματάρχης Κωνσταντίνος Δαβάκης.

κατά Μόροβας και Κορυτσάς, ήτις ένέργεια, συμφώνως πρòς τás προθέσεις τής Ελληνικής Ανωτάτης Διοικήσεως, θά έξεδηλούτο όταν θά έπραγματοποιείτο ή πρòς τόν σκοπόν τούτον συγκέντρωσις τών αναγκάϊων μέσων.

Ταύτα, όσον άφορᾷ τás προθέσεις και άποφάσεις τής Ελληνικής Ανωτάτης Διοικήσεως.

Άπό τής 1^{ης} Νοεμβρίου αϊ ιταλικαϊ δυνάμεις Ηπειρου ήρχισαν έπιχειρούσαι τήν διάρρηξιν τής τοποθεσίας εις

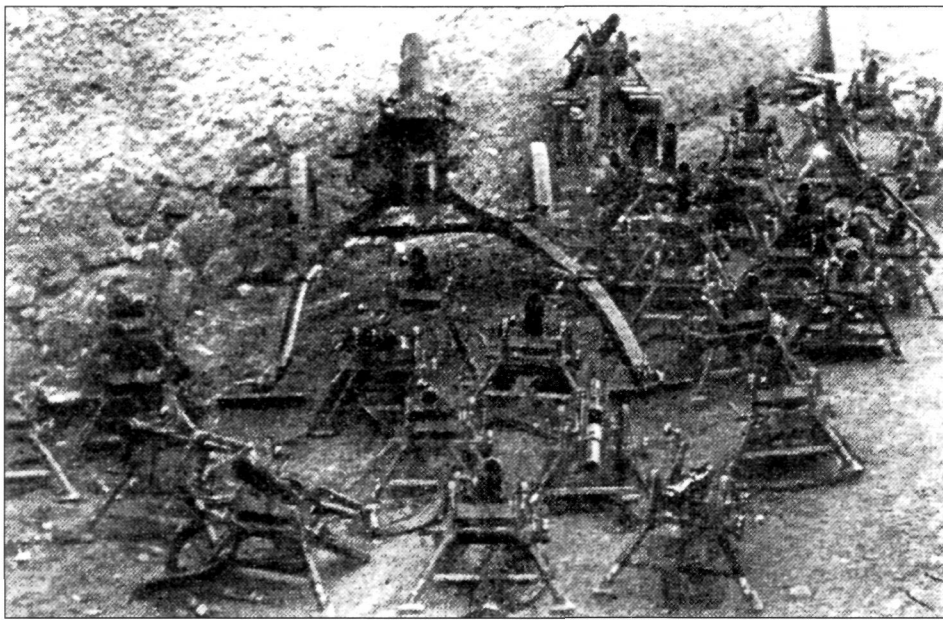

Άλέξανδρος Διάκος: ό πρώτος Έλληνας άξιωματικός πού έσκοτώθη εις τόν Έλληνοϊταλικόν πόλεμον.

τόν τομέα Ελαίας. Αϊ προσπάθειαι αύται ήσαν κυρίως ένέργειαι δι' άρμάτων μάχης και περιορισμένων δυνάμεων πεζικού, με ίσχυράν πάντοτε ύποστήριξιν πυροβολικού και άεροπορίας. Τήν 2^α Νοεμβρίου ό αντίπαλος κατόρθωσε νά καταλάβη τó ύψωμα Γκραμπάλα εις τó βόρειον άκρον τής τοποθεσίας Ελαίας. Η έπιτυχία αύτη υπήρξεν έντελώς πρόσκαιρος, διότι τήν 6ην ώραν τής 3ης Νοεμβρίου τó ύψωμα Γκραμπάλα ανακατελήφθη υπό τών ήμετέρων δυνάμεων. Κατά τó άριστερόν σκέλος τής έν είδει πετάλου τοποθεσίας Ελαίας, ή VIII Μεραρχία, άμα ως έπραγματοποιήθη στενή έπαφή τού εχθρού μετά τής δυτικώς Καλαμά προωθημένης τοποθεσίας Γρανιτισπούλα—Μονή Σωσίνου, έξεκένωσε ταύτην πρòς έξοικονόμησιν δυνάμεων, κατά τήν νύκτα τής 3^{ης} πρòς τήν 4^η Νοεμβρίου, ως άλλως τε προεβλέπετο, και, χωρίς ό εχθρός νά αντιληφθῆ τούτο, μετέφερε τás επί τής άνωτέρω τοποθεσίας δυνάμεις τής άνενοχλήτως επί τής τοποθεσίας τού Καλαμά ποταμού. Τήν 5ην Νοεμβρίου, κατόπιν τής εύνοϊκής τροπής τών έν τῷ μεταξύ εις περιοχήν Πίνδου έξελιχθεισών έπιχειρήσεων, ή Ελληνική Ανωτάτη Διοίκησης καθόρισεν, ότι προσπάθεια τής VIII Μεραρχίας έσται πλέον ή εξασφάλισις τής τοποθεσίας Ελαίας—Καλαμά, τής Μεραρχίας δυναμένης, ειδικώς όσον άφορᾷ τás δυνάμεις τής τού τομέως Θεσπρωτίας, νά διατηρήση εις αύτάς άποστολήν έλαστικής άμύνης με τελικόν όριον τήν τοποθεσίαν όρη Σουλίου—έλη Αχέρωνος.

Τήν 2^α πρωϊνήν τής 8^{ης} Νοεμβρίου ό αντίπαλος κατέλαβε και πάλιν τó ύψωμα Γκραμπάλα, τó όποϊον όμως ανακατελήφθη άμέσως δι' άντεπιθέσεως υπό τών έλληνικόν δυνάμεων. Αϊ προσπάθειαι τού εχθρού πρòς κατάληψιν τής τοποθεσίας Ελαίας διήρκεσαν μέχρι τής 9^{ης} Νοεμβρίου και άπέτυχον άπασαι. Από 9^{ης} έως 13^{ης} Νοεμβρίου, ή δρᾶσις τών ιταλικόν δυνάμεων εις τόν τομέα Ελαίας περιορίσθη εις ένεργείας πυροβολικού και άεροπορίας και ή έπαφή τού πεζικού εχαλαρώθη. Αϊ έλληνικαϊ δυνάμεις ανακατέλαβον κατά τó διάστημα από 11^{ης} έως 13^{ης} Νοεμβρίου έν μέρει τó προωθημένον τμήμα τής τοποθεσίας Ελαίας (ύψωματα Γρανιτισπούλας—Μονή Σωσίνου), τó όποϊον είχον εκκενώσει κατά τήν νύκτα τής 3^{ης} πρòς τήν 4^η Νοεμβρίου.

Εις τόν τομέα Θεσπρωτίας τής Ηπειρου, αϊ ιταλικαϊ δυνάμεις, άφ' ου διεσκεύασαν τήν όδόν από Κονισπόλεως μέχρι Σαγιάδες ώστε νά εϊνε αύτη βατή εις τροχόν, έπεχείρησαν κατά τήν

Μερικά από τὰ μεταφερθέντα τὴν 4^η Δεκεμβρίου 1940 εἰς Ἀθήνας λάφυρα τοῦ ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου. Διακρίνονται ὄλμοι, πυροβόλα, πολυβόλα, τρυφέκια, ἀσύρματοι καὶ ἄλλα πολεμικὰ εἶδη.

νύκτα τῆς 4ης πρὸς 5ην Νοεμβρίου νὰ ξεύξωσι τὸν Καλαμᾶν εἰς τὸ ὕψος τοῦ χωρίου Βρυσέλα. Παρακωλυθεῖσαι ὑπὸ ἡμετέρων τμημάτων δὲν κατώρθωσαν νὰ ἀποπερατώσουν τὴν γέφυραν μέχρι τῆς πρωΐας τῆς 5^{ης} Νοεμβρίου, ὅποτε, αὕτη, ἀποτελέσασα τὸν στόχον τοῦ ἡμετέρου πυροβολικοῦ, κατεστράφη. Αἱ προσπάθειαι τοῦ ἐχθροῦ ἐπανελήφθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας τῆς 5^{ης} Νοεμβρίου καὶ τελικῶς, τῇ ὑποστηρίξει πυροβολικοῦ καὶ ἀεροπορίας, ἐπετεύχθη ἡ ζεύξις τοῦ ποταμοῦ τὴν 14 καὶ 30' ὥραν τῆς ἰδίας ἡμέρας καὶ ἡ διαπεραίωσις τμημάτων εἰς περιοχὴν Παραποτάμου νοτίως χωρίου Βρυσέλα. Μέχρι τῆς νυκτὸς τῆς 5^{ης} Νοεμβρίου ὁ ἐχθρὸς ἐγκατεστάθη νοτίως Καλαμᾶ ἐπὶ τῆς γραμμῆς Καστρί—Ἅγιος Βλάσιος—Παραπόταμος. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, ἤτοι τὴν 6^{ην} Νοεμβρίου, ὁ ἐχθρὸς διηύρυνε τὸ

προγεφύρωμα, κατέλαβε τὴν Ἡγουμενίτσαν καὶ ἐξηνάγκασε τὰς περιορισμένας ἑλληνικὰς δυνάμεις τοῦ τομέως Θεσπρωτίας (3 τάγματα μετὰ πυροβολικοῦ) νὰ συμπυκνωθῶσι ἐν ποιᾷ ἀταξίᾳ. Ἐπειδὴ ἡ κατάστασις αὕτη τῶν μονάδων μας δὲν ἐπέτρεπε τὴν ἀποκατάστασιν σταθεροῦ μετώπου νοτίως Καλαμᾶ διὰ τὴν ἀναχαίτισιν τοῦ ἐχθροῦ, οὐδὲ τὴν διεξαγωγὴν ἐπιβραδυντικοῦ ἀγῶνος, διετάχθη ἡ διακοπὴ τῆς ἐπαφῆς, ἡ βαθεῖα σύμπτυξις καὶ ἡ ἐγκατάστασις αὐτῶν ἐπὶ τῆς τοποθεσίας (ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὸ κεντρικὸν τμήμα τῆς τοποθεσίας) ὄρη Σουλίου—ἔλη Ἀχέρωνος ποταμοῦ, ἧτις προεβλέπετο καὶ ὡς ἐνδεχομένη. Πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐπὶ τῆς νέας ταύτης τοποθεσίας ἑλληνικῶν δυνάμεων προωθήθησαν δι' αὐτοκινήτων 2 τάγματα πεζικοῦ ἐκ τῶν δι' Αἰτωλοακαρνανίας εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ θεάτρου Ἡπείρου, κινουμένων δυνάμε-

ων τῆς III Μεραρχίας Πεζικοῦ. Ὁ ἐχθρὸς δὲν ἔλαβε τὴν ἐπαφὴν μετὰ τῆς τοποθεσίας ταύτης καὶ δὲν ἐπεξήτησε νὰ παρενοχλήσῃ τὰς ἑλληνικὰς δυνάμεις, προώθησεν ὅμως τμήμα ἱππικοῦ μετὰ πυροβολικοῦ μέχρι Μαργαρίτι. Αἱ ἑλληνικὰς δυνάμεις ἀνασυνταχθεῖσαι καὶ ἐνισχυθεῖσαι, ὡς ἐλέχθη, ἤρχισαν προωθούμεναι ἀπὸ τῆς 12^{ης} Νοεμβρίου καὶ τὴν ἑσπέραν τῆς 13^{ης} Νοεμβρίου κατεῖχον τὴν γραμμὴν ὕψωμα Κουσίζι 594,8 (6 χιλιομ. Β. Δ. Μαζαρακιᾶς) - Μάλι Μπάρδι (7 χιλιομ. Β. Μαζαρακιᾶς) - χωρίον Κορίτιανη (5 χιλιομ. Ν. Δ. χωρίου Μενίνα) ἐν στενῇ ἐπαφῇ πρὸς τὸν συμπυκνθέντα ἐχθρὸν, κατέχοντα τὴν γραμμὴν: χωρίον Ἁγία Μαρίνα (7,5 χιλιομ. Β. Δ. Μαζαρακιᾶς) - χωρίον Πέστανη - χωρίον Δράμεσι.

Εἰς τὴν Πίνδον, αἱ ὑποχωρήσασαι ἑλληνικὰς δυνάμεις τοῦ τομέως τούτου καὶ αἱ πρῶται ἀφίχθεῖσαι ἐνισχύσεις κατεῖχον τὴν 1^{ην} Νοεμβρίου τὴν γραμμὴν: διαβάσεις τοῦ ὄρους Γράμμος—Βούζιον ὄρος—Ἄψος ποταμὸς—Γκαμήλα ὄρος. Μεταξὺ Βουζίου ὄρους καὶ ἄνω κοιλάδος Ἄψου ποταμοῦ ὑπῆρχε κενόν, διότι αἱ πρὸς τὰ ἐκεῖ προωθούμεναι ἑλληνικὰς δυνάμεις δὲν εἶχον φθάσει εἰσέτι. Ἡ προσπάθεια τῶν ἰταλικῶν δυνάμεων ἐντοπίζεται εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην καὶ ἀφ' οὗ ἀπόθησαν ἐντὸς τῆς 1^{ης} Νοεμβρίου τὰς ἡμετέρας δυνάμεις τὰς κατεχούσας τὸ ὄρος Βούζιον, κατέλαβον τὴν 2^{αν} Νοεμβρίου τὸ χωρίον Σαμαρίνα, συνέχισαν τὴν προχώρησιν τῶν πρὸς Δίστρατον καὶ προωθημένοι δυνάμεις αὐτῶν κατέλαβον τὴν 3^{ην} Νοεμβρίου τὸ χωρίον Βοβοῦσα, ὅπερ ὑπῆρξε τὸ πλέον προωθημένον σημεῖον τῆς ἐν τῷ τομεῖ Πίνδου ἰταλικῆς διεισδύσεως. Τὴν 3^{ην} Νοεμβρίου, ἐχθρικὰ τμήματα, καλύπτοντα εἰς περιοχὴν Ελευθερον—Παλαιοσέλιον—Πάδες τὸ δεξιὸν τοῦ πρὸς νοτιοανατολὰς ἐνεργοῦντος ὄγκου τῆς 3^{ης} ἰταλικῆς Μεραρχίας Ἀλпинιστῶν, διέβησαν τὸν Ἄψον εἰς Ἁγία Τριάδα καὶ ὕψωμα 820 τῆς ἀνωτέρω περιοχῆς, ἀλλὰ κατόπιν ἐπιθέσεως τοῦ ἡμετέρου ἀποσπάσματος Ἄψου τοῦ καλύπτοντος εἰς περιοχὴν Βρυσοχώρι τὸ δεξιὸν τῆς VIII Μεραρχίας, ἀπερρίφθησαν τὴν ἰδίαν ἡμέραν βορείως τοῦ ποταμοῦ. Ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς 3^{ης} Νοεμβρίου ὁ σχηματισθεῖς ἐν τῷ τομεῖ Πίνδου θύλαξ ἀρχίζει νὰ περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ τῶν προωθουμένων ἑλληνικῶν δυνάμεων, αἵτινες ἀσκούσι πίεσιν κατ' αὐτοῦ, ἀρχικῶς μὲν κατὰ τῆς βορειοανατολικῆς πλευρᾶς τοῦ θύλακος προοδευτικῶς δὲ καὶ κατὰ τῆς νοτιοανατολικῆς (περιοχὴ Σαμαρίνα—Δίστρατον—Βοβοῦσα), εἰς τὴν

όποιαν εϋρίσκετο τὸ μείζον μέρος τῆς εἰσβαλοῦσης ἰταλικῆς Μεραρχίας Ἀλπινιστῶν. Τὴν 3^η Νοεμβρίου ἀνακατελήθη ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων τὸ χωρίον Σαμαρίνα, τὴν δὲ 4^η Νοεμβρίου τὸ χωρίον Βωβοῦσα. Μεταξὺ 4^η καὶ 7^η Νοεμβρίου διεξάγονται πεισματῶδεις ἀγῶνες εἰς τὴν περιοχὴν Δίστρατον, τῶν ἰταλικῶν δυνάμεων πιεζομένων ἀπὸ βορρᾶ, ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ ἀπὸ νότου καὶ προσπαθοῦσῶν, ἐν κακῇ καταστάσει, νὰ διαφύγῃ πρὸς Κόνιτσαν διὰ τῆς μεταξὺ Σμόλικα ὄρους καὶ Ἀώου ποταμοῦ ὁδεύσεως Ἀρματα — Ελευθέρον—Κόνιτσα, τῆς μόνης γραμμῆς ὑποχωρήσεως ἣτις ταῖς ὑπολείπεται. Ἡ συνεπεία τῶν μεγάλων βροχῶν πλημμύρα τοῦ ποταμοῦ Ἀώου δὲν ἐπέτρεψεν εἰς τὰς νοτίως τούτου ἑλληνικὰς δυνάμεις (Ἀπόσπασμα Ἀώου εἰς περιοχὴν Βρυσοχωρί) νὰ διαβῶσιν ἐγκαίρως τὸν ποταμὸν καὶ νὰ ἀποκόψῃ καὶ τὴν ὁδὸν ταύτην ὑποχωρήσεως τῶν ὑπολειμμάτων τῆς 3^η Μεραρχίας Ἀλπινιστῶν «Τζούλια».

Οὕτω, μέχρι τῆς 8^η Νοεμβρίου αἱ ἑλληνικαὶ δυνάμεις κατῶρθωσαν νὰ ἀναγκάσωσιν τὸν ἐχθρὸν νὰ ἐκκενώσῃ ὅλον τὸ ἐθνικὸν ἔδαφος βορείως καὶ βορειοδυτικῶς Σμόλικα, τοῦ ἐχθροῦ κατέχοντος εἰσέτι τὰς διαβάσεις τῆς μεθορίου καὶ τὰ βόρεια, βορειοανατολικά καὶ ἀνατολικά ὑψώματα ἐπὶ τῆς Κονίτσης ἐπὶ τῶν ὁποίων οὗτος, ἐνισχυθεὶς καὶ διὰ δυνάμεων τῆς 47^η Μεραρχίας Πεζικοῦ «Μπάρι», ἐσπευσμένως μεταφερθεὶς ἐξ Ἰταλίας εἰς Αὐλῶνα καὶ ἐκεῖθεν ἀπὸ 4^η Νοεμβρίου εἰς περιοχὴν Κονίτσης, προέβαλε πείσμονα ἀντίστασιν κατὰ τῆς ἀπὸ βορρᾶ καὶ ἀνατολῶν ἡμετέρας πίεσεως. Ἡ νεωστὶ εἰς Ἀλβανίαν μεταφερθεῖσα Μεραρχία αὕτη Πεζικοῦ Μπάρι προωρίζετο, ἐπὶ τῆ βάσει τῶν εὐρεθέντων κατόπιν ἐγγράφων, διὰ τὴν κατάληψιν τῆς νήσου Κερκύρας. Κατόπιν ὅμως τῆς ἀποσυνθέσεως τῆς 3^η Μεραρχίας Ἀλπινιστῶν καὶ τῆς ἀποτυχίας τοῦ σχεδίου τῆς διὰ τῆς Μεραρχίας ταύτης ὑπερκεράσεως ἀπὸ βορρᾶ τοῦ θεάτρου τῆς Ἠπείρου, ἡ Ἰταλικὴ Διοίκησις ἀντιλαμβανομένη ἀπειλητικῶς διανοιγομένην τὴν κατεύθυνσιν Κονίτσης, διέταξε τὴν ἐσπευσμένην ἀποβίβασιν τῆς 47^η Μεραρχίας Πεζικοῦ «Μπάρι» εἰς Ἀλβανίαν.

Κατὰ τὸ διάστημα ἀπὸ 8^η ἕως 13^η Νοεμβρίου συνεχίσθη ἐν Πίνδῳ ἡ προχώρησις τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων, αἵτινες τὴν ἐσπέραν τῆς 13^η Νοεμβρίου εἶχον φθάσει τὴν μεθόριον ἐφ' ὅλης τῆς ζώνης ἐναντι τῆς περιοχῆς Ἐρσέκα—Λεσκοβίκι καὶ κατεῖχον τὰς κυρίας συνοριακὰς διαβά-

Μὲ μία πολὺ ἐπιτοχημένη παραλλαγή ἐπάνω εἰς τὸ χιόνι ἐνός σημείου τοῦ μετόπου, οἱ τρεῖς αὐτοὶ Ἕλληνες ἀξιοματικοὶ εἶνε ἀθέατοι ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς.

σεις. Εἰς τὴν κατάληψιν τῶν διαβάσεων τούτων ἀντέστησαν πεισμόνως αἱ ἰταλικαὶ δυνάμεις αἵτινες εἶχον ἐνισχυθεὶ διὰ τοῦ 1^{ου} Συντάγματος Βερσαλλιέρων καὶ τοῦ 101^{ου} τάγματος πολυβόλων. Κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα, ὁ ἐχθρὸς, κατέχων εἰς τὴν περιοχὴν Κονίτσης τὴν γραμμὴν ὑψώ-

ματα Ἅγιος Νικόλαος 611—Προφήτης Ἡλίας 1072—Ἅγιος Ἀθανάσιος — ἀντερείσματα ἀνατολικῶς Κονίτσης καὶ ἐμπλέξας εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ τὸ μείζον μέρος τῆς 47^η Μεραρχίας Πεζικοῦ Μπάρι, ἀντέστη πεισμόνως κατὰ τῶν ἡμετέρων ἐπιθέσεων καὶ ἐκράτει τὰς περὶ τὴν Κόνιτσαν θέσεις του.

Ἑλληνικὸν τμημα πεζικοῦ ἐν ἀναπαύσει ἐπὶ τοῦ ὄρους Μόροβα.

Γυναίκες της Πίνδου μεταφέρουν εφόδια. Η συμβολή του λαού της Ηπείρου εις την αντιμετώπισιν των Ιταλόν και η βοήθειά των εις τόν Έλληνικόν στρατόν υπήρξε πολὺ σημαντική. Ἰδιαιτέρως ἐτονίσθη ἡ συμμετοχὴ τῶν γυναικῶν εις τὰς ὑπηρεσίας ἀνεφοδιασμοῦ, ἡ ὁποία υπήρξε πολὺτιμη, ἂν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν ἑλλειψιν ὁδοῦ δικτύου καὶ ἀδυναμίαν μεταφορᾶς τῶν εφοδίων με ἀυτοκίνητα. Συνήθως αἱ γυναῖκες αὐτὲς ἐνετάσσοντο ὁμαδικῶς, εις αὐτοσχέδιους σχηματισμοὺς, εις τὴν ὑπηρεσίαν τῶν κέντρων εφοδιασμοῦ καὶ μετέφερον τροφίμα καὶ πολεμοφόδια ἀκόμη καὶ μέχρι τὰς προχωρημένας θέσεις, κυρίως ὅμως εις τὰς θέσεις τῶν μετόπισθεν. Ἄν λάβῃ κανεὶς ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν ψυχικὴν δύναμιν ποὺ μετέδιδον εις τοὺς στρατιώτας, τότε δικαιολογεῖται ὁ θαυμασμὸς δι' αὐτάς.

Αἱ ἀνωτέρω ἐπιτυχίαι τῶν ἡμετέρων δυνάμεων εις τὴν ὄρεινὴν περιοχὴν Πίνδου εἶνε τοσοῦτο μᾶλλον ἀξιοσημείωτοι, καθόσον ἐπρόκειτο περὶ μο-

νάδων μόλις ἐπιστρατευθεισῶν καὶ ριπτομένων εις τὸν ἀγῶνα, λόγῳ τοῦ ἐπείγοντος τῆς καταστάσεως, με ἑλλιπῆ μεταγωγικὰ καὶ συνεπῶς με ἀνε-

ὑπὸ ἀθλιέστατον καιρὸν με ψῦχος ὀρμὴ καὶ διαπεραστικὸν δύο Ἑλληνες στρατιῶται τοποθετοῦν φουσίγγια εις τὰς ταινίας τῶν πολυβόλων, ἐν ᾧ εἷς ἕτερος ἐπιδιορθώνει τὰ ἄρβυλά του. Σύντομα μία νέα μάχη με τοὺς Ἰταλοὺς θὰ ἀρχίσῃ.

παρκῆ ἐφοδιασμὸν εἰς πυρομαχικὰ καὶ τροφίμα. Εξαιρετικαὶ δυσχέρειαι παρουσιάσθησαν κατὰ τὰς ἐν Πίνδῳ ἐπιχειρήσεις διὰ τὸν εἰς πυρομαχικὰ καὶ τροφίμα ἀνεφοδιασμὸν τῶν ἐκεῖ μαχομένων ἑλληνικῶν δυνάμεων. Αὐτοκίνητα διὰ τὸν ἀνεφοδιασμὸν ἠδύναντο νὰ προωθηθῶσι μόνον μέχρι Νεστορίου (πρὸς βορρᾶν), μέχρι Δούτσικον (πρὸς ἀνατολάς), μέχρι Μετσόβου (πρὸς νότον), ἀλλ' αἱ ὁδοὶ πρὸς Νεστόριον καὶ πρὸς Δούτσικον, καρποποίητοι καὶ ἄνευ καταστρώματος, κατέστησαν με τὰς πρώτας βροχὰς τοῦ Νοεμβρίου, ἄβατοι εἰς τροχόν. Εξ ἄλλου, ἐπειδὴ ἡ ὄρεινὴ περιοχὴ τῆς Πίνδου εἶνε πτωχὴ εἰς πόρους καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἰταλοὶ εἰσβαλόντες, ἐξήντησαν καὶ τοὺς ὀλίγους διατιθεμένους πόρους, ἐγεννᾶτο με τὴν ἀνακατάληψιν τῆς ἀνωτέρω περιοχῆς ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων, ζήτημα ἀνεφοδιασμοῦ καὶ αὐτῶν τούτων τῶν κατοίκων. Διὰ τὸν ἀνεφοδιασμὸν τῶν μαχομένων στρατευμάτων ἐχρησιμοποιήθησαν ἔκτακτα μέτρα, ὀργανώθησαν ἐφοδιοπομπαὶ ἐκ χωρικῶν, γυναικῶν καὶ παιδίων, τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς προσερχομένων μετ' ἐνθουσιασμοῦ. Εγένετο ἐπίσης μερικὴ τις χρησιμοποίησις ἀεροπλάνων διὰ τοὺς ἀνεφοδιασμοὺς, ἧτις ὅμως υπήρξε λίαν περιορισμένη, ἐλλείψει ἐπαρκῶς ἀριθμοῦ καταλλήλων ἀεροπλάνων καὶ λόγῳ ἀτμοσφαιρικῶν συνθηκῶν.

Εἰς τὴν Βορειοδυτικὴν Μακεδονίαν, αἱ ἑλληνικαὶ δυνάμεις, ἦτοι τὸ Γ' Σῶμα Στρατοῦ, κατέλαβον ἀπὸ 1^{ης} μέχρι 5^{ης} Νοεμβρίου τὰ ἐπὶ ἀλβανικοῦ ἐδάφους μεθοριακὰ ὑψώματα ἅτινα ὑπέρκεινται ἀπὸ ἀνατολῶν τῆς ἄνω κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ Δεβόλη. Ἡ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἐντὸς τοῦ ἀλβανικοῦ ἐδάφους καὶ ἐν ἐπαφῇ μετὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐφ' ὄλου τοῦ μετώπου γραμμὴ ἐστοιχίζετο τὴν ἐσπέραν τῆς 5ης Νοεμβρίου ὡς ἐξῆς ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν: ὑψωμα Κόντρα 1364, χωρίον Βίτοβα, ὑψωμα Κουμπιλε, ὑψωμα 1075 (1 χιλιόμε. ἀνατ. Βόζιγραδ), χωρίον Ποντσάρα, ὑψωμα 952 (ἀνατ. χωρίου Βράτσανη), ὑψωμα Κρέντα 1130, ὑψωμα Ταλίκ 1.163,30, ἀντέρεισμα 1219, ὑψωμα 1085, ὑψωμα 1137, ὑψωμα 1165, ὑψωμα 1154, ὑψωμα 1180, ὑψωμα Γκολίνα, ὑψωμα 1.410,94, ὑψωμα Λόκβατ 1456. Εἰς τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω ἐπὶ ἀλβανικοῦ ἐδάφους γραμμῆς ὑψωμάτων, ὁ ἐχθρὸς ἀντέστη πεισμῶνως καὶ ἰσχυρῶς διὰ πεζικοῦ, πυροβολικοῦ καὶ ἀεροπορίας, ἐμφανίσας ἀπὸ μὲν τῆς 1^{ης} Νοεμβρίου, ἐκτὸς τῶν εἰς τὸν τομέα τοῦτον ὑπαρχουσῶν δύο Ἰταλικῶν Μεραρχιῶν, ἦτοι τῆς 49^{ης} Μεραρχίας Πεζικοῦ «Πάρμα»

καί τῆς 19^{ης} Μεραρχίας Πεζικοῦ «Βενέτσια», καί τρίτην, τὴν 29^{ην} Μεραρχίαν Πεζικοῦ «Πιεμόντε», ἀπὸ δὲ τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ Νοεμβρίου τὸ 4^{ον} Σύνταγμα Βερσαλλιέρων.

Πραγματοποιηθεῖσης οὕτω τῆς ὁλοκληρώσεως τῆς ἐντὸς τοῦ ἄλβανικοῦ ἐδάφους καταλλήλου βάσεως ἐξορμήσεως, αἱ ἑλληνικαὶ δυνάμεις Βορειοδυτικῆς Μακεδονίας ἤρχισαν ἀσχολοῦμεναι μὲ τὴν, συμφώνως πρὸς τὰς προθέσεις τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως, προπαρασκευὴν τῆς ἐπιθέσεως κατὰ τοῦ ὄρειου συγκροτήματος τῆς Μόροβας καὶ τοῦ κόμβου συγκοινωνιῶν Κορυτσᾶς.

Επὶ τῇ βάσει τῶν προθέσεων τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως προωθήθη σημαντικώτατα κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα μέχρι 13^{ης} Νοεμβρίου ἡ μεταφορὰ καὶ ἡ συγκέντρωσις τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων, ἧτις δὲν ἐπεβραδύνθη ὑπὸ τῆς ἰταλικῆς ἀεροπορίας βομβαρδισμοῦ καθ' ὅσον αἱ ἐνέργειαι αὐτῆς τόσον κατὰ διαφόρων κέντρων ὅσον καὶ κατὰ τῶν συγκοινωνιῶν οὐδὲν οὐσιῶδες ἀποτέλεσμα ἐπέτυχον.

Ἡ διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἀνωτέρω προθέσεων γενικὴ διάταξις τοῦ πρώτου κλιμακίου προεβλέφθη ὡς ἑξῆς:

Ἡπειρος: Τὸ Α' Σῶμα Στρατοῦ, λαμβάνον ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ τῆν VIII Μεραρχίαν καὶ τὴν Μεραρχίαν Ἰππικοῦ.

Πίνδος: Τὸ Β' Σῶμα Στρατοῦ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Τμήματος Στρατιᾶς Δυτικῆς Μακεδονίας.

Ἀνω κοιλίαν Δεβόλης: Τὸ Γ' Σῶμα Στρατοῦ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Τμήματος Στρατιᾶς Δυτικῆς Μακεδονίας.

Ἡ εἰς τὸ Ἄλβανικὸν μέτωπον πραγματοποιουμένη συγκέντρωσις τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων εἶχε τὴν 13^{ην} Νοεμβρίου ὡς ἑξῆς:

Βορειοδυτικὴ Μακεδονία

Ἐκτὸς τῶν ὑφισταμένων ὑπὸ τὸ Γ' Σῶμα Στρατοῦ IX Μεραρχίας Πεζικοῦ καὶ XV Μεραρχίας Πεζικοῦ (τῆς τέως IV Ταξιαρχίας Πεζικοῦ ἀναπτυχθεῖσης εἰς Μεραρχίαν κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Νοεμβρίου), αἱ ὁποῖαι ἐτήρουν τὸ μέτωπον καὶ διεξήγαγον τὰς μέχρι τοῦδε ἐπιχειρήσεις, προωθήθησαν αἱ X καὶ XI Μεραρχίαι Πεζικοῦ, εὑρίσκετο δὲ καθ' ὁδὸν πρὸς τὸν αὐτὸν τομέα ἡ XIII Μεραρχία Πεζικοῦ ὡς ἐφεδρεία τοῦ Τ.Σ.Δ.Μ. (Τμήμα Στρατιᾶς Δυτικῆς Μακεδονίας).

Ὁ Μητροπολίτης Ἰωαννίνων Σπυρίδων, εἰς Ἀργυρόκαστρον.

Περιοχὴ Πίνδου

Παραμένουσιν αἱ ἐν αὐτῇ μέχρι τοῦδε δρῶσαι I Μεραρχία Πεζικοῦ καὶ V Ταξιαρχία Πεζικοῦ, αἵτινες ὑπήγοντο ὑπὸ τὸ Β' Σῶμα Στρατοῦ, καὶ ἡ Μεραρχία Ἰππικοῦ.

Τὰ Β' καὶ Γ' Σώματα Στρατοῦ ὑπήγοντο ὑπὸ τὸ Τ.Σ.Δ.Μ., ὅπερ ὑπήγετο

ὑπὸ τὸν Ἀρχιστράτηγον. Ἡ Μεραρχία Ἰππικοῦ ἀπετέλει τὸ ἄκρον δεξιὸν τοῦ κατωτέρου ἀναφερομένου Α' Σώματος Στρατοῦ.

Ἡπειρος

Ἐκτὸς τῆς ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦτῳ εὑρισκομένης μέχρι τοῦδε VIII Μεραρχίας Πεζικοῦ καὶ III Ταξιαρχίας

Κάπου εἰς τὸ μέτωπον, μιὰ στιγμὴ εἰρήνης, μιὰ σύντομη παρένθεσις ἡσυχίας, ἀνάμεσα ἀπὸ τὸν θόρυβον τῶν μαχῶν. Εἶνε ἡ μεγάλη νύκτα τοῦ Νέου Ἔτους (1941). Καὶ οἱ τέσσαρες στρατιῶται, κοντὰ εἰς τὴν πρόχειρην φωτιὰ ποῦ ἔχουν ἀνάψῃ, συζητῶντας χαμογελοῦν εἰς τὴν γλυκεῖαν ἀνάμνησιν τῆς οἰκίας. Χαμογελοῦν εἰς τὸν καινούργιον χρόνον, ποῦ θὰ φέρῃ τὴν νίκην.

Πεζικού, αίτινες διεξήγαγον τούς μέγχι 13^{ης} Νοεμβρίου αγώνες, προωθήθη διά Μετσόβου πρὸς τὸν τομέα Ελαιάς ἢ II Μεραρχία Πεζικού, ἥτις τὴν 13^{ην} Νοεμβρίου ἐπλησίαζε μὲ τὰ πρῶτα τῆς στοιχεῖα τὸ μέτωπον. Αἱ δυνάμεις αὗται καὶ ἡ Μεραρχία Ἰππικῶν ὑπῆγοντο ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Α' Σώματος Στρατοῦ, ὑπαγομένου ὑπὸ τὸν Ἀρχιστράτηγον.

Γενικαὶ ἐφεδρεῖαι

Μία Μεραρχία Πεζικού, ἢ IV, καὶ μία Ταξιαρχία Πεζικού, ἢ XVI, συνεκεντρῶνοντο εἰς τὴν περιοχὴν Τρίκαλα-Καλαμπάκα-Κουτσούφλιανη, μία Μεραρχία Πεζικού, ἢ V, εἰς τὴν περιοχὴν Θεσσαλονίκης, μία Μεραρχία Πεζικού, ἢ XVII, εἰς τὴν περιοχὴν Κοζάνης καὶ μία Μεραρχία Πεζικού, ἢ III, διαπεραιωθεῖσα ἀπὸ Πελοποννήσου εἰς Αἰτωλοακαρνανίαν προσήγγιζε μὲ τὰ πρῶτα τῆς στοιχεῖα τὴν Ἄρταν.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀνωτέρω διατάξεως τῶν δυνάμεων εἰς τὸ Ἀλβανικὸν μέτωπον, καθωρίσθησαν ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνωτάτης Διοικήσεως, αἱ ἀρχικαὶ ἐντολαὶ τῶν δύο ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτῆς στρατηγικῶν συγκροτημάτων, τοῦτέστι τοῦ Τ.Σ.Δ.Μ. καὶ τοῦ Α' Σώματος Στρατοῦ, αίτινες ἐν γενικαῖς γραμμαῖς εἶχον ὡς κάτωθι:

α) Τὸ Τ.Σ.Δ.Μ. νὰ καταλάβῃ τὸν ὄγκον τῆς Μόροβας καὶ τὸν κόμβον συγκοινωνιῶν Κορυτσᾶς καὶ μετὰ τὴν κατάληψιν αὐτῶν νὰ ἐπιδιώξῃ βαθεῖαν προχώρησιν μὲ σκοπὸν τὴν ἀπόφραξιν τῶν ἀπὸ βορρῶν, δυσμῶν καὶ νοτιοδυσμῶν πρὸς τὴν πεδιάδα τῆς Κορυτσᾶς ὁδεύσεων, ὅσον τὸ δυνατόν βαθύτερον. Νοτιώτερον, τὸ Τ.Σ.Δ.Μ. νὰ ἐπιδιώξῃ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν χρησιμοποίησιν τῆς ἀρτηρίας Κορυτσά—Λεσκοβίκι, τοῦ ἀριστεροῦ τοῦ Β' Σώματος Στρατοῦ ἐνεργοῦντος πρὸς Λεσκοβίκι καὶ ἐπιβοηθῶντος τὴν ἐνέργειαν τοῦ δεξιοῦ τοῦ Α' Σώματος Στρατοῦ.

β) Τὸ Α' Σῶμα Στρατοῦ, ἐνεργοῦν ἐν τῇ γενικῇ κατευθύνσει Ἰωάννινα — Ἀργυρόκαστρον, νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν εὐρεῖαν πρὸς βορειοδυσμὰς κάλυψιν τῆς περιοχῆς Μέρτζανη ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῇ ἢ παρ' ἡμῶν ἐλευθέρᾳ χρησιμοποίησις τῆς ἀρτηρίας Μέρτζανη — Κορυτσά καὶ νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν κατάληψιν τῆς γραμμῆς Κακκαβιά — Μπουράτο — Μακρύκαμπος.

γ) Ὅριον μετὰ τῶν δύο τούτων στρατηγικῶν συγκροτημάτων ἢ γραμμῆς Λεσκοβίκι, Προσήλιον, Βράνιστα, Κλέφτης, ὄρος Σμόλικα, ὄρος Βασιλίτσα, τῶν σημείων τούτων ἀνηκόντων

ἀπάντων εἰς τὸ Τ.Σ.Δ.Μ. καὶ συμπεριλαμβανομένων εἰς τὴν ζώνην τοῦ Β' Σώματος Στρατοῦ.

Ὡς ἡμερομηνία ἐνάρξεως τῆς ἐπιθέσεως καθωρίσθη ἢ 14^{ην} Νοεμβρίου 1940. Κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἡμερομηνίαν δὲν ἐπερατοῦτο πλήρως ἢ ὅλη συγκέντρωσις τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, πλὴν ἢ Ἑλληνικῆ Ἀνωτάτη Διοικήσις ἀπεφάσισε τὴν κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἡμέραν ἐκδήλωσιν τῆς γενικῆς ἐπιθέσεως, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἵνα μὴ αἱ ἰταλικά δυνάμεις ἐνισχυθῶσιν ἐν τῷ μεταξύ, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἵνα ἐκμεταλλευθῇ τὰ ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα ἢ ἐπιτυχῆς διεξαγωγῆ τῶν πρώτων ἐπιχειρήσεων, τόσον ἀμυντικῶν ὅσον καὶ ἐπιθετικῶν, ἔσχον ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων.

Οἱ κατὰ τὴν περίοδον 28-10 / 13-11 διεξαχθέντες αγώνες, εἶχον τὰ ἐξῆς οὐσιώδη χαρακτηριστικά:

Ἡ ἀλησμόνητη Σοφία Βέμπο. Ἡ τραγουδίστρια τῆς Νίκης, ἢ ὁποῖα ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμήν εὐρέθη εἰς τὸ πλευρὸ τῶν μαχητῶν μας. Μὲ τὰ τραγούδια τῆς τοὺς ἐμψύχωνε, τοὺς ἀνακούριζε καὶ τοὺς εἶδε κουράγιο.

Οἱ μικρόψυχοι καὶ θρασύδειλοι Ἴταλοι, μόλις εἰσέβαλον μαζί μὲ τοὺς Γερμανοὺς εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπηγόρευσαν τὰς θεατρικὰς τῆς παραστάσεις, τὴν ἔθεσαν ὑπὸ περιορισμὸν καὶ κατέστρεψαν μὲ μανία ὅλους τοὺς δίσκους τῆς.

α) Διὰ πρώτην φορὰν ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ἀντιμετώπισεν εὐρωπαϊκὸν στρατὸν ἐφοδιασμένον μὲ σύγχρονα μέσα. Ἰδιαιτέρως διὰ πρώτην φορὰν ἀντιμετώπισεν ἄρματα μάχης καὶ ἀεροπορίαν, διὰ τὴν ἄμυναν κατὰ τῶν ὁποίων διέθετεν ἐντελῶς περιορισμένα μέσα.

β) Ἐκτὸς τῶν ὀλίγων πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου ἐπιστρατευθειῶν ἐλαχίστων μονάδων τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ, πᾶσαι αἱ λοιπαὶ συνεκροτή-

θησαν ἅμα τῇ κηρύξει τοῦ πολέμου καὶ προωθήθησαν ἀμέσως εἰς τὸ μέτωπον. Τοῦναντίον αἱ Ἰταλικά Μεραρχία ἦσαν ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐπιστρατευμένα καὶ συγκεκροτημένα.

γ) Παρ' ὄλην τὴν ἀριθμητικὴν ὑπεροχὴν τοῦ ἀντιπάλου, τὴν ὑπεροχὴν αὐτοῦ εἰς μέσα πυρὸς, μέσα μηχανοκίνητα καὶ τὴν συντριπτικὴν ὑπεροχὴν εἰς ἀεροπορίαν, οὗτος ἐν μὲν τῇ Ἠπείρῳ οὐδὲν οὐσιαστικῶς ἐπέτυχεν, ἐν Πίνδῳ δὲ οὐ μόνον ἀνεχαιτίσθη ἢ εἰσβολὴ του ἀλλὰ καὶ συνετρίβησαν αἱ δυνάμεις του καὶ τέλος ἐν τῇ Βορειοδυτικῇ Μακεδονίᾳ αἱ ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων ἀναληφθεῖσαι τοπικαὶ ἐπιθετικαὶ ἐνέργειαι ἐστέφθησαν, παρὰ τὴν πείσμονα ἀντίδρασιν τοῦ ἐχθροῦ, ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας.

δ) Κατὰ τοὺς αγώνες τῆς περιόδου ταύτης οἱ Ἴταλοι ἐνέπλεξαν τὰς ἐξῆς δυνάμεις: Ὀκτὼ Μεραρχίας, ἥτοι τὴν 23^{ην} Μεραρχίαν «Φερράρα», 51^{ην} Μεραρχίαν «Σιένα», 47^{ην} Μεραρχίαν «Μπάρρι», 49^{ην} Μεραρχίαν «Πάρμα», 19^{ην} Μεραρχίαν «Βενέτσια», 29^{ην} Μεραρχίαν «Πιεμόντε», 3^{ην} Μεραρχίαν Ἀλπινιστῶν «Τζούλια» καὶ τὴν 131^{ην} Μεραρχίαν Ἀρμάτων «Κένταυρος». Αἱ Μεραρχία Πεζικοῦ ἦσαν ἐνισχυμένα εἰς πεζικὸν διὰ ταγμάτων Ἀλβανῶν καὶ Μελανοχιτώνων καὶ ὑπεστηρίζοντο ὑπὸ σοβαρῆς ποσότητος βαρέος πυροβολικοῦ. Ἐπὶ πλεον τῶν ἀνωτέρω Μεγάλων Μονάδων, τὰς κάτωθι μικρὰς Μονάδας: τὸ 3^{ον} Σύνταγμα Γρεναδιέρων, τὰ 1^{ον} καὶ 4^{ον} Σύντάγματα Βερσαλλιέρων, τὸ 6^{ον} Σύνταγμα Ἰππικῶν, τὸ 101^{ον} τάγμα πολυβόλων.

ε) Κατὰ τοὺς αγώνες τῆς περιόδου ταύτης οἱ Ἕλληνες ἐνέπλεξαν τὰς κάτωθι δυνάμεις: Ἐσσενας Μεραρχίας Πεζικοῦ, τὰς VIII, IX, I, XV (τέως IV Ταξιαρχία Πεζικοῦ). Δύο Ταξιαρχίας Πεζικοῦ, τὰς V καὶ III. Μίαν Μεραρχίαν Ἰππικῶν.

στ) Ἐν ὄψει τῶν μελλοντικῶν ἐπιχειρήσεων, μετεφέροντο ἐξ Ἰταλίας εἰς Ἀλβανίαν νέαι Μεραρχία καὶ ὠθοῦντο πρὸς τὸ μέτωπον αἱ ἐν βορείῳ Ἀλβανίᾳ.

ζ) Ἀπὸ ἀπόψεως ἑλληνικῶν δυνάμεων προσηνατολίσθησαν πρὸς τὸ ἀλβανικὸν θέατρον ἑπτὰ νέαι Μεραρχία Πεζικοῦ, αἱ: II, III, IV, X, XI, XVII, XIII καὶ μία Ταξιαρχία Πεζικοῦ, ἢ XVI, ἥτοι ἐν συνόλῳ θὰ διετίθεντο εἰς τὸ θέατρον τοῦτο ἔνδεκα Μεραρχία Πεζικοῦ, τρεῖς Ταξιαρχία Πεζικοῦ καὶ μία Μεραρχία Ἰππικῶν. Ἡ V Μεραρχία Πεζικοῦ, ἅμα τῷ πέρατι τῆς μεταφορᾶς τῆς ἐκ Κρήτης εἰς Θεσσαλονίκην, θὰ προσηνατολιζέτο ὡσαύτως πρὸς τὸ ἀλβανικὸν θέατρον ἐπιχειρήσεων.

Ο ΣΑΛΟΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΚΟΛΠΟΥΣ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΗΓΕΣΙΑΣ

Ἐκ τῆς Ἱστορίας
τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ (Γ.Ε.Σ.)

«Ὁ ἡρώϊκός Εὐζωνός». Θρῦλος κατέστη ὁ Εὐζωνός⁽¹⁾ τῶν ἑλληνικῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων, ἡδη ἀπὸ τοὺς βαλκανικοὺς πολέμους καὶ τῆς ἐκστρατείας εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Σῶμα «ἐλαφροῦ ὀπλισμοῦ» καὶ εὐέλικτον, ἔδωσε τὸ παρὸν καὶ εἰς τὸ Βορειοηπειρωτικὸν ἔπος, προσφέροντας εἰς τὸ ἔθνος σημαντικὰς νίκας. Μὲ τὰς ἡρώϊκας ἐφόδους του, ξεκαθαρίζοντας συχνὰ διὰ τῆς ξιφολόγχης, κατέστη ὁ ἐφιάλτης τοῦ ἰταλικοῦ στρατοῦ.

Τὴν 8^{ην} Δεκεμβρίου, ἀφίχθη εἰς Κορυτσάν ὁ Ἀρχιστράτηγος Ἀλέξανδρος Παπάγος μετὰ τοῦ Διαδόχου Παύλου, τὴν δὲ 9^{ην} ἰδίου ἐν συγκεντρώσει τῶν Διοικητῶν τοῦ Τ.Σ.Δ.Μ. (Τμήμα Στρατιᾶς Δυτικῆς Μακεδονίας), Γ' Σώματος Στρατοῦ καὶ Ο.Μ.Κ. (Ὁμάς Μεραρχιῶν Κέντρου), ἐκοινοποίησε τὰς προθέσεις του διὰ τὴν συνέχισιν τῶν ἐπιχειρήσεων, συνοψιζομένας περίπου ὡς ἑξῆς: Ἡ Ἑλληνικὴ Στρατιὰ θὰ συνέχιζε τὴν προέλασίν της διὰ τοῦ ἀριστεροῦ καὶ τοῦ κέντρου της κατὰ τρόπον ὅστε ἡ γενικὴ διάταξις τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων, ἣτις εἶχεν ἡδη μέτωπον πρὸς Δυσμὰς καὶ Βορειοδυσμὰς, στρεφομένη περὶ τὸ δεξιὸν της ὡς πρὸς ἀκίνητον στροφέα, νὰ τεινῆ πρὸς εὐθυγράμμισιν τοῦ μετώπου μετὰ γενικὴν κατεύθυνσιν πρὸς Βορρᾶν.

Ἡ κατάληψις τοῦ ὑψώματος 1292, ὅπερ ἀπετέλει τὴν κλεῖδα τῆς ὅλης τοποθεσίας, 1292-Λίμνη Ἀχρίς, τῆς καλυπτούσης ἀπὸ Νοτιοδυσμῶν τὸ Πόγραδετς, ἡ ἐγκατάστασις Ἑλληνικῶν τμημάτων ἐπὶ τῆς νοτίας παρυφῆς ταύτης καὶ ἡ ἐκκένωσις τῆς κωμοπόλεως ταύτης, ἀπετέλεσε σκληρὸν πλῆγμα διὰ τοὺς Ἰταλοὺς, οἵτινες διέβλεπον καὶ περαιτέρω χειροτέρευσιν τῆς καταστάσεως. Αἱ ἀλλεπάλληλοι ἐπιτυχίαι τοῦ

Ἑλληνικοῦ στρατοῦ, ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς γενικῆς ἀντεπιθέσεως τούτου τὴν 14^{ην} Νοεμβρίου, εἶχον δημιουργήσει σοβαρὰς ἀνησυχίας εἰς τὴν Ἰταλικὴν Ἀνωτάτην Ἡγεσίαν. Τὴν 26^{ην} Νοεμβρίου, ὁ Στρατάρχης Μπαντόλιο, Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ, ὑποβάλλει τὴν παραίτησίν του, ἐν ᾧ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου τῆς Ἀεροπορίας Στρατηγὸς Πρίκολο, ἐπανελθὼν εἰς Ρώμην ἐξ Ἀλβανίας, κατόπιν μακρῶς παραμονῆς ἐκεῖ, κατ' ἐντολὴν τοῦ Μουσολίνι, ἐκθέτει διὰ ζοφερῶν εἰκόνων τὴν κατάστασιν. Τὴν 30^{ην} Νοεμβρίου, ὁ Μουσολίνι συγκαλεῖ συμβούλιον διὰ νὰ δώσῃ εἰς τοὺς ἀπληροφόρητους ἀκόμη ὑπουργοὺς του μίαν εἰκόνα τῆς ζοφερότητος τῆς καταστάσεως καὶ νὰ ἀπαλλαγῇ ὁ ἴδιος ἀπὸ τὰς εὐθύνas τὰς ὁποίας τοῦ ἀποδίδουν διὰ τὴν ἀποτυχίαν οἱ ψιθυρίζοντες ἀνὰ τὴν Ρώμην στρατιωτικοὶ καὶ οἱ φίλοι τοῦ Μπαντόλιο. Αἱ κατωτέρω περικοπαὶ ἀπὸ τὰς σημειώσεις τοῦ Τσιάνο εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του, παρέχουν τὰ οὐσιώδη σημεῖα τῆς ἀπολογίας τρόπον τινὰ τοῦ Μουσολίνι:

«Τονίζει, γράφει ὁ Τσιάνο, ὅτι ἀναλαμβάνει ὅλας τὰς πολιτικὰς εὐθύνas διὰ τὴν ἐπιθεσίαν, ὅχι ὅμως καὶ τὰς στρατιωτικὰς. Ἄλλως τε ὁ Μπαντόλιο, ὅταν

ἀπεφασίσθη ἡ ἐπιθεσίς ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, ὅχι μόνον ἦτο σύμφωνος ἀλλὰ καὶ ὑπερενθουσιώδης. Ὁ χειρισμὸς τῆς πολιτικῆς πλευρᾶς τοῦ ζητήματος, ὑπῆρξε τέλειος. Ὁ στρατιωτικὸς ὅμως χειρισμὸς ὑπῆρξε τελείως ἀτυχεῖς καὶ ἀνεπαρκής».

Καὶ συνεχίζει ὁ Τσιάνο εἰς τὰς σημειώσεις του:

«Ὁ Ντουτσε δὲν ἀπέκρυψε τὴν σοβαρότητα τῆς καταστάσεως, δηλαδὴ τὴν ἐπικειμένην πλέον ὑποχώρησιν εἰς τὸ νότιον μέτωπον καὶ τὴν ἐξελιχομένην ἐπιθεσίαν τοῦ ἐχθροῦ εἰς τὴν ζώνην τοῦ Πόγραδετς. Ἡ κατάσταση εἶνε σοβαρὰ, εἶπεν ἐπὶ λέξει ὁ Ντουτσε. Δὲν ἀποκλείεται μάλιστα ν' ἀποβῇ καὶ τραγικὴ».

Ἡ ἄκρως σοβαρὰ καὶ ἐπικίνδυνος αὕτη διὰ τοὺς Ἰταλοὺς κατάστασις, λαμβάνει τὴν 4^{ην} Δεκεμβρίου μορφήν ἀληθοῦς πανικοῦ. Ἡ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατάληψις τῶν ὑψωμάτων 1292 καὶ 1532 ἐνέτεινε τὸν ἡδη ἠθικὸν κλονισμόν τοῦ Ἰταλοῦ ἐν Ἀλβανίᾳ Ἀρχιστρατήγου Στρατηγοῦ Σοντοῦ, ὅστε οὗτος ἀναφερόμενος τὴν ἐσπέραν τῆς 3^{ης} Δεκεμβρίου εἰς τὸν Μουσολίνι καὶ ἀγγέλων τὴν πτώσιν τοῦ Πόγραδετς, ἐτόνιζε τὴν τραγικὴν κατάστασιν εἰς τὸ μέτωπον καὶ τῶν δύο Ἰταλικῶν Στρατιῶν τῆς Ἀλβανίας καὶ ἐξέφραζε κατηγορηματικῶς καὶ ἀδιστακτικῶς τὴν γνώμην ὅτι «οἰαδήποτε στρατιωτικὴ

ένεργεια πρὸς ἀντίδρασιν κατὰ τῆς οὐτο δημιουργηθείσης καταστάσεως, ἀπέβη πλέον ἀδύνατος καὶ ὅτι ἡ διευθέτησις πρέπει νὰ ἐπέλθῃ μόνον διὰ πολιτικῆς παρεμβάσεως». Με ἄλλους λόγους ἐξήτει τὴν ἐπιδιώξιν συνάψεως ἀνακωχῆς.

Τὰ ἐξελιχθέντα κατὰ τὴν 4^η Δεκεμβρίου ἐν Ρώμῃ ἀληθῶς ἱστορικὰ καὶ βαρυσήμαντα γεγονότα. ἐγνώσθησαν μετὰ τὴν δημοσίευσιν μεταπολεμικῶς τῶν ἀπομνημονευμάτων τοῦ Στρατηγοῦ Πρίκολο, Υπουργοῦ τῆς Ἀεροπορίας, τοῦ Στρατηγοῦ Ἀρμελλίνι, Υπαρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ καὶ τοῦ ἡμερολογίου τοῦ Υπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν κόμητος Τσιάνο⁽²⁾. Αἱ ἀφηγήσεις τῶν τριῶν τούτων κορυφαίων τοῦ Φασισμού, συμφωνοῦν πλήρως μεταξύ των καὶ παρέχουν ἐναργῆ εἰκόνα τῆς δημιουργηθείσης εἰς τὴν Ἰταλικὴν Ἀνωτάτην Ἡγεσίαν συγχύσεως. Ὁ στρατηγὸς Πρίκολο ἀναφέρει «ὅτι ὅταν τὴν προῖαν ἐκείνην τῆς 4^{ης} Δεκεμβρίου μετέβῃ διὰ τὴν συνήθη του ἀναφορὰν εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Μουσολίνι, εἶδεν εἰς τὸν προθάλαμον τοῦς περισσοτέρους καὶ κυριωτέρους τῶν ὑπουργῶν του συγκεντρωμένους καὶ συζητούντας μὲ προφανῆ ἐρεθισμὸν καὶ ἀφρόνους χειρονομίας. Περισσότερον ἀπὸ ὅλους ἐφώναζε καὶ ἐχειρονόμει ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν Τσιάνο. Τί εἶχε συμβῆ; Ὡς ἀφηγεῖται ὁ ἴδιος ὁ Τσιάνο, πολὺ ἐνωρῆς, ὀλίγον μετὰ τὰ ἐξημερώματα, τὸν ἐκάλεσαν εἰς τὸ τηλέφωνον ὁ νέος Ὑφυπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν Σορίτσε καὶ τοῦ ἀνήγγειλεν ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶχον καταλάβει τὸ Πόγραδετς καὶ εἶχον διασπᾶσι τὰς Ἰταλικὰς γραμμὰς, ἐν συνεχείᾳ δὲ τῶ ἐγνώρισεν τὴν γνώμην τοῦ Σοντοῦ περὶ πολιτικῆς παρεμβάσεως».

Ὁ Τσιάνο, ἀναφερόμενος εἰς τὰ λαβόντα χώραν τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἐπιβεβαιώνει τὸ γεγονὸς τοῦτο, ἀφηγοῦμενος ὡς κατωτέρω τὴν σκηνὴν τῆς συναντήσεώς του μὲ τὸν πενθερόν του καὶ δικτάτορα τῆς Ἰταλίας:

«Ὁ Μουσολίνι μὲ καλεῖ εἰς τὸ Παλάτσο Βενέτσια. Τὸν εὐρίσκω ἀποτεθαρρῆμένον ὅσον εἰς καμμίαν ἄλλην προηγουμένην περίπτωσιν. Δὲν ὑπάρχει καμμία ἄλλη διέξοδος, μοῦ λέγει. Εἶνε παράδοξον καὶ γελοῖον, ἀλλ' εἶνε γεγονός, πρέπει νὰ παρακαλέσωμεν μέσω τοῦ Χίτλερ, νὰ μᾶς δοθῇ ἀνακωχῆ». Ὁ Τσιάνο προσθέτει ὅτι τῶ ἀπήνησε περίπου ὡς ἐξῆς: «Αὐτὸ εἶνε ἀδύνατον. Οἱ Ἕλληνες θὰ ζητήσουν ὡς πρῶτον των ὄρον τὴν προσωπικὴν ἐγγύησιν τοῦ Φύρερ, ὅτι ποτὲ πλέον δὲν θὰ γίνῃ καμμία ἀπόπειρα ἐναντίον των. Θὰ προτιμῶσα νὰ φυτεύσω μίαν σφαῖραν εἰς τὸ κεφάλι μου παρὰ νὰ τηλεφωνήσω εἰς τὸν Ρίμπεντροπ. Εἶνε δυνατόν νὰ ἠττήθην ὀριστικῶς».

Γνωρίζοντας πὸς νὰ κολακεύῃ τὰ πλήθη, ὁ Μπενίτο Μουσολίνι, μιλώντας εἰς μίαν συγκέντρωσιν εἰς τὴν Πλατείαν τοῦ Ἁγίου Μάρκου τῆς Βενετίας τῷ 1934, υἰοθετεῖ μίαν χαρακτηριστικὴν ἐπιθετικὴν καὶ θεατρικὴν στάσιν. Ὁ Μουσολίνι ὑπῆρξε πρωτοπόρος εἰς τὸν τομέα τῆς ῥητορικῆς τέχνης καὶ εἰς τὴν χρῆσιν προπαγάνδας καὶ μεγαλοπρέπειας. Ἀναφερόμενος εἰς τὸν ἐπικείμενον Ἰταλο-Ἑλληνικὸν πόλεμον ἔλεγεν προκλητικῶς ὅτι θὰ τσακίσῃ «τὰ νεφρὰ τῆς Ἑλλάδος» καὶ ἀκόμη πὸς διαθετεῖ ἐπὶ ἑκατομμύρια λόγχας ἀριθμῶς ἰσοδύναμος μὲ τὸν τότε πληθυσμὸν τῆς Ἑλλάδος. Οἱ ἐξελίξεις, ὅμως, τὸν διέψευσαν.

Μήπως ὁ Ἀρχιστράτηγος κατάθεσε τὰ ὅπλα πρὶν ἢ τὰ καταθέσουν οἱ ἄνδρες του;

Δὲν εἶμαι εἰς θέσιν νὰ κάμω στρατιωτικὰς ὑποδείξεις, ἀλλὰ ἡ αὐστηρὰ λογικὴ μοῦ λέγει ὅτι θὰ εἶνε πάντοτε δυνατόν, ἂν δὲν ἤρχισεν ἀκόμη ἡ πανικόβλητος φυγῆ, νὰ ἐγκατασταθῇ ἕνα προγεφύρωμα εἰς τὸν Ἀδλῶνα καὶ μὲ νέας δυνάμεις μία γραμμὴ ἀσφαλείας εἰς τὸν ποταμὸν Σκούμπην. Ἐκεῖνο πού ἔχει σημασίαν σήμερον, εἶνε νὰ ἀντιστῶμεν καὶ νὰ μείνωμεν εἰς τὴν Ἀλβανίαν. Ὁ καιρὸς θὰ μᾶς φέρῃ τὴν νίκην.

Ἐὰν ὅμως τὰ ἐγκαταλείψωμεν τώρα, αὐτὸ θὰ εἶνε τὸ τέλος. Ὁ Μουσολίνι μὲ ἀκούει καὶ ἀποφασίζει νὰ κάμῃ μίαν νέαν προσπάθειαν. Στέλλει τὸν Καβαλλέρο εἰς τὸ μέτωπον. Ἀργότερον ὅμως, ἔχει μίαν νέαν προσβολὴν ἀποθαρρύνσεως καὶ λέγει: Κάθε ἄνθρωπος πρέπει νὰ κάμῃ ἕνα μοιραῖον λάθος εἰς τὴν ζωὴν του. Ἐγὼ ἔκαμα τὸ ἰδικόν μου λάθος ὅταν ἐπίστευσα εἰς τὸν Βισκόντι Πράσκα. Πῶς ἤμποροῦσα νὰ τὸ ἀποφύγω ὅμως, ἀφ' οὗ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἐφαίνετο τὸσον βέβαιος διὰ τὸν ἑαυτόν του καὶ ὅταν, ὄλαι αἱ ἐνδείξεις μᾶς ἐδίδον τὸσους λόγους νὰ εἴμεθα βέβαιοι; Τὸ ἀνθρώπινον ὑλικὸν μὲ τὸ ὅποιον πρέπει νὰ ἐργασθῶ, εἶνε ἀχρηστον καὶ ἀνάξιον».

Καὶ ὁ Στρατηγὸς Πρίκολο, συμπλη-

ρώνει τὴν εἰκόνα μὲ τὰς ἐξῆς πληροφορίας: «Εἰς τὸν προθάλαμον τοῦ Ντοῦτσε εὐρέθημεν ὅλοι σύμφωνοι ἐπὶ τῆς διαπιστώσεως ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποκλεισθῇ ἀπολύτως μία τοιαύτη λύσις, ἡ ὁποία θὰ ἐκάλυπτε τὸ Ἔθνος μὲ ἐντροπὴν ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρους. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως, ἡ αἴτησις τοῦ Ἀρχιστρατήγου εὐρίσκετο ὅπως ὅποτε ἐμπρὸς μας διὰ νὰ ἐπιστησῇ τὴν προσοχὴν μας ἐπὶ τῶν ἐπικειμένων καταστροφῶν. Ὀλίγην ὥραν ἀργότερον, εἰσήχθη εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Ντοῦτσε διὰ τὴν ἀναφορὰν μου. Ὁ Μουσολίνι ἦτο ἐκνευρισμένος καὶ ἐξηρεθισμένος, ὅσον ποτὲ ἄλλοτε:

— Εἶδατε τὸ τηλεγράφημα τοῦ Σοντοῦ;

— Μάλιστα Ντοῦτσε.

— Καὶ τὴν πρότασιν ὅπως ζητήσωμεν οὔτε πολὺ οὔτε λίγο ἀνακωχῆ;

— Ἄντι νὰ ζητήσωμεν ἀνακωχὴν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα δὲν εἶνε προτιμώτερον νὰ φύγωμεν ἀμέσως ὅλοι ὅσοι εἴμεθα ἐδῶ διὰ τὴν Ἀλβανίαν καὶ νὰ φονεωθῶμεν ἐκεῖ ἐπὶ τόπου;

— Ἐχετε ἀπολύτως δίκαιον. Δὲν θὰ ζητήσωμεν ἀνακωχῆν. Τελικῶς ἀνακωχῆ δὲν ἐζητήθη. Ἀλλ' ἡ ἀηλιτισμένη ἐκκλησις τοῦ Σοντοῦ, μᾶς ἐβρίβεν ὅλους εἰς βαθεῖαν ψυχικὴν ἀσπύρωσιν.

Ἦτο ἡ πρώτη σοβαρωτάτη καὶ ἐπίσημος ἀναγνώρισις τῆς τρομερωτέρας στρατιωτικῆς κρίσεως εἰς τὴν πολεμικὴν μας ἱστορίαν καὶ τῆς ἀνικανότητός μας ὅπως τὴν ἀντιμετωπίσωμεν. Ἦτο ἡ καταστροφὴ αὐτὴ τὸσον ἀπροσδόκητος καὶ ταυτοχρόνως τὸσον τραγικὴ, ὥστε μᾶς ἀφήκεν ὅλους σὰν χαμένους».

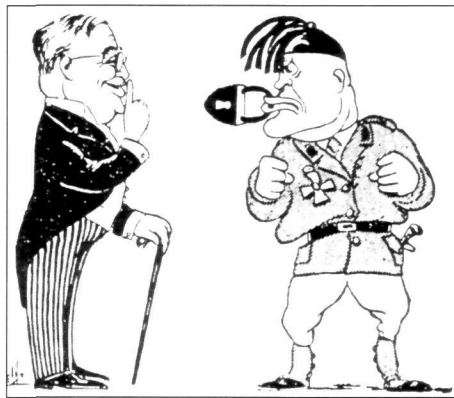
Αὐθημερόν ὁ Στρατάρχης Καβαλλέρο ἀπεστάλη εἰς Ἀλβανίαν πρὸς μελέτην τῆς καταστάσεως, τὴν δὲ 6^η τῶ ἀνετέθησαν τὰ καθήκοντα τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Γ.Ε.Σ., εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ Μπαντόλιο. Εἰς ἀναφορὰν του τῆς 5^{ης} Δεκεμβρίου πρὸς τὸν Μουσολίνι, διεκτραγωδεῖ ὡς κάτωθι τὴν κατάστασιν τῆς XI Στρατιάς:

«Ἡ Μεραρχία Μπάρι ἀπώλεσε τὸ πᾶν. Τὸ 8^{ον} Ἀλπινιστῶν ἀπώλεσε τὰ 80% τῆς δυνάμεώς του. Τὸ 9^{ον} Ἀλπινιστῶν εἶχον ὀλιγωτέρας ἀπωλείας. Τὰ Τάγματα Βιντσέντσα καὶ Ἀκουίλα ἐπέδειξαν ἡρωϊκὴν διαγωγὴν. Ἀξίζει νὰ ἀσπάζεται κανένας τὸ ἔδαφος ὅπου τὸ ἐπάτησαν. Ἡ Μεραρχία Τζούλια εἶνε ἐξησθενημένη ἀλλ' ἐξακολουθεῖ νὰ μάχεται. Τρία πεδινὰ τάγματα δὲν ἐφοάρησαν ἐξ ὀλοκλήρου, ὅμως δὲν ἔχουν μεταγωγικά. Τὰ 41^{ον} καὶ 42^{ον} Συντάγματα Πεζικοῦ ἐδοκιμάσθησαν, ἰδίως τὸ 41^{ον}, κακομεταχειρισθὲν ὑπὸ τοῦ Συνταγματάρχου Μανᾶϊ, ὅστις παρεπέμφθη εἰς τὸ στρατοδικεῖον, διότι ὑπεχώρησεν ἄνευ λόγου. Τὸ 139^{ον} Πεζικοῦ συνεπτύχθη διότι δὲν εἶχε πυρομαχικά. Ἡ Στρατιά ἔχει μᾶς ἡμέρας πυρομα-

χικά, διὰ τὰ τυφέκια ἢ αὐτόματα ὄπλα, οὐδεμίαν χειροβομβίδα, ἡμισείας ἡμέρας πυρομαχικά πυροβολικοῦ. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, ἡ Στρατιὰ δύναται νὰ ἀντιστῇ ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας⁽³⁾».

Τὸ συμπέρασμα ἐξ ὄλων αὐτῶν τὰ ὁποῖα ἐξομολογοῦνται μετὰ τὸν πόλεμον οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν ἀντιπάλων τῆς μικρᾶς Ἑλλάδος, εἶνε σαφές. Ἡ ἐντύπωση τὴν ὁποῖαν ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς καὶ ἡ Ἡγεσία του εἶχον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνεπαρκῶν, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ὑστέρων πληροφοριῶν, τῆς διαρκοῦς νικηφόρου προελάσεως τῶν Ἑλληνικῶν στρατευμάτων, τῆς συλλήψεως χιλιάδων αἰχμαλώτων καὶ τῆς συνεχοῦς ἐναλλαγῆς τῶν Ἰταλῶν Ἀρχιστρατῆγων, ὄχι μόνον δὲν ἦτο ὑπερβολικὴ, ἀλλὰ ἦτο κατωτέρα τῆς πραγματικότητος. Ἡ Ἑλλὰς, ἀπομονωμένη, ὅπως ἔλεγεν ὁ ἴδιος ὁ Μουσολίνι, ὑποχρεωμένη νὰ μάχεται μόνη, εἶχε μέχρι τοιοῦτου σημείου συντρίψει τὸν πανίσχυρον ἀντίπαλόν της, ὥστε οἱ ἠγέται του νὰ χαρακτηρίζουν τὴν συντριβὴν αὐτὴν ὡς «τὴν τρομεροτέραν στρατιωτικὴν κρίσιν τῆς Ἰταλικῆς ἱστορίας, τὴν δυναμένην νὰ καλύψῃ τὴν Ἰταλίαν μὲ ἐντροπὴν δι' αἰῶνας ὀλοκλήρους» καὶ νὰ σκέπτονται σοβαρῶς νὰ ὑποστοῦν τὸν ἀπερίγραφτον ἐξευτελισμόν, νὰ ζητήσουν ἀνακοχὴν ἀπὸ τὸν μικρὸν νικητὴν τῶν⁽⁴⁾.

Παρ' ὄλην τὴν ἐκδηλωθεῖσαν ἀποστροφὴν τοῦ Τσιάνο, ὅπως ἀπευθυνθῆ εἰς τὸν Ρίμπεντροπ, ἐξαιτούμενος τὴν Γερμανικὴν συμπαράστασιν πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς κρίσιμου καταστάσεως, οὗτος δὲν ἠδυνήθη τελικῶς νὰ ἀποφύγῃ τὸ πικρὸν ποτήριον. Οὕτω, διέταξε τὸν ἐν Ρώμῃ εὐρισκόμενον ἐν ἀναρρώσει πρεσβευτὴν τῆς Ἰταλίας εἰς τὸ Βερολί-

— Καὶ τώρα, Μπενίτο... Κλεισούρα!
(Τοῦ κ. Γ. Γκεῖβελη)

νον Ἀλφιέρι, ν' ἀναχωρήσῃ τὴν ἐπομένην διὰ τὴν θέσιν του καὶ νὰ ἰκετεῦσῃ τοὺς Γερμανοὺς ὅπως σπεύσουν εἰς βοήθειαν, καταβάλλων πᾶσαν προσπάθειαν ἵνα πείσῃ τὸν Χίτλερ. Πράγματι, ὁ Ἀλφιέρι φθάσας τὴν 7^{ην} Δεκεμβρίου εἰς Βερολίνον, σπεύδει ἀμέσως πρὸς συνάντησιν τοῦ Ρίμπεντροπ. Οὗτος εἰς τὴν ἐπείγουσαν ἔκκλησιν τῆς Ἰταλίας περὶ παροχῆς ἀμέσου βοηθείας διὰ μέσου τῆς Ρουμανικῆς Ἐπικρατείας, ἀπαντᾷ δι' ὑπεκφυγῶν καὶ τονίζει τὰς μετεωρολογικὰς καὶ στρατιωτικὰς δυσχερείας μίᾳς τοιαύτης παρεμβάσεως. Ἐπικαλεῖται ἐπίσης τὴν ἐν Εὐρώπῃ πολιτικοστρατιωτικὴν κατάστασιν, ἣτις δὲν ἐπιτρέπει πλέον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν πρό τινων μηνῶν διαγραφέντων σχεδίων καὶ οὐδόλως λαμβάνει ὑπ' ὄψιν του τὴν αἴτησιν τοῦ Ἰταλοῦ Πρεσβευτοῦ ὅπως ἡ Γερμανία ἐντείνῃ τὰς ἐνεργείας της εἰς Βουλγαρίαν καὶ Γιουγκοσλαβίαν διὰ νὰ ἀνακουφίσῃ τὴν Ἰταλίαν. Ἡ συζήτησις διεξήχθη εἰς ἐχθρικὸν σχεδὸν τόνον ἐκ μέρους τοῦ Ρίμπεντροπ, ὁ ὁποῖος φθάει μέχρι τοῦ σημείου νὰ ζητήσῃ ἔγγραφον ὑπόσχε-

σιν ὅτι οἱ Ἰταλοὶ θὰ διατηρήσουν πάση θυσίᾳ ὄρισμένους τομεῖς. Ἐκ τῆς ἐλάχιστα ἐγκαρδίου αὐτῆς συνομιλίας, ἡ θέσις τῆς Ἰταλίας, οὐδόλως παρουσιάζεται ἐνισχυμένη. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ὁ Ἰταλὸς Πρεσβευτὴς, τελειῶς ἀπαισιόδοξος, ὡς ἦτο φυσικόν, γίνε-ται δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Φύερ.

Ὁ Ἀλφιέρι, ἐπείγόμενος νὰ φθάσῃ εἰς τὸ θέμα, χωρὶς νὰ χρησιμοποίησῃ τοὺς ἐν χρήσει διπλωματικοὺς τύπους, ἐκθέ-τει ἀμέσως τὴν ἐπισυμβᾶσαν καταστροφὴν εἰς τὴν Ἀλβανίαν, χωρὶς ἐξ ἄλλου νὰ ἐπιμείνῃ πολὺ ἐπὶ τῶν αἰτίων ἢ τῶν εὐθυνῶν. Δὲν ἀποκρύπτει τίποτε ἀπὸ τὴν ἀσταθὴ στρατιωτικὴν κατάστασιν τῆς Ἰταλίας καὶ περατώνει τὴν ἀπαισιόδοξον αὐτὴν ἔκθεσιν μὲ μίαν ἔκκλησιν περὶ ἐπείγουσας συμπαραστάσεως. Ὁ Χίτλερ, τεταραγμένος ἀπὸ τὴν «ὥμῃν» αὐτὴν ἔκθεσιν καὶ ἐξοργισμένος ἀπὸ τὴν συνεχῆ ἀνικανότητα τοῦ Μουσολίνι νὰ ἐξεύρῃ λύσεις, ἐκφράζει κατ' ἀρχὴν μερικὰ σύντομα σχόλια ἀφορῶντα τὴν Ἰταλικὴν ἐκστρατείαν καὶ τὰς μαχητικὰς ἰκανότη-τας τοῦ Ἰταλικοῦ στρατοῦ. Μετὰ τὸ ξέσπασμα τῆς ὄργης του, συζητεῖ τὰς δυνατὰς λύσεις. Ἡ Ἀνωτάτη Γερμανικὴ Διοίκησις, δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐπεξεργασθῆ τὰ σχέδια διὰ τὴν ἔνταξιν εἰς μίαν ἐπιχείρησιν ὑπερκεράσεως τῶν Ἑλλη-νικῶν δυνάμεων, διὰ χρησιμοποίησεως δύο τεθωρακισμένων μεραρχιῶν, ὑποστηριζομένων δι' ἀεροπλάνων καθέτου ἐφορμήσεως. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, τὸ σμῆνος τῶν μεταφορικῶν ἀεροπλάνων θὰ ἀνελάμβανε ἀμέσως δρᾶσιν· εἰς τὸ τέλος δὲ τῆς δραματικῆς συνομιλίας, ὁ Χίτλερ ἐκφράζει τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ συναντήσῃ εὐθύς, ὡς θὰ ἦτο δυνατόν, τὸν Μουσολίνι.

Οἱ τρεῖς Ἰταλοὶ ἀρχιστρατηγοὶ τῆς ἤτας.

Τὸ πρῶτο ἰταλικὸν ἀεροπλάνο ποὺ κατέρριψαν αἱ ἐλληνικαὶ δυνάμεις.

Ἡ ἀπόφασις τοῦ Χίτλερ, θέτει καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν τέλος εἰς ὅλας τὰς ἀναβολὰς τῆς Ἀνωτάτης Γερμανικῆς Διοικήσεως.

Ἡ κατάστασις μεταβάλλεται ἄρδην. Ἀντὶ καθυστερήσεως τοῦ σχεδίου παροχῆς βοηθείας πρὸς τὴν Ἰταλίαν, τοῦτο ἐπισπεύδεται κατόπιν ἀπαιτήσεως τοῦ Χίτλερ.

Ὁ Στρατάρχης τῆς ἀεροπορίας Erhard Milch, σπεύδει νὰ μεταβῇ εἰς Ῥώμην διὰ νὰ συζητήσῃ ἐπὶ τόπου περὶ τῆς χρησιμοποίησεως τῆς Γερμανικῆς ἀεροπορίας. Προσκομίζει ἐξ ἄλλου, πλὴν τῶν στρατιωτικῶν σχεδίων του καὶ μίαν λίαν αἰσιόδοξον ἐπιστολὴν τοῦ Χίτλερ. Κατ' αὐτήν, ἡ κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐκστρατεία, ἀποτελεῖ μίαν πρόσκαιρον φάσιν τοῦ πολέ-

μου, ὁ ὁποῖος θὰ τερματισθῇ συντόμως, καὶ ὁ ἴδιος ὁ Milch ἐκφράζει τὴν αὐτὴν αἰσιόδοξον καὶ ἐλπιδοφόρον γνώμην. Εἰς αὐτὴν τὴν ἀτμόσφαιραν, αἱ δυσχέρειαι τῶν σχεδίων ἀεροπορικῆς μεταφορᾶς, ἐπιλύονται ταχέως.

Μετά τινος ἡμέρας, ἡ 3^η Ομάς τῆς ὑπ' ἀριθ. 1 Ἀεροπορικῆς Μοίρας (49 ἀεροπλάνα τύπου Γιούγκερς-52), μεταφέρει στρατιώτας καὶ ἐφόδια ἀπὸ τὴν Foggia τῆς Ἰταλίας, εἰς τὰ ἀεροδρόμια τῆς ζώνης ἐπιχειρήσεων, πλησίον τοῦ Αὐλώνος καὶ τοῦ Δυρράχιου⁽⁵⁾.

Ὁ Χίτλερ, ἔχων ὑπ' ὄψει τὰς ἀντιφαντικὰς πληροφορίας ἐπὶ τῆς ἐν Ἀλβανίᾳ καταστάσεως, ἀνέθεσεν εἰς τὸν ἐν Ῥώμῃ Γερμανικὸν στρατιωτικὸν ἀκόλουθον, Στρατηγὸν Φὸν Ρίντελεν, ὅπως μελετήσῃ αὐτοπροσώπως

Ἀλβανία, Μάρτιος 1941: ὁ Μουσσολίνι καὶ ὁ Ἀρχιστράτηγος Καβαλλέρο μελετοῦν τὸν στρατιωτικὸν χάρτην ἐν ὄψει τῆς ἐαρινῆς ἐπιθέσεως, γνωστῆς εἰς τοὺς Ἰταλοὺς ὡς *primavera a noi*.

τὴν κατάστασιν, ἐφιστῶν τὴν προσοχὴν του ἐπὶ τῶν κάτωθι σημείων:

- α) Εἰς τὴν σύνταξιν ἐκθέσεως ἐπὶ τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀκριβοῦς καταστάσεως, ἄνευ προσφυγῆς εἰς Ἰταλικὰς πληροφορίας,
- β) τὴν μελέτην τοῦ ἀκανθώδους ζητήματος τῶν μεταφορῶν Γερμανικῶν στρατευμάτων εἰς τὴν Ἀλβανίαν καὶ τὰς δυνατὰς λύσεις του καὶ
- γ) τὴν ἀνέρευσιν τῶν τομέων εἰς τοὺς ὁποίους ἡ βοήθεια θὰ ἦτο πλέον ἀποτελεσματικῆ.

Ὁ Χίτλερ γενικῶς, προσπαθεῖ ὄντως νὰ ἐπιλύσῃ τὸ ταχύτερον δυνατόν, τὸ μεσογειακὸν πρόβλημα. Ἐν τούτοις, παραμένει ἐπιφυλακτικὸς καὶ ἐννοεῖ νὰ ἔχῃ ἀκριβῆ ἐκτίμησιν τῆς καταστάσεως, πρὶν ἢ μετακινήσῃ τὸν στρατὸν του, διότι τὸ Ἰταλικὸν μέτωπον κινδυνεύει πάντοτε νὰ ἐξαρθρωθῇ λόγῳ τῆς Ἑλληνικῆς πιέσεως.

Ὁ Ρίντελεν, ἀναχωρήσας τὴν 10^{ην} Δεκεμβρίου ἐκ Ῥώμης δι' Ἀλβανίαν, ἀποστέλλει τὴν 12^{ην} ἰδίου τὴν ἐκθεσιν ἐπιθεωρήσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπισύρει τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῶν ὑφισταμένων βασικῶν διαφορῶν μεταξὺ τῶν ἀπόψεων τῆς Ἀνωτάτης Ἰταλικῆς Στρατιωτικῆς Διοικήσεως καὶ τῶν ἀπόψεων τοῦ Ἀλφιέρι. Οἱ Καβαλλέρο καὶ Πρίκολο, ἀρνοῦνται νὰ συζητήσουν τὴν παρούσαν κατάστασιν καὶ ἀσχολοῦνται ἀποκλειστικῶς μὲ τὰ σχέδια ἀποφασιστικῆς ἐαρινῆς ἐπιθέσεως.

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Ἰταλὸν διπλωμάτην (Ἀλφιέρι), οἱ στρατιωτικοὶ εἶνε ἀποφασιστικὰ αἰσιόδοξοι. Ἐπιθυμοῦν μᾶλλον νὰ ἀποσταλῶσιν εἰς αὐτοὺς ἐφόδια, φορητὰ αὐτοκίνητα, ἀεροπλάνα, παρὰ στρατιῶται. Οἱ Ἰταλοὶ εἶχον μεταφέρει ἀεροπορικῶς μέχρι τῆς ζώνης τῶν ἐπιχειρήσεων πλέον τῶν εἴκοσι χιλιάδων ἀνδρῶν. Αἱ ἐνισχύσεις ὅμως αὗται, στεροῦνται μέσων μεταφορᾶς διὰ τὸν ἀνεφοδιασμόν των. Τὸ μεγαλύτερον τμήμα τῶν ἐφοδίων, ἔδει νὰ μεταφερθῇ διὰ πλοίων, αἱ νηοπομπὰ ὅμως παρηνωχλοῦντο ἀπὸ τὰ Ἑλληνικὰ ὑποβρύχια, τὰ ὁποῖα εἶχον ἤδη πέντε ἐπιτυχίας εἰς τὸ ἐνεργητικόν των. Ἐξ ἄλλου, τὰ εἰς Ἀλβανίαν ἀφικνούμενα ἐφόδια, προωθοῦνται βραδέως εἰς τὴν γραμμὴν τῶν πρόσω δι' ἡμιόνων, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς ἐλαττοῦται συνεχῶς.

Ἐν συμπεράσματι, εἰς τὴν ἀναφορὰν του ὁ Ρίντελεν ἐκφράζει τὴν ἄποψιν ὅτι αἱ Ἰταλικὰ ἐκθέσεις δεόν νὰ μελετηθοῦν λίαν ἐπιμελῶς διότι, ὡς παρατήρησεν, οἱ ἀνώτεροι διοικηταὶ παρουσιάζουν ἐνίοτε τὴν κατάστασιν πλέον εὐνοϊκὴν ἀπὸ ὅ,τι δικαιολογεῖται ἐν τῇ πραγματικότητι⁽⁶⁾.

Ἡ ἔρευνα αὕτη καὶ αἱ τονιζόμενοι εἰς

τὸ περιεχόμενον αὐτῆς προειδοποιήσεις, ἐπηρεάζουν τὸν Χίτλερ, ὁ ὁποῖος καθίσταται πλέον ἐπιφυλακτικός. Τὴν 12^{ην} Δεκεμβρίου ἢ ὑπ' ἀριθμ. 20 ἐμπεριστατωμένη ἔκθεσις ἐπὶ τῆς ἐξελεύσεως τοῦ πολέμου, ἀναφέρει ὅτι ὁ ἐν Ἀλβανίᾳ ἄγων δέον νὰ θεωρηθῆ ὡς κυμαινόμενος καὶ ὅτι ἡ κατάσταση εἶνε ἀκόμη λίαν συγκεχυμένη διὰ τὴν χρησιμεύση ὡς βᾶσις ὀρθολογικῆς μελέτης. Ὅλα τὰ σχέδια περὶ ἀποστολῆς Γερμανικῶν δυνάμεων εἰς Ἀλβανίαν ἀναστέλλονται, μέχρι διαλευκάνσεως τῆς καταστάσεως. Υἰάρχει, ἐν τούτοις ὁ κίνδυνος ὅτι οἱ Ἀγγλοὶ θὰ χρησιμοποιήσουν τὸ νέον τῶν ἀεροδρόμιον δι' ἐπιχειρήσεις ἐναντίον τῆς Ρουμανίας. Μία μόνον ἐπιτυχῆς ἐπιδρομὴ ἐκ μέρους τῶν, ἀρκεῖ διὰ τὴν ἐξαρθρώση τὰ Γερμανικὰ σχέδια, διὰ τὴν ἐξουδετερωθῆ ἡ ἀπειλὴ αὕτη, δέον νὰ προπαρασκευασθῆ ἐπιθεσις κατὰ τῆς Ἑλλάδος μέσῳ Βουλγαρίας. Ἡ ἐπιχειρήσις αὕτη πλευροκοπήσεως, λαμβάνει τὴν συνθηματικὴν ὀνομασίαν «*Μαρίτα*»⁽⁷⁾.

Ἡ Ἀνωτάτη Ἰταλικὴ Στρατιωτικὴ Διοίκησις, ἀντιμετωπίζουσα τὴν χειροτέρευσιν τῆς καταστάσεως καὶ ἐν Λιβύῃ, ἀνακαλεῖ ἀπὸ τὸ Βερολίνον τὸν Στρατιωτικὸν τῆς Ἀκόλουθον Μάρας διὰ τὴν πληροφορηθῆ τὰς πραγματικὰς δυνατότητας ἀποστολῆς Γερμανικῆς βοηθείας.

Ὁ Μάρας, ἐκφράζει τὴν γνώμην ὅτι οἱ Γερμανοὶ θὰ ἠδύνατο βεβαίως νὰ ἀποστείλουν εἰς Ἀλβανίαν σημαντικὴν δύναμιν ἀνδρῶν καὶ ὑλικῶν, ἀλλὰ ὑπῆρχον ἐλάχισται ἐλπίδες ὅτι ὁ στρατὸς τοῦ Ράιχ θὰ ἐνικοῦσε. Θὰ ἠδύνατο μόνον νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς ἤδη μαχομένας μονάδας. Διότι αἱ καιρικαὶ συνθηκαὶ καὶ τὰ προβλήματα ἀνεφοδιασμοῦ, θὰ παρημπόδιζον ἐξ ἄλλου τὴν ἔγκαιρον ἀποστολὴν ἐπαρκῶν Γερμανικῶν δυνάμεων, ἱκανῶν νὰ ἐπηρεάσουν τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα. Ὁ Μάρας ὑποστηρίζει συνεπῶς ὅτι πρέπει νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὴν Γερμανίαν βοήθειαν εἰς ἐφόδια καὶ οὐχὶ εἰς ἄνδρας. Εἶνε ἀνωφελὲς νὰ ζητηθοῦν ἄνδρες, διότι ὁ ἄγων θὰ ἔχη τελειώσει πρὸ τῆς ἀφίξεώς των. Ἐν συμπεράσματι ὁ Στρατιωτικὸς Ἀκόλουθος θεωρεῖ ὅτι οἱ Γερμανοὶ στρατιῶται, θὰ ἔδει μᾶλλον νὰ ἀποσταλοῦν εἰς Ἀφρικὴν πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν Ἀγγλων, παρὰ εἰς Ἀλβανίαν.

Οἱ Ἰταλοὶ ἠγάται παρέχουν τὴν δέουσαν προσοχὴν εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ Στρατιωτικοῦ Ἀκολουθου, ἐν τούτοις παρὰ τὰ πειστικὰ ἐπιχειρήματά του ὁ Στρατηγὸς Καβαλλέρο καὶ τὸ ἐπιτελεῖον του, ἐξακολουθοῦν νὰ εἶνε λίαν ἀνήσυχοι διὰ τὴν τύχην τοῦ Ἀλβανικοῦ

μετώπου. Κατόπιν τόσων ἀποτυχιῶν, διστάζουν πλέον νὰ λάβουν ἀποφάσεις. Ἐν ἁπλοῦν λάθος, θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τοὺς Ἑλληνας νὰ ἐπιτύχουν μίαν νέαν διάσπασιν τοῦ μετώπου καὶ νὰ ρίψουν τὰς Ἰταλικὰς δυνάμεις εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν ἔκθεσιν τοῦ Στρατηγῶν Μάρας, ὁ Καβαλλέρο ἐκφράζει τὴν ἰδικὴν του ἄποψιν, καθ' ἣν δέον νὰ ληφθοῦν ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέτρα διὰ τὴν ἀποφευχθῆ ἡ καταστροφὴ. Αἱ ἀπαισιόδοξοι ἀπόψεις του ὑπερισχύουν εἰς τὴν ἐπακολουθήσαν συζήτησιν. Ὁ Στρατηγὸς Μάρας διατάσσεται νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Γερμανὸν Ἀρχιστράτηγον Φὸν Κάιτελ ἐνισχύσεις διὰ τὴν Ἀλβανίαν. Ὁ Μάρας σπεύδει ὅθεν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ Βερολίνον, ἔνθα συναντᾶται μετὰ τοῦ Κάιτελ τὴν 28^{ην} Δεκεμβρίου.

Ἰταλοὶ στρατιῶται εἰς ἓνα χιονισμένον τοπίον τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου. Ὁ Μουσσολίνι τοὺς «ἐπῆρεν εἰς τὸν λαιμόν του».

Ὁ Ἰταλὸς Στρατιωτικὸς Ἀκόλουθος ὑποβάλλει κατ' ἀρχὴν τὴν κλασσικὴν πλέον αἴτησιν περὶ παροχῆς ἐφοδίων καὶ πυρομαχικῶν, κατόπιν συνηγορεῖ ὑπὲρ τοῦ Ἀλβανικοῦ μετώπου, ἔνθα, ὡς τονίζει, οἱ Ἕλληνες ἐπιτίθενται μὲν σπανίως δι' ἐνὸς ἢ δύο ταγμάτων, οἱ Ἰταλοὶ ὅμως δυστυχῶς δὲν κατόρθωσαν ἀκόμη νὰ σταθεροποιήσουν τὴν γραμμὴν ἀμύνης. Ὁ ἄγων ἐξακολουθεῖ νὰ παρουσιάζῃ μορφήν ἐπιβραδυντικῆς δράσεως κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁποίας τὰ στοιχεῖα μάχης ἀναδιπλοῦνται ἐκ τῆς μιᾶς τοποθεσίας εἰς τὴν ἑτέραν. Ὁ Μάρας ἐκφράζει τὴν πεποίθησιν ὅτι ἔν μόνον Γερμανικὸν ὀρεινὸν σύνταγμα πεζικοῦ θὰ ἐπῆρκει διὰ τὴν σταθεροποίησιν τῆς Ἰταλικῆς θέ-

σεως, διότι θὰ συνεπήγετο ἀναμφιβόλως ἀνῶψωσιν τοῦ ἠθικοῦ τοῦ Ἰταλικοῦ στρατοῦ καὶ ἀντιστρόφως κατὰπτωσιν τοῦ ἠθικοῦ τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ Κάιτελ, ἐκπλαγείς ἀπὸ τὰς νέας προτάσεις, ἐπιφυλάσσει νὰ ἀπαντήσῃ, ὑπόσχεται ὅμως νὰ ἀναφέρῃ σχετικῶς εἰς τὸν Χίτλερ. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ Φύρερ δέχεται νὰ μελετήσῃ τὴν αἴτησιν τῶν Ἰταλῶν, τῶν ὁποίων τὸ ἠθικὸν ἀναπεροῦται μὲ μόνην τὴν σκέψιν ὅτι ὁ Χίτλερ ἀντιμετωπίζει τὴν ἀποστολὴν μιᾶς ἐπιλέκτου ὀρεινῆς μονάδος⁽⁷⁾.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΑΙ

(1) *Εὔζωνος* (ἐπίθ. 2), -ου, οὐχὶ δὲ εὔζων, -ονος· ὁ καλῶς ἐξωσμένος, ὁ ἔχων κομψὴν, λιγυρὰν τὴν ὄσφον· τὸ ἄρσεν. εὔζωνος (ὁ), ὡς οὐσιαστ., στρατιώτης φέρον ἐλαφρὸν ἔνδυμα καὶ ὄπλισμόν παρ' ἀρχαίους· νῦν, ἐλαφρὸς

ὀπίτης τοῦ ἑλληνικοῦ πεζικοῦ, φέρον εἰδικὴν στολὴν (φουστανέλλαν).

(2) *Ἀρχεῖον Δ.Ι.Σ./Φ. 707/A/1 Σελ. 244.*

(3) *Pricolo: "Ignavia contro Eroismo", Armetlini: "Diario di Guerra", Ciano: "Diario".*

(4) *Στρατάρχου Cavallero, "Commando Supremo—Diario", 4^{ης} καὶ 5^{ης} Δεκεμβρίου.*

(5) *A. Κύρου. Μονογραφία εἰς Ἑγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν Ἠλίου. Τόμος 7^{ος}.*

(6) *Chares Burdick. Καθηγητοῦ Ἱστορίας, "L' Axe Berlin-Rome et la Campagne Italogrecque".*

(7) *Chares Burdick. Καθηγητοῦ Ἱστορίας, "L' Axe Berlin-Rome et la Campagne Italogrecque", Σελ. 221.*

(8) *Chares Burdick. Καθηγητοῦ Ἱστορίας, "L' Axe Berlin-Rome et la Campagne Italogrecque".*

Τό έπος του 1940-1941 είναι ο ιστορικός σταθμός της νεωτέρας Ελλάδος. Το πόσο σημαντικό είναι δια ήμας τους Έλληνες, το αποδεικνύουν τα όσα έλεγχθησαν εις την άξέχαστην εκείνη εποχήν από ξένους, πολιτικούς και διανοουμένους, που άφησαν τον θαυμασμόν των να πηγάζη μέσα από τους έγκωμιαστικούς λόγους, που ειπώθησαν δια τους Έλληνες και τον έλληνικόν λαόν. Παραθέτομεν, λοιπόν, μία σταχυολόγησιν των όσων έλεγχθησαν:

Ο Έμμανουήλ Γκράτσι, πρεσβευτής της Ιταλίας μετά την επίδοσιν του τελεσιγράφου εις τον Ιωάννην Μεταξά: «Τήν στιγμήν εκείνην, έμίσσησα τό επάγγελμά μου, τό όποιον μου επέβαλε ένα τόσον θλιβερόν και ταπεινωτικόν καθήκον. Υπεκλίθην μέ βαθύτατο σεβασμό πρό τοϋ ύπερηφάνου γέροντος, ό όποιος δέν έδίστασεν οϋδ' επί στιγμήν νά εκλέξη δια την Πατρίδα του, τό ΟΧΙ, την όδόν της θυσίας άντι της άτιμώσεως και άπεχώρησα».

Έκ τοϋ βιβλίου του «Η Άρχή τοϋ Τέλους»

«Τάϊμς» της Νέας Υόρκης, 3-11-1940: «Οί Έλληνες άποκατέστησαν την άξίαν τοϋ έμψυχου ύλικου εις τον σημερινόν πόλεμον της μηχανής».

Άδόλφος Χίτλερ: «...Αί ψυχολογικά συνέπειαι είναι δυσάρεστοι καθ' όσον ή Έλληνική κατάστασις βαρύνει πολϋ και δυσμενώς επί διπλωματικών προπαρασκευών, αίτινες εύρίσκονται έν πλήρει εξέλιξει. Η Βουλγαρία, ή Ρωσία, ή Γιουγκοσλαβία και αϋτή ή Γαλλία, ένισχύθησαν αισθητώς εις ό,τι άφορά τό ότι ή τελευταία λέξις τοϋ πόλεμου δέν έλέγχθη άκόμη. Αί στρατιωτικά συνέπειαι είναι λίαν σοβαρά! ...Λέν τολμώ νά σκεφθώ τας συνεπείας τών γερονότων της Ελλάδος».

Παράγραφος έπιστολής πρός Μουσολίνι από 20-11-1940.

Ο Ουίνστον Τσόρτσιλ, όμιλών εις γεϋμα τοϋ Λόρδου-Δημάρχου τοϋ Λονδίνου: «Λέν χρειάζεται νά όμιλήσωμεν, σήμερα, δια πολλά έθνη. Υπάρχει, όμως, έν μικρόν ήρωϊκόν έθνος, πρός τό όποϊον αί σκέψεις μας στρέφονται μέ συμπάθειαν και θαυμασμόν. Είναι ή γενναία Ελλάδα και τά στρατεύματά της, που ύπερασπίζουν τό πατριον έδαφος έναντιόν της τελευταίας Ιταλικής έπιδρομής. Πρός αϋτούς στέλλομεν από την καρδίαν τοϋ παλαιου Λονδίνου την πιστήν ύπόσχασιν, ότι μέσα εις όλας μας τας στεναχωρίας και τας άγωνίας θα κάμνωμεν ό,τι δυνατόν δια νά τούς βοηθήσωμεν εις τόν άγώνα των».

Ο Ουίνστον Τσόρτσιλ, τηλεγραφώντας πρός τον Μεταξά έν επί τη καταλήψει της Κορυτσάς: «Μέγαν θαυμασμόν έμπνέει εις όλους μας τό κατορθώμα τοϋτο της Έλληνικής άνδρείας έναντιόν έχθρου τόσον ύπερτέρου εις αριθμόν και έξοπλισμόν. Τό κατορθώμα αϋτό ύπενθυμίζει τά Έλληνικά τρόπαια της κλασικής εποχής, Ζήτω ή Ελλάς».

Ουίνστον Τσόρτσιλ: «Η Ιταλία εύρε τας άπειλάς τοϋ έκφοβισμού άνοφελείς έναντι τοϋ ήρέμου θάρρους σας. Κατέφυγεν έπομένως εις άπρόκλητον έπιθεσιν έναντιόν της Πατρίδος σας, αναζητούσα εις άστηρίκτους κατηγορίας δικαιολογίαν της άισχράς της έπιθέσεως».

»Ο τρόπος μέ τόν όποϊον ό Έλληνικός λαός υπό την άξίαν έμπιστοσύνης ήγεσίαν σας άντιμετώπισε τούς κινδύνους και τας προκλήσεις τών τελευταίων μηνών, κατέκτησε τόν θαυμασμόν τοϋ Βρετανικου λαου δια την Ελλάδα. Αί άρεταί αϋται θά ένισχύσουν τόν Έλληνικόν λαόν και κατά την παρούσαν στιγμήν της δοκιμασίας. Θα σας παράσχωμεν την δυνατόν βοήθειαν μαζόμενοι κοινου έχθρου και θά μοιρασθώμεν την κοινήν νίκην».

Στρατηγός Ντέ Γκόλ: «Ο άγών της Ελλάδος και τά κατορθώματά της δημιουργούν δι' αϋτήν δικαιώματα άναμφισβήτητα».

Ίαπωνικά έφημερίδα — Δεκέμβριος 1940: «Η χώρα μας, εις την όποιαν ιδιαίτερος τιμάται ή Ανδρεία, παρακολούθει μέ θαυμασμόν τόν άγώνα τών ΕΛΛΗΝΩΝ εις την Άλβανίαν ό όποιος μάς συγκινεί τόσον ώστε, παραμερίζοντες πρός στιγμήν πάν άλλο αίσθημα, άναφωνούμεν «ΖΗΤΩ Η ΕΛΛΑΣ»».

Άντονυ Ηντεν, ύπουργός Εξωτερικόν Μ. Βρετανίας, 21-3-1941: «Η γενναϊότης και άποφασιστικότητα τών Έλληνικόν στρατευμάτων εκέρδισαν τόν θαυμασμόν τών έλευθέρων λαών τοϋ Κόσμου».

Ραδιοφωνικός Σταθμός Μόσχας — Απρίλιος 1941: «Επολεμήσατε άσπλοι έναντιόν πανόπλιον και ένίκησατε. Μικροί έναντιόν μεγάλων και επικρατήσατε. Λέν είναι δυνατόν νά γίνη άλλως, διότι είσθε ΕΛΛΗΝΕΣ. Έκερδίσαμεν χρόνον δια νά άμυνθώμεν. Ως Ρώσοι και ως άνθρωποι σας εύγνωμονούμεν».

Στρατάρχης Γουέηβελ, Αρχιστράτηγος της Μέσης Ανατολής: «Προθύμως αναγνωρίζομεν ότι οι Έλληνες σύμμαχοί μας είναι οι πρώτοι που μέ τας ύπερόχους νίκαις των εις την Βόρειον Ήπειρον

ήνοιξαν τόν δρόμον και κατέφερον άποφασιστικά πλήγματα κατά της φασιστικής Ιταλίας. Αί έπιτυχίαι δέν είχαν μόνον τοπικήν σημασίαν, αλλά επηρέασαν την όλην εξέλιξιν τοϋ πολέμου. Η άμυνα της Κρήτης έσωσε την Κύπρον, την Συρίαν, τό Ίράκ και ίσως τό Τομπρούκ».

Σαρί Πεντράκ, λογοτέχνης, μεγάλο βραβείον θεατρικόν συγγραφέων της Γαλλικής Ακαδημίας: «Εις τό τέλος τοϋ φοβερου έτους 1940, τότε που ή Γαλλία ήτο ύποδουλωμένη, φτωμένη και πληγωμένη σάρκα και ψυχή, μάθαμε νέα δια τας έλληνικάς νίκαις εις την Άλβανίαν. Ο Έλληνικός λαός πιστός εις τόν μακραίωνα ήρωϊσμόν του, έτρεπε εις φυγήν τας φασιστικάς λεγεώνας και άνέτρεπε τούς ύπολογισμούς τοϋ Άξονος. Αϋτό ύπέρξε δια έμάς τούς Γάλλους τό πρώτο βάλλισμα εις την πληγήν μας, ή πρώτη άκτίς μέσα εις την νύκτα».

Ζώρς Μπενανός, κορυφαίος Γάλλος συγγραφέας: «Κάθε συνειδητός Γάλλος αισθάνεται θαυμασμόν δια την παλαιάν πατρίδα όλων τών έλευθέρων ανθρώπων και τιμά μέ θρησκευτική ελλάβεια τόν ήρωϊσμόν τών στρατιωτών της Ελλάδος και τών μαρτύρων της».

Ζαν Κατρού, λογοτέχνης και κριτικός τέχνης, κομισσάριος της Δημοκρατίας εις την Τουλούζην. Συνελήφθη από την Γκεστάπο και έγραψε εις την φυλακήν 33 σονέτα: «Η Ελλάς, ή μήτηρ μας, εκείνη που ένέπνευσε τας δημοκρατίας και τούς πολιτισμούς, φωτεινή χώρα άπ' όπου κάθε άνθρωπος μέσα από τας διδοχικάς γενεάς τρέφει τό πνεμά του, την συνείδησίν του, την καρδίαν του. Η Ελλάς εις αϋτήν την φοβεράν στιγμήν έριξε τό γάντι. Έμεις οι Γάλλοι ήττημένοι, ντροπιασμένοι, έξευτελισμένοι την βλεπομεν να πολεμά σαν τόν ίπότην, που ύπερασπίζει την τιμήν μας!».

Πιέρ Σεγκέρ, ποιητής και εκδότης παγκοσμίου ποιήσεως άναφωει εις ποιήμα του δια την Ελλάδα: «Έλλάς, Έλλάς, είσαι ό φρουρός τών θησαυρών τοϋ κόσμου!».

Ο Κόμπτον Μακένζι δια τόν ήρωϊσμόν τών Ελλήνων: «Εις μίαν κορυφήν της Πίνδου ως ύψωθή τεράστιος ναός Λωρικου ρυθμου, ή στέγη τοϋ όποϊου θα καλύψη τά όστα τοϋ Έλληνοσ Άγνώστου Στρατιώτου, που άφηκε την τελευταίαν πνοήν εις τά χιόνια της Άλβανίας, μαζόμενος δια την έλευθερίαν και δια την άκεραλότητα της Πατρίδος του. Η αϋρα τών γύρω τοϋ ναου όρέων ως συγκεντρώνη πάντοτε, εις μίαν άτελείωτον παρέλασιν, όλόκληρον την θεωρίαν τών άπανταχού ήρώων Άγγλων, Άμερικανών, Πολωνών, Ρώσων, έλευθέρων Γάλλων, Ολλανδών, Βέλγων, Νορβηγών και εις την κεφαλήν της παρατάξεως ως τεθή εις Έλληνα πολεμιστής, τό γνησιότερον τέκνον της Έλευθερίας, τοϋ όποϊου ή κραυγή «Αέρα» θα άντηχή ύπεράνω θαλασσών και όρέων».

170 απόρρητον έγγραφον αρχείου Νυρεμβέργης: «...Η έπιβράδυνσις υπό της Ελλάδος της κατά Ρωσσίας έπιθέσεως ύπέρξεν όλεθρία δια τόν άγώνα τοϋ Άξονος».

Αϋτά και πλείστα άλλα έλεγον, έγγραφον και ύπόσχοντο δια την Ελλάδα και τούς άγώνας της, οι «σύμμαχοί» της. Η Ελλάς άπέδειξε δια άλλη μία φορά, πως ή άριθμητική ύπεροχή δέν φέρνει ποτέ την Νίκην, όταν χρησιμοποιείται δια ύποδούλωσιν και έξαχρείωσιν τών λαών, δια τοϋτο και ένίκησε την Ιταλίαν κατά κράτος. Μετέπειτα μέ την Γερμανίαν, έν ώ την ένίκησε εις την μάχην τών όχυρών της «γραμμής Μεταξά» και ήναγκάσθη νά ύποχωρήση, άπέδειξε ότι μία ήττα όφειλομένη εις την άριθμητικήν ύπεροχήν τοϋ αντιπάλου δύναται νά μετατραπή εις νίκη, όταν δέν γίνεται άποδεκτή. Τό τίμημα της χώρας μας εις τόν Πόλεμον ύπέρξε βαρύτατο, πραγματικό όλοκαύτωμα, εις ανθρώπινους θυσίας και ύλικής καταστροφάς από την τριπλήν Κατοχήν (Γερμανο-Ιταλική και Βουλγαρική). Τό κέρδος τών Συμμάχων μέγα, διότι ό Γερμανικός στρατός άγκίστρωσε 13 Μεραρχίας, Παρ' όλα ταϋτα τό «εύχαριστώ» τών έλεεινών «συμμάχων» ήτο ή **άχαριστεία** και ή **άγνωμοσύνη**. Η άδικη συμπεριφορά των όλα τα μεταπολεμικά χρόνια ως σήμερα εις βάρος μας μέ την άπόλειαν τών άπαραγράπτων δικαίων μας εις την Β. Ήπειρον, Ανατολικήν Ρωμυλίαν, Κύπρον, Κωνσταντινούπολιν, Ίμβρον-Τένεδον όφείλεται άφ' ενός εις τό σύμπλεγμα κατωτερότητος που τούς διακατέχει άφ' έτέρου εις τας άπολύτως ένδοτικάς έλληνικάς κυβερνήσεις που δέν πρόβαλαν και δέν αξιοποίησαν την ήρωϊκήν μας Αντίστασιν. Αποτέλεσμα: Η Ελλάς ήτο άπούσα από τας εορταστικάς εκδηλώσεις έν Παρισίοις δια την 50^{ην} έπετειον ύπό της λήξεως τοϋ Β' Παγκοσμίου Πολέμου έν ώ θά έπρεπε να έχη την πρώτην και τιμητικήν θέσιν!

ΥΠΟΒΡΥΧΙΟΝ «ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗΣ»

Ο ΤΡΟΜΟΣ ΤΩΝ ΙΤΑΛΙΚΩΝ ΝΗΣΟΠΟΜΠΩΝ

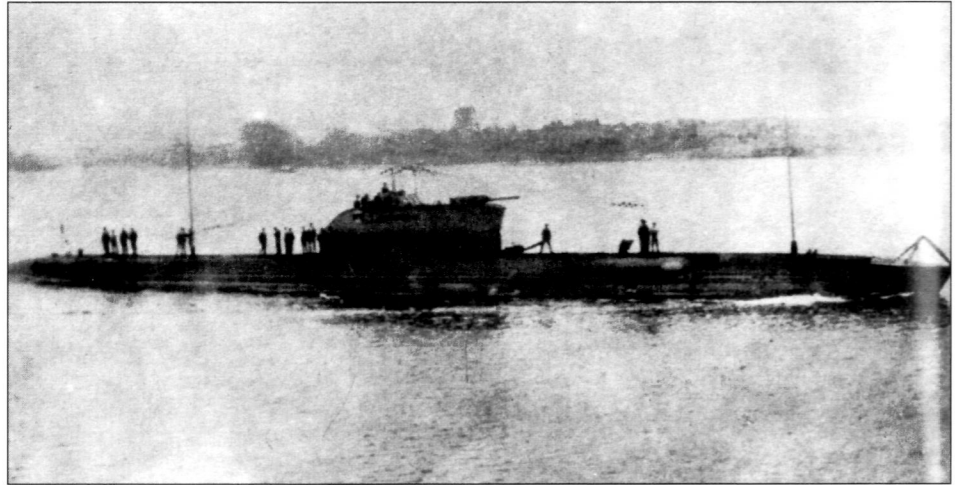
Επιμέλεια: Δημήτριος ΤΑΣΣΟΠΟΥΛΟΣ

Η έναρξις του πολέμου ηύρε τον πολεμικόν στόλον μας εις πλήρη ετοιμότητα διά την αντιμετώπισιν του έχθρου γράφοντας μία από τας λαμπροτέρας σελίδας δόξης του Ἑλληνικοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ.

Κατὰ τὴν κρίσιμον ἐποχὴν τῆς προετοιμασίας τῆς ἐαρινῆς ἐπιθέσεως ὑπὸ τῶν ἰταλικῶν δυνάμεων τὸ Ἑλληνικὸν Βασιλικὸν Ναυτικὸν ἀγρυπνῶν, διὰ τοῦ ὑποβρυχίου «Παπανικολῆς» με κυβερνήτην τὸν Πλωτάρχην Μίλτωνα Ἰατρίδην ἐπαγίδευσεν τὴν 24^{ην} Δεκεμβρίου 1940 εἰς τὴν Ἀδριατικὴν μεγάλη ἰταλικὴ νηοπομπή. Εἶχε κατορθώσει νὰ αἰχμαλωτίσῃ, τὸ προηγούμενον βράδυ, ἓν μικρὸ ἰταλικὸν βενζινοπλοῖον ποῦ ἔπλεε πρὸς τὸν Αἰλλῶνα. Ἐκ τοῦ πληρώματός του ποῦ ἀποτελοῦσαν πέντε ἄνδρες, ἔλαβε τὰς ἀπαραιτήτους πληροφορίας ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἐκεῖθεν ναρκοπέδια καὶ τὸν μεταξὺ τῶν διαύλων. Μετὰ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ ὡς βάσιν, ὁ «Παπανικολῆς» παραφύλαξε. Τὴν μεσημβρίαν τῆς 24^{ης} Δεκεμβρίου ἐφάνη νὰ ἔρχεται ἡ νηοπομπὴ ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν μεταφέρονσαν στρατὸν καὶ ἐφόδια εἰς τὴν Ἀλβανίαν. Ἦσαν δώδεκα μεγάλα μεταγωγικά, τὰ ὁποῖα συνόδευαν ἕξ ἀντιτορπιλλικά καὶ δεκαπέντε ἀεροπλάνα.

Τὸ ἑλληνικὸν ὑποβρυχίον ἔλαβε στόχο, ἔρριξε τὰς τρεῖς τορπίλλας του εἰς τὴν σειρὰν. Τρία μεταγωγικά ἐκτοπίσματος 15 ἕως 20.000 τόννων ἐπλήγησαν καὶ ἐβυθίσθησαν. Εὐθὺς τὰ ἰταλικά ἀντιτορπιλλικά ἐρρίχθησαν κατὰ τοῦ «Παπανικολῆ» ρίπτοντας ἀκαταπαύστως βόμβας βυθοῦ εἰς τὸ σημεῖον ὅπου εἶχε καταδυθεῖ καὶ εἰς τὴν γραμμὴν πλεύσεώς του. Τελικῶς, μετὰ ἀπὸ πολὺν χρόνον καταδίωξιν ἐπέτυχεν, ἂν καὶ μετὰ ἀδιάκοπους κραδασμοὺς ἀπὸ τὰς ἐκρήξεις, νὰ διαφύγῃ καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ σῶον.

Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐπληροφορήθη με ἐνθουσιασμὸν τὴν δρᾶσιν τοῦ ὑποβρυχίου μας. Χαρακτηριστικὸ τοῦ ὡς ἄνω γεγονότος εἶνε ἡ ἐπιστολὴ ποῦ ἀναδημοσιεύομεν ἐκ τῆς ἐφημερίδος «Ἐλεύθερον Βῆμα» μετὰ ἡμερομηνίαν 27-1-1941: Χαλδαίου Ζαχαροῦλα, παντοπωλεῖον Ἡλίας Μπρέντη, Δερβενακίου καὶ Γυθείου Πειραιεύς, πρὸς Νικόλαον Δα-

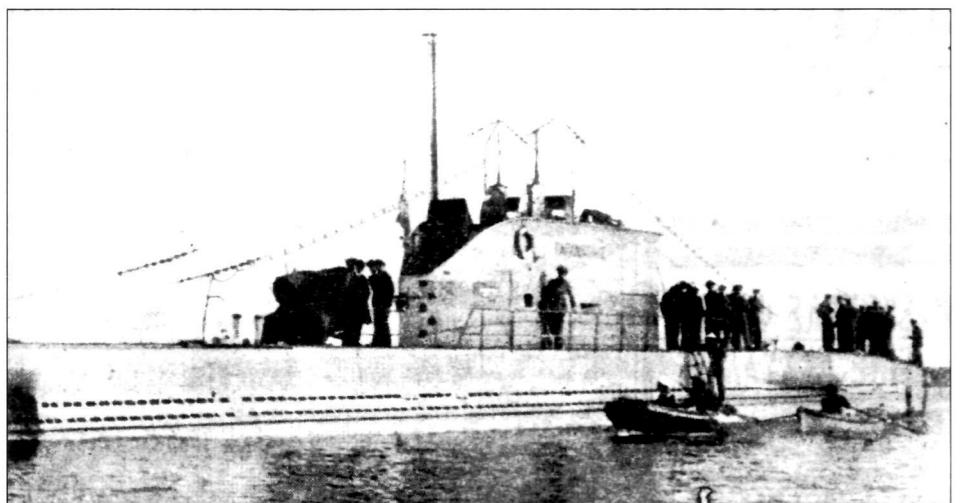

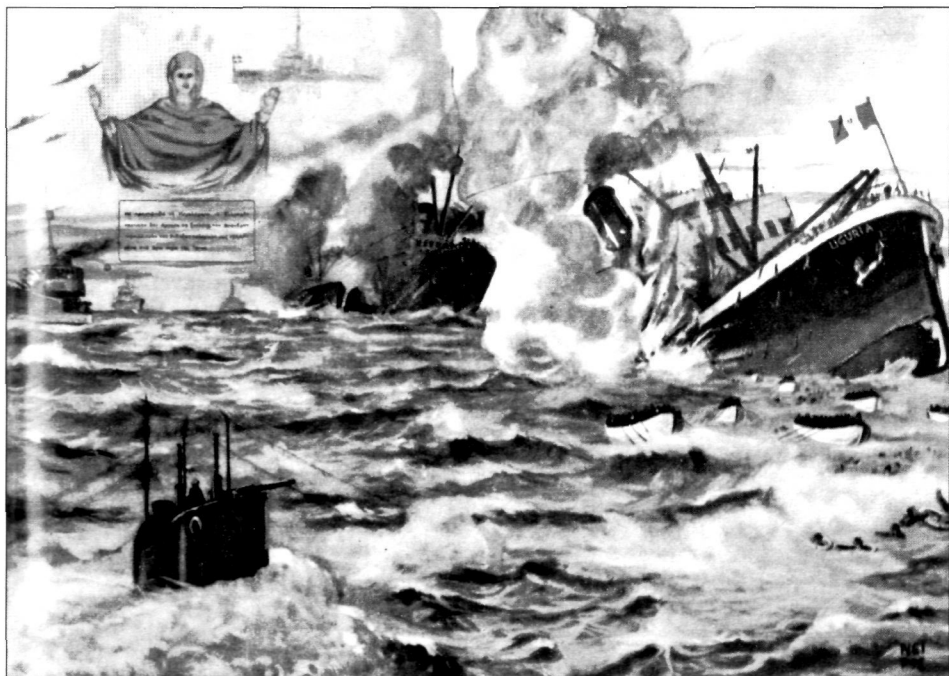
Ἄνω καὶ κάτω: Τὸ ὑποβρυχίον «Παπανικολῆς», τὸ ὁποῖο μετὰ τὴν δρᾶσιν του κατὰ τὸν δεῦτερον παγκόσμιον πόλεμον ἀπέκτησε μεγάλη φήμη. Ἀπὸ τὰς κυριωτέρας ἐπιτυχίας του ἦτο ἡ καταβύθισις, εἰς τὰς 24 Δεκεμβρίου 1940, τῶν ἰταλικῶν πλοίων «Λομπάρνια» καὶ «Αιγκούρια» εἰς τὴν Ἀδριατικὴν. Αἱ περιπολῖαι του ἐξ ἄλλου εἰς τὴν Ἀδριατικὴν, μετὰ τὰς ἐπιτυχίας του, συνέβαλαν πολὺ εἰς τὴν νίκην τῶν Ἑλλήνων. Μετὰ τὴν Γερμανικὴν κατάληψιν, τὸ ὑποβρυχίον κατέφυγε εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολὴν καὶ ἐνετάχθη εἰς τὸν συμμαχικὸν στόλον.

βάκην: ναύτην μηχανικόν, Ν. Μονᾶς 591: «Μέχρι τώρα δὲν ἄκουσα κακὸ γιὰ τὸ Ναυτικόν. Μᾶλλον διάβασα πῶς κάποιον ὑποβρυχίον ποῦ φέρει τὸ ὄνομα «Παπανικολῆς» μετὰ τὸν ἡρωϊκὸν κυβερνήτην Μίλτωνα Ἰατρίδην, ἐτορπιλλίσει τρία ἐχθρικὰ καράβια γεμῆτα Ἰταλοὺς στρατιώτας. Δὲν φαντάζεσαι, Νίκο μου, τὴν χαρὰν, μὴν τοὺς ἀφίνετε, Νίκο, νὰ ἡσυχάσουν οὔτε στιγμὴ. Οὔτε ἀναπνοὴ νὰ μὴ πάρουν. Κινηγῆστε τοὺς ὅσο μπορεῖτε περισσότερον. Μὴ τοὺς ἀφίνετε, ὅπως ἀκριβῶς δὲν τοὺς ἀφίνει ὁ στρατὸς στὸ μέτωπο. Πρέπει νὰ νικήσωμε ὅπως-δήποτε. Πρέπει νὰ ῥθῃ ἡ Νίκη νὰ φτερουγίσῃ πάνω ἀπ' τὰ ἱερά ἑλληνικά ἐδάφη...».

Νέον λαμπρὸν κατόρθωμα τοῦ ἐνδόξου ὑποβρυχίου μας ἐσημειώθη κατὰ τὸ

μεσονύκτιον τῆς 28^{ης} πρὸς τὴν 29^{ην} Ἰανουαρίου, κατ' ἀκρίβειαν εἰς τὰς 12 καὶ 10, τὴν στιγμὴν δηλαδὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἐθνικὸς Κυβερνήτης περιέπιπτεν εἰς κοματώδη κατάστασιν εἰσελθὼν ἤδη εἰς τὸν προθάλαμον τοῦ θανάτου, τὸ ἡρωϊκὸν Βασιλικὸν Ναυτικὸν ἐρρίπτε βολὴν τιμητικὴν ἀλλὰ καὶ ἐκδικητικὴν συνάμα εἰς τὰ χωρικά ὕδατα τῆς ἐχθρᾶς χώρας (εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πρίντιζι), τορπιλλίζον ἐπιτυχῶς μέγα ἔμπορτον ἐχθρικὸν μεταγωγικόν, τὸ ὁποῖον, συνοδευόμενον ὑπὸ σκαφῶν πολεμικῶν, κατηθύνετο πρὸς τὴν Ἀλβανίαν. Οὕτω, ὁ «Παπανικολῆς» πιστὸς εἰς τὰς ὑποθήκας τοῦ Ἐκλιπόντος, ἐπετύγχανεν ἐντὸς μηνὸς μόλις τὸν δεῦτερον ἄθλον του.

«Η καταβύθιση της ιταλικής νηοπομπής υπό του θρυλικού Παπανικολή». Λιθογραφία εποχής, εκδόσεις Απόλ. Παπαδημητρίου. Το υποβρύχιο «Παπανικολής» θα καταγράψει μία πλουσιάν δράσιν εις τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν Ἰταλῶν. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ μεγάλο του κατόρθωμα τοῦ Δεκεμβρίου 1940, ποὺ ἐβύθησε τὰ δύο ἰταλικά μεταγωγικά, κατορθώνει νὰ δόσῃ δύο ἀκόμη ἰσχυρὰ πλήγματα εἰς τὸν ἐχθρόν. Τὸ ἓνα τὸ βράδυ τῆς 28^{ης} Ἰανουαρίου, ὅταν βοθίζει ἓνα μεγάλο ἰταλικὸ φορτηγὸ καὶ τὸ δεύτερο εἰς τὰς 23 Φεβρουαρίου, ὅταν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ «Νηρέως» τορπιλλίζον καὶ βοθίζουν ἄλλο ἰταλικὸ φορτηγὸ, ἐκτοπίσματος 10.000 τόνων.

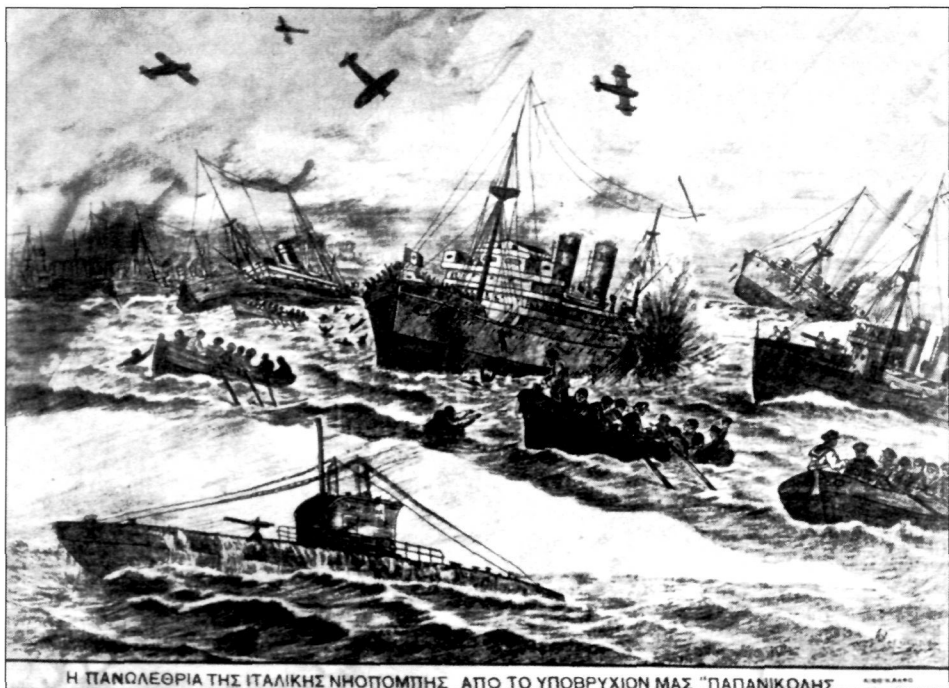
Τὸ γεγονός δὲ ὅτι τὸ ἐχθρικὸν σκάφος ἐτορπιλλίσθη ἐντὸς τῶν χωρικῶν ὑδάτων τῆς ἀντιπάλου χώρας, εἰς τὰ ὁποῖα παρὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρικῶν πολεμικῶν δροῦσε ἀνενοχλήτως ὁ ὑποβρυχιακὸς μας στόλος, κατέστη τὸ κατόρθωμα τοῦ Ναυτικοῦ μας ἔτι λαμπρότερον. Ἐπρόκειτο, ὡς ἀντελήφθησαν πρωτίστως οἱ Ἰταλοί, περὶ ἐπιτυχίας ἢ ὁποῖα καθιστοῦσε τὴν ἀπόλειαν τοῦ ἐλέγχου τῆς Ἀδριατικῆς πραγματικότητά ὀδυνηρὰν διὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς Ρώμης τοὺς φιλοδο-

ξοῦντας νὰ ἄρχουν τῆς Μεσογείου.

Ὁ Υφπουργὸς τῶν Ναυτικῶν κ. Ἰπποκράτης Παπαβασιλείου, ἐπὶ τῆς εὐκαιρίας τοῦ νέου αὐτοῦ κατόρθωματος τοῦ ὑποβρυχίου «Παπανικολής», ἐκοινοποίησε τὴν κάτωθι διαταγὴν πρὸς τὰς ναυτικὰς ἀρχάς:

«Εὐχαρίστως ἀνακοινῶ ὑμῖν ὅτι τὸ ὑποβρύχιο «Παπανικολής» κατεβύθησε παρὰ τὸ Πρίντιζι ἐν ἐχθρικὸν μεταγωγικὸν ἔμφορτον ἐκτοπίσματος 10.000 περίπου τόνων.

»Ὁ νέος οὗτος ἄθλος τοῦ ὑποβρυχίου

Η ΠΑΝΩΛΕΘΡΙΑ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΝΗΟΠΟΜΠΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΥΠΟΒΡΥΧΙΟΝ ΜΑΣ "ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗΣ"

μας, εἶνε ἀντάξιός τῶν πρώτων αὐτοῦ κατορθωμάτων καὶ τῆς τιμῆς δι' ἧς περιεβλήθησαν παρὰ τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ Βασιλέως ὃ τε κυβερνήτης του ἀντιπλοίαρχος Μ. Γιατρίδης, οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ τὸ πλήρωμά του.

»Δὲν ἔχω παρὰ νὰ συγχαρῶ θερμῶς πάντας τοὺς τιμηθέντας καὶ νὰ εὐχηθῶ εἰς τοὺς συναδέλφους των ὅπως ταχέως τοὺς παρουσιασθῆ ἢ ἐνδοξος εὐκαιρία νὰ ἐπιδείξωσι τὰς αὐτὰς ἀρετὰς μεθ' ὧν, δὲν ἔχω τὴν ἐλαχίστην ἀμφιβολίαν, περιβάλλονται ἅπαντες οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ Βασιλικῆς Ναυτικοῦ».

Ἡ τοιαύτη ἐπιτυχία τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ ἐπεσημάνθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, ἢ ὁποῖα ἔσπευσε καὶ προήγαγεν τὸν Κυβερνήτην τοῦ ὑποβρυχίου

Ὁ ἡρωϊκὸς κυβερνήτης τοῦ θρυλικῆς ὑποβρυχίου «Παπανικολής», Πλωτάρχης Μίλων Γιατρίδης.

ἐπ' ἀνδραγαθία εἰς Ἀντιπλοίαρχον καὶ τοῦ ἀπένειμε ἀριστεῖον ἀνδρείας.

Οἱ ἀξιωματικοὶ ἐπίσης καὶ ὑπαξιωματικοὶ τοῦ ὑποβρυχίου ἔλαβον τὸν Πολεμικὸν Σταυρὸν Β' Τάξεως καὶ εἰς τὸν Ἀντιπλοίαρχον Κυβερνήτην Χ. Οἰκονόμου Γκούραν τοῦ ἀντιτορπιλικῆς «Αἰτός» διότι ἓνα μῆνα προηγουμένως εἶχεν βυθίσει καὶ αὐτὸ ἐν ἰταλικὸν ὑποβρύχιο.

Μὲ τὰς ἐν λόγῳ γενναίας πράξεις τὸ πολεμικὸν Ναυτικὸν ἀπέδειξε ἐν πολέμῳ τὴν ἰκανότητά του, καὶ τὸ σθένος του, εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ μισοῦ καὶ ἄσεβοδος ἐπιδρομέως.

Έμπρός

της
Εργασίας
Παιδείας

Ο ΤΟΡΠΙΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ «ΕΛΛΗΣ»

Ἐπιμέλεια: Δημήτριος ΤΑΣΣΟΠΟΥΛΟΣ

Παρά τὰς ἀντιρρήσεις τοῦ Χίτλερ, ὁ Μουσσολίνι καὶ οἱ στρατιωτικοὶ τοῦ σύμβουλοι δὲν ἐγκατέλειψαν τὰ ἐγκληματικά τὰ σχέδια δι' ἄμεσον ἐπίθεσιν ἐναντίον τῆς χώρας μας καὶ ὥρισαν τὴν 15^{ην} Αὐγούστου 1940 ὡς ἡμερομηνίαν ἐνάρξεως τῆς εἰσβολῆς.

Γερμανικαὶ προτροπαί, ἢ ἴσως ἄλλοι, στρατηγικῆς προπαρασκευῆς, λόγοι, τοὺς ὑποχρέωσαν νὰ ἀναβάλουν δι' εὐθετώτερον χρόνον τὴν ἐπιχείρησιν. Ὁ

Τήνου), φέροντας μέγα Σημαιοστολισμὸν καὶ ἀποδίδον κατ' ἐξουσιοδοτήσιν τοῦ Κράτους, σύμπαντος τοῦ ἔθνους, καὶ τοῦ Λαοῦ τιμὰς εἰς τὴν Θεομήτορα καὶ πρὸ τῆς θαυματουργοῦ εἰκόνος.

Ἡ πρᾶξις τοῦ τορπιλλισμοῦ ἐπρόδωσε τὴν ταυτότητα καὶ τὴν πίστιν τοῦ ἐπιτεθέντος ἐχθροῦ. Αὐτὸς προδήλως ἦτο ἄσεβης, ἄθεος καὶ ἄνανδρος.

Ἄν ἡ ὄλη κατὰ τῆς Ἑλλάδος στρατιωτικῆς ἐπιχείρησις ἐχαρακτηρίσθη, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸν Χίτλερ, ὡς ἐν «ἀξιοθρήνη-

Τὸ βυθισθὲν ἀνάνδρως εἰς τὸν λιμένα τῆς Τήνου τὴν 15^{ην} Αὐγούστου 1940 (ἡμέρα τῆς Μεγαλόχαρης), εὐδρομον «Ἑλλη».

Ἰταλὸς ὁμῶς διοικητὴς τῆς Δαδεκανήσου Ντέ Βέκκι, φανατικὸς μισέλλη, ἀπὸ τοὺς κυριωτέρους εἰσηγητὰς τῆς ἐναντίον τῆς χώρας μας ἐπιθέσεως, δὲν ἐπληροφόρηθη, ὡς φαίνεται, ἐγκαίρως τὰ τῆς ἀναβολῆς καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἐπρόλαβεν, ὡς διοικητὴς καὶ τῶν ναυτικῶν Ἰταλικῶν δυνάμεων Ρόδου, νὰ ἀκυρώσῃ τὰς διαταγὰς, τὰς ὁποίας εἶχε δώσει εἰς τὰ Ἰταλικά ὑποβρύχια, νὰ κτυποῦν τὰ Ἑλληνικά πολεμικά πλοῖα ὅπου τὰ συναντοῦν.

Οὕτω, Ἰταλικὸν ὑποβρύχιον, προερχόμενον ἀπὸ τὴν Ἰταλικὴν τότε βάσιν τῆς Ρόδου, ἐτορπίλλισε τὴν 15^{ην} Αὐγούστου 1940 τὸ ἐλαφρὸν καταδρομικὸν μας «Ἑλλη», τὸ ὁποῖον ἐναυλόγει εἰς τὴν Τήνον, μετέχον εἰς τὰς ἐκεῖ ὀργανουμένας ἐτησίαις ἐκδηλώσεις τῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν ἐπὶ τῆ ἐπετείῳ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (ναὸς Εὐαγγελιστρίας

τον σφάλμα», ἐξ ἴσου ἀξιοθρήνητον σφάλμα ὑπῆρξε καὶ ὁ ἄνανδρος τορπιλλισμὸς τῆς «Ἑλλης» ἀπὸ τοὺς Ἰταλοῦς. Διότι τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἐξέλαβεν τὴν πρᾶξιν ὡς ἀσέβειαν πρὸς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ἡ ὁποία δὲν ἦτο δυνατόν νὰ περάσῃ ἄνευ συνεπειῶν. Παρά τὴν πικρίαν τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν ἀπόλειαν τοῦ ἱστορικοῦ καταδρομικοῦ των, αἱ Ἑλληνικαὶ καρδίαι, ἀντιληφθεῖσαι τὴν ἐθνικότητα τῶν δραστῶν, κατηγανάκτησαν διὰ τὸ πρωτάκουστον ἐγκλημα καὶ προπαρασκευάσθησαν ψυχολογικῶς διὰ νὰ τὸ τιμωρήσουν μίαν ἡμέραν ὅπως τοῦ ἤξιζε.

Καὶ ἡ ἡμέρα αὕτη ἦτο ἡ 28^η Οκτωβρίου, ἡ δικαίως καθιερωθεῖσα ὡς ἐθνικὴ ἑορτὴ μετὰ τὴν 25^{ην} Μαρτίου. Ὅτε, τὴν ἡμέραν ταύτην αἱ Ἰταλικά δυνάμεις ἐπετέθησαν ἀπροκλήτως κατὰ τῆς Χώρας, ὁ λαὸς μας ἦτο βέβαιος, ἐνῶ

Ἡ θαυματουργὸς εἰκὼν τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου Τήνου. Ἡ Θεομήτωρ, ἡ ὁποία ἐβοήθησε τὸν στρατὸν μας νὰ μεγαλοουργήσῃ. Ἡ σκέψις τῆς ἐμπύχωνε τὰ παλληκάρια καὶ τὰ ὠθοῦσε εἰς τολμηράς καὶ παρακινδυνευμένους πράξεις.

ἐβάδιζεν διὰ τὸ Μέτωπον, ὅτι εἶχεν ὑπέρμαχον Στρατηγὸν τὴν ἀειπάρθενον καὶ Μητέρα τοῦ Θεοῦ Κυρία Παναγία τὴν Εὐαγγελίστρια.

Ἡ ἐν λόγῳ πίστις καὶ πεποιθήσις κατέλαβεν ὅλας τὰς ἐνόπλους δυνάμεις τῆς Χώρας καὶ συνεπῶς καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Βασιλικὸν Πολεμικὸν Ναυτικὸν, τὸ ὁποῖον ἀνέλαβε τὰς δυσκόλους ἀποστολάς νὰ προστατεύῃ ἀπὸ θαλάσσης τὴν χώραν καὶ νὰ καταστήσῃ δύσκολον ἀπὸ θαλάσσης τὸν ἐφοδιασμὸν τῶν ἐν Ἀλβανία ἰταλικῶν δυνάμεων.

Ἀεροθάλαμος τῆς ἰταλικῆς τορπίλης ἡ ὁποία ἐβόησε τὴν «Ἑλλη» εἰς τὴν Τήνον.

28^η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

‘Η Έλλάς ἐγένετο σύμβολον δόξης δι’ ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα

Συνέντευξις μετὸν παλαίμαχον στρατηγὸν κ. Αριστομένη Αντωνακέα, ὁ ὁποῖος παρουσιάζει τὰ ἀληθινὰ γεγονότα τοῦ πολέμου 1940 - 1941, ὁπότε ἐδοξάσθη ἡ Ἑλλάς.

Θὰ ἤθελα νὰ μᾶς περιγράψετε τὰ γεγονότα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα προηγήθησαν τῆς Ἰταλικῆς ἐπιθέσεως ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος καὶ εἶχον ἄμεσον σχέσιν μετ’ αὐτήν.

Τὴν 5^{ην} καὶ 6^{ην} Ἀπριλίου 1939 συνητήθησαν εἰς τὸ Ἰνσμπρουκ τῆς Αὐστρίας οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἐπιτελείων Γερμανίας καὶ Ἰταλίας, Στρατηγοὶ Κάιτελ καὶ Παριάνι.

Τὴν 7^{ην} Ἀπριλίου 1939, ἡμέραν Μεγάλην Παρασκευὴν, ἡ Ἰταλία ἀπεφάσισε τὴν κατάληψιν τῆς Ἀλβανίας καὶ ἤρχισε ἀποβιβάζουσα τὰ στρατεύματά της εἰς Ἅγιον Ἰωάννην τῆς Μεδοῦσης, Δυρρᾶχιον, Αὐλῶνα καὶ Ἅγιους Σαράντα. Τὴν 8^{ην} Ἀπριλίου 1939 κατελήφθησαν τὰ Τίρρανα.

Τὴν 10^{ην} Ἀπριλίου 1939 ἡ Ἰταλικὴ κυβέρνησις ἀνεκοίνωσε πρὸς τὸν Ἕλληνα πρωθυπουργὸν Ἰωάννην Μεταξῶν: «*Ἡ φασιστικὴ Ἰταλία ἐπιβεβαιώνει τὴν πρόθεσίν της νὰ σεβασθῆ κατὰ τὸν μᾶλλον ἀπόλυτον τρόπον τὴν ἡπειρωτικὴν καὶ νησιωτικὴν ἀκεραιότητα τῆς Ἑλλάδος.*»

Τὴν 16^{ην} Ἀπριλίου 1939, ἡ Ἀλβανικὴ Ἐθνοσυνέλευσις ὑπεχρέωθη νὰ προσφέρῃ τὸ Ἀλβανικὸν Στέμμα εἰς τὸν

Βασιλέα τῆς Ἰταλίας Βίκτωρα Εμμανουήλ, ὅστις ἀπεδέχθη τοῦτο δι’ ἑαυτὸν καὶ τοὺς διαδόχους του. Οὕτω ἡ Ἀλβανικὴ ἀνεξαρτησία κατηργήθη.

Τὴν 14^{ην} Ἰουνίου 1939 ὁ Ἰταλὸς ὑπουργὸς Παιδείας Μποττάι ἐξεφώνησε λόγον ἀπὸ τοῦ ἐξώστου τῆς Δημαρχίας Κορυτσᾶς τονίσας ὅτι: «*Ἡ Ἀλβανία ὑπὸ τὸ Ἰταλικὸν καθεστὼς θὰ καταστῆ ἐντὸς ὀλίγου μεγάλη δύναμις.*»

Τὴν 24^{ην} Ἰουνίου 1939 ὁ Ἰταλὸς Στρατάρχης Μπαντόλιο διεβεβαίωσεν ἐπιτροπὴν Ἀλβανῶν ὅτι: «*Ἡ Ἰταλία θὰ φροντίσῃ ἵνα ἐντὸς ὀλίγου ἐπεκταθῶσι νοτιῶς τὰ Ἀλβανικὰ σύνορα.*»

Οἱ ἐν Ἀλβανίᾳ Ἰταλοὶ ἀξιωματικοὶ ὀμίλουν ἀπροκαλύπτως περὶ ἐπικειμένης εἰσβολῆς τῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Εἰς γενομένην δὲ ὑποδοχὴν ἐν Κορυτσᾷ τοῦ κόμητος Τσιάνο, ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἰταλίας, παρήλασαν πρὸ αὐτοῦ μετὰ πινακίδας, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀνεγράφοντο: «*ΚΟΣΣΟΒΟ*» καὶ «*ΤΣΑΜΟΥΡΓΙΑ*».

Τὸν Αὐγουστον 1939 παρατηρεῖται μεγάλη συγκέντρωσις Ἰταλικῶν στρατευμάτων παρὰ τὰ Ἑλληνοαλβανικὰ σύνορα καὶ συνεχεῖς πτήσεις Ἰταλικῶν ἀεροσκαφῶν ὑπεράνω τῆς μεθορίου.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν λαμβάνονται ὠρισμένα προληπτικὰ μέτρα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ἡ μυστικὴ πρόσκλησις στρατευσίμων ὑπὸ τὰ ὄπλα.

Ο Υποστράτηγος Πυροβολικοῦ Αριστομένης Αντωνακέας εἶνε ἀπόφοιτος τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς Ἐυελπίδων, τάξεως 1940Β' καὶ τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Πολέμου.

Οὗτος ἔλαβε μέρος εἰς τὸν πόλεμον 1940-1941, ὡς Ἀνθυπολοχαγὸς Πυροβολικοῦ. Ἐν συνεχείᾳ συμμετέσχεν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Ἀντίστασιν, ὡς μέλος Μυστικῶν Ὀργανώσεων Ἐσωτερικοῦ καὶ Κατασκοπείας. Καταδοθεὶς, κατεζητεῖτο ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς Αστυνομίας καὶ διὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν σύλληψιν ἀπεπειράθη νὰ δραπετεύσῃ εἰς Μέσην Ἀνατολήν. Πλήν ὅμως, συνελήφθη ὑπὸ τοῦ Ε.Λ.Α.Σ. Ἐββοῖας, ἐφυλακίσθη καὶ κατεδικάσθη, ἐπειδὴ ἐπεχείρησε νὰ διαφύγῃ ἐξ Ἑλλάδος καὶ νὰ ἐνταχθῆ εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Στρατὸν Μέσης Ἀνατολῆς. Ἐπανελθὼν μετὰ πολλὰς περιπετείας εἰς Ἀθήνας, καταδοθεὶς ἐκ νέου, συνελήφθη ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς Μυστικῆς Στρατιωτικῆς Αστυνομίας (G.F.P.), ὑπεβλήθη εἰς βασανιστήρια, κατεδικάσθη ὑπὸ τοῦ ἐκτάκτου Γερμανικοῦ Στρατοδικείου εἰς θάνατον ἐπὶ κατασκοπεία καὶ μετεφέρθη εἰς τὰς Γερμανικὰς φυλακὰς εἰρκτῆς τοῦ Μπράντεμπουργκ, ὅπου παρέμεινεν ἔγκλειστος μέχρι τῆς λήξεως τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Εἶνε μέλος τῆς Ἐνώσεως Τύπου Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως, ὡς ἐκδότης παρανόμου ἐφημερίδος ἐπὶ κατοχῆς.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Συμμοριτοπολέμου, ἔλαβε μέρος, ὡς Παρατηρητῆς Πυροβολικοῦ, εἰς τὰς κυριωτέρας μάχας τῶν περιοχῶν Ἀγράφων, Γράμμου καὶ Βιτσιῶ. Συμμετέσχεν, ἐπίσης, μετὰ τῶν Μονάδων Καταδρομῶν, εἰς τὴν ἐπιτυχεῖν ἐνέργειαν καταλήψεως τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Βίτσι.

Μετεξπαιδεύθη εἰς Στρατιωτικὰς Σχολὰς τῶν Η.Π.Α. καὶ τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς Σχολὰς τοῦ ΝΑΤΟ καὶ τῆς Γερμανίας καὶ ὑπηρετήσεν εἰς τὸ Στρατηγεῖον τῆς Νοτιοανατολικῆς Πτέρυγος τοῦ ΝΑΤΟ, εἰς Νεάπολιν Ἰταλίας.

Ἐπαρασημοφορήθη δέκα ὀκτὼ φορές διὰ διακεκριμένας πράξεις, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ ξένων Μεταλλίων. Μεταξὺ τῶν ἄλλων τοῦ ἀπενεμήθη τὸ Χρυσὸν Ἀριστεῖον Ἀνδρείας καὶ ἕξ φορές ὁ Πολεμικὸς Σταυρὸς. Ἐτιμήθη, τέλος, διὰ τοῦ Μεταλλίου τοῦ Τάγματος τῶν Ἀφανῶν Ἡρώων, τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, εἰς ἐπιβράβεισιν τῶν ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος προσφερθεισῶν ὑπηρεσιῶν του, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ Πιστοποιητικοῦ συνεισφορᾶς του εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Εὐρώπης ὑπὸ τοῦ Βρεττανοῦ Ἀρχιστρατήγου τῶν Συμμαχικῶν δυνάμεων Μέσης Ἀνατολῆς.

Μετὰ τὴν ἀποστρατείαν του, τὸ ἔτος 1972, ἠσχολήθη μετὰ συγγραφικῶν ἔργων. Ἐχει συγγράψῃ καὶ κυκλοφορήσει δύο βιβλία ἱστορικοῦ περιεχομένου («Συμμοριτοπόλεμος καὶ ὄχι Ἐμφύλιος Πόλεμος» καὶ «Ἡ ἀνατίναξις τῆς Γεφύρας τοῦ Γοργοποτάμου»), ὑπῆρξε συνεργάτης τῶν ἱστορικοῦ περιεχομένου περιοδικῶν «Τότε» καὶ «Ἰστοριογνωσία» καὶ ἐδημοσίευσεν εἰς τὸν τύπον πληθῶρα ἄρθρων καὶ πρωτοτύπων μελετῶν, ἀναφερομένων εἰς τὴν τελευταίαν πολεμικὴν περίοδον τῆς δεκαετίας 1940-1950.

Εἶνε Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου ἀποφοίτων ἀξιωματικῶν τῆς Τάξεώς του, ὡς καὶ Α' Ἀντιπρόεδρος τῆς Πανελληνίου Ὁμοσπονδίας Συνδέσμων Ἀποστράτων Ἀξιωματικῶν, Ἀποφοίτων Σ.Σ.Ε.

Ἡ κήρυξις τοῦ πολέμου ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος ἀντιμετωπίσθη μὲ γενικὴ ἐπιστράτευσις. Ἡ γρήγορη αὐτὴ ἐπιστράτευσις συνεκίνησε καὶ ἀναστάτωσε τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. Οἱ νέοι ἔφευγον, οἱ γέροι ἀποχαιρέτων μὲ κτυποκάρδι καὶ ταραχὴ, κρύβοντας τὴν ἀνησυχίαν των. Ὅμως ἦτο ἀνάγκη νὰ φύγουν καὶ τὸ ἔνωσαν ὅλοι. Ἐπρεπε νὰ πολεμήσουν καὶ νὰ δοξάσουν τὴν Ἑλλάδα, ὅπως καὶ τὴν ἐδόξασαν. Αἱ εὐχαὶ διὰ τὴν καλὴν ἔκβασιν ἔβγαινον ἀπὸ τὰ βῆθη τῆς καρδιᾶς, τὰ δάκρυα τοῦ ἀποχαιρέτισμοῦ ἐπλημμύριζον τοὺς ὀφθαλμούς. Δάκρυα ποῦ δὲν ἐστέγγνωσαν διὰ πολλὰ ἔτη. Ὁ πίναξ ἔχει ὡς θέμα τὸν ἀποχαιρέτισμόν τῶν πολεμιστῶν καὶ εἶνε ζωγραφισμένος ἀπὸ τὸν Ἀλέξανδρον Ἀλεξανδράκην.

Τὴν 17^{ην} Σεπτεμβρίου 1939, ὁ Μουσσολίνι προσεπάθησε νὰ καθησυχάσῃ τὴν Ἑλλάδα, διαβεβαιώσας ὅτι δὲν προτίθεται νὰ ἀναλάβῃ πρωτοβουλίαν ἐπιχειρήσεων ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος καὶ διαβεβαίωσε τὴν Ἑλληνικὴν κυβέρνησιν ὅτι

χιλιόμετρα ἐκεῖθεν τῶν Ἑλληνοαλβανικῶν συνόρων.

Κατόπιν αὐτοῦ διετάχθη ἡ ἀποστράτευσις τῶν προσκληθέντων ὑπὸ τὰ ὄπλα ἐφέδρων.

Τὴν 21^{ην} Αὐγούστου 1939, ὁ Ἰωάννης Μεταξᾶς, εἰς συνομιλίαν τοῦ μετὰ τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἰταλοῦ πρέσβεως

Αἱ μετακινήσεις τοῦ στρατοῦ ἦσαν ταχύταται, διὰ τὸν αἰφνιδιασμόν τοῦ ἐχθροῦ. Εἰς τὸν πίνακα μιὰ τοιαύτη μετακίνησις.

Τό πυροβολικόν, τμήμα τοῦ Στρατοῦ μέ ὄπλο τό πυροβόλον, ἔδρασεν γενναίως κατά τήν διάρκειαν τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Μαζί μέ τὰς ἄλλας μονάδας τοῦ Στρατοῦ ἠγωνίσθη διά τήν ἀκεραιότητα τῆς πατρίδος, ποτίζοντάς τήν μέ τό αἷμα του. Ὁ πίναξ παρουσιάζει τό πυροβολικόν νά περνᾷ ποταμόν, μεταφέροντας τά ὄπλα του. Εἶνε ζωγραφισμένος ἀπό τόν Ἀλ. Ἀλεξανδράκη.

Γκράτσι, διεμήνυσε δι' αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἰταλικὴν κυβέρνησιν:

«Ἡ Ἑλλάς οὐδεμίαν ἔχει διάθεσιν νὰ ἐνεργήσῃ κατὰ τῆς Ἰταλίας καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς πόλεμον μετ' αὐτῆς, ἐκτὸς ἐὰν ἡ Ἰταλία ἤθελε θίξει ζωτικὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸ παντὸς τὴν ἀκεραιότητα τοῦ ἐδάφους τῆς. Διὰ τὴν περίπτωσιν αὐτὴν σᾶς παρακαλῶ νὰ τηλεγραφήσετε ὅτι ἡ Ἑλλάς θὰ ἀμυνθῇ τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἀκεραιότητός τῆς μέχρι ἐσχάτων».

Τὴν 26^{ην} Ἰουνίου 1940 ὁ ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν τῆς Ἰταλίας Τσιάνο ἐζήτησεν ἐπείγοντως παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ ἐν Ἀγκύρᾳ Ἑλληνοῦ πρεσβευτοῦ, ὡς δῆθεν ἐκφραζομένου ἐναντίον τοῦ Ἄξονος.

Τὴν 3^{ην} Ἰουλίου 1940 ὁ Τσιάνο ἐκάλεσε τὸν ἐν Ῥώμῃ πρεσβευτὴν μας καὶ τὸν ἐπληροφόρησεν ὅτι: «Εἶχεν ἀποδείξει ὅτι τὰ ἀγγλικὰ πολεμικὰ σκάφη μετεχειρίζοντο τοὺς Ἑλληνικοὺς λιμένας καὶ τὰ Ἑλληνικὰ χωρικά ὕδατα, δι' ἐπιθέσεις κατὰ τῶν Ἰταλικῶν ναυτικῶν δυνάμεων». Κατέληξε δὲ ἀπειλῶν ὅτι: «Ἐὰν ἡ κατάστασις αὕτη δὲν ἔπαυεν ἀμέσως, ἡ Ἰταλία θὰ προέβαιεν εἰς ἄμεσον δρᾶσιν».

Πλὴν τῆς καταλήψεως τῆς Ἀλβανίας, τῶν διπλωματικῶν ἐνεργειῶν καὶ τῶν φραστικῶν ἀπειλῶν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, ὑπῆρξαν καὶ ἄλλαι σοβαρότεροι προκλήσεις εἰς βάρος μας, ὅπως παραδείγματος χάριν πολεμικαὶ ἐνέργειαι;

Τὸν Ἰούνιον 1940 σημειοῦνται συχναὶ παραβιάσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐναερίου χώρου ὑπὸ Ἰταλικῶν ἀεροπλάνων.

Τὴν 12^{ην} Ἰουλίου 1940 τρία Ἰταλικά βομβαρδιστικά

ἀεροπλάνα βάλλουν κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ βοηθητικοῦ πλοίου τοῦ Στόλου «Ὠρίων» καὶ κατὰ τοῦ ἀντιτορπιλικοῦ «Υἶδρα», πλησίον τῶν δυτικῶν ἄκτῶν τῆς Κρήτης.

Τὴν 30^{ην} Ἰουλίου 1940 Ἰταλικὸν βομβαρδιστικὸν ἀεροπλάνον βάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον κατὰ τῶν ἀντιτορπιλικῶν «Βασιλεὺς Γεώργιος» καὶ «Βασίλισσα Ὀλγα», ὡς καὶ ἐναντίον δύο ὑποβρυχίων εἰς τὸν κόλπον τῆς Ναυπάκτου.

Τὴν 2^{αν} Αὐγούστου 1940 Ἰταλικὸν βομβαρδιστικὸν ἀεροπλάνον βάλλει κατὰ πλοιαρίου τοῦ Λιμενικοῦ Σώματος, πλέοντος μεταξύ Αἰγίνης καὶ Σαλαμίνας.

Ποῖα ἐκ τῶν Ἰταλικῶν προκλήσεων ὑπῆρξε κατὰ τὴν γνώμην σας τὸ ἀποκορύφωμα τῆς ἀνανδρίας καὶ τῆς θρασύτητος ἐναντίον τῆς μικρᾶς καὶ οὐδετέρας Ἑλλάδος;

Τὴν 15^{ην} Αὐγούστου 1940 Ἰταλικὸν ὑποβρυχίον τορπιλλίζει καὶ βυθίζει, τὴν πρωΐαν τῆς ἑορτῆς τῆς Παναγίας, ἐντὸς τοῦ λιμένος τῆς Τήνου, τὸ εὐδρομον (καταδρομικὸν) «Ἑλλη». Οὕτω προσβάλλεται τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ καὶ θίγεται τὸ πατριωτικὸν του φιλότιμον.

Τὴν 15^{ην} Αὐγούστου τὸ ἀπόγευμα, δύο Ἰταλικά ἀεροπλάνα βομβαρδίζουν τὸ Ἑλληνικὸν ἐπιβατικὸν πλοῖον «Φρίντων», εὐρισκόμενον εἰς ἀπόστασιν ἐπτὰ μιλλίων ἀνατολικῶς Πανόρμου Ῥεθύμνου Κρήτης καὶ ἐπτὰ μιλλίων ἀπὸ τῶν ἄκτῶν αὐτῆς.

Παράλληλως από τοῦ Αὐγούστου 1940 σημειοῦνται Ἰταλικαὶ στρατιωτικαὶ μετακινήσεις πρὸς τὰ Ἑλληναλβανικὰ σύνορα.

Τὴν 11^{ην} Αὐγούστου ἐξεδηλώθη ἐπίθεσις ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος διὰ τοῦ ἰταλικοῦ καὶ ἀλβανικοῦ τύπου ὡς καὶ διὰ τοῦ Ἰταλικοῦ Πρακτορείου Εἰδήσεων «Στέφανι», ἐξ ἀφορμῆς τῆς σκηνοθετημένης δολοφονίας τοῦ Ἀλβανοῦ ληστάρχου Νταούτ Χότζα, τοῦ ὁποίου τὸ σῶμα εὗρέθη ἀκέφαλον ἐπὶ ἀλβανικοῦ ἐδάφους.

Ἐκ τῶν πρακτικῶν τοῦ Ἰταλικοῦ Πολεμικοῦ Συμβουλίου τῆς 15^{ης} Ὀκτωβρίου 1940, προκύπτει ὅτι ὁ Μουσσολίνι ἐζήτησε τὴν δημιουργίαν ἐνὸς ἐπεισοδίου διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν εἰσβολὴν του εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἰσχυριζόμενος ὅτι αὕτη ἀποσκοπεῖ δῆθεν εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως. Τότε, ὁ εἰς Ἀλβανίαν Γενικὸς Τοποτηρητὴς Γιακομίνι διεβεβαίωσε τὸν Μουσσολίνι ὅτι δύναται νὰ δημιουργήσῃ ἐπεισόδια μεταξὺ Τσαμουριωτῶν καὶ Ἑλληνικῶν ἀρχῶν.

Τὸν Σεπτέμβριον 1940 ἤρχισεν ἡ συγκρότησις Ἀλβανικῶν σωμάτων διὰ δρᾶσιν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος.

Τὸν Σεπτέμβριον καὶ Ὀκτώβριον ἐπραγματοποιήθησαν συνεχεῖς παραβιάσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἑναερίου χώρου ὑπὸ Ἰταλικῶν ἀεροπλάνων ὡς καὶ ἡ λήψις ὑπ' αὐτῶν φωτογραφιῶν τῆς μεθορίου.

Τὴν 26^{ην} καὶ 27^{ην} Ὀκτωβρίου 1940 ἐσκηνοθετήθησαν δῆθεν συννοριακὰ ἐπεισόδια, τὰ ὁποῖα μετέδιδε ῥαδιοφωνικῶς τὸ Ἰταλικὸν Πρακτορεῖον Εἰδήσεων «Στέφανι». Οὕτω ἀνεκοινώθη ὅτι δῆθεν ἔνοπλος ἑλληνικὴ συμμορία ἐπετέθη ἐναντίον Ἰταλικῶν φυλακίων πλησίον τῆς Κορυτσᾶς, ὡς ἐπίσης ὅτι τρεῖς βόμβαι ἐξεβράγησαν πλησίον τῆς ἑδρας τοῦ Γραφείου τοῦ Ἰταλοῦ Λιμενάρχου Ἀγίων Σαράντα, τὰς ὁποίας ἐτοποθέτησαν Ἕλληνες πράκτορες.

Ὅλας αὐτάς τὰς προκλήσεις πῶς τὰς ἀντιμετώπιζεν ἡ πολιτικὴ ἡγεσία τῆς ἐποχῆς ἐκείνης;

Ὁ Ἰωάννης Μεταξᾶς ἦτο διορατικὸς πολιτικὸς. Τοῦλάχιστον ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 1939 εἶχε προβλέψει ὅτι ἡ Ἑλλὰς θὰ ἐξαναγκασθῇ νὰ ἐμπλακῇ εἰς πόλεμον. Χαρακτηριστικὴ εἶνε ἡ σημείωσις ἡ ὁποία ὑπάρχει εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 18 Μαρτίου 1939.

Γράφει: «Φοβερὰ ἀπόφασίς μου ἐν περιπτώσει Ἰταλικῆς ἀπειλῆς».

Τὸν Αὐγούστον 1939, ὅταν τὰ σύννεφα τοῦ πολέμου συσσωρεύονται ἐπάνω ἀπὸ τὴν Εὐρώπην καὶ ἡ ἔναρξις τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου εὐρίσκεται ἐπὶ θύραις, ὁ Μεταξᾶς καλεῖ τὸν Βασιλέα Γεώργιον νὰ διακόψῃ τὸν παραθερισμὸν του εἰς Κέρκυραν καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἀθήνας, διότι: «Ἀπὸ

«Ἀνίχνευσις Ἑλληνικοῦ Ἴππικοῦ». Πίναξ τοῦ Οὐμβέρτου Ἀργυροῦ. (Μουσεῖον Στρατιωτικῆς Σχολῆς Εὐελπίδων). Ὁ Ἀργυρὸς (1882-1963), καθηγητὴς τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν, εἶχε μεταβῆ εἰς τὸ μέτωπον τῆς Βορείου Ἡπείρου κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἐζωγράφησεν 32 ἔργα μέ θέματα ἀντλούμενα ἐκ τῶν διαδραματιζομένων τότε γεγονότων. Διὰ τὴν συλλογὴν ταύτην ἐτιμήθη μέ τὸ Ἀριστεῖον Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν. Εἰς τὸ ἔργον εἶνε φανερὴ ἡ ἐπίδρασις τοῦ ἱμπρεσιονισμοῦ καὶ ἡ προσπάθεια νὰ προβληθῇ ἡ δυναμικὴ τῶν θεμάτων μέσα ἀπὸ ἡρεμεῖα γραμμῆς. Ὅλοι του οἱ πίνακες εἶνε κυρίως τοπιογραφικοὶ — ἀκόμη καὶ ὅταν ὑπάρχουν δρῶντα πρόσωπα.

«Η μεγάλη μάχη του Ἀργυροκάστρου». Λιθογραφία εποχής πού ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου Ἀπόλ. Παπαδημητρίου. Ἡ κατάληψις τοῦ Ἀργυροκάστρου ἐθεωρήθη ἐκ τῶν σπουδαιότερων γεγονότων τοῦ πολέμου καὶ προεκάλεσε ἐντόνους ἀντιδράσεις εἰς τὴν Ἰταλίαν, μέγα ἐνθουσιασμό εἰς τὰς ὀντικές χώρας καὶ εἰς τὰς Η.Π.Α., περίσκειψιν δὲ εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ Βουλγαρίαν. Οἱ ἐπιτελεῖς τοῦ Μουσσολίνι ἀρχίζουν νὰ ὀμιλοῦν διὰ ἀνακωχὴν, οἱ Γερμανοὶ ἀρχίζουν νὰ προετοιμάζονται διὰ μίαν ἐπέμβασιν, ἐνῶ ὁ ἴδιος ὁ Μεταξᾶς ἀρχίζει νὰ ἀνησυχῇ, ἐπειδὴ γνωρίζει ὅτι αἱ Ἑλληνικαὶ νίκαι δὲν θὰ ἀφελούρωσιν «οὐδέτερον» τὸν Χίτλερ. Πάντως, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ Ἀργυροκάστρου, παριώνεται ἡ θέσις τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Βόρειον Ἠπειρον.

ὥρα σὲ ὥρα περιμένω πόλεμο. Μολονότι μέσα μου δὲν μπορῶ νὰ τὸ πιστεύσω».

(Σημ. Εἰς τὰς 23 Αὐγούστου 1939 ὑπεγράφη τὸ Σύμφωνον Μολότοφ - Ρίμπεντροπ, διὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ εἰσβολὴν εἰς Πολωνίαν καὶ τὴν προσάρτησιν τῶν τριῶν Βαλτικῶν κρατῶν ὑπὸ τῆς Ε.Σ.Σ.Δ.).

Εἰς τὰς 23 Αὐγούστου 1939 διετάχθη ἡ δι' ἀτομικῶν προσκλήσεων προεπιστράτευσις τῶν πρὸς Ἀλβανίαν Μεγάλων Μονάδων. Πλὴν ὅμως ἕνα μῆνα βραδύτερον, λόγω τῶν καθησυχαστικῶν διακοινώσεων τῆς Ἰταλίας διετάχθη ἡ ἀπόλυσις τῶν ἐπιστρατευθέντων ἐφέδρων.

Μετὰ τὸν τορπιλλισμόν τῆς «Ἑλλης» ὁ Μεταξᾶς διατάσσει τὴν δι' ἀτομικῶν προσκλήσεων ἐπιστράτευσιν δύο κλάσεων. Τότε ὁ ἐν Ἀθήναις Ἀγγλος πρεσβευτῆς Πάλαιρετ, θὰ ἀναφέρῃ εἰς τὸ Φόρεϊν Ὄφφισ: «Ὁ Μεταξᾶς εἶνε ἀποφασισμένος νὰ ἀντισταθῇ καὶ νὰ προτιμήσῃ τὴν καταστροφὴν παρά τὴν ταπεινώσιν».

Τὴν 12^{ην} Σεπτεμβρίου 1940 ἡ Γερμανία καταλαμβάνει τὴν Ῥουμανίαν.

Ὁ Μεταξᾶς ἀναμένει τὴν Ἰταλικὴν ἐπίθεσιν ἀπὸ τὰς ἀρχὰς Ὀκτωβρίου 1940 καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν αἰφνιδιάζεται. Τοῦτο προκύπτει σαφῶς καὶ ἀπὸ τὸ προσωπικὸν του ἡμερολόγιον, ὅπου σημειώνει καθημερινῶς: «Ἠσυχία... Ἐξακολουθεῖ ἡ περίεργος ἡσυχία... Παράδοξος ἡσυχία...».

Εἰς τὰς 25 Ὀκτωβρίου σημειώνει: «Σήμερα δὲν ἔγινε ἡ Ἰταλικὴ ἐπίθεσις...».

Τέλος εἰς τὰς 27 Ὀκτωβρίου, ἀναφερόμενος εἰς τὸ σκηνοθετηθὲν ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν μεθοριακῶν ἐπεισόδιον, συμπληρώνει:

«... ἀπέκτησα πεποίθησιν ὅτι πρόκειται περὶ σκηνοθεσίας δι' ἐπικειμένην αὔριον ἴσως ἐπίθεσιν... Συνεννόησις μετὰ Παπάγον καὶ σύνορα».

Ποία ἦτο ἡ φαινομενικὴ δραστηριότης τῆς ἐν Ἀθήναις Ἰταλικῆς Πρεσβείας, προκειμένου κατὰ τὴν γνώμην τῆς νὰ αἰφνιδιασθῇ ἡ Ἑλλὰς ὡς πρὸς τὸν ἀκριβῆ χρόνον τῆς ἐναντίον τῆς ἐπιθέσεως;

Ὁ ἐν Ἀθήναις Ἰταλὸς πρεσβευτῆς Γκράτσι, διὰ νὰ παραπλανήσῃ τὴν Ἑλληνικὴν κυβέρνησιν περὶ τῆς ἐπικειμένης Ἰταλικῆς εἰσβολῆς προσεκάλεσεν εἰς Ἀθήνας τὸν υἱὸν τοῦ μεγάλου Ἰταλοῦ μουσουργοῦ Τζιάκομμο Πουτσίνι ἵνα παραστῇ εἰς τὴν παράστασιν τῆς ὄπερας «Μαντάμ Μπατερφλάυ», ἡ ὁποία ἐδίδετο τὴν ἐσπέραν τῆς 25^{ης} Ὀκτωβρίου εἰς τὸ Βασιλικὸν Θέατρον.

Τὴν ἐπομένην δὲ ἡμέραν οὗτος παρέθεσεν εἰς τὴν Ἰταλικὴν Πρεσβείαν δεξίωσιν πρὸς τιμὴν του καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἀποκαταστάσεως τῆς κλονισθείσης ἐγκαρδιότητος, μετὰ τὸν τορπιλλισμόν τῆς «Ἑλλης», μεταξύ τῆς Ἑλληνικῆς κοινωρίας καὶ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἰταλικῆς παροικίας.

Εἰς αὐτὴν ἡρνήθη νὰ παραστῇ ὁ Ἕλλην Πρωθυπουργός καὶ ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις, λόγω τοῦ δυσμενοῦς κλίματος

τὸ ὁποῖον εἶχον δημιουργήσει οἱ Ἴταλοὶ μὲ τὰς συνεχεῖς προκλήσεις τῶν.

Ἐν τῷ μεταξὺ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δεξιώσεως ἤρχισε νὰ λαμβάνηται, διὰ τοῦ ἄσυρμάτου τῆς Ἰταλικῆς Πρεσβείας κρυπτογραφημένον, τὸ τελεσίγραφον τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος.

Ταυτοχρόνως δὲ σχεδὸν ἐνημεροῦτο ἐντὸς τῆς αἰθούσης τῆς δεξιώσεως ὁ Ἴταλὸς Πρεσβευτῆς Γκράτσι, περὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ τελεσιγράφου.

Πρὶν μᾶς περιγράψετε τὰ διαδραματισθέντα κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου 1940 γεγονότα θὰ μπορούσατε νὰ μᾶς παρουσιάσετε περιληπτικῶς τὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐπικρατοῦσαν στρατιωτικὴν κατάστασιν ἀπὸ πλευρᾶς ἐκπαιδεύσεως, ἀμύνης καὶ ἐξοπλισμοῦ;

Τὸ Στρατιωτικὸν Συμβούλιον διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 122/14.12.1932 Πρακτικοῦ τοῦ διετύπωσε πρὸς τὸν τότε Ὑπουργὸν Στρατιωτικῶν Γεώργιον Κονδύλιν τὰς ἀπόψεις του ἐπὶ τῆς γενικῆς καταστάσεως ἀμύνης τῆς Χώρας, διαπιστώσαν ὅτι:

«Ἡ κατάστασις τῆς ἀμύνης τῆς Χώρας εἶνε αὐτόχρημα τραγικὴ καὶ ἡ ἔλλειψις στρατιωτικῆς προπαρασκευῆς αὐτῆς εἶνε τοιαύτη, ὥστε νὰ κινδυνεύῃ καὶ αὐτὴ αὐτὴ ἡ ὑπόστασις ἡμῶν ὡς Κράτους!».

Ὁ Ἀλέξανδρος Παπάγος ὅταν παρέλαβε τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Γενικοῦ Επιτελείου Στρατοῦ, κατὰ τὸ ἔτος 1936, διεπίστωσεν ὅτι: *«Ἡ στρατιωτικὴ ἡμῶν κατάστασις ἦτο ἀπὸ πάσης πλευρᾶς ἐξεταζομένη ἀξιοθρήνητος».*

Κατεσκευάσθη κατὰ μῆκος τῶν Ἑλληνοβουλγαρικῶν συνόρων (τμήμα Μπέλες - Νέστος) ἡ ἀμυντικὴ ὀχυρωματικὴ γραμμὴ, ἣτις ἀπεκλήθη «Γραμμὴ Μεταξᾶ». Πρὸς τοῦτο

Εἷς θαυμάσιος πίναξ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἀλεξανδράκη. Τοῦ Ἑλλήνος ζωγράφου ὁ ὁποῖος ἔλαβεν μέρος εἰς τὸν Ἑλληνο-Ἰταλικὸν πόλεμον καὶ ἀπεθανάτισε μὲ τὸν χρωστήρα του τὸ Ἔπος τοῦ 1940. Ὁ πίναξ (ἐλαιογραφία 1,10 x 1,36 m) ἔχει τὸν τίτλον «Ἐτσι πολεμοῦσαμε». Ἐντὸς τῶν δασικῶν ὁδῶν τῆς Πίνδου, ὅπου δὲν ἠδύνατο νὰ κινηθοῦν μηχανοκίνητα μέσα μεταφορᾶς, τὰ ζῶα εἶχον καταστῆ πολῦτιμος βοηθὸς τοῦ Στρατοῦ. Ἀλλὰ ἐχρειάζοντο ὑπεράνθρωποι προσπάθειαι διὰ νὰ ἀξιοποιηθοῦν καὶ αὐτά, ἐξ αἰτίας τοῦ βαρυντάτου χειμῶνος, ὁ ὁποῖος ἐδημοῦργη λασπόδεις προσβάσεις καὶ παγωμένας ἐκ τῆς χιόνος ἐκτάσεις. Εἷς τὸν πίνακα ἀποτυπώνεται μὲ πολὺ ρεαλισμὸ αἱ δυσχέρειαι τοῦ στρατοῦ διὰ τὴν προώθησιν πολεμικοῦ ὀλικοῦ εἰς τὰς προχωρημένας θέσεις τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ μετώπου. Ἄνθρωποι καὶ ζῶα προσεπάθουν νὰ νικήσουν. Τὸ 1990, τὸ Πολεμικὸν Μουσεῖον μὲ τὴν συμπλήρωσιν 50 ἐτῶν ἀπὸ τὸ Ἔπος εἰς τὰ ὄρη τῆς Βορείου Ἡπείρου, ἔκοψεν ἀναμνηστικὰ μετᾶλλα ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Εἷς τὴν μίαν πλευρὰν τοῦ μεταλλίου εἶνε ἀποτυπωμένος ὁ ἀνωτέρω ὠραῖος πίναξ.

Προέλασις τοῦ στρατοῦ. Ὁ νικητὴς στρατὸς προχωρεῖ καταλαμβάνοντας ἐδάφη ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς. Αἱ πρώται νίκαι ἐναντίον τῶν Ἰταλῶν ἐχαιρετίσθησαν χαρμωδῶς ἀπὸ ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Οἱ Ἕλληνες εἶχον προχωρήσει πολὺ ἐντὸς τῆς Ἀλβανίας νικώντας τοὺς Ἰταλοὺς καὶ ἐλευθερώνοντας τοὺς Ἕλληνας τῆς Βορείου Ἡπείρου. Ὁ πίναξ εἶνε τοῦ Ἀλ. Ἀλεξανδράκη.

διετέθη ποσὸν ἑνὸς δισεκατομμυρίου πεντακοσίων ἑκατομμυρίων δραχμῶν!

Διετέθησαν πιστώσεις χρηματοδοτήσεως τοῦ ἐξοπλιστικοῦ προγράμματος τριπλασίου ὕψους αὐτῶν ποὺ διετέθησαν κατὰ τὰ προηγούμενα 13 ἔτη.

Ἡϋξήθη ἡ θητεία ἀπὸ, 12 μῆνας εἰς 18, 21 καὶ τέλος εἰς 24 μῆνας.

Ἠγοράσθησαν μεγάλοι ποσότητες ἀντιαεροπορικοῦ καὶ ἀντιαρματικοῦ ὕλικου, ὄλμων Μπράντ τῶν 81 χιλιοστῶν καὶ πολυβόλων καὶ ὀπλοπολυβόλων Χότσκις. Ἐπίσης ἠγοράσθησαν μεγάλοι ποσότητες τυφεκίων Μάουζερ, πυρομαχικῶν, αὐτοκινήτων κλπ. κλπ.

Τέλος παρελήφθη ἱκανὸς ἀριθμὸς ἐλαφρῶν ἀρμάτων μάχης, ῥυμουλκῶν καὶ βλητοφόρων Βαρέος Πυροβολικοῦ.

Ἠγοράσθησαν διὰ τὰς Μονάδας τοῦ Στόλου δύο ἀντιτορπιλλικά, τὸ «Βασιλεὺς Γεώργιος» καὶ «Βασίλισσα Ὀλγα», ὡς καὶ ἓν πετρελαιοφόρον ἢ «Ἀργώ».

Ἠγοράσθησαν ἀκόμη καὶ τέσσαρα νέα Ναρκαλλιευτικά.

Ἠγοράσθη, ἐπίσης, ἀντιαεροπορικὸν Πυροβολικὸν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Στόλου.

Συνολικῶς, τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὁ Πολεμικὸς Στόλος ἀπετελεῖτο ἐκ τοῦ εὐδρόμου «Ἀβέρωφ», ἐκ 10 ἀντιτορπιλλικῶν, 13 τορπιλλοβόλων, 6 ὑποβρυχίων καὶ τῶν ἀναγκαιῶν πλοίων ὑποστηρίξεως.

Παρηγγέλησαν 300 περίπου ἀεροσκάφη διαφόρων τύπων, πολεμικά καὶ ἐκπαιδευτικά. Δυστυχῶς ὅμως, λόγῳ τοῦ ἐκραγέντος τὸ ἔτος 1939 Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου

πλεῖσται ὅσαι τῶν παραγγελιῶν τούτων ἠκυρώθησαν ὑπὸ τῶν ἐργοστασίων.

Ἐν τούτοις παρελήφθησαν 130 νέα πολεμικά ἀεροσκάφη ἀναγνωρίσεως, βομβαρδισμοῦ καὶ διώξεως, ὡς καὶ 75 ἐκπαιδευτικά τοιαῦτα, ἅτινα, μετὰ τῶν ὑπαρχόντων 60 περίπου παλαιῶν ἀεροσκαφῶν συνεκρότησαν τὰς πολεμικάς καὶ ἐκπαιδευτικάς Μοίρας.

Τέλος ἰδρύθη Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Ἀμύνης, διὰ τὸν συντονισμόν τῶν δραστηριοτήτων τῶν τριῶν πολεμικῶν Κλάδων τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων.

Παραλλήλως ἐσφυρηλατήθη καὶ ἀνεπετερώθη καὶ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καὶ τοῦ Λαοῦ.

Εἰς τὰς Ἐνόπλους Δυνάμεις, αἱ ὁποῖαι λόγῳ τῶν ἀλλεπαλλήλων κινήματων εὕρισκοντο ἐν διαλύσει, ἐπεβλήθη ἡ αὐστηρὰ στρατιωτικὴ πειθαρχία καὶ ἐκαλλιεργήθη τὸ πνεῦμα τῆς ἐργατικότητος.

Ἐδημιουργήθη τὸ κατάλληλον κλίμα διὰ τὴν ἐθνικὴν ἐνότητα. Οὕτω ὁ Λαὸς εὐρέθη, ὄχι μόνον ὕλικῶς, ἀλλὰ καὶ ἠθικῶς καὶ ψυχολογικῶς, πλήρως προητομασμένος, ὥστε νὰ ἐνστερνισθῇ ὀλοψύχως τὴν ἱστορικὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ καὶ νὰ ἐπαναλάβῃ καὶ αὐτὸς ἐμπράκτως πλεόν τὸ «ΟΧΙ», τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀπευθύνει πρὸς τὸν ἰταμὸν εἰσβολέα ὁ Ἰωάννης Μεταξᾶς. Εἰς αὐτὸ συνέτεινε σοβαρῶς καὶ ἡ δημιουργηθεῖσα ἐμπιστοσύνη τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ πρὸς τὴν πολιτικὴν καὶ στρατιωτικὴν ἡγεσίαν του τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὡς καὶ ἡ βεβαιότης του περὶ τῆς ἰκανότητος αὐτῆς νὰ τὸν ὀδηγήσῃ πρὸς τὴν Νίκην καὶ πρὸς τὴν Δόξαν.

Είπατε προηγουμένως ότι τὸ Ἰταλικὸν τελεσίγραφον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐκαλεῖτο ἡ Ἑλλάς νὰ ἐπιλέξῃ μεταξὺ τῆς ἀτιμωτικῆς παραδόσεώς της εἰς τὸν ἐπίβουλον κατακτητὴν καὶ τῆς ἀμύνης μέχρις ἐσχάτων, ἐλήφθη ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις Πρεσβευτοῦ τῆς Ἰταλίας, τὸ ἔσπερας τῆς 26^{ης} Ὀκτωβρίου. Γνωρίζετε ποῖος τὸ συνέταξε; Ἐπίσης μπορείτε νὰ μᾶς διηγηθεῖτε τὰ τῆς ἐπιδόσεως αὐτοῦ εἰς τὸν Ἕλληνα Πρωθυπουργόν;

Εἰς τὰς 22 Ὀκτωβρίου 1940, ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἰταλίας, σημειώνει εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του:

«*Ἀρχίζω νὰ συντάσσω τὸ τελεσίγραφον, τὸ ὁποῖον ὁ Γκράτσι θὰ ἐπιδώσῃ εἰς τὸν Μεταξᾶν εἰς τὰς 2 τὸ πρωῖ τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου. Φυσικὰ εἶνε ἓνα κείμενον τὸ ὁποῖον δὲν ἀφήνει διέξοδον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ θὰ δεχθῇ κατάληψιν ἢ θὰ ὑποστῇ ἐπίθεσιν.*»

Καὶ αὐθημερόν ὁ Τσιάνο ἔστειλε πρὸς τὸν ἐν Ἀλβανίᾳ Γενικὸν Τοποτηρητὴν Γιακομόνι τὸ ἀκόλουθον σῆμα:

«*Ἡ ἡμερομηνία ὠρίσθη ἡ 28^η Ὀκτωβρίου. Ἀνάγκη ὅπως μεταθέσῃτε διὰ τὴν 26^{ην} τὰ ὀρισθέντα ἐπεισόδια.*»

Ὁ Ἰταλὸς πρεσβευτής, ὁ ὁποῖος μέχρι τῆς 2.30' πρωῖνῆς τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου ἐχαρτόπαιζεν εἰς φιλικὴν του οἰκίαν ἐν Ἀθήναις, ἀνῆλθε τὴν ὥραν ἐκείνην μαζί με τὸν στρατιωτικὸν ἀκόλουθον τῆς Πρεσβείας, ὁ ὁποῖος καὶ ᾠδήγει τὸ αὐτοκίνητον καὶ μετ' ἑναν διερμηνέα εἰς Κηφισίαν.

Οὕτω ὁ Γκράτσι ἐπιβαίνων τοῦ αὐτοκινήτου ἰδιωτικῆς χρήσεως τοῦ στρατιωτικοῦ τοῦ ἀκολουθού, διὰ νὰ μὴ γίνῃ ἀντιληπτός, φθάνει εἰς τὴν ἐν Κηφισίᾳ οἰκίαν τοῦ Ἑλλήνου Πρωθυπουργοῦ, τὴν 3ην πρωῖνῆν τῆς ἱστορικῆς ἐκείνης ἡμέρας.

Ὁ μοναδικὸς φρουρὸς τῆς οἰκίας, χωροφύλαξ Τραυλός, ξυπνᾷ τὸν Μεταξᾶν καὶ ὁ Γκράτσι εἰσέρχεται εἰς τὸ μικρὸν σαλονάκι τῆς οἰκίας.

Ἀμέσως οὗτος ἐπιδίδει εἰς τὸν Μεταξᾶν τὸν φάκελλον μετ' ἡ Ἰταλικὴν ῥηματικὴν διακοίνωσιν. Δι' αὐτῆς ἐζητεῖτο ἡ ἐλευθέρᾳ εἴσοδος τῶν Ἰταλικῶν στρατευμάτων εἰς τὴν

Ἑλλάδα καὶ ἡ κατάληψις ὀρισμένων στρατηγικῶν σημείων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους, χωρὶς ταῦτα νὰ προσδιορίζονται.

Ὁ Μεταξᾶς δι' ἑνὸς βλέμματος ἀντελήφθη τὸ περιεχόμενον τοῦ τελεσιγράφου, ἀλλὰ διαβάσει τὸ περιεχόμενον τῆς διακοινώσεως καὶ ταυτοχρόνως ζυγίζει τὰ λόγια τῆς ἀπαντήσεώς του.

Ποῖος διάλογος ἐπηκολούθησε μεταξὺ Ἰωάννου Μεταξᾶ καὶ Γκράτσι, μετὰ τὴν ἐπίδοσιν καὶ ἀνάγνωσιν τοῦ τελεσιγράφου καὶ ποῖαι ἦσαν αἱ πρῶται ἀντιδράσεις καὶ αἱ πρῶται ἐνέργειαι τοῦ Μεταξᾶ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Γκράτσι;

Μόλις ὁ Μεταξᾶς ὠλοκλήρωσε τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ κειμένου, ὁ Γκράτσι ἀπευθυνόμενος πρὸς αὐτὸν τοῦ εἶπε:

«*Κύριε Πρόεδρε εἶμαι ἐπιφορτισμένος νὰ σᾶς ἀνακοινώσω ὅτι εἰς περίπτωσιν μὴ ἀποδοχῆς τῶν ὄρων, τὰ Ἰταλικά στρατεύματα θὰ εἰσβάλουν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος τὴν 6^{ην} πρωῖνῆν.*»

Τότε ὁ Μεταξᾶς ἀπήντησε:

«*Κύριε Πρεσβευτά τὸ περιεχόμενον τοῦ τελεσιγράφου καὶ ὁ τρόπος καθ' ὃν μοι ἐπεδόθη, σημαίνουν πόλεμον ἐκ μέρους τῆς Ἰταλίας. (ALORS C' EST LA GUERRE).*»

Ὁ Γκράτσι ἰσχυρίσθη ὅτι θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀποφευχθῇ ὁ πόλεμος ἐὰν ἐδίδοντο εἰς τὰ Ἑλληνικά στρατεύματα διαταγαὶ διὰ τὴν ἐλευθέρᾳ εἴσοδον τοῦ Ἰταλικοῦ Στρατοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Μεταξᾶς τὸν ἐσταμάτησεν ἀμέσως, λέγων: **ΟΧΙ**, δὲν πρόκειται νὰ δώσω τοιαύτας διαταγὰς. **ΟΧΙ**, ἀδύνατον, ἡ εὐθύνη τοῦ πολέμου βαρύνει ἀπολύτως τὴν Ἰταλικὴν κυβέρνησιν.

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Ἰταλοῦ Πρεσβευτοῦ, ὁ Μεταξᾶς ἐνημερώνει τηλεφωνικῶς τὸν Βασιλέα Γεώργιον, τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ Ἀντιστράτηγον Ἀλέξανδρον Παπάγον καὶ εἰδοποιεῖ διὰ τὴν ἄμεσον σύγκλησιν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου. Ἀκολούθως ἐνημερώνει καὶ τὸν Ἀγγλον Πρεσβευτὴν Πάλαιρετ.

«*Εἰς τὰ Ἠπειρωτικὰ βουνά*». Ἐλαιογραφία τοῦ Ἑπαμ. Θωμοπούλου, ἐκ τῆς συλλογῆς τῆς Ἀθηναϊκῆς Λέσχης.

«Πορεία της 3^{ης} Όρειβατικής Πυροβολαρχίας του II Συντάγματος Όρειβατικού Πυροβολικού». Πίναξ του Κ. Λινάκη. Ἡ ἀδυναμία χρήσεως μηχανοκινήτων μέσων — ἄλλωστε ὑπῆρχε καὶ ἀνεπάρκεια τέτοιων μέσων— ἠνάγκαζε τὸν στρατὸν νὰ χρησιμοποιῆ τὰ ζῶα, μόνον κατάλληλα νὰ βοηθήσουν εἰς τὰς μεταφορὰς διὰ μέσῳ τῶν ὄρεινῶν ὁδῶν τῆς Πίνδου, πού τοὺς καθιστοῦσε δύσβατους ὁ βαρὺς χειμὼν τοῦ 1940-41.

Τὴν 4^{ην} πρωϊνὴν ὥραν ὁ Μεταξῆς εὐρίσκειται εἰς τὸ Γραφεῖον του, ὅπου συντάσσει καὶ ὑπογράφει τὸ διάγγελμά του πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν. Τὴν δὲ 5^{ην} πρωϊνὴν προεδρεύει τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, εἰς τὸ ὅποιον παρίσταται καὶ ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος μετὰ τοῦ Διαδόχου Παύλου.

Μετὰ τὴν ἐνημέρωσιν τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὁ Μεταξῆς ἔκαμε τὸν σταυρὸν του, ἐπεκαλέσθη τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, εἰπὼν: **«Ὁ Θεὸς σώζει τὴν Ἑλλάδα»** καὶ ὑπέγραψε πρῶτος τὰ ἔτοιμα Βασιλικά Διατάγματα περὶ Γενικῆς Επιστρατεύσεως καὶ Κηρύξεως στρατιωτικοῦ νόμου καθ' ἅπασαν τὴν ἐπικράτειαν.

Δηλαδή τὸ ἱστορικὸν ΟΧΙ εἰς τὸν Ἰταλὸν εἰσβολέα, τὸ εἶπεν ὁ Ἰωάννης Μεταξῆς μόνος του, χωρὶς προηγουμένως νὰ συμβουλευθῆ κανέναν;

Ὅπως ἀκούσατε, ὁ Γκράτσι τὸ Ἰταλικὸν τελεσίγραφον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐζητεῖτο ἡ ἄνευ ὄρων παράδοσις τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν Ἰταλὸν εἰσβολέα, τὸ ἐπέδωσε νύκτωρ προσωπικῶς εἰς τὸν Μεταξῆν καὶ ἀπὸ αὐτὸν ἔλαβε τὴν ἡρωϊκὴν καὶ ἱστορικὴν ἀπάντησιν ΟΧΙ. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ Βασιλεὺς, οἱ Ὑπουργοί, ὁ Ἑλληνικὸς Λαός, οἱ πάντες ἐκοιμῶντο.

Ὅταν ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἐξύπνησεν ἐκ τῶν ἤχων τῶν σειρήνων συναγεμῶν, εἶχεν ἤδη κυρυχθῆ ὁ πόλεμος, εἶχον ὑπογραφῆ τὰ σχετικὰ Διατάγματα καὶ ὁ Ἰταλικὸς στρατὸς εἶχεν ἀρχίσει νὰ εἰσβάλλῃ ἐντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους.

Ἀλλὰ, τὴν πλήρη ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημά σας τὴν δίδει ὁ γνωστός διὰ τὰ δημοκρατικὰ του φρονήματα καὶ διὰ τὴν ἀντίθεσίν του πρὸς τὸ καθεστῶς Μεταξῆ, Παναγιώτης Κανελλόπουλος, εἰς τὰς σελίδας 19-20 τοῦ βιβλίου του «Τὰ χρόνια τοῦ μεγάλου πολέμου». Γράφει, λοιπὸν, ἐκεῖ ὁ

Παναγιώτης Κανελλόπουλος:

«Πρέπει νὰ εἴμεθα, χωρὶς ἄλλο, εὐγνώμονες εἰς τὸν Ἰωάννην Μεταξῆν, διότι, εἶπε, ὀλομόναχος εἰς τὸ σκοτάδι τῆς νυκτός, τὸ μέγα «Ὅχι». Λέγουν ὅσοι ἀντικρύζουν μὲ ἐμπάθειαν καὶ αὐτὰ τὰ ἀνάγλυφα γεγονότα τῆς ἱστορίας, ὅτι τὸ «Ὅχι» δὲν τὸ εἶπεν ὁ Μεταξῆς, ὅτι τὸ εἶπεν ὁ ἑλληνικὸς Λαός. Ναί, τὸ εἶπεν ὁ ἑλληνικὸς Λαός, ἀλλὰ ἀφ' οὗ τοῦ εἶχε εἰπῆ ὁ Μεταξῆς. Ὁ ἀτυχὴς καὶ συμπαθὴς EMANUELE GRAZZI, ἐκτελὼν ἐντολὴν πρὸς δὲν τοῦ ἄρεσε διόλου (βλέπε τὸ βιβλίον του: IL PRINCIPIO DELLA FINE, Ρώμη 1945), ἐξύπνησε, τὴν 3^{ην} πρωϊνὴν, τὸν Μεταξῆν καὶ ὄχι τὸν ἑλληνικὸν Λαόν. Ἐὰν ἔλεγεν ὁ Μεταξῆς «Ναί», πὼς θὰ ἔλεγε «Ὅχι» ὁ ἑλληνικὸς Λαός, πὼς θὰ ἐξυπνοῦσε ἀργότερα; Θὰ τὸ ἔλεγε βέβαια, μέσα του καὶ θὰ τὸ ἐξεδήλωνε ἐμπρακτα, ὅταν θὰ ὀργάνωνε μυστικὰ τὴν ἀντίστασίν του, ἀλλὰ τὸ Βορειοηπειρωτικὸν ἔπος δὲν θὰ ἐγράφετο ποτέ.

Ἄς εἴμεθα, λοιπὸν, τίμοι ἀπέναντι τῆς ἱστορίας. Τὸ μέγα «Ὅχι» εἶνε πρᾶξις τοῦ Ἰωάννου Μεταξῆ.

Ἄξιζει δὲ νὰ σημειωθῆ ὅτι ὁ Παναγιώτης Κανελλόπουλος διετέλεσεν ἐξόριστος ἐπὶ ὀλόκληρον τετραετίαν, ἤτοι ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου 1937 ἕως τοῦ Νοεμβρίου 1940, ἐπειδὴ ἀντετίθετο καὶ ἠγωνίζετο διὰ τὴν ἀνατροπὴν τοῦ καθεστώτος τοῦ Ἰωάννου Μεταξῆ. Ὡς ἐκ τούτου ἡ γνώμη του ἔχει περισσότερον βαρύνουσαν σημασίαν.

Ποῖα προσχήματα καὶ ποίας ἀφορμᾶς περιελάμβανε τὸ Ἰταλικὸν τελεσίγραφον διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀπρόκλητον ἐπίθεσιν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος;

Αἱ κύριαι κατηγορίαι τὰς ὁποίας ἐχρησιμοποίησαν οἱ Ἰταλοί διὰ νὰ δικαιολογήσουν τὴν εἰσβολὴν τῶν στρατευμάτων τῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἦσαν ἐν περιλήψει αἱ ἐξῆς:

Οἱ Ἰταλοί ἰσχυρίσθησαν ὅτι ἡ Ἑλλὰς παρεβίαζε συστημα-

«Οἱ ἄγνωστοι ἥρωες»: Ἕλληνες ποροβοληταὶ εἰς τὴν Βόρειον Ἠπειρον, μεταφέρουν ὀβίδας. (Ἐλαιογραφία 1,10 χ 1,50 μ). Ἐνας ἀκόμη σπουδαῖος πίναξ τοῦ Α. Ἀλεξανδράκη)

τικῶς τὴν οὐδετερότητά της παρέχουσα διευκολύνσεις εἰς τὸν Βρετανικὸν Στόλον τῆς Μεσογείου καὶ εἰς τὴν Βρετανικὴν Ἀεροπορίαν τὴν σταθεύουσαν εἰς Αἴγυπτον.

Ἐπίσης, ἰσχυρίσθησαν ὅτι ἡ Ἑλλὰς εἶχεν ἀναλάβει ρητὰς ὑποχρεώσεις ἔναντι τῆς Ἀγγλικῆς κυβερνήσεως, διὰ τὴν διάθεσιν εἰς τὰ στρατεύματά της στρατηγικῶν θέσεων ἐντὸς τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικρατείας.

Τέλος, ἰσχυρίσθησαν ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις προέβη εἰς προκλητικὰς ἐνεργείας καὶ εἰς τρομοκρατικὰς πράξεις ἔναντι τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Τσαμουριάς, ἐκεῖθεν τῶν συνόρων της.

Εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς αἰτιάσεις ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἀπήντησε πάντοτε ἀπορρίπτουσα αὐτὰς διὰ συγκεκριμένων στοιχείων, ἀποδεικνύουσα ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἀνυποστάτων κατηγοριῶν.

Ἀνεξαρτήτως πάντως τούτου ἔχομεν τὰς ὁμολογίας τῶν ἰδίων τῶν Ἰταλῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἀποδεικνύεται ὅτι πάντα ταῦτα ἦσαν σκηνοθετημέναι κατηγορίαι, ἄνευ καὶ τῆς παραμικρᾶς ἔστω βάσεως ἀληθείας.

Οὕτω, ὁ ἐν Ἀλβανίᾳ Γενικὸς Τοποτηρητῆς Γιακομόνι, τὴν 23^{ην} Ὀκτωβρίου 1940, ἀνακοινῶναι πρὸς τὸν ὑφυπουργὸν ἐπὶ τῶν Ἀλβανικῶν ὑποθέσεων Μπενίνι ὅτι:

«Ἀπεφάσισα ὅπως τὴν ἐσπέραν τῆς 25^{ης} Ὀκτωβρίου ἐκτραγῆ βόμβα εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀδλωνός. Τὴν πρωΐαν τῆς 26^{ης} Ὀκτωβρίου ὅπως γίνῃ πλαστὴ ἐπίθεσις ἔναντι Ἰταλικοῦ συνοριακοῦ φυλακίου εἰς τὸν τομέα τῆς Κορυντσᾶς. Καὶ ὅπως τὴν αὐγὴν τῆς 27^{ης} Ὀκτωβρίου ρίφθουν προκηρύξεις ἐπὶ Ἀλβανικοῦ ἐδάφους, ὑπὸ ὑποτιθεμένου ἑλληνικοῦ ἢ ἀγγλικοῦ ἀεροπλάνου».

Ἐπίσης ἔχομεν τὴν ὁμολογίαν τοῦ ἰδίου τοῦ Μουσσολίνι, ὁ ὁποῖος παραδέχεται:

«Ἡ ἐπίθεσις ἔναντι τῆς Ἑλλάδος εἶχεν ὀριμάσει εἰς τὴν σκέψιν τοῦ ὄχι μόνον πρὸ τῆς 10^{ης} Ἰουνίου 1940 ὅτε ἡ Ἰταλία ἐκήρυξε τὸν πόλεμον ἔναντι τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς 3^{ης} Σεπτεμβρίου 1939, ἤτοι πρὸ τῆς κηρύξεως τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου».

Δηλαδή ὁ Μουσσολίνι ὁμολογεῖ ὅτι ὅτε ἐσχεδίαζε τὴν κατάληψιν τῆς Ἀλβανίας εἶχε κατὰ νοῦν καὶ τὴν κατάληψιν τῆς Ἑλλάδος, χωρὶς βεβαίως τότε νὰ ὑπῆρχον αἰτίαι δικαιολογοῦσαι μίαν τοιαύτην ἐχθρικήν πρᾶξιν.

Οὗτος ὠνειρεῦετο τὴν ἀναβίωσιν τῆς αἰγλης καὶ τῆς ἰσχύος τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἐχρησιμοποίησεν ἀνήθικα μέσα.

Μετὰ ταῦτα ποῖα ἦσαν τὰ πρῶτα πολεμικὰ γεγονότα καὶ ποῖον ἦτο τὸ στρατιωτικὸν σχέδιον τῆς Ἰταλικῆς εἰσβολῆς ἔναντι τῆς Ἑλλάδος;

Τὴν 5.30 ὥραν, ἤτοι ἡμίσειαν ὥραν πρὸ τῆς ἐκπνοῆς τῆς προθεσμίας τοῦ τελεσιγράφου, αἱ Ἰταλικαὶ δυνάμεις προσβάλλουν τὰ ἡμέτερα τμήματα Προκαλύψεως. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἀρχίζει ὁ Ἑλληνοἰταλικὸς πόλεμος.

Τὴν 6.00 ὥραν πρωῒνην ὥραν οἱ Ἀθηναῖοι πληροφοροῦνται διὰ τῶν ἤχων τῶν ἀντιαεροπορικῶν σειρήνων συναγερμῶν τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου.

Τὸ Ἑλληνικὸν ραδιόφωνον μεταδίδει τὰ Διαγγέλματα τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ Πρωθυπουργοῦ, πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν.

Τὰ Διατάγματα Γενικῆς ἐπιστρατεύσεως καὶ Κηρύξεως τοῦ Στρατιωτικοῦ Νόμου τοιχοκολλοῦνται εἰς τὰ κεντρικὰ σημεῖα τῆς πρωτεύουσας.

Μετ' ὀλίγον κυκλοφοροῦν αἱ πρωῒναι ἐφημερίδες μετὰ τὰ νέα τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου.

Ἡ ἡμερὶς «Ἀσύρματος» ἔχει τὸν τίτλον:
«Τοὺς γνωρίζομεν καλά! Εἶνε οἱ δειλοὶ δολοφόνου τῆς Τήνου».

«ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΙΣ ΤΑ ΟΠΛΑ!».

«ΗΡΧΙΣΑΝ ΣΗΜΕΡΟΝ ΑΙ ΕΧΘΡΟΠΡΑΞΙΑΙ».

Περὶ τὴν μεσημβρίαν τῆς 28^{ης} Οκτωβρίου ἐξεδόθη καὶ τὸ πρῶτον πολεμικὸν ἀνακοινωθὲν τοῦ Γενικοῦ Επιτελείου Στρατοῦ. Τοῦτο εἶνε λακωνικώτατον καὶ περικλείει ὀλόκληρον τὸ μεγαλεῖον τῆς στιγμῆς ἐκείνης, ἔχει δὲ ὡς ἑξῆς:
«Αἱ ἰταλικά στρατιωτικά δυνάμεις προσβάλλουν ἀπὸ τῆς 05.30' σήμερον τὰ ἡμέτερα τμήματα προκαλύψεως τῆς ἑλληνοαλβανικῆς μεθορίου. Αἱ ἡμέτεραι δυνάμεις ἀμύνονται τοῦ πατρίου ἐδάφους». 28.10.40

Τὸ Ἰταλικὸν σχέδιον τῆς ἐπιθέσεως ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος προέβλεπεν εἰς πρώτην φάσιν εἰς τὴν κατάληψιν ἐντὸς 10-15 ἡμερῶν ὀλοκλήρου τῆς Ἠπείρου μέχρι καὶ τοῦ λιμένος τῆς Πρεβέζης, ὡς καὶ τῶν νήσων τῆς Κερκύρας, τῆς Κεφαλληνίας καὶ τῆς Ζακύνθου.

Παραλλήλως δὲ προεβλέπετο πίεσις πρὸς τὴν κατεύθυνσιν Κορυτσᾶ — Κοιλὰς Ἀλιάκμονος — Θεσσαλονίκη.

Μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Κερκύρας, τὸ σχέδιον προέβλεπε τὴν ἀποβίβασιν τριῶν Ἰταλικῶν Μεραρχιῶν ὀρεινῆς συνθέσεως, εἰς τὸν κόλπον τῆς Ἄρτης (Ἀμβρακικὸς κόλπος) καὶ τὴν προέλασιν 5-6 συνολικῶς Ἰταλικῶν Μεραρχιῶν ἀπὸ Ἄρτης πρὸς Ἀθήνας. Ἐπίσης προεβλέπετο συνέχισις τῆς ἰσχυρᾶς πίεσεως πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς Θεσσαλονίκης, διὰ προέλασεως κατὰ μῆκος τῆς κοιλάδος τοῦ Ἀλιάκμονος.

Ἀκολουθῶς, καὶ ἐφ' ὅσον ἡ πίεσις πρὸς Θεσσαλονίκην δὲν θὰ εὐδοῦτο ἱκανοποιητικῶς, προεβλέπετο προέλασις ἐξ Ἀθηνῶν πρὸς Βορρᾶν καὶ κατάληψις τῆς Θεσσαλονίκης.

Ὁ πίναξ δείχνη μεταφορὰ βλημάτων εἰς τὰ ἀδιάβητα ὅταν ἡ φύσις τοῦ ἐδάφους δὲν ἐπέτρεπε τὴν χρησιμοποίησιν ζώου, τότε τὰ βλήματα ἐφορτώνοντο εἰς τὸν ὄμον τοῦ στρατιώτου. Εἶνε καὶ αὐτὸς ζωγραφισμένος ἀπὸ τὸν Ἄλ. Ἀλεξανδράκη.

«Ὁ τραυματίας στὸ χιόνι». Πίναξ τοῦ Ἀλεξάνδρου Δ. Ἀλεξανδράκη.

Κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐχθροπραξιῶν ποῖαι ἦσαν αἱ ἀντιπαραταχθεῖσαι δυνάμεις;

Διὰ τὴν Ἰταλικὴν εἰσβολὴν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρχον εἰς Ἀλβανίαν ἑννέα Μεραρχίαι καὶ τέσσαρα Συντάγματα Ἰππικοῦ, συνολικῆς δυνάμεως 100.000 ἀνδρῶν περίπου. Ὑπῆρχον ἐπίσης καὶ Ἀλβανικαὶ συμμοριαὶ ὀλίγων χιλιάδων ἀνδρῶν, πλαισιωμέναι μὲ Ἰταλοὺς ἀξιοματικούς.

Αἱ δυνάμεις αὗται θὰ ὑπεστηρίζοντο ὑπὸ 135 Πυροβολαρχιῶν καὶ ὑπὸ 150 ἰσχυρῶν μάχης. Ἐπίσης θὰ ὑπεστηρίζοντο καὶ ὑπὸ 400 περίπου πολεμικῶν ἀεροσκαφῶν ὡς καὶ ὑπὸ τοῦ Ἰταλικοῦ πολεμικοῦ Στόλου.

Ἐναντι αὐτῶν ὑπῆρχον ἐν πρώτῳ κλιμακίῳ δύο Ἑλληνικαὶ Μεραρχίαι (VIIIη καὶ IXη), ἐνδιαμέσως δὲ αὐτῶν ὑπῆρχε τὸ ἀπόσπασμα Πίνδου καὶ ἡ IVη Ταξιαρχία Ἰππικοῦ (μεταγενεστέρως XVη) Μεραρχία.

Αἱ δυνάμεις αὗται ὑπεστηρίζοντο ὑπὸ 40 συνολικῶς Πυροβολαρχιῶν καὶ ὑπὸ 150 περίπου ἀεροσκαφῶν.

Ποῖον ἦτο τὸ ἠθικὸν τῶν ἀντιπάλων στρατευμάτων κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου;

Τὸ ἠθικὸν καὶ εἰς τοὺς δύο Στρατοὺς ἦτο ὑψηλόν. Ἡ διαφορὰ ἔγκειτο εἰς τὸ ὅτι οἱ Ἰταλοὶ διεξῆγον ἕνα κατακτητικὸν πόλεμον, ἐνῶ οἱ Ἕλληνες ὑπερησπίζοντο

την τιμήν καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῆς Πατρίδος των, τὰς ἐστίαις των καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν ζωὴν των. Ἐπομένως ἦτο φυσικὸν οἱ Ἕλληνες νὰ πολεμοῦν μὲ ἀσυγκρίτως μεγαλύτερον πείσμα ἐπειδὴ εἶχον τὸ δίκαιον μὲ τὸ μέρος των. Δι' αὐτὸ ἄλλως τε καὶ ἡ Ἑλλάς, ἄν καὶ μικροτέρα εἰς πληθυσμὸν, πτωχότερα εἰς οἰκονομικά καὶ πολεμικά μέσα καὶ οὐσιαστικῶς τελείως μόνη, ἐνίκησε καὶ ἐθριάμβευσε μαχομένη ἐναντίον πανισχύρου Στρατοῦ.

Ἐνας ἄλλος ἐπίσης παράγων ὁ ὁποῖος ἐπέδράσεν ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν ταπεινωτικὴν ἦτταν τῶν Ἰταλῶν ἦτο καὶ ἡ γενομένη ὑπὸ τῆς Ἰταλικῆς πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς ἡγεσίας ὑπερεκτίμησις τῆς ἀξίας τοῦ Ἰταλικοῦ Στρατοῦ καὶ τῶν δυνατοτήτων αὐτοῦ, ὡς καὶ ἡ ὑποτίμησις τῆς μαχητι-

Τέλος, ἡ Ἰταλικὴ στρατιωτικὴ ἡγεσία ἐπίστευεν ὅτι οἱ Ἕλληνες στρατιῶται δὲν εἶνε ἄνθρωποι ποῦ νὰ τοὺς ἀρέσῃ νὰ πολεμήσουν.

Θὰ ἤθελα τώρα νὰ μᾶς περιγράψῃτε πολὺ περιληπτικῶς πῶς ἐξελιχθήσαν αἱ στρατιωτικαὶ ἐπιχειρήσεις κατὰ τὸν Ἑλληνοἰταλικὸν πόλεμον;

Αἱ Ἰταλικαὶ δυνάμεις ἐπιτιθέμεναι ἀπὸ τῆς 5.30' πρωϊνῆς ὥρας τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου, καὶ ἐνεργοῦσαι ἐν εἶδη λαβίδος, ἐπέτυχον νὰ εἰσχωρήσουν ἐντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους, ἀποθήσασαι τὰς δυνάμεις Προκαλύψεως.

Εἰς τὸν τομέα τῆς Πίνδου ἀφ' οὗ κατέλαβον τὴν

«... μέχρις ἐσχάτων»

Ὁ πόλεμος εἰς τὴν Βόρειον Ἡπειρὸν ἦτο σκληρός, ἦτο ἀπάνθρωπος. Οἱ ἐχθροὶ ἔπρεπε νὰ ἀντιμετωπισθοῦν μὲ θάρρος καὶ δύναμιν, μὲ στρατηγικότητα καὶ περίσκεψιν. Οἱ Ἕλληνες διέθετον ὅλα αὐτὰ εἰς μεγάλον βαθμὸν καὶ ἐπὶ πλέον ἐπίστευον ἀκραδάντως εἰς τὴν ἰδικὴν των νίκην. Ἐπολέμησαν γενναίως, ὑπέφερον τὰ πάνδεινα μέσα εἰς τὴν κακοκαιρίαν, ἐπάνω εἰς τὰ ψυχρά βουνά, ἔχοντας ἔμπροσθέν των τὸ ὄραμα τῆς πατρίδος, ποῦ ἔπρεπε νὰ μείνῃ ἀδόουλωτος καὶ ἐλευθέρα. Ἡ λαμπρὴ παράδοσις τῆς Ἑλλάδος ἔπρεπε νὰ διατηρηθῇ ἄφθαρτος. Ἐπρεπε νὰ προστεθῇ ἄλλη μία σελις δόξης εἰς τὴν ἱστορίαν της, ἄλλη μία παράτολμος ἀντιμετώπισις τοῦ ἐχθροῦ. Εἰς τὸν πίνακα τοῦ Ἀλεξάνδρου Ἀλεξανδράκη ὁ πόλεμος «μέχρις ἐσχάτων», ἀπεικονίζονται μὲ εὐγλωττον τρόπον αἱ δραματικαὶ στιγμαὶ τὰς ὁποίας ἔζησεν ὁ Ἕλλην στρατιώτης εἰς τὰ ὄρη τῆς Βορείου Ἡπέρου. Εἰς τὴν σύνθεσιν αὐτὴν συναντῶνται τρεῖς τραγικαὶ καταστάσεις: Ὁ θάνατος τοῦ ἥρωος, ἡ ἀπελπισμένη προσπάθεια τοῦ τραυματία νὰ συνεχίσῃ τὸν ἀγῶνα καὶ ἡ ἐπιμονὴ τοῦ μαχίμου στρατιώτου νὰ ὑπερασπίσῃ τὸ χῶμα του. Καὶ αἱ καταστάσεις αὗται ὑπῆρξαν πραγματικαὶ – ἄλλως τε μόνον μὲ τέτοιο ἥρωισμό καὶ τέτοιο πείσμα ἦτο δυνατὴ ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ εἰσβολέως.

Ἡ προσωπικὴ πείρα τοῦ ζωγράφου, ποῦ συμμετείχε εἰς τὸν πόλεμον καὶ εἶδε καὶ ἔζησε ἐκ τοῦ πλησίον τὰ γεγονότα, καὶ τὸ πληθωρικὸν ταλέντον του, συνετέλεσαν εἰς τὴν παραστατικὴν ἀπεικόνισιν τοῦ θέματος.

κόπητος καὶ τῆς ἰκανότητος τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ.

Τὸ 1938 ὁ Μουσσολίνι ἔγραφε: «Ἡ Ἀμερικὴ στερεῖται στρατιωτικῆς σημασίας» καὶ τὴν 11^{ην} Δεκεμβρίου 1941, ἦτοι τὴν ἡμέραν τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου ὑπὸ τῆς Ἰταλίας ἐναντίον τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς, ἀπὸ τοῦ ἐξώστου τοῦ PALAZZO VENEZIA, διεκήρυσσε: «Ἡ εἴσοδος εἰς τὸν πόλεμον τῆς Ἀμερικῆς μᾶς ἀφήνει τελείως ἀδιαφόρους!».

Ἐπίσης, κατὰ τὴν Ἰταλικὴν πολιτικὴν ἡγεσίαν ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἐθεωρεῖτο ὡς ἀποκαρδιωμένος καὶ ὡς ἀδιάφορος πρὸς τὰ συμβαίνοντα.

Ἐπίσης ἐξετιμᾶτο ὅτι οἱ Ἕλληνες δὲν ἐφαίνοντο διατεθειμένοι νὰ προβάλλουν σοβαρὰν ἀντίστασιν.

Σαμαρίναν καὶ τὸ Δίστρατον, ἔφθασαν, διὰ τῆς 3^{ης} Μεραρχίας Ἀλπινιστῶν «Τζούλια», τὴν 3^{ην} Νοεμβρίου, εἰς Βωβοῦσαν, ἦτοι ὀλίγον πρὸ τοῦ συγκοινωνιακοῦ κόμβου τοῦ Μετσόβου, τὴν ἀποκοπὴν τοῦ ὁποίου εἶχον ὡς σκοπὸν τῆς διεισδύσεώς των.

Εἰς τὸν τομέα τῆς τοποθεσίας Ἐλαία-Καλαμᾶς ἐπετέθησαν αἱ Μεραρχίαι τῆς κυρίας προσπάθειας «Φερράρα» καὶ «Κένταυρος» (τεθωρακισμένη), ὑποβοηθούμεναι ὑπὸ τῆς Μεραρχίας «Σιέννα», ἣτις θὰ ἐνήργει ἐπὶ τῆς κατευθύνσεως Δέλβινον—Φιλιάτες—Ἰωάννινα.

Αἱ Ἰταλικαὶ αὗται δυνάμεις ἔφθασαν τὴν 1^{ην} Νοεμβρίου καὶ ἔλαβον τὴν ἐπαφὴν μετὰ τῆς ὀργανωμένης τοποθεσίας ἀντιστάσεως Ἐλαία—Καλαμᾶς.

Τέλος, εἰς τὸν παραλιακὸν τομέα (κατεύθυνσις: Κονίσπολις—Φιλιάτες—Παραμυθία—Πρέβεζα), οἱ Ἰταλοὶ εἰσέδυσαν διὰ τῆς Μεραρχίας Ἰππικοῦ, μέχρι τῆς γραμμῆς Ἡγουμενίτισης—ποταμὸς Καλαμᾶς.

Τὴν 5ην Νοεμβρίου οὗτοι κατέλαβον τὴν Ἡγουμενίτισαν. Ἀκολούθως δὲ προωθήθησαν μέχρι τῆς γραμμῆς τοῦ Ἀχέροντος ποταμοῦ καὶ τῶν ὀρέων τοῦ Σουλίου.

Μετὰ τὴν ἀναχαίτισιν τῶν Ἰταλικῶν δυνάμεων, ἀρχίζει ἀπὸ τῆς πρωΐας τῆς 3^{ης} Νοεμβρίου ἡ ἀντεπίθεσις ἀρχικῶς διὰ τοῦ ἀποσπάσματος Πίνδου τῶν Ἑλληνικῶν δυνάμεων κατὰ τῶν εἰς τὸν τομέα τῆς Πίνδου εἰσδυσάντων Ἰταλῶν. Ἐν συνεχείᾳ ἐπεμβαίνει ἡ 1^η Μεραρχία, ἡ 5^η Ταξιαρχία Ἰππικοῦ ἢ Μεραρχία Ἰππικοῦ καὶ τὸ Ἀπόσπασμα Ἀώου. Οἱ Ἰταλοὶ

ὀρεινὸν συγκρότημα Μόροβα—Ιβάν καὶ τὴν 22^{αν} Νοεμβρίου ἀπελευθεροῦνται αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις τοῦ Λεσκοβικίου καὶ τῆς Κορυτσᾶς. (Ἡ 4η φορὰ ἐντὸς 38 ἐτῶν).

Ἀκολουθεῖ τὴν 24^{ην} Νοεμβρίου ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Μοσχοπόλεως.

Τὴν 30^{ην} Νοεμβρίου ἀπελευθεροῦται τὸ Πόγραδετς.

Τὴν 3^{ην} Δεκεμβρίου ἀπελευθεροῦται ἡ Πρεμετή.

Τὴν 5^{ην} Δεκεμβρίου ἀπελευθεροῦνται τὸ Δέλβινον καὶ τὸ Φράσσερι.

Τὴν 6^{ην} Δεκεμβρίου ἀπελευθεροῦνται οἱ Ἅγιοι Σαράντα.

Τὴν 8^{ην} Δεκεμβρίου ἀπελευθεροῦται τὸ Ἀργυρόκαστρον.

Τὴν 22^{αν} Δεκεμβρίου ἀπελευθεροῦται ἡ Χειμάρρα.

Τὴν 10^{ην} Ἰανουαρίου 1941 ἀπελευθεροῦται ἡ Κλεισοῦρα.

Ἐντὸς τριῶν καὶ ἡμίσεος μηνῶν ἀπελευθεροῦται καὶ πάλιν ἡ Ἑλληνικὴ Βόρειος Ἠπειρος. Ἡ Ἑλληνικὴ Σημαία κυματίζει ὑπερήφανος εἰς τὴν μαρτυρικὴν αὐτὴν Ἑλληνικὴ γῆν.

Ἀποτέλεσμα τῆς δημιουργηθείσης καταστάσεως εἶνε ἡ συνεχῆς ἀντικατάστασις τῶν Διοικητῶν τοῦ Ἰταλικοῦ Στρατοῦ τῆς Ἀλβανίας.

Οὕτω τὸν Στρατηγὸν Βισκόντι Πράσκα, ἀντικαθιστᾷ τὴν 9^{ην} Νοεμβρίου ὁ Στρατηγὸς Οὐμπάλντο Σοντού καὶ αὐτὸν τὸν ἀντικαθιστᾷ τὴν 13^{ην} Δεκεμβρίου 1940 ὁ Στρατηγὸς Καβαλλέρο.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἡ δυσμενὴς ἐξέλιξις τῶν ἐπιχειρήσεων διὰ τὸν Ἰταλικὸν Στρατὸν ἐκλόνισε τὰ θεμέλια τοῦ Ἀξονος καὶ τοῦ ἰδίου τοῦ Ἰταλοῦ δικτάτορος.

Κατόπιν αὐτοῦ ποία ὑπῆρξεν ἡ ἀντίδρασις πρὸς ἀποκατάστασιν τοῦ Ἰταλικοῦ γοήτρου καὶ τῆς τιμῆς τῆς Ἰταλίας;

Εἰς τὰς 17 Νοεμβρίου 1940 ὁ Χίτλερ συναντᾶται μὲ τὸν Βασιλέα τῆς Βουλγαρίας Βόριδα εἰς τὸ Μπέρχεντεσγκάντεν καὶ ἐκεῖ ἀποφασίζεται ἡ προσχώρησις τῆς Βουλγαρίας εἰς τὸ Τριμερὲς σύμφωνον.

Εἰς τὰς 18 Φεβρουαρίου 1941 συνάπτεται μυστικὸν στρατιωτικὸν πρωτόκολλον μεταξὺ Γερμανίας καὶ Βουλγαρίας, τὸ ὁποῖον καθώριζε, ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰς λεπτομερείας τῶν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος ἐπιχειρήσεων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰ τῆς παραχωρήσεως εἰς τοὺς Βουλγάρους τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας.

Τὴν 1^{ην} Μαρτίου 1941 ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Βουλγαρίας Φίλωφ, παρουσία τοῦ Χίτλερ καὶ τοῦ Φὸν Ρίμπεντροπ, ὑπογράφει εἰς τὴν Βιέννην τὴν προσχώρησιν τῆς Χώρας του εἰς τὸ Τριμερὲς Σύμφωνον (Ἄξων Βερολίνου—Ρώμης—Τόκιο) καὶ τὰ Γερμανικὰ στρατεύματα εἰσέρχονται εἰς Βουλγαρίαν.

Ἐν ὄψει τῆς ἀναμενόμενης Γερμανικῆς ἐπιθέσεως ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, ὁ Μουσσολίνι ἔχει ἀνάγκην μίας νίκης, ὄχι μόνον χάριν γοήτρου, ἀλλὰ καὶ διὰ λόγους ὑπάρξεως τῆς Ἰταλίας ὡς οὐσιαστικοῦ συμμάχου τῆς Γερμανίας.

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν, εἰς ἔκθεσίν του πρὸς τὸν Ἰταλὸν Βασιλέα Vittorio Emmanouele, ὁ Μουσσολίνι ἀνέφερε:

«Ὁφείλομεν νὰ ἔχωμεν τοὐλάχιστον μίαν στρατιωτικὴν ἐπιτυχίαν, πρὸ τῆς ἐξαπολύσεως τῆς ἐπιθέσεως κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου ὑπὸ τῶν Γερμανῶν».

Εἰς τὰς 9 Μαρτίου 1941 ἐξαπολύεται ἡ μεγάλη ἑαρινὴ Ἰταλικὴ ἀντεπίθεσις, ἐναντίον τοῦ Τομέως τῆς Τρεμπεσίνας (Β' Σῶμα Στρατοῦ).

Τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐπιχειρήσεων παρακολουθεῖ αὐτοπροσώπως ὁ Μουσσολίνι ἐκ τοῦ Παρατηρητηρίου Κόμαρις.

Εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν ἀντεπίθεσιν λαμβάνουν μέρος συνολικῶς δέκα Ἰταλικαὶ Μεραρχίαι. Πέντε ἐν πρώτῳ

ὑφίστανται ἀληθῆ πανωλεθρίαν. Πρὸ, μάλιστα, τῆς καταστάσεως αὐτῆς ἀναγκάζονται νὰ ματαιώσουν τὴν ἐπιχείρησιν καταλήψεως τῆς νήσου Κερκύρας καὶ οὕτω ἡ προοριζομένη πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν Μεραρχία «Μπάρι» διετάχθη νὰ ἀποβιβασθῇ ἐσπευσμένως εἰς Αὐλῶνα καὶ ἐκεῖθεν νὰ προωθηθῇ ταχέως πρὸς Πίνδον.

Ἀπὸ τῆς 14^{ης} Νοεμβρίου ἀρχίζει ἡ γενικὴ ἀντεπίθεσις τῶν Ἑλληνικῶν Δυνάμεων ἐφ' ὀλοκλήρου τοῦ μετώπου, διὰ τριῶν Μεραρχιῶν πεζικοῦ ἐν πρώτῳ κλιμακίῳ (X, XV καὶ IX), αἱ ὁποῖαι ἐν συνεχείᾳ ἐνισχύθησαν δι' ἑτέρων δύο Μεραρχιῶν Πεζικοῦ (XI καὶ XII), ἀπὸ θαλάσσης μέχρι τῆς λίμνης Πρέσπας.

Μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας σκληρῶν ἀγῶνων καταλαμβάνεται τὸ

κλιμακίω και πέντε εν δευτέρω κλιμακίω. Η Ιταλική αντιμετώπιση υπεστηρίζετο υπό 400 πυροβόλων, υπό άρμάτων μάχης και υπό ισχυρῆς Αεροπορίας.

Έναντι αὐτῶν τὸ Β' Σῶμα Στρατοῦ διαθέτει πέντε Μεραρχίας εν πρώτῳ κλιμακίω και μίαν ἐφεδρικήν.

Όλοι αἱ ἐπιθέσεις τῶν Ἰταλῶν ἀπεκρούσθησαν και αἱ ἐπιλεκτοὶ Ἰταλικά Μεραρχία ἀπεδεκατίσθησαν, χωρίς νὰ ἐπιτύχουν τὴν κατάληψιν ἔστω και μίᾳ σπιθαμῆς ἐδάφους.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς τετάρτης ἡμέρας (δηλαδή τὴν 12^η Μαρτίου 1941) ὁ Μουσσολίνι ἐκάλεσεν εἰς σύσκεψιν τοὺς ἐπικεφαλῆς. Ἐχουν διασωθῆ τὰ ἐστενογραφημένα πρακτικά τῆς και δίδουν μίαν εἰκόνα παραστατικὴν τῆς σκηνῆς:

«Ἡ Γερμανία θὰ ἐπιτεθῆ εἰς τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου και θὰ μᾶς εἰδοποιήσῃ ἕξ ἡμέρας πρὶν. Προτοῦ ἐπέμβῃ ἡ Γερμανία, εἶνε ἀπαραίτητον νὰ ἔχωμεν μίαν ἐπιτυχίαν στρατιωτικὴν, διότι ἀλλῶως οἱ Γερμανοὶ θὰ λέγουν, μὲ τὸ δίκιο τους, πὼς οἱ Ἕλληνες υπεχώρησαν χάρις εἰς αὐτοὺς... Ἔχουμε ἐμπρὸς μας δεκαεννιά ἡμέρες. Εἶνε ἀπολύτως ἀπαραίτητο, διὰ τὸ γόητρον τοῦ Ἰταλικοῦ Στρατοῦ, μία στρατιωτικὴ νίκη ἕως τὸ τέλος τοῦ μηνὸς. Ἔκανα πάντοτε τὰ πάντα διὰ νὰ κρατήσω ὑψηλὰ τὸ ὄνομα και τὸ γόητρον τοῦ Ἰταλικοῦ Στρατοῦ, ἀλλὰ τώρα πρέπει ἢ κατάστασις νὰ ἀλλάξῃ ἐντελῶς. Εἶπα εἰς τὸν ἐξοχώτατο Γκουτζίονι νὰ στείλῃ ἐδῶ ὅλα τὰ ἐφόδια πὸν ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἰταλίαν, διότι ἐδῶ εἶνε ὁ Ἰταλικὸς Στρατός, ἐδῶ γίνεται ὁ πόλεμος κι' ἐδῶ πρέπει νὰ νικήσωμεν».

Ἡ ἐαρινὴ Ἰταλικὴ αντιμετώπισις ἔληξε τὴν 25ην Μαρτίου, διαρκέσασα ἐπὶ 17 ἡμέρας.

Ὁ Ἀγγελος Τερζάκης περιγράφει λεπτομερῶς τὴν ἐξέλιξιν τῆς Ἰταλικῆς ἐαρινῆς ἐπιθέσεως και εἰς τὴν σελίδα 186 τοῦ βιβλίου του «Ἑλληνικὴ Εποποιία 1940-1941», γράφει:

«Ἡ μεγάλη ἐαρινὴ ἐπίθεση εἶχε καταλήξῃ σὲ ἦττα μεγάλην κι' ἀνεπανόρθωτη τῶν Ἰταλῶν. Μπροστὰ στὰ μάτια τοῦ Ντοῦτσε.

Δώδεκα Ἰταλικὲς Μεραρχίαι, μὲ ἀεροπορία ἰσχυρὴ και ἐφόδια ἄφθονα, εἶχαν ριχθεῖ σ' ἕξ Ἑλληνικὲς Μεραρχίαι δίχως ἀεροπλάνα, πεινασμένες, ξεθεωμένες, και δὲν τοὺς πήρανε οὔτε σπιθαμὴ γῆς. Τὸ φαινόμενο ξεφεύγει ἀπὸ τὴ σφαῖρα τῆς λογικῆς, περνάει στὴν περιοχὴ τοῦ θαύματος».

Ὅθι ἤθελα νὰ μᾶς πῆτε ποῖαι ὑπῆρξαν κατὰ τὴν γνώμη σας αἱ ἐπιδράσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ ἔπους εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου;

Εμμανουέλε Γκράτσι «Ἡ Ἀρχὴ τοῦ Τέλους», σελὶς 302: «Γι' αὐτὸ, δὲν εἶναι ὑπερβολὴ, οὔτε παραδοξολογία νὰ λεχθεῖ ὅτι τὸ πρῶτο θανάσιμο πλῆγμα κατὰ τοῦ γόητρον τοῦ φασιστικοῦ καθεστώτος, στὰ μάτια τοῦ Ἰταλικοῦ λαοῦ, κατεφέρθει τὴν νύχτα ἐκείνη τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου 1940 ἀπὸ τὸν μικρόσωμο και σεμνὸ ἄνδρα, πὸν φοροῦσε νυκτικὸ και ρόμπα, τοῦ ὁποίου τὰ χέρια ἔτρεμαν και τὰ μάτια βούρκωναν καθὼς διάβαζε τὴν διακοίνωση-τελεσίγραφό μας». (Δηλαδή ἀπὸ τὸν Ἰωάννην Μεταξῆν).

170 Ἀπόρρητον ἔγγραφον Ἀρχείου Νυρεμβέργης:

«Ἡ ἐπιβράδυνσις ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος τῆς κατὰ τῆς Ρωσίας ἐπιθέσεως ὑπῆρξεν ὀλεθρία διὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ Ἄξονος».

Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς Μόσχας:

«Ὡς Ρῶσοι και ὡς ἄνθρωποι σᾶς εἴμεθα εὐγνώμονες διότι χάρις εἰς τὰς θυσίας σας ἐκερδίσαμεν τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν διὰ νὰ παρασκευάσωμεν τὴν ἄμυνάν μας. Ἕλληνες, εἴμεθα εὐγνώμονες πρὸς Σᾶς».

Ὁ πόλεμος 1940-41 ἥλλαξε τὸν ρόλιν τῶν πολεμικῶν γεγονότων ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν Συμμάχων και εἰς βάρος τῶν δυνάμεων τοῦ Ἄξονος.

Τὴν 19^η Ἰουλίου 1943 συνητηθῆ ὁ Μουσσολίνι μετὰ τοῦ Χίτλερ διὰ νὰ τοῦ ἀνακοινώσῃ τὴν ἀπόφασιν τοῦ ὅπως συνάψῃ χωριστὴν εἰρήνην. (Ἀπὸ τῆς 10^{ης} Ἰουλίου 1943 εἶχεν

Ὅι Ἕλληνες ἐπίστεον εἰς τὸν ἑαυτὸν των. Ἐπίστεον πὼς θὰ νικήσουν διότι ἦτο δίκαιον και δὲν ἠδύνατο νὰ γίνῃ διαφορετικά. Ὁ τρόπος πὸν ἐπολέμησαν δὲν ἦτο ἀνθρώπινος, ἦτο ὑπεράνω τῶν δυνάμεων των, εἰς τὸ ὕψος τῶν γιγάντων. Ὅμως δὲν κατώρθωσαν νὰ ἐπιτύχουν τὸν σκοπὸν των. Ἡ Πατρίς κατεκτήθη, ὑπεδουλώθη. Τὸ ὄραμα τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος ἐχάθη, ἡ «ὑπεροπλία» ἐνίκησε τὴν γενναϊότητα. Ἡ χώρα ἐγονάτισε ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ ἐχθροῦ, ἐλύγισε, κατεπατήθη. Καὶ ὁμως τὰ τέκνα τῆς ἔπραξαν τὸ καθήκον των. Ἐξετέλεσαν τὰς διαταγὰς τῆς, ἐπότισαν μὲ αἷμα τὴν γῆ τῆς, δυναμώνοντας μὲ τὴν ἀντίστασιν των τὴν γνώμην, πὼς ἡ Ἑλλάς εἶνε ἡ χώρα, πὸν δι' αὐτὴν ἀγωνίζονται ὅλοι, ἔστω και ἂν βλέπουν πὼς ὁ ἀγὼν εἶνε χαμένος ἐξ ἀρχῆς. «Ἡ διαταγὴ ἐξετελέσθη» (ἐλαιογραφία 0,90 x 1,60 μ.). Εἰς ἀκόμη ὑπέροχος πίναξ τοῦ Α. Ἀλεξανδράκη πὸν εὑρίσκειται εἰς τὸ Πολεμικὸν Μουσεῖον.

«Η εξόντωση της Μεραρχίας του θανάτου υπό της Κλεισούρας υπό του ήρωικού ελληνικού ίππικού». Αιθιογραφία εποχής, εκδόσεις Αλ. και Ε. Παπαδημητρίου. Τρεις επίλεκτοι Ιταλικοί μεραρχία έχουν αναλάβει να υπερασπισθούν τὰ στενά της Κλεισούρας, ή «Τζούλια», ή «Μπάρι» και οί «Λύκοι της Τοσκάνης». Αί μάχαι που δίδονται είνε από τας πλέον σκληράς του μετώπου και διαρκούν, εις την πρώτην φάσει των, μόνον τρεις ημέρας. Ο αϊφνιδισμός που δέχονται οί Ιταλοί είνε μοναδικός — μόνο από τούς «Λύκους της Τοσκάνης» συλλαμβάνονται 1.200 περίπου αιχμάλωτοι, συμπεριλαμβανομένου και του διοικητού του 77^{ου} συντάγματός των. Αλλά υπάρχει και δευτέρα φάσις της μάχης, ή οποία διαξάγεται προκειμένου να διατηρήσουν οί Έλληνες τὰ στενά και να παρώσουν την κατάληψίν των. Ο Μουσσολίνι βιάζεται τώρα να συναντήση τόν Χίτλερ, επειδή ή κατάστασις του είνε απελπιστική. Αγριάζεται να διασώση τὸ γόητρο του στρατού του.

ἀρχίσει ή συμμαχική απόβασις εις την Σικελίαν). Ο Χίτλερ τὸν ἀπέτρεψε.

Την νύκτα της 24^{ης} πρὸς 25^{ην} Ιουλίου 1943 συνήλθε τὸ «Μέγα Φασιστικὸν Συμβούλιον» τὸ ὁποῖον ἀπεφάσισε την καθαιρέσιν του δικτάτορος.

Την επομένην ὁ Βασιλεὺς ἐκάλεσε τὸν Μουσσολίνι να παραιτηθῆ. Επειδὴ δὲν ὑπήκουσε συνελήφθη και ἐφυλακίσθη.

Ανετέθη εις τὸν Στρατάρχη Μπαντόλιο να σχηματίση κυβέρνησιν, ὅστις ἀπεφάσισε την συνέχισιν του πολέμου ἐναντίον τῶν Συμμάχων.

Την 3^{ην} Σεπτεμβρίου 1943 ὁ Μπαντόλιο ἠναγκάσθη να ἀποδεχθῆ την ἄνευ ὄρων παράδοσιν. (Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἤρχισεν ή απόβασις εις την Ιταλίαν).

Την 12^{ην} Σεπτεμβρίου οί Γερμανοί ἀπλευθέρωσαν τὸν Μουσσολίνι.

Ὁ Τσιάνο ἐξετελέσθη τὴν 11^{ην} Ιανουαρίου 1944, καταδικασθεὶς εις θάνατον ἐπὶ ἐσχάτη προδοσία.

Ὁ Μουσσολίνι, προσπαθὼν να διαφύγη εις Ελβετίαν, συνελήφθη ὑπὸ Ιταλῶν ἀνταρτῶν και ἐξετελέσθη τὴν 28^{ην} Ἀπριλίου 1945.

Ανακεφαλαιοῦντες θὰ ἤθελα να σᾶς ἐρωτήσω ποῖον είνε τὸ νόημα της 28^{ης} Οκτωβρίου, διὰ τούς νεωτέρους Έλληνας;

Η 28^η Οκτωβρίου 1940 ὑπῆρξεν εἷς ἐκ τῶν μεγαλυτέρων σταθμῶν δόξης της Ελλάδος, ἰσάξιος του Μαραθῶνος, τῶν Θερμοπυλῶν, της Σαλαμῖνος, τῶν Πλαταιῶν και της 25^{ης}

Μαρτίου 1821.

Κατὰ τὴν 28^{ην} Οκτωβρίου 1940, οί Έλληνες, ἄξια τέκνα ἠρωϊκῶν προγόνων ἐπροτίμησαν την καταστροφήν παρὰ την ἀτίμησιν.

Δὲν ἐδέχθησαν την δουλείαν και ἠγωνίσθησαν με πνεῦμα αὐτοθυσίας διὰ την διατήρησιν της ἐλευθερίας των.

Κατὰ τὴν 28^{ην} Οκτωβρίου 1940, ὁ ἀγὼν συνίστατο ὄχι μόνον εις την υπεράσπισιν της τιμῆς της Ελλάδος και της ἀξιοπρεπείας του Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, ἀλλὰ και εις την προάσπισιν τῶν βασικῶν ἀξιῶν του πολιτισμένου κόσμου και τῶν δικαιωμάτων του ἀνθρώπου.

Κατὰ τὴν 28^{ην} Οκτωβρίου 1940, ή ψυχὴ ἐνίκησε την ὕλην και ή Ελλάς διὰ μίαν ἀκόμη φοράν ἐγένετο σύμβολον της δόξης δι' ὀλόκληρον την ἀνθρωπότητα.

Η 28^η Οκτωβρίου 1940 ἀπέδειξεν ὅτι ὅταν ἓνα ἔθνος ἀγωνίζεται διὰ την τιμὴν του, διὰ τὸ δικαίόν του και διὰ την ἐλευθερίαν του, οί ἀριθμοὶ δὲν μετροῦν. Τὸ μόνον που μετρά είνε αἱ ἠθικαὶ ἀξίαι και τὸ μεγαλεῖον της ψυχῆς.

Τιμὴ και Δόξα ἀνήκει εις τούς τρεῖς πρωτεργάτας του Βορειοηπειρωτικοῦ ἔπους, εις τὸν Βασιλέα της νίκης Γεώργιον Β', εις τὸν ἄξιον Πρωθυπουργὸν Ἰωάννην Μεταξάν και εις τὸν Στρατάρχη Αλέξανδρον Παπάγον.

Τιμὴ και Δόξα ἐπίσης ἀνήκει εις τούς 13.000 στρατιωτικὸς νεκρούς, εις τούς 43.000 τραυματίας και εις ὅλους ὅσους συμμετέσχον εις τὸν ἐπικὸν ἐκεῖνον ἀγῶνα, τόσον εις την πολεμικὴν ζώνην του μετώπου, ὅσον και εις τὰ μετόπισθεν.

Η ΔΡΑΣΙΣ

ΤΗΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ ΔΙΩΞΕΩΣ (1940—1941)

Υπό τοῦ ἐπιζῶντος (τότε ὑποσμηναγοῦ καὶ τραυματία) κ. Βασιλείου ΚΟΝΤΟΓΕΩΡΓΟΥ,
καταρρίψαντος τὸ πρῶτον γερμανικὸν ἀεροσκάφος

Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1940-1941 ἡ Ἑλληνικὴ Βασιλικὴ Ἀεροπορία Διώξεως συγκροτημένη εἰς τέσσερις Μοῖρας τὴν 21^η, 22^η, 23^η, καὶ 24^η ἔπραξε εἰς τὸ ἀκέραιον τὸ καθήκον τῆς παρά τὰ πενιχρά μέσα τὰ ὅποια διέθετε καὶ τὴν συντριπτικὴν ὑπεροχὴν εἰς πτητικόν ὕλικόν τῶν ἀντιπάλων. Τόσο εἰς τὸν Ἑλληνο-Ιταλικὸν πόλεμον ὅσο καὶ εἰς τὸν πόλεμον Γερμανίας-Ἑλλάδος ἔγραψεν σελίδας δόξης. Κατωτέρω παρατίθενται ὠρισμένα μόνο στοιχεῖα, τὰ σπουδαιότερα, βάσει τῶν ὁποίων δίδεται ἀπλή εἰκὼν τῆς ὅλης δράσεως τοῦ τμήματος αὐτοῦ (Διώξεως) τῆς Πολεμικῆς μας Ἀεροπορίας, ἱκανὴ ὅμως διὰ νὰ ἀποδείξῃ τὸ τί δύναται νὰ πράξῃ ἓνας λαὸς ὅσο μικρὸς καὶ ἂν εἴνε ἐάν ἔχει καὶ πιστεύει εἰς τὸ δίκαιον. Καὶ κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1940-1941 ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ὅταν εἶδε πόσο τὸν ἀδικοῦσαν καὶ ἤθελον νὰ τὸν καθ' ὑποτάξουν, ἠγέρθη ὡς ἓνας ἄνθρωπος μὲ μία ψυχὴ καὶ ἐφώναξε τὸ ΟΧΙ. Ἐλησμονήθησαν μονομιᾶς αἱ διαφοραὶ, αἱ διαφοραὶ, αἱ πολιτικαὶ διαμάχαι, τὰ πλούτη καὶ αἱ πτώχειαι, ὅλα παρεμερίσθησαν καὶ ἀπὸ τὴν κορυφὴν, τὸν Ἀνώτατον Ἄρχοντα, μέχρι τὸν τελευταῖον πολίτην εἶπαν τὸ μεγάλο ΟΧΙ.

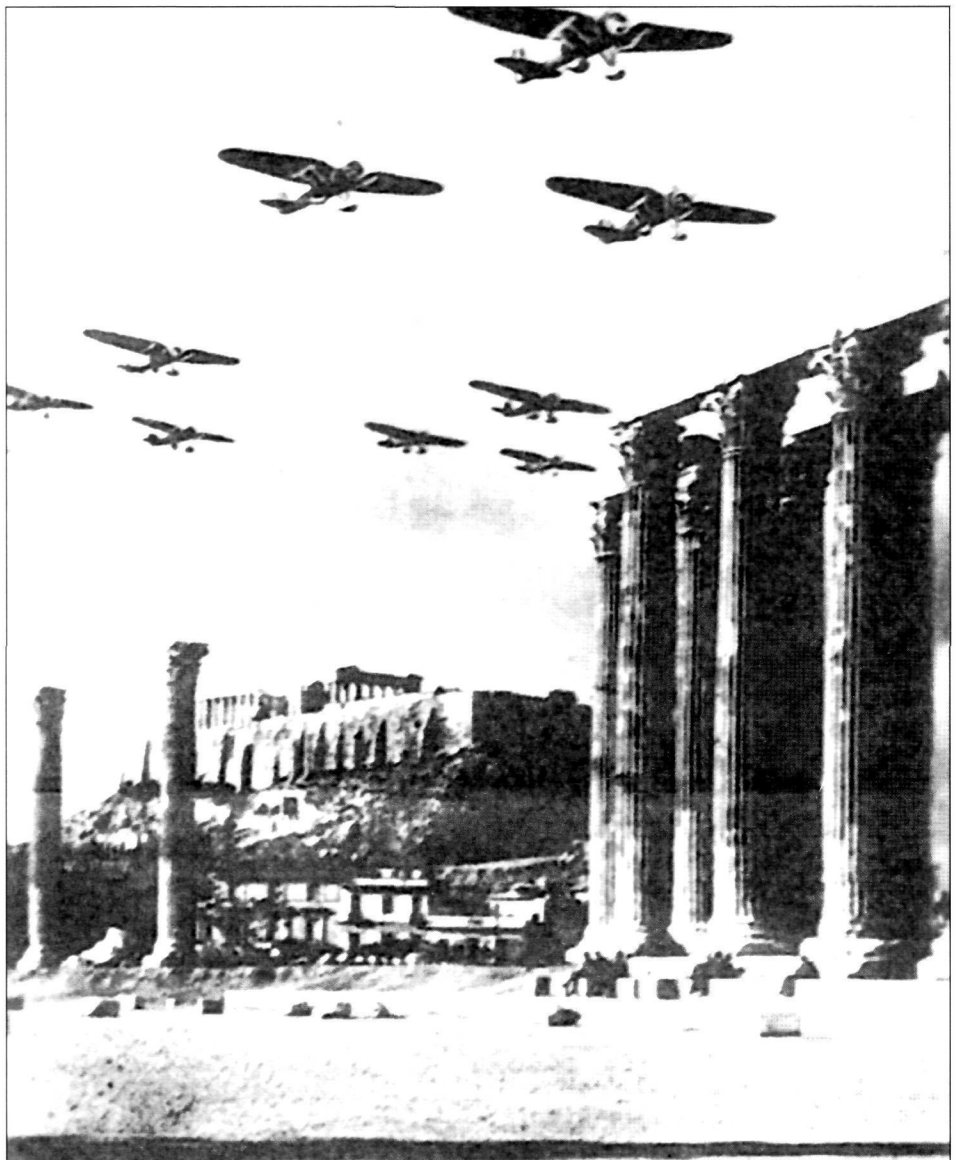
Μέσα ἀπὸ αὐτὸν τὸν λαὸν ἐκτινάχθησαν οἱ τολμηροί, οἱ δυνατοί, οἱ μαχηταί, οἱ ἠγέται καὶ ἦσαν τόσοι

Ἡ ἀνωτέρω φωτογραφία ἐλήφθη πρὶν ἀπὸ ἐξήντα τέσσαρα ἔτη!! Σχηματισμὸς (σμήνος) ἐννέα καταδιωκτικῶν τύπου P.Z.L., τὰ ὅποια θ' ἀποτελέσουν τὴν αἰχμὴν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀεροπορικῆς Δυνάμεως εἰς τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ἰταλίας, πετοῦν ἐπάνω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν τὴν ἡμέραν τῆς Ἐθνικῆς ἑορτῆς.

Οἱ νεαροὶ ἐκεῖνοι πιλότοι, ὀλίγον ἄργότερον θὰ δώσουν τὴν ζωὴν των διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Πατρίδος, ἀντιμετωπίζοντας σθεναρῶς δύο μεγάλας δυνάμεις· ἐκείνη τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Γερμανίας.

Ἐλάχιστοι ἀπὸ ἐκεῖνους ζοῦν σήμερον καὶ θυμούνται τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας. Συνηγωνίζοντο καὶ ἐφιλονικούσαν (!) μεταξύ των διὰ τὸ ποῖος θὰ πετοῦσε πρῶτος, ὑπερηφανεύοντο δὲ ἐπειδὴ τοὺς ἐδίδετο ἡ εὐκαιρία νὰ προλάβουν τὰ ἐχθρικά ἀεροπλάνα διὰ νὰ τὰ καταρρίψουν ἢ νὰ τρομοκρατήσουν τοὺς χειριστάς των καὶ οὕτοι νὰ φύγουν.

Μέ τὴν κήρυξιν τοῦ Ἑλληνο-Ἰταλικῆς Πολέμου 77 ἑλληνικά ἀεροπλάνα πρώτης γραμμῆς ἐκλήθησαν νὰ ἀντιμετωπίσουν 463 ἰταλικά. Παρὰ τὴν συντριπτικὴν ὑπεροχὴν τῆς Regia Aeronautica, ἡ Ἑλληνικὴ Βασιλικὴ Ἀεροπορία χάρις εἰς τὴν ἀπαράμιλλην αὐτοθυσίαν τῶν πληρωμάτων τῆς καὶ τὴν ὑποστήριξιν τοῦ λοιποῦ προσωπικοῦ ἀνέτρεψε ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ πολέμου τὰ σχέδια τοῦ ἀντιπάλου, ἐφ' ὅσον κατώρθωσε: νὰ παρεμποδίσῃ τὴν δρᾶσιν τῆς Ἰταλικῆς Ἀεροπορίας, νὰ συγκεντρώσῃ πληροφορίας διὰ τὰς κινήσεις τοῦ ἐχθροῦ, νὰ καταστρέψῃ σημαντικὰς ἐχθρικὰς γραμμάς ἀνεφοδιασμοῦ καὶ νὰ παράσχῃ προστασίαν εἰς τὰ φίλια στρατεύματα. Ἀξιομνημόνευτη εἶνε ἡ ἀποστολὴ τῆς 2^{ης} Νοεμβρίου 1940 κατὰ τὴν ὁποίαν ἓνα Breguet Bre 19, ἐκτελῶντας χαμηλὴ πτήσιν κατὰ μῆκος τῶν ἀλβανικῶν συνόρων, ἐντόπισε τὴν Ἰταλικὴν Μεραρχίαν Ἀλπινιστῶν, "Julia", τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς πού εἶχε εἰσδύσει εἰς τὴν Πίνδον καὶ ἐκινεῖτο πρὸς κατάληψιν τοῦ Μετσόβου. Τὸ γεγονός τοῦτο μετέβαλεν ριζικῶς τὴν κατάστασιν τοῦ μετώπου ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων.

πολλοί...! Καθείς με τόν τρόπον του, άνδρες καί γυναίκαί, μεγάλοι καί μικροί, όλοι οί Έλληνες! Καί όχι μόνον εντός τής Ελλάδος, εις τόν ιερόν αυτόν τόπον, αλλά καί εις όλον τόν κόσμον όπου εύρίσκοντο Έλληνες, έσπευσαν νά έρθουν εις τήν μητέρα πατρίδα νά πολεμήσουν ή νά στείλουν τήν βοήθειάν των.

Παιδιά αυτού του λαού ήσαν καί οί Έλληνες Αεροπόροι. Παιδιά ως επί τό πλείστον χωριατόπουλα πού ήγάπησαν τήν Αεροπορίαν ιδιαιτέρως καί είχαν καταταγεί εις αυτήν. Εις τό παρόν άρθρον αναφέρονται όσοι εξ αυτών ήσαν ή επήγαν εις τήν Αεροπορίαν Διώξεως. Σαράντα όλοι-όλοι ήσαν οί πιλότοι διά τά αεροπλάνα Διώξεως. Εις αυτούς τούς σαράντα τυχερούς άνετέθη τό Εθνικόν έργον, τό δύσκολον έργον προασπίσεως των συνόρων, καλύψεως τής χώρας μας, εκδιώξεως, καταρρίψεως τής εχθρικής Αεροπορίας.

Τά μέσα πού διέθετε ή Αεροπορία Διώξεως, τά πτητικά, ήσαν εν συνόλω 57 αεροσκάφη εκ των οποίων μόνο 45 ήσαν εν ενεργεία με τήν κήρυξιν του πολέμου εις τάς 28-10-1940. Τριάντα έξι (36) εξ αυτών ήσαν αεροπλάνα P.Z.L. καί έννέα (9) Block. Αί τρεις Μοίραι Διώξεως 21^η, 22^α, 23^η είχαν συγκροτηθεί από 12 αεροπλάνα P.Z.L. εκάστη, ή δε 24^η με τά έννέα αεροσκάφη Διώξεως Block. Κατά τά μέσα Δεκεμβρίου 1940 προς αντικατάστασιν των εις αεροσκάφη άπωλειών των Μοιρών Διώξεως μας παρεδόθησαν υπό των Άγγλων 12 αεροπλάνα Διώξεως Gladiator. Με αυτά τά αεροπλάνα ανασυνεκροτήθη ή 21^η Μοίρα Διώξεως, τά δε έναπομείναντα εις αυτήν P.Z.L. εκάλυψαν τάς άπωλείας των δύο άλλων μοιρών Διώξεως, τής 22^α καί 23^η.

Εκ των ανωτέρω τεσσάρων Μοιρών Διώξεως, ή 24^η με τά έννέα αεροπλάνα Block, παρέμεινε εις τό εσωτερικόν προς κάλυψιν ευπαθών περιοχών. Τά αεροσκάφη αυτά πού παρεδόθησαν υπό τής Γαλλίας τόν Απρίλιον 1940 αν καί ήσαν εύελικτα καί εύκολότατα εις τήν προσγείωσιν εν σχέσει με τά P.Z.L. καί με διάρκεια πτήσεως μεγαλύτερας τούτων, εν τούτοις λόγω των ελαττωματικών κινητήρων των καί των συχνών βλαβών των πολυβόλων των δέν εχρησιμοποιήθησαν άνωθεν του μετώπου.

Αί τρεις επομένως Μοίρες Διώξεως 21^η, 22^α, 23^η με τριάντα (30) εν ενεργεία αεροσκάφη ανέλαβον τήν μεγάλην ευθύνην τής από άερος προασπίσεως του πατριού εδάφους. Τά

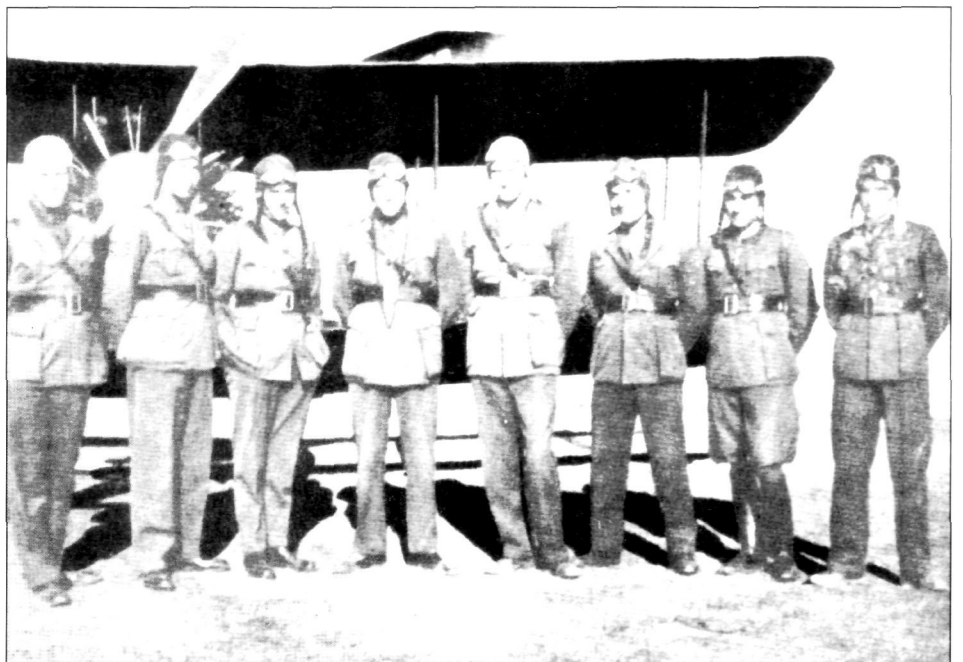

Ο άρχηγός τής Έλληνικής Βασιλικής Αεροπορίας κατά τόν Έλληνο-Ιταλικόν Πόλεμον του 1940, κ. Τηλιός.

αεροσκάφη αυτά με τούς ισάριθμους πιλότους έπρεπε νά αντιμετώπισουν τήν εχθρικήν Αεροπορίαν πού ήτο 7πλασία τής ιδικής μας. Επαναλαμβάνεται ή λέξις αυτή 7πλασία. Πλέον των διακοσίων (200) συγχρόνων καί τελειότερων αεροσκαφών διέθετε ή Ιταλική Αεροπορία Διώξεως. Τά Ιταλικά αεροπλάνα Διώξεως ήσαν ιδικόν της εργοστασίων, ιταλικών, σύγχρονα καί με άφθονα ανταλλακτικά έναντι των ιδικόν μας Πολωνικών, Άγγλικών, Γαλλικών με ελάχιστα ανταλλακτικά.

Τά Ιταλικά αεροσκάφη ήσαν Fiat

τριών κατηγοριών, ήτοι C.R.32, C.R.42 καί C.R.50 ως καί τέταρτος τύπος τά MACCHI 200. Όλα τά αεροπλάνα Διώξεως ελληνικά καί εχθρικά ήσαν μονοκινητήρια καί μονοθέσια, βασικός άλλωστε κανών διά τήν δίωξιν. Εκ των Έλληνικών αεροσκαφών μονοπτέρυγα ήσαν τά P.Z.L. καί τά Block, ένω τά Gladiator ήσαν διπτέρυγα. Εκ των Ιταλικών οί δύο πρώτοι τύποι τής FIAT C.R.32 καί C.R.42 ήσαν διπτέρυγα τά δε δύο νεότερα μονοπτέρυγα, μάλιστα τά MACCHI χαμηλοπτέρυγα (διά καλύτεραν όρατότητα).

Έλληνες πιλότοι με τόν άρχηγόν τής αεροπορίας διώξεως κ. Έμμανουήλ Κελαϊδήν. Αριστερά διακρίνεται ο Άντωνίου.

Οι πιλότοι της ηρωϊκής 22^{ης} μοίρας διώξεως, παρατεταγμένοι εις τό αεροδρόμιον Σέδες της Θεσσαλονίκης. Η άνωτέρω φωτογραφία είνε ή πρώτη των Έλλήνων χειριστών μετά τήν έναρξιν του πολέμου, ή οποία έκκυλόφθη εις τό έξωτερικόν υπό του πρακτορείου Associated Press. Τό πρωτότυπον σχόλιον ήτο «Ηρωϊκοί αεροπόροι έτοιμοι νά απογειωθούν».

Από άπόψεως ταχύτητος τά P.Z.L. ανέπτυσαν ταχύτητα 430 χλιόμετρα τήν ώρα, αλλά σπανίως εγένετο χρήσις τούτου περιοριζόμενα πάντοτε γύρω εις τά 400. Τά Gladiator είχαν μικρότεραν ταχύτητα, θεωρητικώς μέν 410 πρακτικώς όμως 380 χλμ. ώρα. Ως πρός τά Block είχαν ταχύτητα περίπου 450 χλμ. ώρα.

Τά Ιταλικά αεροπλάνα από άπόψεως ταχύτητος, πλήν των άρχικων τύπων των Fiat C.R.32, είχαν μεγαλύτεραν ταχύτητα και ευελιξία έναντι των

ιδικων μας. Τά P.Z.L. δέν είχαν καλή όρατότητα προσγειώσεως, εχρειάζοντο δέ μεγάλο διάδρομο, πράγμα πού διά τήν εποχήν εκείνην ήτο μεγάλο μειονέκτημα.

Ο όπλισμός των P.Z.L. αποτελειτο έκ τεσσάρων πολυβόλων Sonda των 7.92 mm, εις τά 24 εξ αυτών, εις τά δέ υπόλοιπα 12 δύο πολυβόλα, τά ίδια μέ αυτά και δύο πυροβόλα των 20 mm. Τά Gladiator διέθετον τέσσερα πολυβόλα Brauning και τά Block τέσσερα πολυβόλα MAC των 7.5 mm. Τά Ιταλικά

Μία χαρακτηριστική φωτογραφία του πολωνικού αεροπλάνου «P.Z.L.», πού δείχνει τήν γερήν μεταλλική κατασκευή του — τό μεγαλύτερό του πλεονέκτημα κατά τās βοθήσεις εις τās αερομαχίας. Με αεροπλάνα αυτού του τύπου είχε εφοδιασθή ή Έλληνική Βασιλική Αεροπορία τό 1940. Με τήν κήρυξιν του πολέμου, τά αεροδρόμιά μας (των επιχειρήσεων) ήσαν πρόχειρα. Ούτε φωτισμό, ούτε αποχέτευσιν, ούτε μηχανήματα, αλλά και ούτε ανταλλακτικά διέθετον. Όταν έβρεχε ή χιονίζε, τά αεροπλάνα μας δέν ήδύναντο νά πετάξουν. Η δέ αναλογία των Έλληνικων μέ τά Ιταλικά αεροπλάνα ήτο 1 προς 7. Ωστόσο, ή όρμητικότητα, τό θάρρος, ή άποφασιστικότητα και ή φιλελευθερία των αεροπόρων μας, έφερε συντριπτικό πλήγμα εις τήν εχθρικήν αεροπορίαν.

αεροσκάφη, ήσαν εξοπλισμένα μέ δύο πολυβόλα των 12.7 mm ισχυρότερα των ιδικων μας.

Αλλά ή Ελληνική Αεροπορία Διώξεως δέν είχε νά αντιμετώπιση μόνον τήν άνωτέρω ισχυρότεραν και πολυαριθμότεραν εχθρικήν διώξιν. Είχε πρόσθετον και εξ ΐσου μεγάλο καθήκον νά προασπίση τό πάτριον έδαφος έκ των Ιταλικων αεροπλάνων βομβαρδισμού των αντιπάλων. Πολυάριθμα τρικινητήρια βομβαρδιστικά αεροπλάνα τεσσάρων τύπων άπετέλουν ένα επικίνδυνον όπλον του εχθρού πού είχε άποστολή νά καταστρέψη όσο τό δυνατόν ταχύτερα τήν Ελληνικήν Αεροπορίαν, βομβαρδίζοντάς τήν επί του εδάφους τās πρώτας ήμέρας ή και τās πρώτας άκόμη ώρας. Συγχρόνως νά κτυπήσουν εις τά μετόπισθεν, κόμβους Συγκοινωνιων, γεφύρας, λιμένας και νά παρεμποδίσουν ούτω τήν επιτυχίαν της επιστρατεύσεως.

Τά Ιταλικά βομβαρδιστικά CANT 506 και CANT 1007, SIAI SM81 και RO44 είχαν άυτονομία τεσσάρων έως πέντε ώρων και πετούσαν εις ύψος άνω των 6.000 - 8.000 μέτρων. Τά πρώτα και τά τελευταία έκ των άνωτέρω τύπων ήσαν υδροπλάνα. Ο όπλισμός των ήτο τέλειος.

Πλήν του τελευταίου τύπου RO44 πού εχρησιμοποιήθη ως καταδιωκτικόν εις πολυβολισμούς της Κρήτης, διά των δύο πολυβόλων του, των 12.7 mm τά άλλα είχαν εκτός από τās βόμβας των και από τέσσερα πολυβόλα, τά δύο εξ αυτών εις τούς τύπους CANT 1007 και CIAI CM81 τά είχαν επί της ράχους και του πυργίσκου τά δύο, τά δέ άλλα επί των πλευρών των ούτως ώστε δέν υπήρχε άπροστάτευτον μέρος πού νά δυνάμεθα νά τά κτυπήσωμεν χωρίς νά διακινδυνεύσωμεν κατά 90% από τό ιδικό των κτύπημα.

Ημείς οί αεροπόροι, όπως και τά άλλα άδελφά Σώματα των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας μας δέν αϊφνιδιάσθημεν. Από τήν είσοδον εις τήν Σχολήν Ικάρων τον Οκτώβριο του 1935 μέχρι της κηρύξεως του Πολέμου, μία άθόρυβη αλλά συστηματική προετοιμασία είχε γίνει εις όλους τούς τομείς, πρό παντός όμως ή ψυχική μας προετοιμασία. Αί όμιλίες των Διοικητών μας, των Ανωτέρων μας, πάντοτε σύμφωνες μέ τās παρομοίας της πολιτικής Ηγεσίας, μās είχαν προετοιμάσει άριστα. Τό παράδειγμα όμως υπήρξεν ή μεγαλύτερα τόνωσις μας. Του Ανωτάτου Αρχοντος, του Πρωθυπουργού Ιωάννου Μεταξά, των Υπουργων και Αρχηγων μας, ενδυνάμωνε ήμέρα μέ τήν ήμέραν. Εκείνος ό έρανος υπέρ της

Αεροπορίας υπήρξε ένα από τα τόσα ενισχυτικά εις τό ήθικόν μας...

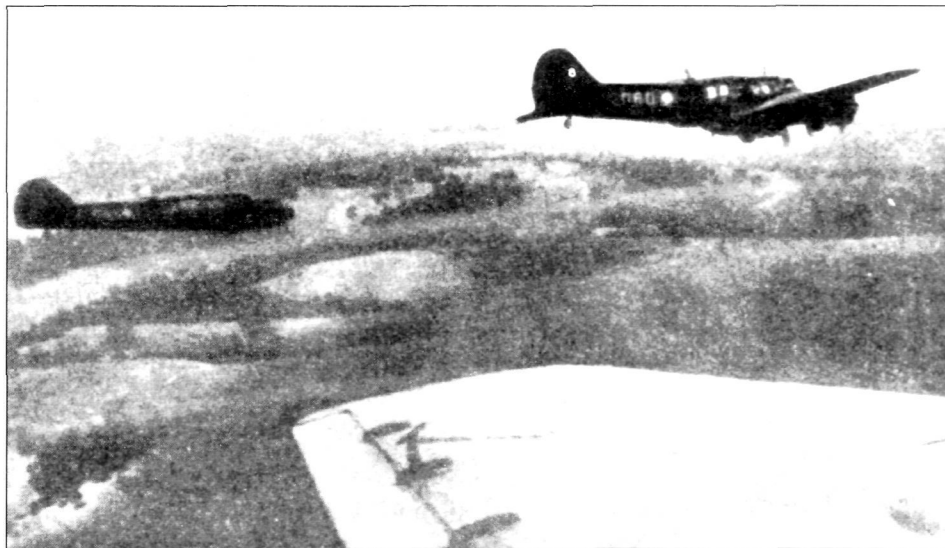
Εις ήμάς τής Αεροπορίας Διώξεως, εκεί εις τήν πρώτην γραμμήν τοῦ ΣΕΔΕΣ, ὁ Διοικητής μας Αντισμήναρχος Εμμανουήλ Κελαϊδῆς, πρῶτος εις τάς πτήσεις καί εις τήν λεβεντιάν, μᾶς εἶχε κάμνει νά μαλώνωμεν μεταξύ μας ποιός θά πετάξει πρῶτος καί ποιός θά ἐκτελέσει τάς περισσοτέρας ὑποστολάς.

Δέν αἰφνιδιάσθημεν, λοιπόν, ἀλλά πολύ ἔγκαιρα εις ὅλα εἶμεθα ἔτοιμοι. Αεροδρόμια δέν εἶχον κατασκευασθεῖ. Καί ἐδῶ ἰσχύει τό «οὐδέν κακό ἀμιγές καλοῦ». Οὕτω ὁ ἐχθρός δέν ἐγνώριζε τό σπουδαιότατον τοῦτο στοιχείον δηλαδή τάς ἀκριβεῖς θέσεις τῶν πολεμικῶν ἀεροδρομιῶν μας. Ημεῖς διά ἀεροδρόμια εἶχομεν ἐπισημάνει καί προχεῖρος προετοιμάσει, πεδιάδας, χώρους καταλλήλους διά ὑπογειώσεις-προσγειώσεις. Αἱ πεδιάδαι Ἀμπελώνος (Λαρίσης), Βασιλικῆς (Καλαμπάκας), Κατσικᾶ (Ιωαννίνων), Μίκρας, Φλωρίνης, Πτολεμαΐδος, Παραμυθιάς κ.λπ., ἦσαν οἱ χώροι πού ἔγκαιρα ὀλίγον πρῖν τήν κήρυξιν τοῦ Πολέμου εἶχον μεταφερθεῖ τά ἀεροπλάνα μας. Ἀλλά καί αὐτή ἡ πλαισιώσις τῶν μέ τό ἐπιστρατευτικόν ὑλικόν εἶχε κατά τέτοιο τρόπο ἐτοιμασθεῖ πού ἐντός ὀλίγων μόνον ὥρων μετά τήν κήρυξιν τοῦ Πολέμου ὀλοκληρώθη.

Οὕτω ἡ Αεροπορία Διώξεως, τό σημαντικότερον αὐτό ὄπλον διά τήν εἰδικήν αὐτή περίπτωσιν τῶν Ἰταλῶν, ἐν γνώσει τῶν δυσχερειῶν πού ἀντιμετωπίζοντο (μέ τά ὀλίγα ἀεροπλάνα, μέ ἀνταλλακτικά ὄχι ἐπαρκῆ, μέ μειονεκτήματα εις τούς κινητήρας καί εις τάς προσγειώσεις τῶν P.Z.L.) ὄχι μόνον δέν αἰφνιδιάσθημεν, ἀλλά εἶμεθα ἔτοιμοι ὑπό τάς περύγας τῶν ἀεροπλάνων μας. Καθεῖς μας εἶχε τό ἰδικόν του ἀεροπλάνον. Μέ αὐτό ἐφωτογραφήθημεν, αὐτό ἠγαπήσαμε...

Συνεπῶς, μέ αὐτό τό ὑψηλόν ήθικόν τῶν σαράντα πιλότων τής Αεροπορίας Διώξεως ἐπόμενον ἦτο νά συμβῆ ἐντός τῶν πρώτων ἡμερῶν αὐτό πού ἐτρομοκράτησε κυριολεκτικῶς τόν ἐχθρόν. Εἰς τήν βόρειον Ελλάδα καί εις τήν Θεσσαλονίκην αἱ πρῶται ἐπιθέσεις. Εἰς τήν Θεσσαλονίκην τά πρῶτα βομβαρδιστικά ἐπετέθησαν. Καί ἐκεῖ ἔλαβαν καί τό πρῶτον μάθημα. Πράγματι αἰφνιδιάσθησαν. Τά ἀεροπλάνα P.Z.L. τά προελάμβανον πρῖν φθάσουν εις τόν στόχον τῶν καί ἐπιπτον κυριολεκτικῶς ἐπάνω τῶν, ἀψηφώντας τούς πολυβολισμούς τῶν.

Οἱ σχηματισμοί τῶν διελύοντο ὁ ἕνας κατόπιν τοῦ ἄλλου καί τάς βόμβας τῶν ἤ δέν τάς ἔριχνον ἤ ἐπιπτον

Ἑλληνικά ἀεροπλάνα πετοῦν ὑπέρ ἄνω τοῦ ἀλβανικοῦ μετώπου. Ἡ ἐμφάνισις τῶν ἐμφυζόνει τούς στρατιῶτας. Ἀπό τās 28 Ὀκτωβρίου 1940 ἕως 15 Ἀπριλίου 1941, ἡ Ἑλληνική Βασιλική Αεροπορία καί τὰ ἀντιαεροπορικά πυρά μας, κατέρριψον 63 ἰταλογερμανικά ἀεροπλάνα καί ἄλλα 23 πιθανῶς νά ἔπεσαν εις ξένα ἐδάφη ἢ εις τήν θάλασσαν ἢ ἐπέστρεψαν εις τὰ ἀεροδρόμιά τῶν ἡμικατεστραμμένα.

ἐκτός στόχου. Τό ένα κατόπιν τοῦ ἄλλου τά βομβαρδιστικά ἐπιπτον ἐκτός στόχου ἢ ἐπέστρεφον τραυματισμένα (διάτρητα) ἀπό τάς σφαῖρας τῶν ἰδικῶν μας πολυβόλων καί τό ἀντιαεροπορικόν μας ἐκτελοῦσε καλῶς τήν ἐργασίαν του ἔχοντας καί ἐκ τούτου ἀπωλείας. Ἀκολουθῶς τά ἐσυνόδευον τά καταδιωκτικά τῶν τά ὁποῖα ὁμως ἤ δέν ἐφθανον εις τήν Θεσσαλονίκην ἢ ἐμπλεκόμενα εις ἀερομαχίας μέ τά ἰδικά μας, ἐξαντλοῦσαν τά καύσιμά τῶν καί ἔκαμνον ἀπαγκίστρωσιν.

Εἰς τό σημεῖον τοῦτο θεωρῶ καθήκον ἱερόν νά ὑπογραμμίσω ἕνα γεγονός πού σπανίζει εις τά ἀεροπορικά χρονικά. Ὁ συμμαθητής μου Ὑποσμηναγός Μικραλέξης κατεδιώκοντας ἕνα Ἰταλικόν βομβαρδιστικόν πλησίον τῆς Θεσσαλονίκης καί ἐξαντλήσας τά

πυρομαχικά του, τό ἐπλησίασεν καί μέ τήν ἑλικά του τοῦ ἔκοψε τό ἀκράϊον πτέρωμα, μέ ἀποτέλεσμα νά καταρριφθῆ νά πέσῃ τό πλήρωμά του καί νά συλληφθῆ αἰχμάλωτο, τό δέ P.Z.L. νά κάμνη ἀναγκαστικήν προσγειώσιν ἀνευ ζημιῶν.

Μέ αὐτό τό θάρρος, λοιπόν, τόν ἐνθουσιασμόν, τήν ἰσχυράν θέλησιν, τήν πίστιν διά τό δίκαιον τῶν πιλότων, τό παράδειγμα τῶν ἠγῆτόρων μας, ἦτο ἐπόμενον νά πάρουμε αὐτό πού λέγεται «τόν ἄερα» καί νά αἰφνιδιάσωμεν τούς ἀντιπάλους μας. Δέν ἦσαν δειλοί οἱ Ἰταλοί, κάθε ἄλλο. Ἀπλῶς δέν ἐπίστευον εις αὐτό πού ἔκαμνον. Δέν τό ἔκαμνον μέ τήν καρδιάν τῶν. Διαφορετικά τούς εἶχον παρουσιάσει τήν πραγματικότητα ἀπ' ὅτι τήν συνήτησαν. Τά ἔχασαν κυριολεκτικῶς, μᾶς

Τό Πεζετέλ τοῦ Ν. Σκουρμπέλου εις τήν περιοχήν τῆς Πρεμετῆς.

εθεώρουν «τρελούς». Ενόμιζον ότι ή υπόθεσις θά ήτο δύο-τρεις ήμέραι πτήσεως. Ένας άπλός περιπάτος.

Αυτό όμως πού έπαθον ήτο άπίστευτον. Εντός των πρώτων αυτών ήμερών μέ την άνευ προηγουμένου όρμητικότητα και άυτοθυσία της Ελληνικής Αεροπορικής Διώξεως, κατερρίφθησαν δώδεκα άεροπλάνα των ως επί τό πλείστον βομβαρδιστικά. Από έμäs τά έννέα και από τό άντιαεροπορικών πυροβολικών μας τά τρία. Βλάβας υπέστησαν πολλές και οί πιλότοι των πού επέστρεφον εις τά άεροδρόμια των κατετρομαγμένοι όμιλούσαν περί διπλάσιας ιδιικής μας Αεροπορίας από την ιδικήν των. Ούτω μäs έβλεπον, ούτω μäs έφαντάζοντο.

Μέ αυτό τόν παλμόν και την ταχύτητα ένεργειών εκινήθησαν και αί άλλαι Μοίραι. Εις την Θεσσαλίαν ή 21^η και 23^η και εις τά μετόπισθεν ή 24^η μέ τά Block πού εκάλυπτον τάς ευπαθείς περιοχάς.

Ούτω μέ τό κτύπημα αυτό εις την εχθρικήν Αεροπορίαν έδόθη ό σωτήριος χρόνος προωθήσεως των στρατευ-

Καταδιωκτικό άεροπλάνο BLOCH (Γαλλικής κατασκευής της «ΝΤΑΣΣΩ»). Παραλήφθησαν τό 1939. Με 9 BLOCH έξοπλίσθη ή 24^η Μοίρα Διώξεως, ή όποία έγκατεστάθη άρχικώς εις την Έλευσίνα και έν συνεχεία, από τόν Νοέμβριον του 1940 μέχρι τόν Άπρίλιον 1941, μετεστάθμευσεν εις τά άεροδρόμια Δεκελείας, Λαρίσης, Σέδες, Τρικάλων και Αμφικλείας. Παρά τό γεγονός ότι επέτυχε και καταρρίψεις Ιταλικών και Γερμανικών άεροπλάνων, δέν απέδωσε τά άναμενόμενα, επειδή δέν ήτο άξιόμαχον όπως τά «P.Z.L.» και τά «Γκλαντιαίητορ».

μάτων μας τά όποια ήρχισαν την άντεπίθεσιν. Τά ευχαριστήρια μηνύματα από τά ραδιόφωνα έφερον παραλήρημα ένθουσιασμού εις όλόκληρον τόν Ελληνικόν λαόν. Η εκδίωξις των εχθρικών στρατευμάτων εκτός των Ελληνικών συνόρων ήτο γεγονός. Η εχθρική άεροπορία εκλονίσθη και άραιώσε τάς εμφανίσεις της. Μόνον άραιαί πτήσεις βομβαρδιστικών έπραγματοποιούντο εις μεγάλο ύψος (6.000 ft) διά νά άποφεύγουν την ελληνικήν άεροπορίαν και τά άντιαεροπορικά πυρά μέ άποτελέσματα πενιχρά εκ των βομβαρδισμών των, λόγω του ότι αί βόμβαι έπιπτον πάντοτε εκτός στόχου.

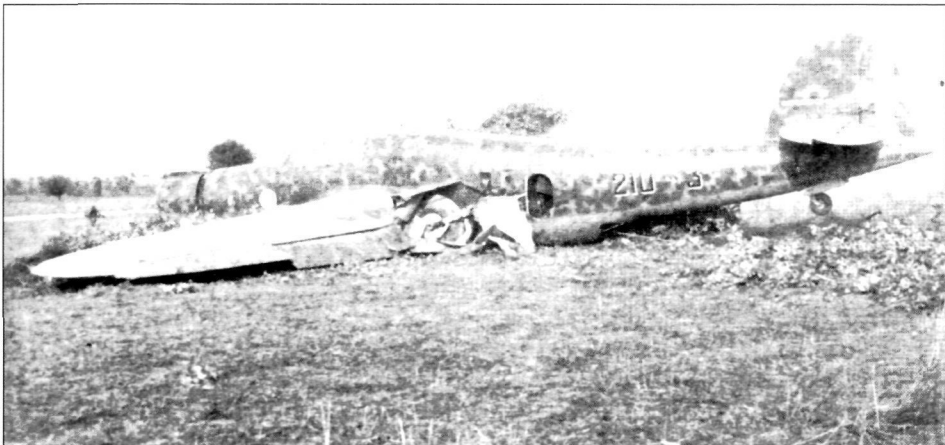
Καταδιωκτικόν ΓΚΛΩΣΤΕΡ «ΓΚΛΑΝΤΙΑΙΗΤΟΡ». Με τέτοια άεροπλάνα ενισχύθη ή Ελληνική Βασιλική Αεροπορία (21^η Μ. Διώξεως) από τους Βρεττανούς μετά την επίθεσιν των Ιταλών. Την παρουσία των εις τόν Έλληνικόν ούρανόν έκαναν την 3^{ην} Νοεμβρίου 1940 όταν ήρθαν από την Μέση Ανατολή με την 30^η Μοίρα της R.A.F. Υπήρξε τό τελευταίο Άγγλικό καταδιωκτικό, πού σημάεισε τό τέλος της εποχής των μονοκινητηρίων διπλάνων της R.A.F. αλλά και τό τελευταίο άξιόμαχο καταδιωκτικό του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Η Ελληνική Αεροπορία Διώξεως άνασυνεκροτήθη και ενισχύθη. Δώδεκα άγγλικά άεροπλάνα Gladiator μäs έδόθησαν υπό των Άγγλων εις τά μέσα Δεκεμβρίου. Παρά τό ότι ειχον όλίγας ώρας περιθώρια, λόγω της συνεχούς χρησιμοποίησεώς των εις την Μέσην Ανατολήν, ήσαν ευέλικτα και έχρησιμοποιήθησαν ικανοποιητικώς. Ιδρύθη ή Διοίκησης της Αεροπορίας Διώξεως μέ Διοικητή τόν Αντισμήναρχον Κελαϊδή κάτω από την όποίαν ύπήχθησαν αί Μοίραι Διώξεως. Τόν συντονισμόν έκανε αυτή ή Διοίκησης και κατά τέτοιο τρόπο ούτως ώστε νά γίνεται πλήρης εκμετάλλευσις όχι μόνο διά την καλλιτέραν ύποστήριξιν των άντεπιτιθεμένων στρατευμάτων μας αλλά και ή αντιμετώπισις της εχθρικής Αεροπορίας.

Αί άερομαχίαι τώρα έγινοντο πλησίον των συνόρων και ούτω έξουδετερώθη τό μειονέκτημα της παραμονής μόνο σαράντα λεπτών εις τόν άέρα των P.Z.L. μέ τό ότι άπειλούντο από εκείνας τάς πεδιάδας τά πρόχειρα

πολεμικά μας άεροδρόμια κοντά εις την μεθόριον.

Εδώ θά πρέπει νά αναφερθ ή μία σπανία επιτυχής ένέργεια κατά την διάρκειαν του πολέμου, ένας πραγματικός άθλος πού όφείλεται εις την ικανότητα και θέλησιν των άερομηχανικών των Μοιρών Διώξεως, οί όποιοι δικαίως έχαρακτηρίσθησαν ως άφανεις ήρωες. Ο βαρύς χειμών μέ τάς βροχάς και τά χιόνια επάγωσαν τά πάντα εις τό άεροδρόμιον Πτολεμαΐδος. Η θερμοκρασία ήτο -10°C και ή χιονοθύελλα έσυνεχίζετο. Εις αυτό ειχον συγκεντρωθ ή τά δεκαοκτώ άεροπλάνα P.Z.L. των δύο Μοιρών Διώξεως, 22^{ας} και 23^{ας}. Όχι μόνο ήτο άδύνατον νά πετάξουν αλλά εκινδύνευον από στιγμή εις στιγμή νά καταστραφούν επί του εδάφους από την εχθρικήν Αεροπορίαν. Τά άεροπλάνα αυτά άποσυναρμολογήθησαν, έφορτώθησαν και μετεφέρθησαν εις τόν σιδηροδρομικόν σταθμόν του Αμυνταίου, άφ' ου προηγουμένως ειχε καθαρισθ ή εκ των χιόνων ή όδός προς

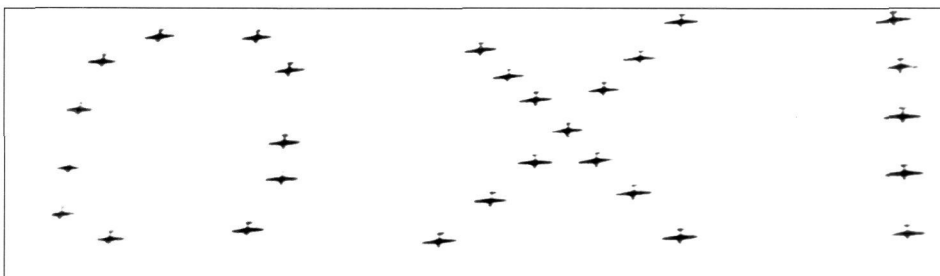

Ιταλικόν άεροπλάνον έξ εκείνων πού δέν επέστρεψαν, θύμα των Έλληνικών καταδιωκτικών ή των Άντιαεροπορικών πυρών ή και των δύο.

αυτό. Από εκεί μεταφέρθησαν εις τήν Θεσσαλονίκην εις τό ΣΕΔΕΣ καί ἐσυναρμολογήθησαν ἐκ νέου. Τοῦτο ἔγινε ἀπό τήν πρωΐαν τῆς 26^{ης} Δεκεμβρίου 1940 ἕως τήν 31 τοῦ ἰδίου μηνός, ἤτοι εις πέντε ἡμέρας. Ἡ συνεχῆς ἐργασία ὄλα αὐτά τά πέντε 24ωρα μέσα εις τό τσουχτερό κρύο καί τά χιόνια τῶν ὀλίγων ἀερομηχανικῶν τῶν Μοιρῶν Διώξεως, ἀποτελεῖ ἕναν πραγματικόν ἄθλον πού ἐγράφη εις τήν ἱστορίαν ὡς παράδειγμα διά τό τί δύναται νά συμβῆ ὅταν ὑπάρχει ἡ πίστις καί ἡ θέλησις.

Ἐξ ἴσου δέν αἰφνιδιάσθησαν καί ἀπό τήν ἐπιθεσιν τῶν Γερμανῶν. Εἴμεθα πᾶν ἔτοιμοι μέ ἐξ ἴσου ὑψηλό τό ἠθικόν μας. Οὐδείς ἐξ ἡμῶν ἠσθάνετο κόπωσιν, οὐδείς ἠσθένησε, οὐδείς ἐπτοήθη.

Ὅλοι, γεροί καί νευρώδεις, ἀναμέναμε!! Τά ἀεροπλάνα μας ἀσφαλῶς ὀλιγότερα καί κουρασμένα, ἀλλά πᾶν ἔτοιμα. Οἱ πιλότοι μας ὑπερέτερον τοῦ ἀντιπάλου εις θάρρος, εις ἠθικόν, εις ἀποφασιστικότητα, εις πίστιν διά τό δίκαιον τοῦ Ἀγῶνος, εις ὀρμητικότητα. Εἰς τό ἀεροδρόμιον, λοιπόν, τῆς Μίκρας πρωΐ-πρωΐ τήν 6^{ην} Ἀπριλίου 1941 ἔφθασε τό πρῶτον σῆμα, τό πρῶτον Γερμανικόν ἀεροπλάνον πετοῦσε ἐντός τοῦ ἐναερίου χώρου πρὸς τήν Θεσσαλονίκην. Ὁ πρῶτος σχηματισμός τριῶν ἀεροσκαφῶν P.Z.L. ἀπεγειώθη. Τρεῖς πιλότοι: ὁ Σμηναγός Δούκας Γεώργιος, ὁ συμμαθητής μου Υποσμηναγός Αντώνιος Κατσιμπούρης καί ὁ γράφων. Ὁ ἀσύρματος τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ σχηματισμοῦ ἔπαθε βλάβη, δέν ἔπαρνε τό ἰδικόν μου σῆμα διά νά τοῦ δείξω τό ἐχθρικόν ἀεροπλάνον πού τυχαίως εἶχα δεῖ κάτω πολύ μακριά. Τοποθετοῦμαι ἐμπρός καί μέ κίνησιν τῶν πτερύγων δίδω σύνθημα καί βυθίζομαι. Τό φθάνω, τό πολυβόλῳ καί αὐτό μέ ἀντιμετώπισε μέ τά πυρά τῶν πολλῶν πολυβόλων. Ἠκολούθησε ὁ συμμαθητής μου... Ἐπετίθειαι διά δευτέραν φοράν καί συνεχίζω πυροβολώντας μέχρις ἀποστάσεως ὀλίγων μέτρων, βλέποντας καί τās φωτεινάς τροχιάς τῶν βλημάτων τῶν ἐχθρικῶν πολυβόλων. Μία λάμψις, ἕνα νέφος καί τό ἀεροπλάνο ἔμεινε διά πάντα συντρίμματα ἐκεῖ εις τό Κιλκίς. Ἡ κατάρρησις αὐτοῦ τοῦ ἀναγνωριστικοῦ εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα νά μή φθάσουν εις τās Γερμανικάς ἐμπροσθοφυλακάς αἱ πληροφορίες διά τās θέσεις τῶν ἰδικῶν μας στρατευμάτων τά ὁποῖα ἐκέρδισαν χρόνο πολεμώντας νά ἀπαγκιστρωθοῦν. Κατά τήν ἐπιστροφὴν τοῦ κτυπημένου P.Z.L. οὔτε στιγμή ἐπέρασε ἀπό τόν νοῦν τοῦ πιλότου του νά ἐγκαταλειφθῆ ὄχι μόνο λόγῳ τοῦ ὕψους ἀλλά καί τοῦ κατοικημένου τόπου (ἄνωθεν Θεσσαλονίκης) καί οὕτω μέ τήν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐπροσγειώθη σῶο εις τήν Μίκραν, ἀπό ὅπου ἀνεχώρησε καί ἐσκόρπισε τήν

Ἐκπαιδευτικά ἀεροπλάνα τύπου Harvard σχηματίζουν εις τόν οὐρανόν τό μεγάλο OXI. Ἀρχαῖον: Μουσεῖον Σχολῆς Ἰκάρων, ἀπό τό λεύκωμα «Μέ τά φτερά τοῦ Ἰκάρου», ἐκδ. Μίλητος.

χαράν καί τήν ἀγγαλιάσιν τῶν ἀναμενόντων ἐκεῖ συναδέλφων.

Ἡ πανταχόθεν πίεσις τῶν Γερμανῶν καί τῆς Ἀεροπορίας τῶν, εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα τήν σύμπτυσιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἀεροπορίας Διώξεως εις τό ἀεροδρόμιον Βασιλικῆς ἀπ' ὅπου συνέχισε τās ἀποστολάς τῆς.

Τήν τελευταίαν αὐτή ἐβδομάδα ἀπό τῆς Γερμανικῆς ἐπιθέσεως κατά τῆς Ἑλλάδος ὄλη ἡ Ἀεροπορία Διώξεως εὐρίσκετο εις τήν πρώτην γραμμὴν. Εἰς τό ἀεροδρόμιον Ἀμπελωνος ἡ 23^η Μοῖρα μέ ὀκτώ ἀεροπλάνα P.Z.L., εις τό ἀεροδρόμιον Βασιλικῆς ἡ 21^η Μοῖρα μέ ἑννέα Gladiator, ἡ 22^η μέ ἑπτὰ P.Z.L. καί ἡ 24^η μέ τρία μόνο Block. Ἡ Διοίκησις τῆς Ἀεροπορίας Διώξεως πού εἶχε μετεσταθεύσει ἐκεῖ αὐτά τά 27 ἀεροπλάνα εἶχε ἐν συνόλῳ εις τήν δύναμιν τῆς δεκαπέντε P.Z.L., τρία Block καί ἑννέα Gladiator. Τό ἀπόγευμα τῆς 14^{ης} Ἀπριλίου ὁ Διοικητής Διώξεως Ἀντισμήναρχος Κελαϊδῆς ἀντελήφθη ἰπτάμενον ὑψηλά πλησίον τοῦ ἀεροδρομίου Βασιλικῆς γερμανικόν ἀναγνωριστικόν ἀεροπλάνον καί διεμαρτυρήθη ἀμέσως τηλεφωνικῶς γιατί δέν εἰδοποιήθη ὡστε νά πληροφορηθῆ ὅτι τό δίκτυον ἐπιχειρήσεως εὐρίσκετο πλέον ἐκτός λειτουργίας.

Κατόπιν τούτου ἐκάλεσε τοὺς Διοι-

κητάς τῶν Μοιρῶν καί ὄλα τά πληρώματα, προειδοποίησε διά τόν βέβαιον κίνδυνον καταστροφῆς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καί ὄλη τήν νύκτα ἔγινε ἡ προετοιμασία διά αὐτό πού μετὰ βεβαιότητος ἀνεμένετο. Μέ τό λυκαυγές τῆς 15^{ης} Ἀπριλίου δεκαπέντε πιλότοι ὄλων τῶν P.Z.L., τῶν ἔξι Gladiator καί δύο Block εὐρίσκεινθα ἐντός τῶν ἀεροπλάνων μας, εἶχε γίνη προθέρμανσις τῶν κινητήρων τῶν καί ἀναμέναμε τό σῆμα! Πράγματι ἐνεφανίσθη εις μεγάλην ἀπόστασιν σχηματισμός ἀεροπλάνων. Ἀμέσως ἐδόθη ἐντολή ἀπογειώσεως ὄλων τῶν ἀεροσκαφῶν καί ἐπήραμε τό κατάλληλον ὕψος ἐπιθεθέντες εὐθύς κατά τοῦ ἐχθρικοῦ σχηματισμοῦ πού ἀπετελεῖτο ἀπό 18 ἀεροπλάνα Junkers Ju87B (Stuka). Ἡ ὀρμητικότης τῶν Ἑλλήνων πιλότων εἶχε τά ἀποτελέσματά τῆς. Θά ἦτο περισσότερο καταστρεπτικά ἐάν δέν ἐγένετο αἰφνιδιασμός μας ἀπό 20 ἀεροπλάνα διώξεως Μέσερσιθ τά ὁποῖα, ἠκολούθηον τόν σχηματισμόν τῶν Stuka εις ἀπόστασιν, ἐντός τῶν νεφῶν. Πράγματι ὑπῆρξεν αἰφνιδιασμός (ἀνεμένετο ἄλλωστε) καί ὁ ἀριθμός, ἡ ταχύτης καί ὁ ὀπλισμός τῶν ἦτο ἀδύνατον νά συγκριθοῦν μέ τά ἰδικά μας. Ἐν τούτοις κατερρίφθησαν δύο Stuka. Ἀπό πλευρῆς μας εἶχομεν ἀπολείας τριῶν ἀερο-

Ἡ ἔθνικη τραγουδίστρια Σοφία Βέμπο εις ἀεροσκάφος τῆς Ἑλληνικῆς Βασιλικῆς Ἀεροπορίας. Ἡ «τραγουδίστρια τῆς Νίκης» παρεσημοφορήθη διά τήν συμβολήν τῆς εις τήν ἀνύμωσιν τοῦ ἠθικοῦ τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν.

Ο ΠΕΝΘΙΜΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΠΕΣΟΝΤΩΝ ΗΡΩΩΝ - ΑΕΡΟΠΟΡΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΙΑΡΚΕΙΑΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟ-ΙΤΑΛΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

1. Ανθυποσημναγός Γιάνναρης Ε. (30-10-1940) Τ.Σ.Δ.Μ. Πίνδος
2. Ανθυποσημναγός Παπαμιχαήλ Λάζαρος (30-10-1940) Τ.Σ.Δ.Μ. Πίνδος
3. Σμηνίας Γεμενετζής Κων/νος (30-10-1940) Τ.Σ.Δ.Μ. Πίνδος
4. Υποσημναγός Σακελλαρίου Ιωάννης (2-11-1940) Ιωάννινα
5. Σμηνίας Παπαδόπουλος Χρ. (2-11-1940) Ιωάννινα
6. Ανθυποσημναγός Κατάσος Φρειδ. (4-11-1940) Σαμαρίνα
7. Αρχισμηνίας Σαραβάνης Αλέξανδρος (4-11-1940) ΤΣΔΜ Πίνδου
8. Υποσημναγός Μαραβέλιας Φ. (11-11-1940) Μαλάσοβα Πίνδου
9. Υποσημναγός Καψάμπελης Ιωάννης (11-11-1940) Μαλάσοβα Πίνδου
10. Αρχισμηνίας Σιβρόπουλος Αθανάσιος (11-11-1940) Μαλάσοβα Πίνδου
11. Υποσημναγός Παπαγεωργίου Δ. (14-11-1940) Κορυτσά
12. Υποσημναγός Χαραλάμπους Στ. (14-11-1940) Κορυτσά
13. Αρχισμηνίας Κούλης Κ. (14-11-1940) Κορυτσά
14. Ανθυποσημναγός Γιάκας Δ. (14-11-1940) Κούκλαινα
15. Αρχισμηνίας Κοντιδής Μ. (15-11-1940) Κορυτσά
16. Αρχισμηνίας Δαραβιγκίδης Γ. (15-11-1940) Κορυτσά
17. Σμηνίας Αρνίδης Φρ. (15-11-1940) Κορυτσά
18. Αρχισμηνίας Παππύς Αρ. (15-11-1940) Κορυτσά
19. Ανθυποσημναγός Κοβατζής Σπυρίδων (15-11-1940) Νεοχώριον
20. Σμηνίας Βαλκανάς Γ. (13-11-1940) Μέτωπο ΤΣΔΜ
21. Υποσημναγός Γιαννικόστας Κ. (18-11-1940) Μέτωπο
22. Ανθυποσημναγός Σιδέρης Δ. (22-11-1940) Καπετίτσα
23. Ανθυποσημναγός Μαρουλάκος Π. (27-11-1940) Κοζάνη
24. Ανθυποσημναγός Μαλάκης Αλέξανδρος (27-11-1940) Πόγραδετς
25. Αρχισμηνίας Λιάπης Ασ. (27-11-1940) Λύν Ελβασάν
26. Αρχισμηνίας Φιλιππίδης Χρ. (27-11-1940) Λύν Ελβασάν
27. Ανθυποσημναγός Τσίτσας Κ. (2-12-1940) Τομείς Γ' Σ.Σ.
28. Επισμηναγός Παπαδάκης Ιωάννης (21-12-1940) Ιωάννινα
29. Σμηναγός Καρναβίτης Γεώργιος (21-12-1940) Ιωάννινα
30. Υποσημναγός Χατζηιωάννου Κλ. (30-12-1940) Τομείς Γ' Σ.Σ.
31. Αρχισμηνίας Αραμπατζής Νικόλαος (30-12-1940) Τομείς Γ' Σ.Σ.
32. Αρχισμηνίας Σωτηριάδης Κ. (30-12-1940) Τομείς Γ' Σ.Σ.
33. Επισμηναγός Ορφανίδης Π. (30-12-1940) Καζακλάρ
34. Σμηναγός Αναστασάκης Μ. (30-12-1940) Καζακλάρ
35. Αρχισμηνίας Γκίκας Δ. (30-12-1940) Καζακλάρ
36. Σμηναγός Παληατσέας Δ. (6-1-1941) Πόγραδετς
37. Σμηναγός Νανόπουλος Σπυρίδων (6-1-1941) Πόγραδετς
38. Υποσημναγός Τουμπακάρης Ν. (9-2-1941) Παλαιοχώρα
39. Υποσημναγός Λίνος Παναγιώτης (9-2-1941) Κρήτη
40. Υποσημναγός Σταυραετός (10-2-1941) Βοσκοπούλια
41. Υποσημναγός Μπαρδαβίλλιας Α. (11-2-1941) Ιωάννινα
42. Σμηναγός Σκουμπέλος Ν. (23-12-1941) Μπούμπεσι
43. Επισμηνίας Χριτζόπουλος Κ. (23-12-1941) Κεράσοβα
44. Σμηνίας Σαραντόπουλος Χ. (11-3-1941) Κουκουβάουνες
45. Σμηνίας Κοριτσάς Σ. (11-3-1941) Κουκουβάουνες
46. Επισμηνίας Σταθάκος Δ. (11-3-1941) Νιβίτσα Στατικά
47. Σμηναγός Πίτσικας Δ. (11-3-1941) Νιβίτσα Στατικά
48. Αρχισμηνίας Τσολακίδης Ματθαίος (11-3-1941) άγνωστούς
49. Αρχισμηνίας Μαθροματίδης Στέφανος (11-3-1941) άγνωστούς
50. Επισμηναγός Κουτρομπάς Περ. (15-4-1941) Λιτόχωρο
51. Σμηνίας Μόκας Γεώργιος (15-4-1941) Τρίκαλα
52. Ανθυποσημναγός Κιταριόλος Γ. (2-5-1941) Άγρινιο

σκαφών. Ένα Block φονευθέντος του χειριστού του Επισμηνία Μόκα, ένα P.Z.L. με σοβαρότατο τραυματισμό και εγκαύματα του επιζήσαντος Επισμηνία Λεωνίδα Κατσαρέλη και ένα Gladiator με τον Διοικητήν της 21^{ης} Μοίρας Σμηναγό Κέλλα, όστις κατόρθωσε μαζί με το αεροπλάνο του τό όποιο συνετρίβη εις άναγκαστικήν προσγειώσιν νά εξέλθη τούτου ελαφρώς τραυματισμένος. Ο τρίτος ελαφρώς τραυματισμένος με σχεδόν κατεστραμμένο τό αεροπλάνο του (ό Υποσημναγός Β. Κοντογεώργος) κατόρθωσε νά τό μεταφέρει εντός του αεροδρομίου, όπου τούτο κατεστράφη από τά καταδιώκοντα αεροπλάνα Μέσερσιμθ. Την αύτην ώραν

ό Επισμηνίας Κουτρούμπας της 23^{ης} Μοίρας έπιπτε φλεγόμενος μετά άπό αερομαχία πλησίον του Άμπελδονος.

Αύτη ήτο ή τελευταία αερομαχία της Αεροπορίας Διώξεως τό 1940-41. Διά ήμäs δέ τούς τραυματίας και ή τελευταία πτήσις εις την Ελλάδα διά νά ακολουθήση τό δεύτερον μέρος, ή συνέχισις εις την Μέσην Ανατολήν. Εκεί όσοι εξ ήμων ήσαν τυχεροί νά μεταβούν εβοήθησαν εις ένα νέο πόλεμο διά την άπελευθέρωσιν της ύποδουλωθείσης πατρίδος μας και με σκληρόσκληρότατο εν συνεχεία άγώνα εις τό έσωτερικόν αύτης, διά νά ζώμεν σήμερον ελεύθεροι και νά γράφωμεν δι' αύτά.

Ο βομβαρδισμός του κτιρίου με τον θάνατον 25 Ιταλών αεροπόρων, εις τό αεροδρόμιον Κορυτσάς, όπληρξεν ή μεγαλυτέρα επιτυχία της Έλληνικής Αεροπορίας, και δίδει μία άπάντησιν εις εκείνους που έρωτούν: Τι έκανε ή Αεροπορία μας εις τον Έλληνο-Ιταλικόν Πόλεμον;

Ο τελικός άπολογισμός της δράσεως της Αεροπορίας Διώξεως κατά τό εξάμηνον αυτό που αντιμετώπισε δύο ισχυράς εχθρικής Αεροπορίας της έπταπλασίας Ιταλικής και της πανισχύρους εκατονταπλασσίας Γερμανικής, ήτο ή καταστροφή 86 εχθρικών αεροπλάνων εναντι 19 ιδικών μας. Εκ των 86 εχθρικών τά 81 ήσαν Ιταλικά και τά 5 Γερμανικά. Εκ τούτων τά 54 έχουν βεβαιωθή. Εκ των 19 ιδικών μας τά 14 ήσαν P.Z.L. και τά 5 Gladiator. Εξ αύτων τά 12 P.Z.L. και τά 3 Gladiator κατεστράφησαν εις αερομαχίας, ένα Block εβομβαρδίσθη επί του εδάφους και δύο P.Z.L. και ένα Gladiator εις άναγκαστικές προσγειώσεις.

Εις την μήνην των 40 συναδέλφων μου - πιλότων της Διώξεως εγράφησαν αί γραμμαί αύται. Εις αυτούς οι όποιοι εντός χρονικού διαστήματος ολιγοτέρου του 6ηνου (28-10-1940 έως 15-4-1941) έπραγματοποίησαν πλέον των 1.500 πολεμικών άποστολών!! Δι' αυτούς που αντιμετώπισαν την άπό πάσης άπόψεως ισχυροτέρα εχθρική Αεροπορία. Δι' αυτούς που, πλην ελαχίστων, έφυγαν από τον κόσμο αυτόν πολύ νέοι 22 - 25 ετών. Εις την μήνην των Διοικητών των τριών Μοιρών Διώξεως 21^{ης} Ιωάννη Κέλλα, 22^{ης} Α. Αντωνίου, 23^{ης} Γρηγορίου Θεοδωρόπουλου, αλλά και εις τον Διοικητήν της Αεροπορίας Διώξεως Αντισμηναρχον τότε και Επίτιμον Αρχηγόν Γ.Ε.Α. (Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας) Πτέραρχον κ. Εμμανουήλ Κελαϊδήν οι όποιοι με τό παράδειγμα, την καθοδήγησιν και την λεβεντιά των, μäs ενεθάρρυναν και μäs εβοήθησαν.—

Ο ΑΘΛΟΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΑΛΕΞΗ

Ο άτρόμητος αεροπόρος, πού πέρα από κάθε λογική και τακτική άερος, έφθήρμωσεν ιδιικήν του μέθοδον έπιθέσεως, και με την έλικά του, έκοψε τὰ πηδάλια του έχθρικού βομβαρδιστικού, τὸ κατέβριψε και ήχμαλώτισε τὸ πλήρωμά του.

Η πρώτη μεγάλη αερομαχία μεταξύ της Έλληνικής Βασιλικής Αεροπορίας και της Regia Aeronautica έγινε άνωθεν της Θεσσαλονίκης την 2^η Νοεμβρίου 1940. Τα άποτελέσματα αυτής ήσαν ένθαρρύντικά και άναφέρονται εις την άκόλουθον έκθεσιν, της Διοικήσεως Αεροπορίας Στρατιάς.

«Κατά τὰς αεροπορικάς έπιδρομάς έναντίον Θεσσαλονίκης διετέθησαν 2 έξοδοι τών 8 αεροσκαφών της 22^{ης} Μοίρας Διώξεως. Έπιδρομάι ένέγοντο ή πρώτη την 13.10 διά 9 βομβαρδιστικών, ή δευτέρα διά 22 αεροσκαφών έξ ών τὰ 15 βομβαρδιστικά και 7 διώξεως. Κατά τὰς έπακολουθήσασας αερομαχίας:

(1) Έν Ιταλικόν τρικινητήριον βομβαρδιστικόν κατεβρίθθη παρά του Άνθ. γου Μ. Μητραλέξη. Τοῦτο κατέπεσε φλεγόμενον πλησίον χωρίου ΓΕΡΑΚΑΡΟΥ. Τὸ πλήρωμα έβρίθθη δι' άλεξιπτώτου. Συνελήφθησαν 4 αϊχμάλωτοι, ένας άπεβίωσεν. Ο καταβρίθνας τοῦτο προσεγειώθη άναγκαστικώς εις ΑΑΓΚΑΔΙΚΙΑ.

(2) Ένα ήμέτερον κατέπεσεν φλεγόμενον, τοῦ χειριστοῦ σωθέντος δι' άλεξιπτώτου (Σμηνίας Κ. Λαμπρόπουλος).

(3) Έν ήμέτερον προσεγειώθη με θρωασμένα τὰ πηδάλια υπό σφαιρών.

(4) Έν ήμέτερον προσεγειώθη τοῦ χειριστοῦ φέροντος κάταγμα τοῦ ενός ποδός (Σμηνίας Φίλης).

(5) Έν Ιταλικόν τρικινητήριον κατέπεσεν εις χωρίον Άμπελόκηποι (Ν. Καστοριάς). Πλήρωμα εκ 5 άνδρῶν συνελήφθη.

(6) Κατά πληροφορίαν τοῦ Τμήματος Στρατιάς Δυτικής Μακεδονίας κατέπεσεν και τρίτον βομβαρδιστικόν Ιταλικόν παρά την Σιάτισταν.

Την ήμέραν αυτή έγγράφη μία τών λαμπροτέρων σελίδων όλου τοῦ πολέμου.

Ο Άνθοποσμηναγός Μαρίνος Μητραλέξης βλέπων ότι δεν κατέπεσε τὸ Ιταλικόν βομβαρδιστικόν έναντίον τοῦ οποιού έζήντησε τὰ πυρομαχικά του

και τοῦ οποιού ειχε φονεωθῆ ὁ πρώτος χειριστής και τραυματισθεῖ ὁ άσυρματιστής, επέπεσεν και διά της έλικας τοῦ αεροπλάνου του, έκοψε τὰ πηδάλια τοῦ Ιταλικού ὄπερ έπεσεν εις περιδίνησιν, ὁπότε οἱ 4 τοῦ πληρώματος έβρίθθησαν εις τὸ κενόν δι' άλεξιπτώτου».

(Α.Α.Α. Στρατιάς «Δελτίον πεπραγμένων Υπ' Αρ. 5» 2/11/1940)

Από τόν έναέριον ὁμως αυτόν «έμβολισμό» έστράβωσε και ή έλικα τοῦ αεροπλάνου τοῦ Μητραλέξη, με άποτελεσμα ν' άύξηθοῦν αἱ στροφάι και νά ελαττωθῆ ή έλιξις του. Ως δαιμονισμένος ὁ κινητήρ εκ τών σφυριγμάτων και τών κραδασμών δεν ειχε πλέον άλλη ζωή, αλλά θά εκαίγετο πολυ πριν επιστρέψει τὸ «Δ130» εις την βάση του. Μη έχοντας άλλη λύσιν ὁ θριαμβευτής χειριστής του, προσεγειώθη άναγκαστικώς πλησίον τοῦ μέρους πού έπεσε τὸ Ιταλικόν αεροπλάνο, ένα «CANT-2-1007 B» επήδησε έξω από τὸ «P.Z.L.» και ένῶ οἱ Ιταλοἱ προσεγειώνοντο, και οἱ χωρικοἱ έτρεχον μανιωδώς κρατώντας άξινας και μαχαίρια διά

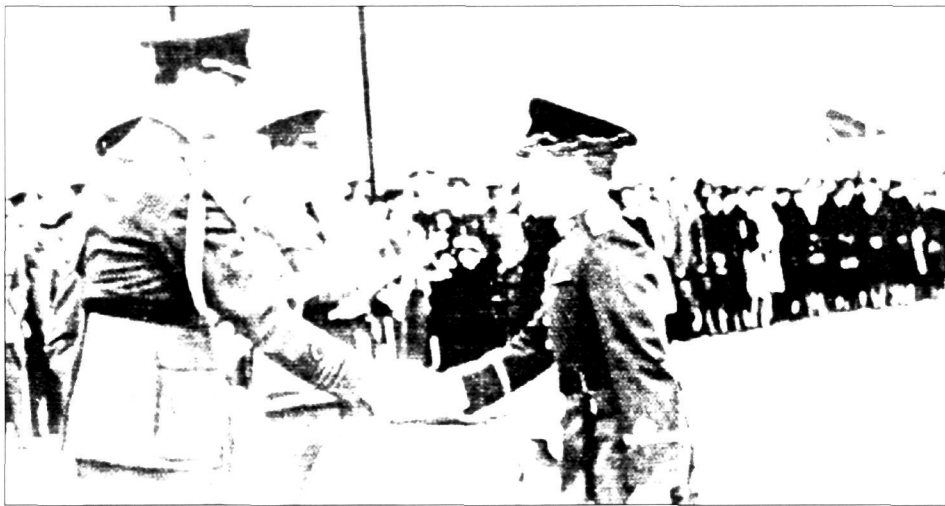
νά τοῦς «λυντσάρουν», έτράβηξε τὸ πιστόλι του, και εκράτησε μακρυά τοῦς δικαιολογημένα άγανακτισμένους συμπατριώτας του. Ο μικροσκοπικός Μαρίνος Μητραλέξης με την ίκανοποίησιν πού νιώθει ένας έντιμος μονομάχος νικητής συνεκέντρωσε τὸ έχθρικόν πλήρωμα και τὸ ὀδήγησεν εις την βάση του. Οἱ τέσσερις «τυχεροἱ» Ιταλοἱ αεροπόροι, Γ. Μπρουσέλο, Δ. Πετρούτζο, Μ. Καπελάνι και Μ. Τρεζολάνι, άπεχωρίσθησαν διά παντός από τὸ φλεγόμενον άκόμη αεροπλάνον των και από τόν νεκρόν κυβερνήτη των Πασκουάλετο, και θά περάσουν «έν εἰρήνῃ και άσφαλείῃ» μερικους μήνας εις στρατόπεδον αϊχμαλώτων με την νοσταλγίαν της σίγουρης επιστροφῆς των εις την πατρίδα.

Διά την πρώτην αυτή μεγάλη Έλληνο - Ιταλική αερομαχία και τόν ιστορικόν «έμβολισμόν» υπέρ άνω της Θεσσαλονίκης, γράφει ὁ μοναδικός μάρτυς τοῦ όλου σκηνικοῦ Σμηναρχος Κ. Λαμπρόπουλος, ὅπως τὰ ειδε και τὰ έζησε μέσα εις την σφαίραν της

Άναπαράστασις τοῦ ήρωικού κατορθώματος τοῦ Μαρίνου Μητραλέξη, της έμβολῆς δηλαδή με την έλικα τοῦ αεροπλάνου του, με τὸ Ιταλικόν εις τὰς 2 Νοεμβρίου 1940.

(Αρχαίον: Μουσειον Σχολῆς Ίκάρων)

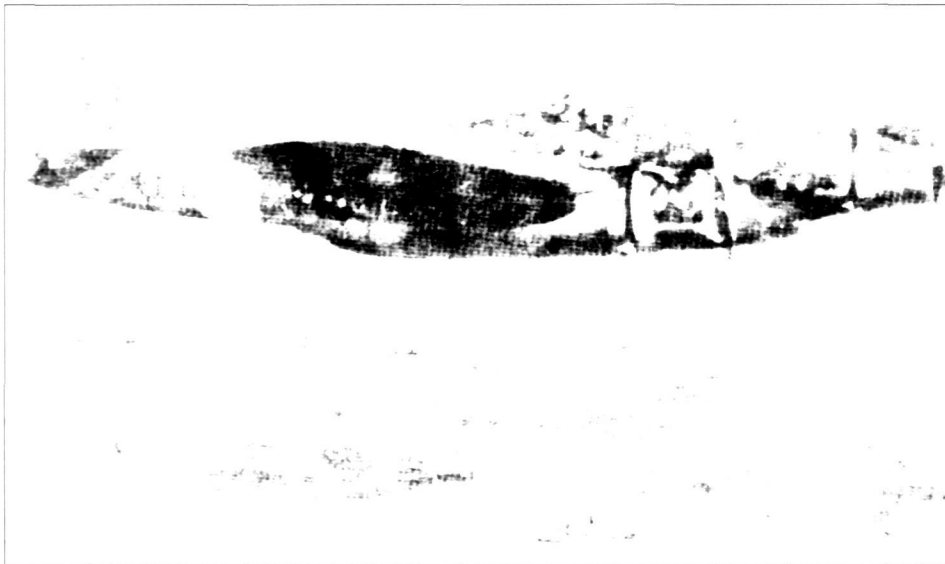
Όκτώβριος 1938. Όρκωμοσία της 5^{ης} Σαρῶς της Σχολῆς Αξιοματικών Αεροπορίας (Σήμερον Σχολῆς Ἰκάρων). Ὁ Ἀνθροποσωμηναγός Μαρῖνος Μητραζέξης παραλαμβάνει ἀπὸ τὸν Μάδοξον τοῦ Θρόνου Παῦλο τὸ ξίφος καὶ δέχεται τὰ συγχαρητήρια καὶ τὰς αἰγὴς του διὰ «καλὴν σταδιοδρομίαν». Μία σταδιοδρομία ποὺ θὰ φθάσῃ μετὰ δύο ἀκριβῶς ἔτη εἰς τὸ ἀπόγειον τῆς δόξης του — μετὰ τὴν ἡρωϊκὴν πρῶτην καταρρίφθεισος τοῦ ἰταλικοῦ ἀεροπλάνου — καὶ εἰς τὸ Νადίρ τῆς καμπύλης του μετὰ ἀκριβῶς 10 ἔτη (28 Σεπτεμβρίου 1948) μετὰ τὸ ἄδοξον τέλος τοῦ ἁδικοῦ γαμοῦ του εἰς τὸ νερὸ τοῦ Αἰγαίου.

Θανασίμου πάλης τῶν ἀντιπάλων.

« Τὴν ἡμέρα ἐκείνη ἔβριναν δύο ἀεροπορικαὶ ἐπιδρομαὶ μὲ πλῆθος ἀεροπλάνων, κατὰ τῆς Θεσσαλονίκης. Ὁ καιρὸς ἦταν θαυμάσιος. Μὲ τὸ συναρμῶδες ἀπογειώθηκαν ὁ Σιμωνιάδης Α. Ἀγγουλιζῆς καὶ ὁ Ἀνθροποσωμηναγός Μαρῖνος Μητραζέξης μὲ ἕμμενα «...» Αἰγὸ ἔξω ἀπ' τὴν Θεσσαλονίκην σιγαντήσαμε ἐξοθρικὸ σχηματισμὸν καὶ ἐπιτεθήκαμε ἀμέσως εἰς τὴν δαξίαν πλεῖρας, καὶ ὅπως εἴμασθε παθιασμένοι κατὰ τῶν Ἰταλῶν, δὲν διακόνημα τὴν ἐπίθεσιν, ἀκόμα καὶ μέσα εἰς τὴν ζώνην τοῦ Ἀντιεροπορικοῦ Πιρός.

Παρώντας πάνω ἀπ' τὴν Θεσσαλονίκην, καὶ σχεδὸν εἰς τὸ τέλος, εἶδα πλάι μου τὴν

πιὸ μεγαλειώδη σκιην τῶν ἀεροπορικοῦ πολέμου. Εἶχα τὴν τύχη νὰ βρισκομαι πολὺ κοντὰ εἰς τὸν Μητραζέξην, καὶ εἶδα αὐτὸν τὸ λεβάντη διοικητὴ μου, νὰ ἐμφυλίζει τὸ Ἰταλικὸ βομβαρδιστικὸν, καὶ τὰ δύο ἀεροπλάνα νὰ πέφτουν. Τὸν μὲν Μητραζέξην ν' ἀπομακρύνεται μὲ νεκρὴ μηχανή, τὸ δὲ Ἰταλικὸ νὰ πέφτῃ ἀκιβέρνητο. Σιγανήσα μόνος μου τὴν ἐπιθέσιν εἰς ἄλλο βομβαρδιστικὸν, μὲχρι ποὺ μαῦρος καπνὸς φάνηκε εἰς τὸ ἐξοθρικὸν, καὶ ἔπειτα ὅταν δὲν εἶχα ἄλλα πυρομαχικά... Ἀργότερα ἔμαθα ὅτι ὁ Σιμωνιάδης Αἰγγουλιζῆς ἦταν ἐκεῖνος ποὺ ἔδωσε τὴν χαριστικὴν βοήθην εἰς τὸ τραυματισμένον βομβαρδιστικὸν, ποὺ εἶχε μείνει πολὺ πίσω ἀπ' τὴν ομάδα του... Γυρίζοντας εἰς τὴν βάση ἀπογειώθηκα

Βομβαρδιστικὸν CANT-2-100⁷B. Πραγματικὸν «ἀπτόμενον φρούριον» κατὰ τὸν Ἑλληνοἰταλικὸν Πόλεμον. Ἀπογειώθησαν ἀπὸ τὸ Μπρίντζεϊ μὲ στόχον τὴν Θεσσαλονίκην. Ἐνα παρόμοιον ἀεροπλάνον καταρρίφθεισος ὁ Ἀνθροποσωμηναγός Μαρῖνος Μητραζέξης τὴν 2^{ην} Νοεμβρίου 1940 μὲ ἕνα μοναδικὸν, παράτολμον καὶ πρωτότυπον τρόπον.

καὶ πάλι μ' ἕνα «Γκλαντιαήτορ», γιὰ νὰ ὑπάρξῃ κάποιος στὸν αἴρα σὲ τυχὸν νέα ἐπιδρομή, ποὺ ὅμως δὲν ἔβρινα, καὶ σὲ λίγον ἐπέστρεψα εἰς τὴν βάση».

Ὅμως ἡ πρωτοποριακὴ αὐτὴ ἐπιτυχία τοῦ Μητραζέξην, ἐν συνδυασμῷ μετὰ τὴν δημοσιότητα καὶ τοὺς ὕμνους τόσο τῶν Ἑλληνικῶν ὅσο καὶ ξένων μέσων ἐνημερώσεως ξεσήκωσε τὴν φαντασίαν τῶν συναδέλφων του εἰς τὰ καταδιωκτικά, ποὺ τοὺς ἐβασάνιζε ὁ ἐφιόλιτος:

— Οὐκ εἶναι μὲ καθέδειν,
τὸ τοῦ Μητραζέξην τρόπαιον.

« Μὰς εἶχε ἐντυπωσιάσει ζοηρὰ περιγράφει ὁ Σπ. Δεπουντής τὸ κατόρθωμα τοῦ Μητραζέξην, καὶ περιέγραψε τὴν ἀκαίριαν νὰ τὸ ἐπαναλάβωμε. Φυσικὰ, ἦταν πολὺ δύσκολον νὰ βρεθῶν οἱ ἴδιος συνθήκας. Ὅμως κάποτε σὲ μία γενικὴ ἐμπλοκὴ βρέθηκα μόνος πίσω ἀπὸ τρία «Σαβόια Μαρκέττι», ποὺ παρουσίαζαν τὴν ἰδανικὴν περίπτωσιν, γιὰ μία ἐπίθεσιν «τύπου Μητραζέξην», παίρνοντας τὴν οἶρὰ τοῦ τελευταίου. Εἶχαν πορεία Ἀντική. Τοὺς ἀκολούθησα, ἔκανα

Ἀκριβῶς ἀπακόνησις τοῦ ἡρωϊκοῦ κατορθώματος τοῦ Μαρῖνου Μητραζέξην ὑπὸ καλλιτέχνου/χαράκτου, ποὺ ἔβρινα μὲ βάση τὰς ἀφηγήσεις τοῦ ἡρώος πρωταγωνιστοῦ καὶ τοῦ συναδού του Κ. Αμμπρόπουλου, εἰς ἀναμνηστικὸν γραμματόσημον τῶν Ε.Λ.Τ.Α.

τὴν πρώτην ἐπίθεσιν καὶ πλησίασα στα 2-3 μ., ὅπου τὰ ἰσχυρὰ στροβιλιζόμενα ρεῖματα μὲ ἐξέτρεπαν καὶ μὲ μεγάλη δυσκολία κρατοῦσα τ' ἀεροπλάνον, ἀπ' τὴν τάσιν ποὺ εἶχε νὰ πέσει εἰς περιδίνεσιν. Ἀνέβαινα ξανά, ἔπαιρνα ἕνα ἐπαναλάμβανα τὴν ἰδίαν ἐπίθεσιν μὲ τὸ ἴδιον ἀποτέλεσμα. Ἐκάνα καὶ τρίτην ἀπόπειραν καὶ ἐπέμεινα, ἀλλὰ πάλι δὲν κατάφερα τὸ σκοπὸν μου. Ἀεζόμενον εἶ ἄμυτικὰ πέρα ζωρὶς νὰ τὰ ὑπολοῦξω, καὶ ζωρὶς νὰ χρησιμοποιῶ τὰ δικά μου ποζιβόλια. Ἐνα σκοπὸν εἶχα μόνον. Νὰ τοῦ κόψω τὴν οἶρὰ, ἐπαναλαμβάνοντας τὸ ἴδιον μὲ τὸν Μητραζέξην. Τελικὰ δὲν μπόρεσα νὰ κρατήσω τὸ P.Z.I. εἰς τὴν θέσιν ποὺ ἔπρεπε, καὶ κινδυνεύοντας νὰ πέσο εἰς ἐξοθρικὸν ἔδαφος, ἀπὸ ἑλληνικὴν βελζίνην, ξαναμπήκα εἰς τὸν Ἑλληνικὸν ζωρὸν, καὶ μόλις πρόφτασα νὰ προσγειωθῶ ἀναγκαστικὰ εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τῶν Τρικάλων».

«ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ» (STORIA DELLA GUERRA DI GRECIA)

Υπό τοῦ κ. Mario Cervi, Ἰταλοῦ Δημοσιογράφου

Ἐπιμέλεια: Δημήτριος ΤΑΣΣΟΠΟΥΛΟΣ

Εἶνε πάντοτε λίαν ἐνδιαφέρον νὰ γνωρίζη κάποιος τὰς ἀπόψεις τοῦ ἀντιπάλου ἔστω καὶ μετὰ τὴν σύρραξιν, τόσον διὰ τὸν κοινὸν ἀναγνώστην ἐκ λόγων ἱστορικῆς περιεργείας, ὅσον καὶ διὰ τοὺς στρατιωτικοὺς πρὸς ἐξαγωγήν πολυτίμων ἐπαγγελματικῶν συμπερασμάτων.

Με τὴν ἀφετηριάν αὐτὴν θὰ ἐπιχειρήσωμεν μίαν σύντομον καὶ κατὰ τὸ δυνατόν περιεκτικὴν παρουσίαν ἐνὸς ἰταλικοῦ ἱστορικοῦ ἔργου γραμμένου σχεδὸν τριάντα ἔτη μετὰ τὴν λήξιν τοῦ ἑλληνοἰταλικοῦ πολέμου (1972) τὸ ὁποῖον θεωρεῖται, τοῦλάχιστον εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὡς ἡ πλέον ἀμερόληπτος ἱστορικὴ ἐργασία, ἡ ὁποία προσεπάθησε νὰ ἀνατάμη τὰ ἱστορικὰ γεγονότα καὶ νὰ διερευνήσῃ τὰ αἰτία τῆς ἰταλικῆς ἥττης εἰς τὴν Ἀλβανίαν.

Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔργον φέρει τὸν τίτλον: «*Ἡ ἱστορία τοῦ πολέμου τῆς Ἑλλάδος*» καὶ ἐγράφη ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς Ἰταλοῦ δημοσιογράφου Μάριο Κέρβι. Χαρακτηριστικοὶ εἶνε οἱ δύο ὑπότιτλοι τοῦ βιβλίου ἔχοντες ὡς ἀκολουθῶς: «*Ἀντικειμενικὴ ἀφήγησις μᾶς τῶν πλέον μελανῶν σελίδων τῆς προσφάτου ἰταλικῆς ἱστορίας*» καὶ «*Ἐὰν κανεὶς προέλεγεν ὅτι συνέβη ὕστερα, εἰς τὴν πραγματικότητα θὰ εἶχε τυφεκισθῆ. Μπενίτο Μουσολίνι*».

Ἡ ἐργασία τοῦ Κέρβι χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἐπιμελημένην συλλογὴν ἱστορικῶν ἀποδεικτικῶν μέσων ἐκ τῶν ὁποίων οὗτος προσπαθεῖ νὰ ἀναζητήσῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ τοῦτο διότι τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν εἶνε γραμμένα ἐκ μέρους τῶν πρωταγωνιστῶν τοῦ πολέμου καὶ εἶνε φυσικὸν νὰ ἔχουν, τῶν μὲν ἡττηθέντων ἀπολογητικὸν χαρακτήρα, τῶν δὲ νικητῶν κάποιαν δόσιν ὑπερβολῆς.

Θὰ ἐπιχειρήσωμεν μίαν σταχυολόγησιν τῶν χαρακτηριστικῶν σημείων ἐκάστου κεφαλαίου παραθέτων ὅπου ἀπαιτεῖται τὰ ἐδάφια τῶν σχετικῶν ἱστορικῶν πηγῶν, ὥστε, πλέον τῶν ἀπόψεων τοῦ συγγραφέως, νὰ δύναται ἐξ ἰδίας ἕκαστος σκοπιᾶς νὰ ἐξαγάγῃ τὰ ἰδικά του συμπεράσματα. Κατωτέρω ἀκολουθεῖται ἡ σειρά τῶν κεφαλαίων τοῦ βιβλίου.

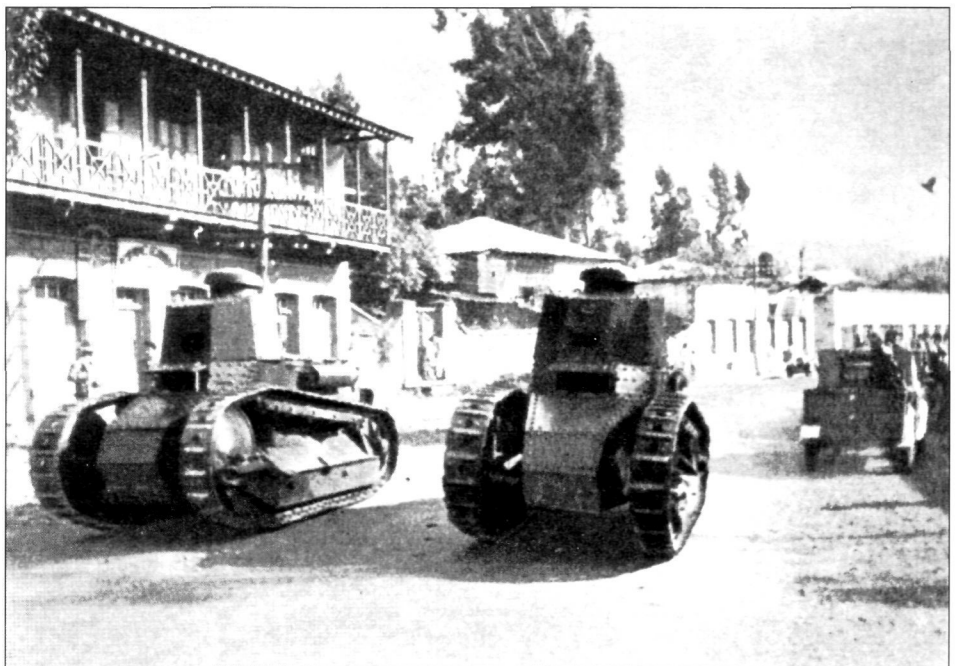

Ἰταλικά στρατεύματα εἰσέρχονται εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἀβησσονίας, Ἀντίς Ἀμπέμπα, τὴν 5^{ην} Μαΐου 1936. Σχεδὸν τέσσαρα ἔτη ἀργότερον ἡ ἐπίθεσις των κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἀντὶ διὰ περιπάτου, ὡς ἐπιστεῖετο, ἐξελίχθη εἰς ἀληθινὴν πανολεθρίαν.

Πρόλογος

Εἰς τὸν πρόλογον ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει ὅτι ἤδη ἔχουν παρέλθει τριάντα ἔτη ἀπὸ τοῦ πολέμου (τῷ

ἔτος 1972), τὰ πάθη ἔχουν κατασιγάσει καὶ οἱ πρωταγωνισταὶ τοῦ πολέμου δὲν εὐρίσκονται ἐν ζῳῇ. Ὅτι ἀπομένει σήμερα εἶνε τὰ ἡμερολόγια των, τὰ συγγράμματά των καὶ τὰ ἐπίσημα

5-5-1936: Ἰταλικά τεθωρακισμένα παρελαύνουν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἀβησσονίας. Εἰς τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ἑλλάδος δὲν συνέβη τὸ ἴδιον, καθ' ὅτι ἡ σημασία των ἀπεδείχθη ἐλαχίστη.

κρατικά ἄρχεια. Εξ αὐτῶν ὁ Κέρβι συμπεραίνει ὅτι ὁ πόλεμος αὐτὸς ἦτο μία μαύρη ἱστορία διὰ τοὺς Ἰταλοὺς. Δὲν εἶχεν οὔτε τὸ μεγαλεῖον ποὺ ἐμπνέει ἢ προάσπισις τοῦ δικαίου, οὔτε τὸ συναίσθημα τῆς ὑπεροχῆς ποὺ γεννᾶται ἀπὸ μίαν πανίσχυρον στρατιωτικὴν μηχανήν. Οἱ Ἰταλοὶ στρατιῶται ἐπραΐζαν τὸ καθήκον τῶν, καίτοι εἶχον χιλίους λόγους νὰ μὴ τὸ πράξουν. Παρ' ὅλα ταῦτα ὁ πόλεμος αὐτὸς ὑπῆρξεν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἱστορικὸν παράδειγμα πολιτικῆς ἀπρονοησίας, στρατιωτικῆς ἀβελτηρίας, ἀνθρωπίνου ἀρβίβισμοῦ καὶ στρατηγικῆς καὶ τακτικῆς μυωπίας. «*Quos Vult Jupiter Perdere, Dementant Prius*» τοῦτέστιν «*μοραίνει Κύριος ὃν βούλεται ἀπολέσαι*».

Περαιτέρω ὅμως, ἀποκρούει ὁ συγγραφεὺς τὴν ἄποψιν τοῦ Στρατάρχου

Ἑλληνοαλβανικῆς μεθορίου. Δὲν πρέπει νὰ δραματοποιῶμεν τὴν κατάστασιν, ἀλλ' ἢ στάσις τῶν Ἑλλήνων εἶνε πολὺ ἀμφίβολος. Ὁ Ντοῦτσε συνελογίσθη καὶ εἶπε: *Μία ἐπίδειξις ἰσχύος, διότι τῷ 1923 (ἢ Ἑλλάς) ἔχει ἕναν ἀπλήρωτον λογαριασμόν καὶ οἱ Ἕλληνες ἀπατῶνται ἐὰν νομίζουν ὅτι τὸν ἔσβησαν*.

Ἄλλαι ἐγγραφαὶ τοῦ ἰδίου ἡμερολογίου ποὺ παρουσιάζουν ἐνδιαφέρον εἶναι αἱ ἐξῆς:

«11-8-1940. Ὁ Μουσολίνι ἐξακολουθεῖ νὰ ὀμιλῇ διὰ τὸ θέμα τῆς Ἑλλάδος καὶ θέλει νὰ γνωρίζῃ λεπτομερείας διὰ τὸ θέμα τῆς Τσαμουριάς».

«22-8-1940. Ὁ Μουσολίνι μοῦ δίδει ἕν ἀντίτυπον μερικῶν στρατιωτικῶν ὁδηγίων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων, εἰς χρόνον μὴ καθοριζόμενον, θὰ ἐγένοντο ἐπιχειρήσεις κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Γιουγκοσλαβίας».

Ἰταλικὴ προπαγανδιστικὴ κάρτ ποστάλ.

Παπάγου ὅτι ἡ Ἰταλία... «ἐπετέθη προ-σχεδιασμένα καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς προκλήσεως κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἢ ὅποια ἐθεωρεῖτο πάντοτε ἕν ἐμπόδιον διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῶν μεγαλεπήβολων σχεδίων τῆς ἱμπεριαλιστικῆς πολιτικῆς τῆς Ἰταλίας...» κλπ. Διὰ νὰ ἀντικρούσῃ τὰς ἀνωτέρω ἀπόψεις τὰς ὁποίας χαρακτηρίζει ὡς τὸ Leit Motiv ὅλων τῶν ἐλληνικῶν μελετῶν περὶ τοῦ πολέμου αὐτοῦ, παραθέτει ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ ἡμερολογίου τοῦ Τσιάνο⁽¹⁾ διὰ τῶν ὁποίων ἐπιχειρεῖ μᾶλλον ἀνεπιτυχῶς, νὰ ἀποδείξῃ ὅτι δὲν ὑπῆρχε μακρόπνοον σχέδιον κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ενδιαφέρον παρουσιάζει ἢ συζητήσεις τοῦ Μουσολίνι μετὰ τὸν Τσιάνο τὴν 10^{ην} Αὐγούστου 1940. Γράφει ὁ Τσιάνο εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του: «10-8-1940. Ὁμιλῶ μετὰ τὸν Μουσολίνι διὰ τὰς δυσκολίας εἰς τὸ θέμα τῆς

«12-10-1940. Ὁ Μουσολίνι εἶνε ἀνάστατος ἀπὸ τὴν κατάληψιν τῆς Ρουμανίας ὑπὸ τῆς Γερμανίας. Ὁ Χίτλερ με φέρνει πάντοτε πρὸς τετελεσμένων γεγονότων. Αὐτὴν τὴν φορὰν θὰ τὸν πληρώσω μετὰ τὸ ἴδιον νόμισμα. Θὰ πληροφορηθῶ ἀπὸ τὰς ἐφημερίδας ὅτι κατέλαβα τὴν Ἑλλάδα, οὕτω θὰ ἀποκατασταθῇ ἡ ἰσορροπία. Ἐρωτῶ ἂν συμφωνῇ ὁ Μπαντόλιο⁽²⁾. Ὅχι ἀκόμη, ἀπαντᾷ».

Εἰς ἴσου ἐνδιαφέρον εἶνε τὸ ἀπόσπασμα δηλώσεων τοῦ Χίτλερ σχετικὰ μετὰ τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Μουσολίνι εἰς τὴν Ἑλλάδα:

«Ἡ ἀπροσδόκητος εἴσοδος τῆς Ἰταλίας εἰς τὸν πόλεμον ἔδωκεν εἰς τοὺς ἐχθροὺς μας τὴν πρώτην νίκην καὶ μετὰ, τὴν δυνατότητα εἰς τὸν Τσῶρτσιλ νὰ δώσῃ θάρρος εἰς τοὺς πατριώτας του, καὶ ἐλπίδα εἰς τοὺς ἀγγλοφίλους ὅλου τοῦ

«Ἀγαπητὴ Θανάσκη καὶ Γιώργο, Σᾶς στέλνω ἕνα Ἰταλὸ σὲ φωτογραφία ἀφοῦ δὲν μπορῶ ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ σᾶς τὸν φέρω ζωντανὸ. Φιλιά στὸ Σωτηράκη. Στρατιώτης Κλετ. Δογάνης. Τ.Τ. 825 Μονὰς 1»

κόσμου... καὶ αὐτὰ ἦσαν τὰ αἷτια ποὺ μᾶς ἠνάγκασαν νὰ ἐνεργήσωμεν ἀντίθετα πρὸς ὅλα τὰ σχέδια μας καὶ νὰ εἰσβάλλωμεν εἰς τὰ Βαλκάνια, καθυστεροῦντες κατὰ τρόπον καταστροφικὸν τὴν ἐπίθεσίν μας κατὰ τῆς Ρωσίας. Ἐὰν ὁ πόλεμος διεξήγετο μόνον ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ ὄχι ὑπὸ τοῦ Ἄξονος, θὰ εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἐπιτεθῶμεν κατὰ τῆς Ρωσίας τὴν 15^{ην} Μαΐου 1941».

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω καὶ ἕτερα ἀκόμη ἀποσπάσματα ὁ συγγραφεὺς προσπα-

Ἐμβλημα τῆς ἐπίλεκτης Ὀρεινῆς Μεραρχίας Ἀλπινιστῶν «Τζούλια».

θεί να αποδείξει ότι ο πόλεμος κατά της Ελλάδος ήτο απολύτως απροσδόκητος και απροπαρασκευαστος εκ μέρους της Ιταλίας. Είς τὸ τέλος ὅμως, τοῦ βιβλίου παραθέτει τὰ πρακτικὰ συσκέψεως ὑπὸ τὸν Ντούτσε, λαβούσης χώραν τὴν 15^{ην} Ὀκτωβρίου 1940 εἰς τὸ Παλάτιο Βενέτσια εἰς τὴν ὁποίαν συμμετεῖχον οἱ: Ντούτσε, Τσιάνο, Μπαντόλιο, Σοντου⁽³⁾, Γιακομόνι⁽⁴⁾, Ροάτα⁽⁵⁾ καὶ Βισκόντι Πράσκα⁽⁶⁾. Διαβάζουμε ἐκ τῶν πρακτικῶν αὐτῶν:

Ντούτσε: «Σκοπὸς τῆς συσκέψεως εἶνε νὰ καθορίσωμεν τὸν τρόπον ἐνεργείας, κατὰ ὅλως γενικὸν τρόπον, τῆς ἐπιχειρήσεως τὴν ὁποίαν ἔχω ἀποφασίσει νὰ ἀρχίσω κατὰ τῆς Ἑλλάδος». κλπ. κλπ.

Γιακομόνι: «Εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἡ ἐνέργεια αὐτὴ ἀναμένεται μὲ πάθος. Ἡ χώρα

Ἀποχαιρετισμὸς Ἰταλοῦ στρατιώτου. Ἐφημερὶς «Ἡ Πρωΐα», 24-11-1940.

εἶνε ἀνυπόμονος καὶ πλήρης ἐνθουσιασμοῦ. Ἐπίσης σὰς διαβεβαιῶ ὅτι ὁ ἐνθουσιασμὸς εἶνε τόσοσ ὡστε ἐσχάτως ὑπάρχει καὶ κάποια ἀπογοήτευσις διότι ἡ ἐνέργεια δὲν ἔχει ἀρχίσει ἀκόμη... Τὸ ζήτημα τῆς ὁδοποιΐας⁽⁷⁾ ἔχει σημειώσει ἀρκετὴν πρόοδον, χωρὶς βεβαίως νὰ θεωρῆται λελυμένον».

Βισκόντι Πράσκα: «Ἐχομεν προπαρασκευάσει μίαν ἐπιχείρησιν κατὰ τῆς Ἡπείρου, ἡ ὁποία θὰ εἶνε ἐτοιμὴ τὴν 26^{ην} Ὀκτωβρίου καὶ ἡ ὁποία παρουσιάζει προϋποθέσεις ἐπιτυχίας... δι' αὐτὸ ἡ κατάληψις τῆς Ἡπείρου θὰ γίνῃ ταχέως, εἰς 10 ἢ 15 ἡμέρας. Αὐτὴ ἡ ἐπιχειρήσις ἡ ὁποία θὰ ἐξουδετερώσῃ ὅλας τὰς ἑλληνικὰς δυνάμεις ἔχει προπαρασκευασθῆ μὲχρι τῆς τελευταίας λεπτομερείας καὶ εἶνε

Σκηνὴ ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐπιστρατεύσεως τοῦ ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου. Ἡ ἀναχώρησις τῶν στρατιωτῶν διὰ τὸ μέτωπον εἶχε προσλάβει, ἀπὸ τὰς πρώτας ὥρας τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου 1940, χαρακτῆρα πανηγυρικό. Οἱ ἄνδρες μὲ ἐνθουσιασμὸν παρουσιάσθησαν εἰς τὰς μονάδας καὶ ἤρχισαν νὰ προωθοῦνται μὲ κάθε μέσον, εἰς τὸ μέτωπον διὰ νὰ πραγματοποιήσουν τὸ μεγάλο θαῦμα. Τὸ Ἔπος τῆς Βορείου Ἡπείρου.

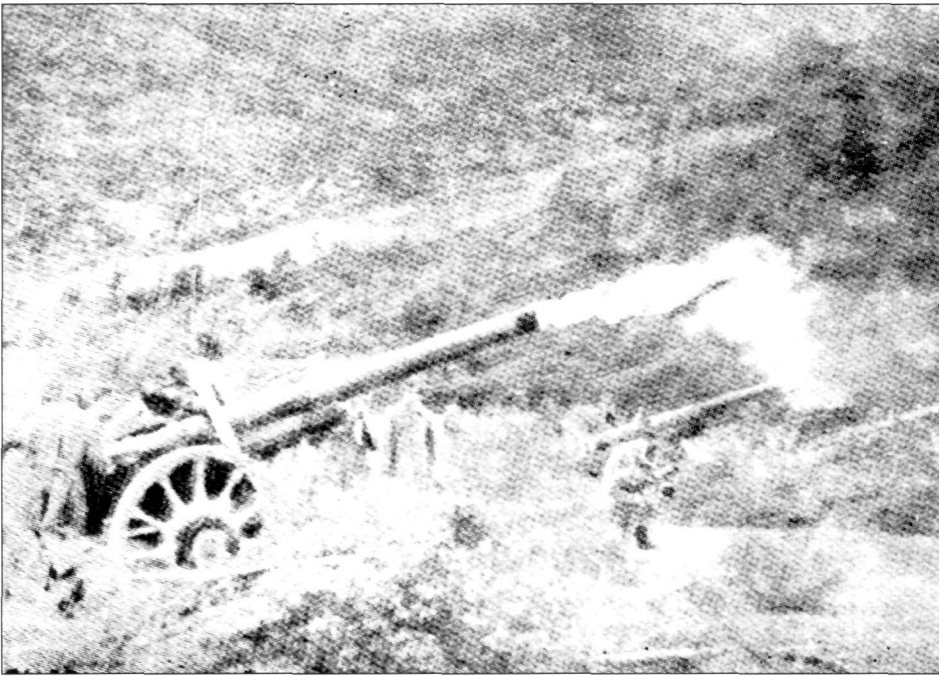
τελεία κατὰ τὸ ἀνθρωπίνως δυνατόν».

Καταφανὴς εἶνε ἡ ἀντινομία τῶν ἐπιχειρημάτων τοῦ συγγραφέως. Μία στρατιωτικὴ ἐπιχείρησις, τελεία μέχρι τῶν τελευταίων λεπτομερειῶν, δὲν προπαρασκευάζεται ἐντὸς ἐλαχίστων ἡμερῶν ἢ ἀκόμη καὶ μηνῶν. Ἡ Ἀλβανία κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν τὸν

Ἀπρίλιον τοῦ 1939. Τὸ ἀληθές εἶνε ὅτι ἔκτοτε αἱ προπαρασκευαὶ κατὰ τῆς Ἑλλάδος εἶχον ἀρχίσει. Εἶνε λίαν παρακεκινδυνευμένος ὁ τρόπος τῆς ἀποδείξεως γεγονότων δι' ἀποσπασμάτων ἡμερολογίων καὶ δηλώσεων, αἱ ὁποῖαι εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων ἐπιδέχονται ποικίλας ἐρμηνείας.

Βαρὺ πυροβόλον διέρχεται ἔμπροσθεν τοῦ Κεντρικοῦ Πρακτορείου Ἐφημερίδων Ἀθηνῶν μὲ προορισμὸν τὴν ζώνην τῶν ἐπιχειρήσεων.

Βαρεία ελληνική πυροβολαρχία εν δράσει κατά Ιταλικών θέσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι.

Ἐν ζήτημα μεταξὺ δικτατόρων

Εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ὁ συγγραφεὺς ἐπιχειρεῖ μίαν ἀντικειμενικὴν σκιαγράφησιν τοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς πομπώδεις δικτάτορας τῆς ἐποχῆς του, ὡς οἱ Χίτλερ καὶ Μουσολίνι, ὁ Μεταξᾶς σκιαγραφεῖται ὡς ἀπλοϊκῆς ἐμφανίσεως καὶ μᾶλλον φτωχοαστικῆς νοοτροπίας, παρ' ὅτι στρατιωτικῆς προελεύσεως δικτάτωρ. Θεωρεῖ ὁ συγγραφεὺς τὸν Μεταξᾶν ὡς συμπαθῶς διακείμε-

νον πρὸς τὴν Γερμανίαν, εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἀκαδημίαν τῆς ὁποίας εἶχε σπουδάσει, ἀλλ' ἀναγνωρίζει εἰς τοῦτον μεγάλον πατριωτισμὸν καὶ βαθεῖαν συναίσθησιν τῆς ἐθνικῆς ἀξιοπρεπείας. Ταυτοχρόνως ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ὁ Ι. Μεταξᾶς ἔζησεν ἐπὶ τέσσαρα ἔτη ὡς πολιτικὸς ἐξόριστος εἰς Σιέννα τῆς Ἰταλίας θεωρεῖ τοῦτον ὡς ἐξ ἴσου διακείμενον συμπαθῶς πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς. Γράφει ὁ Γκράτσι⁽⁸⁾: «Ἐάν ὑπάρξει εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἓνας μόνον ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἔχει ἀληθῶς φιλικὰ αἰσθήματα διὰ τὴν Ἰταλίαν, αὐτὸς

Ἕλληνες στρατιῶται ἐπιτίθενται με ὄρμην κατὰ τῶν Ἰταλῶν εἰσβολέων, καταρρίπτοντας διὰ πρώτην φοράν τὸν μῦθον διὰ τὸ ἀήττητον τοῦ Ἄξονος.

εἶνε ὁ Ἰωάννης Μεταξᾶς». Θεωρεῖ συνεπῶς ὁ συγγραφεὺς ὅτι κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν ὑπῆρχον ὄλαι αἱ προϋποθέσεις ὥστε ἡ Ἑλλὰς νὰ γίνῃ ἓνας σύμμαχος. Συνεχεῖς ἦσαν μάλιστα αἱ εὐνοϊκαὶ ἀναφοραὶ τοῦ Γκράτσι πρὸς τὴν Ρώμην διὰ τὸν Μεταξᾶν κατὰ τὴν περίοδον καθ' ἣν καὶ ὁ Μουσολίνι καὶ ὁ Τσιάνο ἀμφεταλαντεύοντο ὡς πρὸς τὴν εἰσβολὴν.

Περαιτέρω, ὁ συγγραφεὺς κατηγορεῖ τὸν Ὑπουργὸν Ἐξωτερικῶν Τσιάνο ὅτι εἶχεν μετατρέψει τὴν Ἀλβανίαν εἰς φέουδόν του, διότι κατὰ τὰς ἐκάστοτε ἐπισκέψεις του τοῦ ἀπεδίδοντο τιμὰι Μονάρχου. Παραθέτει ὅμως, πάλιν ἀπόσπασμα τοῦ ἡμερολογίου τοῦ Τσιάνο τοῦ ὁποίου τὸ περιεχόμενον ἔρχεται εἰς ἀντίθεσιν μετὰ τὰ ὑπ' αὐτοῦ ὑποστηριζόμενα εἰς τὸν πρόλογον περὶ ἀπροπαρασκευάστου πολέμου. «12 Μαΐου 1939. Τὰ δημόσια ἔργα εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἤρχισαν καὶ βαίνουν καλῶς. Ὁλον τὸ ὁδικὸν πρόγραμμα κατευθύνεται κατὰ τῶν ἐλληνικῶν συνόρων, ἐπειδὴ ὁ Ντουῦτσε ἐξεδήλωσε τὴν πρόθεσιν εἰσβολῆς κατὰ τῆς Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν ὄλον καὶ περισσότερον σκέπτεται νὰ πραγματοποιήσῃ με πρώτην ἐνκαιρίαν». Τὸ ἀρχικὸν σχέδιον ἐπιθέσεως κατὰ τῆς Ἑλλάδος διετάχθη ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἐπιτελείου Μπαντόλιο, τὸν Αὐγουστον τοῦ 1939. Κατηρτίσθη ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Γκουτσόνι. Προέβλεπε 18 Μεραρχίας ὀργανωμένας εἰς ἕξ Σώματα Στρατοῦ. Ἡ κυρία προσπάθεια θὰ κατηθύνετο κατὰ τῆς Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὴν κατευθύνσιν τῆς Κορυτσᾶς, μετὰ 12 Μεραρχίας. Τρεῖς Μεραρχίαι θὰ ἐκάλυπταν τὰ σύνορα πρὸς Γιουγκοσλαβίαν καὶ μία Μεραρχία θὰ ἐνήργει δευτερευόντως πρὸς Ἰωάννινα. Τὸ σχέδιον τοῦτο ἐγκαταλείφθη ἐνωρίς. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀλβανίας Ἀχμέτ ΖΩΓΟΥ διέφυγεν εἰς Ἑλλάδα καὶ ἐγκατεστάθη ἀρχικῶς εἰς Λάρισαν καὶ ὕστερα εἰς Βόλον.

Οἱ Ἕλληνες ὅμως, τὸν Αὐγουστον τοῦ 1939, προέβησαν εἰς μίαν προληπτικὴν μερικὴν ἐπιστράτευσιν ὡς προκύπτει ἐκ συζητήσεως τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ Στρατάρχης Παπάγος μετὰ τὸν Ἰταλὸν στρατιωτικὸν ἀκόλουθον εἰς Ἀθήνας. Ὅμως, παρὰ τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ Ι. Μεταξᾶ ὅτι ἡ Ἑλλὰς θὰ τηρήσῃ αὐστηρὰν οὐδετερότητα, ὁ Ἰταλὸς διοικητὴς τῆς Δωδεκανήσου Cesare Maria de Vecchi di Val Cismone ἐτηλεγράφη εἰς τὴν Ρώμην ὅτι τὰ ἀγγλικά πλοῖα καὶ ἀεροσκάφη καταφεύγουν εἰς ἐλληνικοὺς λιμένας καὶ ἀεροδρόμια, ὅπου ἀνευρίσκουν ἄσυλον, προστασίαν καὶ ἀνεφοδιασμόν. Ὁ Μουσολίνι ἐγένετο ἐκ τῶν πληροφο-

ριών αὐτῶν ἔξω φρενῶν. Ἀλλὰ ὁ Γκράτσι γράφει εἰς τὸ βιβλίον του:

«Διαβεβαιῶ κατὰ τὸν πλέον κατηγορηματικὸν τρόπον καὶ μὲ πλήρη συναίσθησιν τῆς εὐθύνης μου, ὅτι διεβεβαίωσα κατ' ἐπανάληψιν τοὺς ἰθύνοντας τὴν Ἰταλικὴν πολιτικὴν καὶ δι' ὑπηρεσιακῶν ἐπικοινωνιῶν καὶ διὰ προσωπικῶν ἐπιστολῶν ὅτι οὐδεμία ἀγγλικὴ βάσις, οὔτε ναυτικὴ, οὔτε ἀεροπορικὴ ὑπῆρχεν εἰς τὴν Ἑλλάδα πρὸ τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου 1940». Ἀλλὰ ὁ Τσιάνο δὲν ἐνδιέφερετο διὰ τὰς πληροφορίας τοῦ πρέσβεός του εἰς τὴν Ἀθήνα, εἶχεν ἰδικὰ του κανάλια πληροφοριῶν καὶ ἀποφάσεων.

Τὴν ἰδίαν ἐποχὴν ὁ Γερμανὸς πρέσβυς ἐν Ἀθήναις Φὼν Ἑρμπαχ, ἀνέφε-
ρεν εἰς τὸ Βερολῖνον:

«Ἐὰν ἡ Ἰταλία πιστεύῃ ὅτι αὐτὴ ἡ στιγμή εἶνε κατάλληλος διὰ νὰ πραγματοποιησῆ τὰς ἐδαφικὰς τῆς διεκδικήσεις εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος σφάλλει». Καὶ ὁ ὑπουργὸς ἐξωτερικῶν τῆς Γερμανίας Ρίμπεντροπ ἔγραφεν εἰς τὸν Τσιάνο: «Ὁ ἄξων ἔχει σήμερον νὰ λύσῃ ἐν πρόβλημα ζωῆς ἢ θανάτου, δηλαδὴ τὴν ἦταν τῆς Ἀγγλίας. Κάθε δραστηριότης, κάθε δύναμις ἢ ὁποία κατευθύνεται πρὸς ἄλλους σκοποὺς εἶνε ἐπικίνδυνος ἀπώλεια ἐνεργείας καὶ εἶνε ἀπολύτως ἀπαραίτητον νὰ ἀποφραχθῇ».

Ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν ἐδῶ καὶ αἱ ἀποκαλύψεις τοῦ Ἰταλοῦ πρέσβεως εἰς τὰ Τίρανα, Φραντσέσκο Γιακομόνι. Ἐγραφεν ὅτι ἔχει ἐτοιμάσει εἰς τὸ Ἀργυρόκαστρον ραδιοφωνικὸν σταθμὸν, ὅστις ἐκπέμπει εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Ἀλβανικὴν. Ἐπίσης ὅτι ἐκδίδει ἐβδομαδιαῖον περιοδικὸν εἰς ἀμφοτέρας τὰς γλώσσας, εἰς Ἀργυρόκαστρον. Εἶχεν ἐπίσης ἐτοιμάσει εἰκονικὸν ἀνταρτοπόλεμον εἰς τὴν Τσαμουριάν. Εἶχεν ἀνέυρει ἑλληνικὰ τυφέκια καὶ φυσίγγια διὰ νὰ σκηνοθετήσῃ προσβολὰς κατὰ τῶν Ἰταλικῶν μεθοριακῶν φυλακίων.

Ὁ Γιακομόνι μετὰ ἀπὸ ἄρκετὰ ἔτη σιωπῆς, ἐσχάτως ἐξέδωσε βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἡ πολιτικὴ τῆς Ἰταλίας εἰς Ἀλβανίαν κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ὑπαπιστοῦ τοῦ Βασιλέως». Εἰς αὐτὸ δικαιολογεῖ τὸν ρόλον του ὡς «ἐκτελεστοῦ» τῶν ἐντολῶν τῆς Ρώμης. Δικαιῶς ὅμως, παρατηρεῖ ὁ συγγραφεὺς, ὅτι δὲν εἶνε δυνατόν ὁ Γιακομόνι νὰ μὴ εἶχεν ἀντιληφθεῖ τόσα χρόνια ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Μουσολίνι δὲν ἦτο διὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Τσαμουριᾶς, εἰς Ἀλβανίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν κατάληψιν ὁλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος. Τὸ θέμα τῆς Τσαμουριᾶς ἦτο τὸ προπαγανδιστικὸν κάλυμμα τῆς κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπιθέσεως καὶ ὡς τοιοῦτον ἀπεδείχθη γελοῖον, καταλήγει ὁ συγγραφεὺς.

Ἐπίθεσις ἑλλήνων στρατιωτῶν διὰ τῆς λόγγης ἐντὸς χιόνων. Ἡ κακοκαιρία τοῦ χειμῶνος 1940-41 ἦτο ἀπὸ τὰς φοβερωτέρας τῶν Ἠπειρωτικῶν ὁρέων. Ἀπὸ τὸ φθινόπωρον ἀκόμη βροχαὶ πολλαὶ εἶχον ἐκχυλίσαι τὸν Ἄδων, ἐν ᾧ ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον αἱ χιονοπτώσεις ἐκάλυψαν τὰς κορυφὰς τῆς Πίνδου. Δεκέμβριον καὶ Ἰανουάριον τὸ χιόνι ἦτο πλέον ὑπολογίσιμος ἀντίπαλος διὰ ἓνα στρατὸ μὲ ἀνεπαρκῆ ἀριθμὸν ὑποδημάτων καὶ μάλλινων. Δι' αὐτὸ καὶ πολλοὶ ἀπέλειαν μαχίμων ἀνδρῶν ὀφείλοντο εἰς κρυοπαγήματα. Ἡ κακοκαιρία αὐτὴ ἐταλαιπώρησε καὶ τοὺς Ἰταλοὺς, τόσο πῶς ὁ Μουσολίνι νὰ τὴν θεωρῇ ὡς βασικὴ αἰτία διὰ τὰς ἡττας του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ II. Κατάστασις ἀνάγκης «G»

Εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο ὁ συγγραφεὺς ἀρχίζει μὲ τὸν τορπιλλισμόν τῆς «ΕΛΛΗΣ» τὴν 08.30 ὥραν τῆς 15^{ης} Αὐγούστου 1940. Δέχεται ὅτι εὐρέθησαν θραύσματα μὲ ἰταλικὰς ἐπιγραφάς. Οἱ Ἀγγλοὶ ἔσπευσαν νὰ εἰπουν ὅτι τὸ ὑποβρύχιον ἦτο ἰταλικόν. Οἱ Ἰταλοὶ εἶπαν ὅτι ἦτο ἀγγλικόν. Πολλοὶ ἐξ ἄλλου χῶραι

ἐχρησιμοποιοῦν τορπίλλας ἰταλικῆς κατασκευῆς, ἀκόμη καὶ ἡ Ἀγγλία. Ὁ Τσιάνο γράφει εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του: «Ἐβουθίσθη ἀπὸ ἓνα ὑποβρύχιον πῶς δὲν γνωρίζομεν ἀκόμη, ἴσως ἑλληνικόν. Τὸ γεγονός ἀπειλεῖ νὰ λάβῃ μεγάλας διαστάσεις. Κατὰ τὴν γνώμην μου πρόκειται διὰ δουλειάν τοῦ Ντὲ Βέκι. Συζητῶ μὲ τὸν Ντοῦτσε, ὁ ὁποῖος θέλει νὰ ἐπιλυθῇ εἰρηνικὰ αὐτὸ τὸ ἐπεισόδιον, ἐὰν εἶνε δυνατόν ἀπορῦβως».

Τὸ μυστήριον ἐλύθη ἐπισήμως τῶ

Ἑλληνας στρατιῶται «ἐπὶ σκοπὸν» καὶ ὁ ἐπὶ κεφαλῆς ἀξιωματικὸς μὲ τὸ περίστροφόν του ἀναμένουν ἰταλικὴν ἐπίθεσιν.

Ἕλληνες στρατιῶται εἰς τὰς παρυφὰς τοῦ ὄρους Κάμια τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1940.

1960, ὅταν ὁ Ντέ Βέκι ἐδημοσίευσε τὰ ἀπομνημονεύματά του εἰς περιοδικὸν καὶ ἐπιβεβαιώνει ὅτι: «*ἡ ἐπίθεσις ἐγένετο ἀπὸ ἓν ἰδικὸν μας ὑποβρύχιον*». Τὸ ὑποβρύχιον ἐλέγετο «Ντελφίνο» καὶ ὁ Κυβερνήτης του Γκιουζέπε Εκάρντι. Αὐτὸς σήμερα ἀφηγεῖται ὅτι ὁ Διοικητὴς τοῦ Αἰγαίου (Ντέ Βέκι) τοῦ ἐπέδειξεν ἐπιστολὴν τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Επιτελείου τοῦ Ἰταλικοῦ Ναυτικοῦ, ναυάρχου Καβαγκνάρι εἰς τὴν ὁποίαν ὑπῆρχον γενικαὶ ὁδηγίαι περὶ τορπιλλισμοῦ πλοίων κινουμένων ἐκ Δαρδανελλίων πρὸς Αἰγαῖον καὶ ἐξυπηρετούντων τοὺς συμμάχους, τὴν περίοδον 20-25 Αὐγούστου. Αἱ ὁδηγίαι ἦσαν ἐντελῶς ἀσαφείς καὶ οὗτος ἐξέλαβε τὴν «ΕΛΛΗΝ» ὡς πλοῖον ἐξυπηρετοῦν τοὺς Ἀγγλους, εἰς τὸ στενὸν τῆς Τήνου - Σύρου.

Ὁ τορπιλλισμὸς τῆς «ΕΛΛΗΣ» εἶχε ἰλιαν δυσμενῆ ἀντίκτυπον διεθνῶς διὰ

τὸν φασισμὸν. Ταυτοχρόνως δὲ ἠνάγκασε τὸν Μουσολίνι νὰ ἐπισπεύσῃ τὰ σχέδιά του διὰ τὴν ἐπίθεσιν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ἔργον αὐτὸ ἀνέλαβεν ὁ Ἀνώτερος Διοικητὴς τῶν ἐν Ἀλβανίᾳ Ἰταλικῶν δυνάμεων, Στρατηγὸς Κόντε Σεβαστιάνο Βισκόντι Πράσκα. Ὁ Πράσκα πρῶην στρατιωτικὸς ἀκόλουθος εἰς Παρισίους ἐθεωρεῖτο γαλλόφιλος. Παρ' ὅλα ταῦτα ἔλαβε τὴν νέαν θέσιν του ἀπὸ τὸν Μουσολίνι ὁ ὁποῖος τοῦ ἔδωκε προσωπικὰς ὁδηγίας, διὰ τὸ νέον ἔργον του.

Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ Γενικὸν Επιτελεῖον εἶχεν ἐπεξεργασθῆ τὸ νέον σχέδιον κατάστασις ἀνάγκης «G» τὸ ὁποῖον ἐξεπονήθη αὐτὴν τὴν φορὰν ἀπὸ τὸν Στρατηγὸν Τσελόζο. Τοῦτο προέβλεπεν ὀκτὼ Μεραρχίας, δύο Συντάγματα ἵππικου, καὶ ἐν Γρεναδιέρων. Οὗτω, 4 Μεραρχίαι θὰ ἐπετίθεντο κατὰ τῆς Ηπείρου, 1 Μεραρχία θὰ ἐκάλυπτε τὰ

Ἄλλοι μάρτυρες τῶν κακοχητῶν τοῦ πολέμου.

Γιουγκοσλαβικὰ σύνορα, 1 Μεραρχία διὰ τὴν κατάληψιν τῆς Κερκύρας καὶ δύο εἰς τὴν ζώνην τῆς Κορυτσᾶς. Ἐκ τῶν Μεραρχιῶν αὐτῶν ὑπῆρχον εἰς τὴν Ἀλβανίαν αἱ 3 Μεραρχίαι πεζικοῦ ἤτοι «Φερράρα», «Ἀρέζο» καὶ «Βενέτσια», ἡ ὄρεινὴ «Τζούλια», ἡ τεθωρακισμένη «Κενταύρων», τὸ 3^{ον} Σύνταγμα Γρεναδιέρων τῆς Σαρδηνίας καὶ μικροσχηματισμοὶ ἰσοδύναμοι δύο Μεραρχιῶν.

Τόσον ὁ Πράσκα ὅσον καὶ ὁ Γιακομόνι, συναντηθέντες μὲ τὸν Μουσολίνι καὶ συζητήσαντες ἐπ' αὐτοῦ, εὔρον τὸ σχέδιον εὐκόλον. Μόνον ὁ γηραιὸς Μπαντόλιο ἐσχολίασε: «*Εἶνε κουτός, θέλει τώρα (ὁ Μουσολίνι) καὶ τὴν Ἑλλάδα*».

Ταχέως ὁ Πράσκα μετέβη εἰς τὰ Τίρανα ὅπου ἤρχισε τὴν ἀναδιάταξιν τῶν δυνάμεων αἱ ὁποῖαι εἶχον προσανατολισμὸν πρὸς Γιουγκοσλαβίαν, καὶ τὰς ἔστρεψε πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἀφίχθησαν διαδοχικῶς καὶ αἱ Μεραρχίαι «Πάρμα», «Σιέννα» καὶ «Πιεμόντε», ὡς καὶ συντάγματα ἵππικου «Ἀόστα» καὶ «Μίλαν», καὶ λοιπαὶ βοηθητικὰ Μονάδες.

Τὴν 23^{ην} Αὐγούστου ὁ Πράσκα εἰδοποιεῖται ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ σχεδίου «G» μετατίθεται ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου εἰς τὴν 1 Ὀκτωβρίου.

Ἀκολουθῶς, ὁ συγγραφεὺς παραθέτει ἀποσπάσματα ἐπιστολῶν καὶ συζητήσεων κορυφαίων τῆς φασιστικῆς ἱεραρχίας διὰ τῶν ὁποίων φαίνεται ὅτι πολλάκις αἱ γνώμαι ἠλλαξαν ὡς πρὸς τὴν τελικὴν ἐφαρμογὴν τοῦ σχεδίου «G». Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῶν ἀμφιταλαντεύσεων αὐτῶν, οἱ Ἕλληνες πληροφοροῦμενοι τὰ γεγονότα ὠργάνωναν τὴν ἀμυνάν των καὶ γενικῶς ἐκινητοποιοῦντο, διὰ τὸ ἐνδεχόμενον πολέμου ἀπὸ Ἀλβανίας. Ἦδη ἡ 8^η Ἑλληνικὴ Μεραρχία εἶχε δέκα τάγματα πεζικοῦ, ἐκ τῶν ὁποίων τρία ἐξ ἐπιστρατεύσεως, ἡ δὲ 9^η Μεραρχία εἶχεν ἕξ τάγματα πεζικοῦ ἐξ ὧν ἓν ἐξ ἐπιστρατεύσεως. Ἡ 1^η Μεραρχία εἶχε τέσσαρα τάγματα πεζικοῦ. Ταυτοχρόνως ὅμως ὠργανοῦντο καὶ ἕτεροι βοηθητικὰ δυνάμεις. Βεβαίως, αἱ δυνάμεις αὐταὶ ἦσαν μικραὶ ἀκόμη, ἀλλὰ ἡ διαδικασία τῆς ἐπιστρατεύσεως εἶχεν ἀρχίσει.

Ἡ προδοσία ποῦ δὲν ἐγένετο

Τὴν 10^{ην} Νοεμβρίου 1940, ὅτε ἀκόμη οἱ Ἰταλοὶ δὲν εἶχαν ἀρχίσει τὴν σύμπυξίν των, ὁ Μουσολίνι εἰς σύσκεψιν ἀνωτάτων στρατιωτικῶν εἰς τὸ Παλάτσο Βενέτσια ἔλεγε: «*Τὸ σχέδιον τοῦ Βισκόντι Πράσκα στη-*

ρίζεται εἰς δύο στοιχεῖα, τὸ ἐν στρατιωτικοῦ χαρακτήρος (ἀριθμὸς Μεραρχιῶν) καὶ τὸ ἄλλο χαρακτήρος πολιτικοῦ (ἀνταρσία εἰς τὰ μετόπισθεν τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ)».

Διερωτῶνται ὁ συγγραφεὺς πόθεν ἔλαβεν ὁ Μουσολίνι τὰς διαβεβαιώσεις αὐτὰς περὶ πιθανῆς προδοσίας ἐντὸς τῶν κόλπων τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. Οὐδεὶς ἐκ τῶν συνεργατῶν του, τὸν διεβεβαίωσε περὶ αὐτοῦ. Ἀκόμη καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Τσαμουριᾶς δὲν ἐξηγέρθησαν. Τὰ διπλωματικά ἔγγραφα τοῦ πολέμου δὲν ἔφεραν εἰς φῶς οὔτε μίαν φράσιν προερχομένην ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν ὁποίαν νὰ ὑπάρχη ὑπόνοια περὶ μιᾶς ἐνδεχομένης ὑποθέσεως προδοσίας. Μᾶλλον, συμπεραίνει ὁ συγγραφεὺς, ἢ ὑπόθεσις αὕτη κατεσκευάσθη εἰς τὰ Τίρανα. Τὸ πιθανότερον εἶνε ὅτι ὁ ἄνθρωπος τοῦ Γιακομόνι, ὁ Ἀλβανὸς ἐκ Τσαμουριᾶς, Νεμπίλ Ντίνο, φασίστας, ἔχων τὴν δυνατότητα νὰ ταξιδεύῃ εἰς Ἀθήνας μετέφερον εἰς τὸν Γιακομόνι ἰδικὰς του ἀπόψεις, εὐνοούσας τὴν ἰταλικὴν ἐπέμβασιν ἐν Ἑλλάδι.

Ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτὸ προκύπτει πόσον ἐπιπολαίως εἶχε δημιουργηθῆ μία ἐσφαλμένη ἐντύπωσις εἰς τὴν Ρώμην περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἠθικοῦ τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ ὡς καὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Τσαμουριᾶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ IV.

Θανάσιμα

πεπλανημένοι πληροφοροίαι

Εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ὁ συγγραφεὺς σχολιάζει τὴν χαρακτηριστικὴν ἀντίθεσιν τῶν πληροφοριῶν ποὺ παρείχοντο εἰς τὸν Μουσολίνι ἀπὸ τοὺς βασικοὺς συνεργάτας του, μὲ τὴν πραγματικὴν κατάστασιν.

Εἰς τὴν προαναφερθεῖσαν σύσκεψιν τῶν κορυφαίων τοῦ φασισμού, εἰς τὸ Παλάτσο Βενέτσια, τὴν 15^{ην} Ὀκτωβρίου 1940 ἐλέγχθησαν μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ κάτωθι:

Ντοῦτσε: «Ποία εἶνε ἡ κατάστασις τοῦ ἠθικοῦ τοῦ ἐλληνικοῦ πληθυσμοῦ;».

Γιακομόνι: «Φαίνεται βαθύτατα πεσμένον».

Ντοῦτσε: «... Γνωρίζετε τὴν κατάστασιν τοῦ ἠθικοῦ τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν;».

Πράσκα: «Δὲν εἶνε ἄνθρωποι ποὺ τοὺς ἀρέσει ὁ πόλεμος» καὶ παρακάτω ὁ ἴδιος, ἀναφερόμενος εἰς τὰ ἰταλικά στρατεύματα: «...Τὸ ἠθικόν τῶν στρατιωτῶν εἶνε ὑψηλότερον, ὁ ἐνθουσιασμός εἰς ὕψιστον βαθμόν. Ἡ μόνη ἐκδήλωσις ἀπειθαρχίας εἶνε ἐκεῖνη τῶν ἀξιωματικῶν

Ἑλληνες χιονοδρόμοι.

καὶ στρατιωτῶν ἐν τῇ ἐκδηλώσει τῆς ἀνυπομονησίας διὰ τὴν ἐπίθεσιν καὶ τὸν ἀγῶνα».

Κατὰ τὸ πέρασ τῆς περιφήμου αὐτῆς συσκέψεως ὁ Μουσολίνι συνώπισε τὸ στρατηγικόν του σχέδιον: «*Επίθεσις εἰς τὴν Ἥπειρον, πίεσις πρὸς Θεσσαλονίκην καὶ ἐνέργεια πρὸς αὐτὴν συναρτήσῃ τῆς καταστάσεως. Τέλος, εἰς δεύτερον χρόνον πορεία πρὸς Ἀθήνας.*»

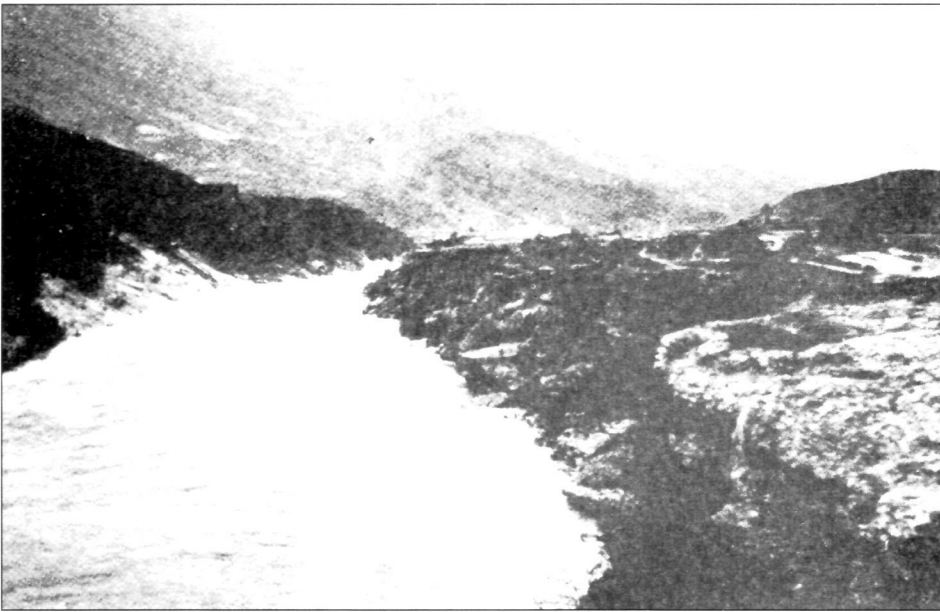
Ἔτερον σοβαρὸν ζήτημα ποὺ θίγει ὁ συγγραφεὺς εἶνε καὶ ἡ διαμάχη μεταξὺ τῶν ἰταλῶν στρατηγῶν διὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς γενικῆς διευθύνσεως τῶν ἐπιχειρήσεων κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Πολλοὶ ἦσαν οἱ ὑποψήφιοι καὶ μεταξὺ αὐτῶν οἱ ἐπικρατέστεροι: Βισκόντι Πράσκα, Ροάτα καὶ Ρόσσι. Ὁ Πράσκα ἐπεδίωξε καὶ τελικῶς ἐπέτυχεν ὅπως ἡ διοικήσις τῶν Μεραρχιῶν τῶν ἐνεργουσῶν κατὰ τῆς

Ἡπείρου ἀνατεθῆ εἰς ἓν Σῶμα Στρατοῦ, καὶ οὐχὶ εἰς τρία ὡς ὑπεστήριζεν ὁ Ροάτα. Τελικῶς, εἰς τὴν διαμάχην «καρβιέρας» ὡς ἀποκαλεῖ ὁ συγγραφεὺς τὴν διαμάχην τῶν στρατηγῶν περὶ τὴν ὀργάνωσιν καὶ ἀνάθεσιν τῶν διοικήσεων, νικητῆς ἀνεδείχθη ὁ Βισκόντι Πράσκα, λόγῳ τῆς ἰδιαίτερας γνωριμίας του μὲ τὸν Μουσολίνι.

Ὁ ἀρχηγὸς ὁμοῦς, τοῦ ἐπιτελείου γηραιὸς Μπαντόλιο ἔβλεπε τὰ πράγματα πλέον ψυχρά. Εἰς συνομιλίαν του μὲ τὸν Γιακομόνι τὴν 16^{ην} Ὀκτωβρίου 1940, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ τελευταῖος ἐξέφρασε τὴν ἀνησυχίαν του ὡς πρὸς τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν ἐν Ἀλβανίᾳ ἰταλικῶν δυνάμεων, ὁ Μπαντόλιο εἶπε: «*ἔχεις δίκαιον. Οἱ Ἕλληνες εἶνε καλοὶ πολεμισταί. Τὸ ἔδειξαν καὶ εἰς τὸν τελευταῖον πόλεμον μὲ τὴν Τουρκίαν. Ἐνίκηθησαν μὲν, ἀλλὰ ἐπολέμησαν ἡρωϊκά.*»

Πορεία Ἑλλήνων στρατιωτῶν εἰς τὰ χιονισμένα βουνά τῆς Βορείου Ἡπείρου.

Μία άποψις τοῦ ποταμοῦ Ἀούου.

Επίσης, ὁ Βασιλεὺς Βιττόριο Εμαουέλε ὁ ΙΙΙ ἐγνώριζεν ὅτι αἱ ἐν Ἀλβανίᾳ ἰταλικάι δυνάμεις ἦσαν ἀνεπαρκεῖς, ἀλλὰ ἀφέθη νὰ παρασυρθῆ πρὸς τὴν ἐσφαλμένην κατεύθυνσιν καὶ δὲν ἀντέδρασεν. Ἀκόμη καὶ αὐτὸς ὁ Τσιάνο γράφει εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του τὴν 17^{ην} Ὀκτωβρίου 1940: «*Ἦλθε καὶ μὲ εἶδεν ὁ Στρατηγὸς Μπαντόλιο καὶ μοῦ ὠμίλησε μὲ μεγάλην σοβαρότητα διὰ τὴν ἐπιχείρησιν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Οἱ τρεῖς ἀρχηγοὶ τῶν Ἐπιτελείων ὁμοφώνως εἶνε ἐναντίον... ὅλη ἡ συζήτησις μὲ τὸν Μπαντόλιο εἶχεν ἓνα τόνον ἀπογοητεύσεως...*».

Ἀλλὰ ὁ Μουσολίνι εἶχε πάρει τὴν ἀπόφασίν του καὶ ἔκτοτε αἱ στρατιωτικάι ἐνέργειαι καὶ ἐτοιμασίαι προσηρμόζοντο πρὸς αὐτήν.

Ἀντιληφθεῖς ἐν τῷ μεταξῷ ὁ Μουσολίνι τὴν σπουδαιότητα τῆς στάσεως τῆς Βουλγαρίας ἀποστέλλει τὴν 16^{ην}

Ὀκτωβρίου 1940 ἐπιστολὴν εἰς τὸν Βασιλέα Βόριδα, εἰς τὸν ὁποῖον γράφει: «*Ἐγὼ ἀποφασίζω τὴν ἐναρξιν τῆς ρυθμίσεως τῶν διαφορῶν μας μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐντὸς τοῦ παρόντος μηνὸς Ὀκτωβρίου. Παρουσιάζεται εἰς Σᾶς καὶ εἰς τὴν Βουλγαρίαν μία ἱστορικὴ εὐκαιρία διὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῆς παλαιᾶς καὶ δικαίας φιλοδοξίας σας: τῆς ἐξόδου σας, εἰς τὸ Αἰγαῖον. Ἀνακοινώνοντές Σας τὰς ἀποφάσεις μου δὲν προτίθεμαι νὰ ἀσκήσω ἐπιρροὴν ἐφ' Ὑμῶν καὶ νὰ εἰσηγηθῶ τρόπον ἐνεργείας τῶν ἐνόπλιων σας δυνάμεων. Ἐσεῖς θὰ πράξετε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον σᾶς ὑπαγορεύει ἡ συνείδησίς Σας καὶ ἡ εὐθύνη Σας ὡς Βασιλέως, ὡς καὶ τὰ συμφέροντα τοῦ Βουλγαρικοῦ λαοῦ». Οἱ Βούλγαροι ὁμως, τελούντες ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῶν Γερμανῶν, δὲν ἔστρεξαν εἰς κᾶτι ποῦ ἦτο ἐν ἀγνοίᾳ τῶν τελευταίων. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸν Μουσολίνι*

Ἄλλη ἄποψις τοῦ Ἀούου. Εἰς τὸ βάθος τὸ Τεπελένι.

ἔλεγεν ὅτι ἡ Βουλγαρία ὑπὸ τὰς παρούσας περιστάσεις δὲν ἐπεθύμει ἐνοπλον ἄγωνα καὶ ὑπενόει τὸν κίνδυνον ὑπὸ Τουρκίας. Ὁ Μουσολίνι δὲν ἀπεγοητεύθη. Ἀναφερόμενος εἰς τὸν Βόριδα ἔλεγε: «*Θὰ κάμνομεν καὶ χωρὶς αὐτόν. Ἡ πορεία τοῦ Βισκόντι Πράσκα θὰ εἶνε τόσον ταχεῖα ὥστε θὰ προσελιθῆ πρὸς Ἀθήνας ὅλας τὰς ἐλληνικάς δυνάμεις τοῦ βορρᾶ, ἐὰν βεβαίως δὲν ἐξαναγκάσῃ ὅλους νὰ ὑπάγουν εἰς τὰς οἰκίας των*».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ V.

Γολιάθ ἀφοπλισμένος

Ὁ πρέσβυς εἰς Τίρανα Γιακομόνι ἀνέλαβε τὴν δημιουργίαν τοῦ «Κάσους Μπέλι», δηλαδὴ τῆς ἀφορμῆς τοῦ πολέμου. Συγκεκριμένως ἐπρογραμματίσθησαν καὶ ἐξετελέσθησαν τὰ ἑξῆς ἐπεισόδια:

1. Ρίψις προκηρύξεων εἰς τὴν Ἀλβανικὴν γλῶσσαν ἐντὸς τοῦ Ἀλβανικοῦ ἐδάφους ὑπὸ «ἐχθρικοῦ» ἕρσοκάφους (ἰταλικοῦ) διὰ τῶν ὁποίων ἐκαλοῦντο οἱ Ἀλβανοὶ νὰ ἐξεγερθῶν κατὰ τῶν Ἰταλῶν καὶ νὰ προσχωρήσουν εἰς τοὺς Ἑλληνας καὶ τοὺς Ἀγγλους.
2. Πυροβολισμοὶ ὑπὸ πρακτόρων (Ἰταλῶν) ἐκ τοῦ ἐλληνικοῦ ἐδάφους κατὰ Ἰταλικῶν φυλακίων καὶ φιλησύχων Ἀλβανῶν πολιτῶν.
3. Ἐκρηξίς βόμβας εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Ἰταλοῦ Διοικητοῦ εἰς Ἀγίους Σαράντα, τοποθετηθεῖσα ὑπὸ «Ἑλλήνων καὶ Ἀγγλῶν πρακτόρων».
4. Συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας καὶ ἐπίθεσις διὰ τοῦ τύπου κατὰ τῶν Ἑλληνοαγγλικῶν προκλήσεων.

Αἱ ἐν Ἀλβανίᾳ ἰταλικάι δυνάμεις εἶχον ὡς ἑξῆς: Τομεὺς Ἠπείρου: Αἱ Μεραρχίαι «Σιέννα», «Φερράρα» καὶ ἡ τεθωρακισμένη «Κενταύρων» εἰς τὸ κέντρον κατὰ τοῦ Καλπακίου. Ἐκατέρωθεν αὐτῶν, βορείως ἢ «Τζούλια» κατὰ τῆς Πίνδου καὶ δυτικῶς δύο Συντάγματα Ἰππικοῦ καὶ ἐν Γρεναδιέρων κατὰ τοῦ παραλιακοῦ τομέως. Αἱ ἀνωτέρω δυνάμεις ἀπετέλουν τὸ πρῶτον Σῶμα Στρατοῦ τῆς Τσαμουριάς ὑπὸ τὸν Στρατηγὸν Κάρλο Ρόσσι. Εἰς τὸν τομέα τῆς Κορυτσᾶς ἦσαν αἱ Μεραρχίαι: «Πάρμα» εἰς τὸ μέσον, «Ἀρέζο» καὶ «Βενέτσια» ἐναντι τῆς Γιουγκοσλαυίας καὶ ἡ «Πιεμόντε» ὡς ἐφεδρεία. Αἱ ἀνωτέρω Μεραρχίαι ἀπετέλουν τὸ XXVI Σῶμα Στρατοῦ ὑπὸ τὸν Στρατηγὸν Γκαμπριέλ Νάσι.

Τὸ ὅλον μέτωπον ἐξετείνετο εἰς 250 χλμ. Σύνολον ἀνδρῶν ὅλων τῶν ὄπλων 140.000, συμπεριλαμβανομένων τῆς Χωροφυλακῆς, τῶν Τελωνειακῶν τῆς

Εθνοφυλακής, ως και έθελοντών Αλβανών. Γενικός στρατιωτικός Διοικητής των εν Αλβανία Ιταλικών δυνάμεων ώρίσθη ο έμπιστος του Μουσολίνι Στρατηγός Βισκόντι Πράσκα.

Έναντι των άνωτέρω δυνάμεων οί Έλληνες είχαν την VIII Μεραρχία εν Ηπειρον ενισχυμένη με μίαν ταξιαρχία Πεζικού και Πυροβολικού και τρία ενισχυμένα τάγματα πεζικού μεταξύ Σμόλικα και Γράμμου. Μεταξύ Γράμμου και Πρεσπών είχαν την IX Μεραρχία και την 4^η Ταξιαρχία. Είς δεύτερον κλιμάκιον είχαν επτά Τάγματα πεζικού. Ο Βισκόντι Πράσκα γράφει -κατά τον συγγραφέα- με άρκετην σπάνιν χάριτος προς την πατρίδα, αλλά με μεγάλην αγάπην προς τον εαυτόν του ότι την 28^η Οκτωβρίου «...αί Ιταλικαί δυνάμεις αί παρατεταγμέναι επί τής ελληνικής μεθορίου ήσαν πλέον του διπλασίου ζών Έλληνικών». Ο συγγραφέας όμως, επικαλούμενος την Στρατιωτικήν Ιστορίαν τής Ελλάδος εκδοθείσαν υπό του Ελληνικού Γενικού Επιτελείου παραθέτει τους κάτωθι αριθμούς:

Αναλογία Ιταλικών προς Ελληνικάς Μεραρχίας:
 —Την 28^η Οκτωβρίου '40 6 έναντι 4.
 —Την 14^η Νοεμβρίου '40 10 έναντι 7.
 —Την 30^η Νοεμβρίου '40 15 έναντι 11.
 —Την 15^η Δεκεμβρίου '40 17 έναντι 13.
 —Την 15^η Ιανουαρίου '41 25 έναντι 13, συμπεραίνει δε ότι μόνον τον Ιανουάριον 1941 ύφίσταται ή αναλογία την οποίαν ο Πράσκα αναφέρει ως ύφισταμένην άπ' άρχής του άγώνος. Περαιτέρω, παραθέτει ο συγγραφέας αριθμούς ταγμάτων και πυροβολαρχιών ληφθέντας εκ τής εκδόσεως του Ελληνικού Γενικού Επιτελείου, «Η Έλληνοϊταλική Σύρραξις», οί όποιοι συνηγορούν υπέρ των άνωτέρω αναλογιών. Παραδέχεται όμως, ο συγγραφέας ότι ή παρουσία 90 άρμάτων εις τον τομέα τής Ηπείρου ενίσχυε σημαντικώς την δύναμιν των ιταλικών δυνάμεων.

Διά τον Έλληνα στρατιώτην γράφει: «Ο Έλλην στρατιώτης, όπως ο ιδικός μας (Ιταλός) είχε λιτοδίαυτος, όχι πολύ πειθαρχικός, υπομονητικός, μάχεται πολύ καλά και πρό παντός όταν έχει την αίσθησιν ότι αγωνίζεται διά την χώραν του, την οικογένειάν του, την οικίαν του. Έχει βαθειάν την αίσθησιν τής αδικίας και άπαντά εις αυτήν με σθένος και βίαν. Η επιθυμία του άγώνος και ή ανυπομονησία διά την μάχην, την οποίαν ο Πράσκα απέδιδεν εις τα εν Αλβανία στρατεύματά μας, έπρεπε να αποδίδεται εις τα στρατεύματα του αντιπάλου, και τοϋτο ήτο λογικόν».

Είς δύο σημεία αί Ιταλικαί δυνάμεις

Αυσχέρεια άνεφοδιασμού.

υπερείχον. Διέθετον τεθωρακισμένα και άεροπορικήν ύπεροχήν. Τα άρματα των Ιταλών δεν ήσαν βέβαια ως τα αντίστοιχα γερμανικά του ίδιου πολέμου. Παρ' όλα ταύτα ήσαν κάτι υπέρνω του βασιλέως τής μάχης «πεζού» διέθετον ισχύν και ταχυκινήσιαν, εφ' όσον το έδαφος ήτο κατάλληλον. Είς Αλβανίαν όμως, έμάχοντο εις έδαφος άκατάλληλον και επί πτωχού οδικού δικτύου, μετατρεπομένου (του έδάφους) κατά την περίοδον των βροχοπτώσεων, εις βαλτώδες. Δεν προσέφερον συνεπώς πολλά. Ας σημειωθή ότι μέρος τής Μεραρχίας «Κενταύρων», έπολέμησεν ως πεζικόν, με άσθματικήν δύναμιν, διά να αντιμετώπιση την ελληνικήν άντεπίθεσιν. Είς τον άέρα υπερείχον οί Ιταλοί, με 400 άεροσκάφη όλων των τύπων, έναντι 115 ελληνι-

κών. Παρ' όλα ταύτα οί Ιταλοί είχαν τα προβλήματα, ως και οί Έλληνες, τής ποικιλίας του ύλικού και όλων των συναφών εργασιών. Παραδέχεται όμως, ο συγγραφέας ότι ή άεροπορική ισχύς των Ιταλών ήτο σημαντική.

Γενικώς, δε εις το κεφάλαιον τοϋτο ο συγγραφέας επιχειρεί να δώση μίαν εικόνα άρκετά δυσμενή διά τον έξοπλισμόν των Ιταλικών στρατευμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VI.

«Λοιπόν, έχομεν πόλεμον»

Είς το κεφάλαιον τοϋτο ο συγγραφέας περιγράφει περιστατικά συμβάντα τας παραμονάς τής 28^{ης} Οκτωβρίου 1940, ως και την επίδοσιν του τελεσιγράφου υπό του Γκράτσι εις τον Ι. Μεταξάν.

Άπομιν των στενών τής Κλεισούρας. Η τοποθεσία από όλόκληρο τον κόσμο θεωρείτο άπόρθητη. Ο Σοντοϋ διεκήρυσσε πως θα γίνη ο τάφος του ελληνικού στρατού. Το θαύμα έγινε από την 15^η Μεραρχία, ή οποία ύστερα από σκληρότατο άγώνα την εκπόρθησε, συντρίβοντας την Μεραρχία των «Λύκων τής Τοσκάνης». Η Κλεισούρα άπετέλεσε το ίταλικό Βερντέν.

Νοσταλγώντας τους αγαπημένους, εις μία ανάπαυλα της μάχης.

Ο ἐν Αθήναις Ἰταλὸς Πρέσβυς Εμμανουὴλ Γκράτσι καὶ ὁ στρατιωτικὸς ἀκόλουθος τῆς Ἰταλίας ἐν Αθήναις, Συνταγματάρχης Λουϊτζι Μοντίνι⁽⁹⁾ δὲν ἐγνώριζον τὸ ἐπικείμενον τοῦ πολέμου. Ἀντελαμβάνοντο βεβαίως τὴν ἐπιδείνωσιν τῆς καταστάσεως, ἀλλὰ δὲν ἦσαν πλήρως γνώσται τῶν λεπτομερειῶν καὶ τῶν κινήσεων τῆς Ῥώμης καὶ τοῦτο διότι οἱ Τσιάνο, Μπαντόλιο καὶ Σοντοῦ εἶχον ἰδικὰ τῶν δίκτυα πληροφοριῶν καὶ δὲν ἐλάμβανον καὶ πολὺ ὑπ' ὄψιν τῶν τὰς ἐκθέσεις τῶν ἄρμοδιῶν κρατικῶν ὀργάνων.

Τὴν 24^{ην} Ὀκτωβρίου 1940, εὐρίσκοντο εἰς Αθήνας ὁ υἱὸς καὶ ἡ σύζυγος τοῦ Τζιάκομο Πουτσίνοι προσκεκλημένοι τῆς ἐλληνικῆς κυβερνήσεως. Τὴν 26^{ην} Ὀκτωβρίου ὀργανώθη δεξίωσις εἰς τὴν Ἰταλικὴν πρεσβείαν, ἀργὰ τὸ βράδυ σύμφωνα με τὰς ἐλληνικὰς συνηθείας. Παρίστατο ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια καὶ

ὁ πρωθυπουργὸς Ι. Μεταξᾶς. Τὰ τραπέζια ἦσαν στολισμένα με ἐλληνικὰς καὶ ἰταλικὰς σημαίας καὶ ἡ ἐπίσημος τούρτα ἔφερε τὴν ἐπιγραφὴν «Ζήτω ἡ Ἑλλάς».

Ἐν τῷ μεταξύ, διαρκούσης τῆς τελετῆς, ἤρχισαν νὰ φθάνουν τὰ τηλεγραφήματα με τὸ περιεχόμενον τοῦ τελεσιγράφου. Καταφανὴς ἦτο ἡ προσπάθεια τῶν Ἰταλῶν διπλωματῶν νὰ ἀποκρύψουν ἀπὸ τοὺς προσκεκλημένους τὴν ἰταλικὴν πρόκλησιν.

Ὁ δυστυχὴς Γκράτσι λόγω τῆς τμηματικῆς ἀφίξεως τοῦ τελεσιγράφου μόνον τὴν 5^{ην} πρωϊνὴν ὥραν τῆς 27^{ης} Ὀκτωβρίου ἐγνώριζε τὴν ἀπειλὴν ἐπιθέσεως τὴν ὁποίαν περιεῖχε τὸ κείμενον τοῦ τελεσιγράφου. Καὶ ἔπρεπε νὰ τὸ ἐπιδώσῃ τὴν νύκτα τῆς ἐπομένης, 28 Ὀκτωβρίου, εἰς τὸν πρωθυπουργόν, τὸν ὁποῖον πρὸ ὀλίγης ὥρας εἶχεν ἐπίσημον προσκεκλημένον.

Ἐν τῷ μεταξύ, τὸ πρωῖ τῆς 27^{ης} Ὀκτωβρίου, ὁ Στρατάρχης Παπάγος ἐκάλεσε τὸν Ἰταλὸν Στρατιωτικὸν Ἀκόλουθον Μοντίνι καὶ διεμαρτυρήθη τόσον διὰ τὰ συνοριακὰ ἐπεισόδια εἰς τὴν μεθόριον τῆς Κορυτσᾶς, ὅσον καὶ διὰ τὴν ὑπὸ «Ἀγγλῶν καὶ Ἑλλήνων πρακτόρων» ἔκρηξιν βόμβας εἰς Ἀγίους Σαράντα. Εξήγησεν εἰς τοῦτον ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐγνώριζον καλῶς τὴν ἐθνικότητα τῶν «πρακτόρων».

Τὴν ἰδίαν Κυριακὴν 27 Ὀκτωβρίου, οἱ Ἰταλοὶ, ἐν Αθήναις, ἐώρταζαν τὴν «Πορείαν πρὸς Ῥώμην» τοῦ Μουσολίνι. Ἡ ἐπικειμένη ἐπίθεσις κατὰ τῆς Ἑλλάδος εὐρίσκετο εἰς τὸν ἀέρα.

Τὸ πρωῖ τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου οἱ Γκράτσι καὶ Μοντίνι μετέβησαν εἰς τὴν Κηφισίαν με τὸ ὄχημα τοῦ Μοντίνι ὁ ὁποῖος καὶ τὸ ὠδήγει. Μαζὺ τῶν εἶχον καὶ τὸν διερμηνέα Ντὲ Σάντο. Εξεκίνησαν ἀπὸ τὴν Ἰταλικὴν Πρεσβείαν τὴν 2.30 πρωϊνὴν καὶ ἔφθασαν εἰς Κηφισίαν τὴν 2.45 ὥραν. Ὁ διερμηνεὺς ἐφώνησε τὸν Τραβλὸν καὶ αὐτὸς ἐτηλεφώνησεν εἰς ἕτερον σκοπὸν τῆς βίλλας καὶ εἰς τὸν Μεταξᾶν, λέγων ὅτι ὁ Γάλλος πρόξενος τὸν ζητεῖ δι' ἐπείγουσιν ζήτημα (συγγέων τὴν Ἰταλικὴν σημαίαν με τὴν Γαλλικὴν). Ὁ Μεταξᾶς τοὺς ὑποδέχεται εἰς τὴν πόρταν. Κάθονται ἀπέναντί του. Ὁ Γκράτσι τοῦ λέγει ὅτι ἡ Κυβέρνησις του τοῦ ἀνέθεσε νὰ τοῦ ἐπιδώσῃ μίαν ἐπείγουσαν νόταν καὶ τοῦ ἔδωσε τὸ τελεσίγραφον. Ὁ Μεταξᾶς ἤρχισε νὰ διαβάξῃ — ἦτο γραμμένον εἰς τὴν Γαλλικὴν — κινῶν τὸ κεφάλι του. Τὸ τελεσίγραφον κατηγόρει τὴν Ἑλλάδα ὡς παραβιάσασαν τὴν οὐδετερότητά της καὶ ὡς προβαίνουσιν εἰς ἐνεργείας ὑπὲρ τῶν Ἀγγλῶν. Ἐτελείωνε δὲ με τὴν ἀπαίτησιν ὅπως ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐπιτρέψῃ εἰς τὰ ἰταλικά στρατεύματα νὰ καταλάβουν ὀρισμένα στρατηγικὰ σημεῖα τῆς ἐλληνικῆς ἐπικρατείας. Ἐὰν τὰ ἰταλικά στρατεύματα συνήντων ἀντίστασιν θὰ τὴν κατέβαλον διὰ τῶν ὀπλων, καὶ τὴν ὅλην εὐθύνην διὰ τοῦτο θὰ τὴν ἔφερον ἡ ἐλληνικὴ κυβέρνησις. Ὁ Μεταξᾶς ἐτελείωσε τὸ διάβασμά του καὶ σηκώνων τὰ μάτια του ἀπὸ τὸ ἔγγραφο, λέγει εἰς τὸν Γκράτσι: «Λοιπὸν ἔχομεν πόλεμον». Ὁ Γκράτσι τοῦ εἶπεν ὅτι τοῦτο δὲν εἶνε ἀληθές, ἐὰν ἡ Ἑλλὰς ἐνέδιδεν εἰς τὰς ἰταλικὰς ἀπαιτήσεις. Ὁ Μεταξᾶς παρετήρησεν ὅτι 3 ὥρες — μέχρις ἐκποῆς τοῦ τελεσιγράφου — δὲν ἔφθαν διὰ νὰ εἰδοποιηθῇ ὁ Βασιλεὺς, ὁ Υπουργὸς Ἀμύνης καὶ ὁ Παπάγος, καὶ νὰ εἰδοποιηθῶν τὰ τμήματα τῆς μεθορίου, διὰ νὰ μὴ προβάλλουν ἀντίστασιν. Ὁ Γκράτσι ἐπέμενε ὅτι ὑπῆρχε

χρόνος. «Και ποῖα εἶνε τὰ στρατηγικά σημεῖα τοῦ ζητεῖ ἡ ἰταλικὴ κυβέρνησις;» ἐρωτᾷ ὁ Μεταξᾶς. Ὁ Γκράτσι μὲ ἀμμηχανίαν ἔδωσε νὰ ἐννοηθῇ ὅτι δὲν ἐγνώριζεν. «Βλέπετε λοιπὸν ὅτι ἔχομε πόλεμον» εἶπεν ὁ Μεταξᾶς καὶ ἐπροβάδισεν τὸν Γκράτσι εἰς τὴν ἔξοδον. Συμπεραίνει δὲ ὁ συγγραφεὺς ὅτι ἡ λέξις «ΟΧΙ» δὲν ἐλέγχθη ἀπὸ τὸν Μεταξᾶν. Δέχεται ὅμως, ὅτι ἡ ἀπόφασις τοῦ Μεταξᾶ ἦτο ἀναμφιβόλως μία ἄρνησις τοῦ τελεσιγράφου.

Περαιτέρω, ὁ συγγραφεὺς συγκρίνει τὸ τελεσίγραφον μὲ τὰ ἀντίστοιχα γερμανικά κατὰ τῆς Νορβηγίας, Δανίας, Βελγίου καὶ Ὀλλανδίας. Τὸ κατὰ τῆς Ἑλλάδος εἶχε τὴν ἴδιαν τεχνικὴν, ἀλλ' ἔστερείτο τῆς δυνάμεως ἢ ὅποια θὰ τὸ ἐπέβαλε. Πέραν τούτου, ἀπέκλειε καὶ τὴν δυνατότητα ἀποδοχῆς του, τόσον λόγῳ τῆς ἐλλείψεως ἐπαρκoῦς χρόνου, πρὸς τοῦτο, ὅσον καὶ τῆς ἄσφαείας του ὡς πρὸς τὰ στρατηγικά σημεῖα. Ἀλλὰ ὁ Μουσολίνι ἤθελε νὰ ἐντυπωσιάσῃ τὸν Χίτλερ μὲ τὸν ὅποιον θὰ συνητᾶτο τὴν 28^{ην} Ὀκτωβρίου, εἰς Φλωρεντίαν. Ἦθελε νὰ τοῦ ἀνακοινώσῃ τὴν εἰσβολὴν εἰς Ἑλλάδα, τὴν ἴδιαν ἐκείνην ἡμέραν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VII.

Πορεία εἰς τὴν λάσπη

Τὰς πρώτας ἡμέρας τῶν ἐπιχειρήσεων ὁ πραγματικὸς ἐχθρὸς ἦσαν αἱ δυσμενεῖς καιρικαὶ συνθήκαι. Καταρράκτώδεις βροχαὶ ἐπλημμύρισαν τοὺς ποταμοὺς Βογιούσαν (Ἀῶον), Καλαμᾶν καὶ Σαραντάπορον. Ὁ Στρατηγὸς Φραντζέσκο Ρόσσι ἐζήτησε τὴν ἀναβολὴν τῆς ἐπιθέσεως, ἀλλ' ὁ Βισκόντι Πράσκα ἦτο ἀντίθετος. Ἐλεγεν: «Ὁ ἄσχημος καιρὸς εἶνε ἐναντίον μας, ἀλλὰ εἶνε καὶ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν μας καὶ πρὸς ὄφελος ἡμῶν, δὲν τοὺς ἐπιτρέπει νὰ κάμνουν καλὴν χρῆσιν τῶν ὀπλων των καὶ ἰδίᾳ τοῦ προβολικοῦ των, τὸ ὅποιον οἱ Ἕλληνες χρησιμοποιοῦν κατ' ἐξοχὸν τρόπον».

Ἡ προχώρησις ἐγένετο λίαν δυσχερῶς μέσα εἰς τὴν λάσπη. Τὰ στρατεύματα ἐκινoῦντο εἰς φάλαγγα κατ' ἄνδρα. Κάθε φάλαγξ ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦ Συνταγματάρχου ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῆς. Οὕτω παραλιακῶς ἐκινεῖτο ἡ φάλαγξ τοῦ Ἄντρεϊνι. Βορειότερον, ἡ Μεραρχία «Σιέννα» ἐκινεῖτο εἰς δύο φάλαγγας, τοῦ Τζανάνι μὲ τὸ 32^ο Σύνταγμα Πεζικοῦ καὶ τοῦ Καρλόνη μὲ τὸ 31^ο Σ.Π. Βορειότερον ἐπροχώρει ἡ «Φερράρα» μὲ τὰς φάλαγγας τοῦ Σαπιέντζα τοῦ 48^{ου} Σ.Π. καὶ τοῦ Τρίτζιο τοῦ 47^{ου} Σ.Π. Κατὰ μῆκος τῆς κοιλά-

δος τοῦ Βογιούσα ἡ φάλαγξ τοῦ Σολίνας μὲ μεταφορικά, ἀπετέλει μέρος τῆς Μεραρχίας «Κενταύρων», μὲ κατεύθυνσιν τὸ Καλπάκι. Ὁπίσω τῆς «Φερράρα» ἠκολούθουν οἱ φάλαγγες τῶν «Κενταύρων». Εἰς τὴν ὀρεινὴν κατεύθυνσιν τοῦ Σμόλικα ἐνήργει ἡ «Τζούλια». Ἡ «Τζούλια» τὴν ἐποχὴν αὐτὴν εἶχεν ὑποστῆ πλήγματα, λόγῳ τῆς μετασταθμευσεῶς τῆς, λόγῳ ἀλλαγῶν εἰς τὰ στελέχη τῆς καὶ ἀκόμη λόγῳ συλλήψεως ἀντιφρονούντων ἄξιωματικῶν. Παρ' ὅλα ταῦτα ἔθεωρεῖτο μία ἀποτελεσματικὴ Μονάς. Εἰς τὸν Σμόλικα (ὕψομ. 2600 μ.), ἡ «Τζούλια» ἐκινήθη διὰ δύο συγκροτημάτων, τοῦ 8^{ου} ὑπὸ τὸν Συν/χην Νταπίνο εἰς τὰ βορειοανατολικά καὶ τοῦ 9^{ου} ὑπὸ τὸν Συν/χην Ταβόλι εἰς τὰ νοτιοδυτικά, μὲ τελικὸν ἈΝΣΚ τὴν κατάληψιν τῆς διαβάσεως τοῦ Μετσόβου. Μέχρι τῆς

30^{ης} Ὀκτωβρίου ἡ προχώρησις ἦτο βραδεῖα, λόγῳ δυσμενῶν καιρικῶν συνθηκῶν. Τὴν 31^{ην} Ὀκτωβρίου μία φάλαγξ τῆς «Φερράρα» εὐρέθη ὑπὸ εὐστοχὸν καὶ καταιγιστικὸν πῦρ τοῦ ἐχθροῦ. Ἀπὸ τότε δὲν ἦτο μόνον ὁ ἄσχημος καιρὸς ἐναντίον τῶν Ἰταλῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ πυρὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Ἐν τῷ μεταξῷ, ἡ ἀπόβασις εἰς τὴν Κέρκυραν ἀνεβλήθη καὶ ἡ Μεραρχία «Μπάρι» διετέθη εἰς τὸ μέτωπον τῆς Ἀλβανίας.

Τὴν 2^{αν} Νοεμβρίου, ὁ Βισκόντι Πράσκα ἦτο ἀκόμη αἰσιόδοξος καὶ εἰς τηλεφωνικὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ Στρατηγοῦ Πρίκοιο τοῦ λέγει: «Πῆς εἰς τὸν Ντοῦτσε νὰ μείνῃ ἡσυχος. Ἡ μεταφορὰ τῶν δύο Μεραρχιῶν ἀπὸ τὰ Γιουγκοσλαβικά σύνορα εὐρίσκεται ἐν ἐξελίξει. Ἔχουν περάσει ἤδη πέντε ἡμέρες καὶ δὲν ὑφίσταται ἀκόμη κίνδυνος ἀπὸ

«Ἐνθῦμον μετώπου». Φωτογραφημένος μὲ τὸ λάφυρόν του, ἓνα ἰταλικὸ ἄρμα μάχης.

Κορυτσάν. Οί Έλληνες δὲν μᾶς ἐπετέθησαν μέχρι στιγμῆς (ἀπὸ Κορυτσάν) καὶ δὲν θὰ μᾶς ἐπιτεθοῦν πλέον. Ἔχω πλήρη ἐμπιστοσύνην. Τὸ ἠθικὸν τῶν τμημάτων εἶνε ὑψηλότατον καὶ ἅπαντες εἶνε ριζμένοι εἰς τὴν ἐπίθεσιν. Ἄπαντες ἔχουν ἐντολὴν νὰ ἐπιτίθενται, νὰ ἐπιτίθενται συνεχῶς, χωρὶς νὰ ἐνδιαφέρονται διὰ τὰ πλευρά των. Κάθε φάλαγξ ἔστω καὶ δι' ἑνὸς ἀνδρὸς δέον νὰ ἐπιτίθεται».

Εἰς τὰς 6 Νοεμβρίου, τὸ Γενικὸν Ἐπιτελεῖον ἀποφασίζει τὴν δημιουργίαν Ὁμάδος Στρατιῶν ἐν Ἀλβανίᾳ, μὲ τέσσαρας Στρατιάς, ἰσοδυνάμους Σωμάτων Στρατοῦ. Ἡ ΙΧ Στρατιὰ θὰ περιελάμβανε τὰς Μεραρχίας «Πιεμόντε», «Ἀρέζο», «Πάρμα» καὶ «Βενέτσια» εἰς τὸν τομέα τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας. Ἡ «Τζούλια» καὶ ἡ «Μπάρι» ἐπὶ τῆς Πίνδου. Εἰς τὴν Ἡπειρον ἡ ΧΙ Στρατιὰ μὲ τὰς Μεραρχίας «Φερράρα», «Κενταύρων» καὶ «Σιέννα». Ἡ Στρατιὰ αὕτη θὰ ἐνισχύετο καὶ δι' ἄλλων 4 Μεραρχιῶν, ἵνα ἀναληφθῆ ἀργότερον νέα ἐπίθεσις.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ ἄνεμος τῆς ἀπογοητεύσεως ποῦ ἤρχισε νὰ φυσᾷ εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἔφθασε καὶ εἰς τὴν Ρώμην. Εἰς τὰς 11 Νοεμβρίου τὸ ἰταλικὸν ραδιόφωνον ἀνήγγειλε τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ Στρατηγοῦ Βισκόντι Πράσκα διὰ τοῦ Στρατηγοῦ Κάρλο Τζελόζο. Οὗτω, ἔληξεν ἐντελῶς ἄδοξα ἡ σταδιοδρομία ἑνὸς στρατηγοῦ, ὁ ὁποῖος ἐπλήρωσεν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὄχι μόνον τὴν φιλοδοξίαν του, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνικανότητά του. Μαζὺ ὁμως, μὲ αὐτὸν ἐπλήρωσαν καὶ δεκάδες χιλιάδων ἀνευθύνων.

Ἕλληνες στρατιῶται πανηγυρίζουν γύρω ἀπὸ ἰταλικά λάφυρα. Ἦτο τόση ἡ ἀποδιοργάνωσις τῶν συμπτυσσομένων ἰταλικῶν στρατευμάτων, ὥστε τὰς περισσοτέρας φορὰς νὰ ἐγκαταλείπουν τὸν βαρὺ ὅπλισμόν ἀνευ τῆς στοιχειώδους μερίμνης νὰ τὸν καταστρέψουν.

Βεβαίως, ὁ συγγραφεὺς μέχρι στιγμῆς ἀσχολεῖται μὲ γενικότητα, προβάλλει τὰς ἀδυναμίας καὶ τὰς ἐπαγγελματικὰς ἀντιζηλίας τῶν στρατηγῶν καὶ προσπαθεῖ ἔτσι νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀτυχή ἔκβασιν τοῦ πολέμου. Δίδει ἐξ ἄλλου ὑπερβολικὴν ἔμφασιν εἰς τὰς ἀντιξόους καιρικὰς συνθήκας. Τοῦ διαφεύγει ὁμως, ἡ ἀλήθεια ὅτι οἱ πόλεμοι δὲν γίνονται μόνον μὲ καλοκαιρίαν. Διότι καὶ οἱ ἄλλοι στρατοί, οἱ ὁποῖοι ἐπολέμουν τὴν ἰδίαν ἐποχὴν, ἐμάχοντο ὑπὸ πολλῷ δυσμενεστέρας καιρικὰς συνθήκας, καὶ ὁμως τὰ στρατεύματά των ἐμάχοντο. Καὶ λέγομεν ὅτι τὰ στρατεύματά των ἐμάχοντο, διότι ἐν τελευταία ἀναλύσει ὁ στρατιώτης μάχεται καὶ αὐτὸς ὑπερνεκῶ τὰς ἀντιξόους καιρικὰς συνθήκας. Οἱ Ἰταλοὶ στρατηγοὶ κατέστρωσαν τὰ σχέδιά των «μέχρι τῆς τελευταίας λεπτομερείας». Αἱ δυνάμεις ὑπῆρχον καὶ μάλιστα εἰς λίαν εὐνοϊκὴν ἀναλογίαν δι' ἕνα ἀπροσκλήτως καὶ αἰφνιδιαστικῶς ἐπιτιθέμενον. Τί ἔλλειπεν; Τὸ ἀναφέρει ὁ συγγραφεὺς εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βιβλίου του. Ἐλλειπε «τὸ δίκαιον τοῦ ἀγῶνος».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ VIII.

Τὸ τηλεφώνημα τοῦ Σοντοῦ

Ὁ κτὼ ἡμέρας μετὰ τὴν ἐπίθεσιν τῆς ἡ Μεραρχία «Τζούλια» ἀπετέλει ἕνα φάντασμα τοῦ ἑαυτοῦ της. Ἀπεσύρθη εἰς τὸν ποταμὸν Περάτι. Εἶχε ἀπωλέσει τὸ 1/5 τῆς δυνάμεώς της.

Εἰς τὸν τομέα Κορυτσᾶς, κατόπιν τῆς ἐλληνικῆς ἀντεπιθέσεως, οἱ Ἰταλοὶ ἀπεσύρθησαν εἰς δευτέραν γραμμὴν ἀμύνης δυτικῶς Κορυτσᾶς, ἐγκαταλεί-

ψαντες τὴν πόλιν εἰς τοὺς Ἕλληνας. Οἱ Ἕλληνες στρατιῶται ἐμάχοντο ἐμπνεόμενοι ἀπὸ τὸν πόθον τῆς διεκδικήσεως τῆς πόλεως αὐτῆς ἢ ὁποία δύο φορὰς εἰς παρελθόντας πολέμους εἶχε καταληφθῆ, καὶ πάλιν ἐγκατελείπετο συνεπεία τῶν συνθηκῶν εἰρήνης.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Μουσολίνι ἐμαίνετο. Ἡ προσφιλὴς του ἔκφρασις ἦτο: «Θὰ σπάσω τὰ νεφρὰ τῶν Ἑλλήνων». Ἀλλὰ τὴν 15^{ην} Νοεμβρίου ἀντιλαμβάνεται ὅτι τὰ πράγματα εἶνε σοβαρότερα. «Θέλω νὰ μάθω τὴν ἀλήθεια, διότι θὰ τινάξω μερικὰ κεφάλια πρὸ τοῦ ἐκτελεστικοῦ ἀποσπάσματος», ἔλεγεν. Ἐκτοτε ἤρχισεν ἡ δυσπιστία του πρὸς τὴν στρατιωτικὴν ἡγεσίαν νὰ μεγαλώνῃ. Καὶ βασικῶς πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ Ἐπιτελείου Στρατηγὸν Μπαντόλιο. Τὴν 28^{ην} Νοεμβρίου ὁ γηραιὸς Μπαντόλιο ἀντικαθίσταται ὑπὸ τοῦ Στρατηγοῦ Οὐγκο Καβαλλέρο⁽¹⁰⁾.

Ἡ γενικώτερη ἐπιδείνωσις τῆς καταστάσεως καὶ τὸ διάχυτον πνεῦμα ἡττοπαθείας μεταξύ διοικητῶν καὶ ὀπλιτῶν ἀναγκάζουν τὸν ὑφυπουργὸν πολέμου Σοντοῦ, τὴν 4^{ην} Δεκεμβρίου, νὰ κάμνῃ ἕνα δραματικὸν τηλεφώνημα εἰς τὸν Στρατηγὸν Ροάτα καὶ νὰ τοῦ περιγράψῃ τὴν κρίσιμον κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν περιήλθαν αἱ ἐπιχειρήσεις, αἱ ὁποῖαι δὲν ἐπέτρεπον καμμίαν αἰσιοδοξίαν ὡς πρὸς τὴν τελικὴν τῶν ἔκβασιν. Εἰς ἕτερον τηλεφώνημά του, πρὸς τὸν Στρατηγὸν Γκουτσόνι, ὁ Σοντοῦ εἰσηγεῖτο τὴν ἀναζήτησιν πολιτικῆς λύσεως τῆς διαμάχης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ IX.

Ἡ ὥρα τοῦ Καβαλλέρο

Αἱ ἐνισχύσεις διὰ τὸ μέτωπον τῆς Ἀλβανίας προωθοῦντο εἰς τοὺς λιμένας ἐπιβίβασεως μὲ μεγάλην ἀταξίαν. Ἄνδρες χωρὶς ὅπλισμόν καὶ πυρομαχικά, ἐφόδια καὶ πάσης φύσεως ὑλικά συνεσφωροῦντο εἰς τοὺς λιμένας, μὲ χαρακτηριστικὴν τὴν ἔλλειψιν πάσης ὀργανώσεως.

Ἐν τῷ μεταξύ, τὸ 8^{ον} Σύνταγμα τῆς «Τζούλια» εἶχεν ἀπωλέσει τὸ 80% τῆς μαχητικῆς τῆς ἰκανότητος, ἡ Μεραρχία «Μπάρι» εἶχεν ἐκμηδενισθῆ καὶ ἐν σύνταγμά της, τὸ 139, δὲν εἶχε καθόλου πυρομαχικά εἰς χεῖρας τῶν στρατιωτῶν. Ὁ διοικητὴς τῆς «Τζούλια», Στρατηγὸς Gireotti τὴν 1^{ην} Δεκεμβρίου ἔκαμνε δραματικὴν ἐκκλήσιν, ὅπως ἡ Μεραρχία του ἀποσυρθῆ εἰς τὴν ζώνην τῶν μετόπισθεν πρὸς πλήρη ἀναδιοργάνωσιν.

Ἡ κατάστασις τῶν ἰταλικῶν στρατευμάτων εἶχε καταστῆ τὸσον κρίσι-

μος και η πολιτική και ηθική θέση της Ιταλίας εις την διεθνή κοινή γνώμη τόσοσ δεινή, ὥστε ὁ ὑπουργὸς ἐξωτερικῶν τῆς Γερμανίας Ρίμπεντροπ ἔκρινε σκόπιμον νὰ δώσῃ ὁδηγίαν εἰς τοὺς Γερμανοὺς διπλωμάτας, βάσει τῶν ὁποίων οὗτοι θὰ προσεπάθουν νὰ ἀνορθώσουν τὸ γόητρον τῆς Ιταλίας, βάσει τῶν κάτωθι ἐπιχειρημάτων:

1. Η Ιταλία προσπαθεῖ νὰ καταλάβῃ ὄρισμένας μόνον περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος αἱ ὁποῖαι χρησιμοποιοῦνται ὡς ναυτικά βάσεις ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν.
2. Αἱ ἐπιχειρήσεις ἤρχισαν μὲ ἀσθενεῖς δυνάμεις καὶ τώρα εὐρίσκονται εἰς φάσιν στασιμότητος λόγῳ ἐποχῆς (χειμῶν).
3. Κατὰ τὸν χρόνον αὐτὸν οἱ Ἴταλοὶ σταθεροποιοῦν τὸ μέτωπον ἐν ἀναμονῇ ἐνισχύσεων.
4. Η Ἴταλικὴ ὑποχώρησις εἶνε φαινόμενον προσωρινὸν τὸ ὅποιον συμβαίνει συχνάκις εἰς τοὺς πολέμους.

Περαιτέρω ὁ συγγραφεὺς ἐπιχειρεῖ νὰ δώσῃ εἰς τὸν Ι. Μεταξῶν χαρακτηρισμὸν πεσιμιστοῦ ἐπιλέγων φράσεις ἀπὸ τὸ προσωπικόν του ἡμερολόγιον ὡς: «Δὲν βλέπω μίαν διέξοδον», «Γλυκεῖα Ἑλλάδα προχώρα» (21-12-40), «Σήμερα οἱ μασκαράδες...» (25-12-40) κλπ.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Καβαλλέρο ἀποφασίζει νέα ὀργάνωσιν τῶν τομέων ἐπιχειρήσεων. Ὁ νότιος τομεὺς ἢ τομεὺς Αὐλῶνος περιελάμβανεν ἕξ Μεραρχίας ἐνεργούσας εἰς Ἑπειρον καὶ ὁ βόρειος τομεὺς ἢ Τυράνων περιελάμβανε 13 Μεραρχίας ἐνεργούσας πρὸς Δυτικὴν Μακεδονίαν.

Ἡ ἀποφασισθεῖσα ἐπιθετικὴ ἐνέργεια διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Καβαλλέρο ἐξέδωκε τὴν Ὁδηγίαν Νο 8 ὤρισθη διὰ τὴν 5^{ην} Ἰανουαρίου 1941. Ἡ ἐπιθεσις θὰ ἐγένετο ἐπὶ εὐρέος μετώπου ἀπὸ θαλάσσης μέχρι καὶ πέραν Τεπελενίου. Ἀλλὰ οἱ Ἕλληνες δι' ἐγκαίρου σφοδρότατης ἐπιθέσεως κατέλαβον τὴν Κλεισοῦραν. Ἡ ἐπακολουθήσασα Ἴταλικὴ ἀντεπίθεσις ἀπέτυχε καὶ τὴν 10^{ην} Ἰανουαρίου τὰ Ἴταλικά στρατεύματα συνεπτύχθησαν εἰς ἀπόστασιν 5 χιλιομέτρων ἀπὸ τῆς πόλεως. Ἡ κατάληψις τῆς Κλεισοῦρας εἶνε ἡ τελευταία μεγάλη ἐπιτυχία τῶν Ἑλλήνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Χ.

«Σταματήστε τὴν παθητικότητα»

Ὁ Μουσολίνι εἶχεν ἐγκαταστήσει τὸ πολεμικόν του στρατηγεῖον εἰς περιοχὴν τῆς Πούλια πλησίον τῆς Μπισελιῆ. Οὕτω, εὐρίσκετο εἰς τὸ μέσον μεταξύ Ῥώμης καὶ Ἀλβανίας καὶ ἔξῃ καὶ ὁ ἴδιος τὰς κακουχίας τοῦ

Ἴταλοὶ στρατιῶται εἰς τὸ μέτωπον τῆς Βορείου Ἑπείρου, τὸν χειμῶνα τοῦ 1940-41. Ἡ ἐξέλιξις τῶν ἐπιχειρήσεων ἤρε τὸς Ἴταλοὺς ἀπροετοίμαστους καὶ τὸν Μουσολίνι ἐκτεθειμένο καὶ εἰς τὸν λαόν του, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν σύμμαχόν του Χίτλερ. Αὐτὸ τοῦτο προσεπάθησε νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν στρατιωτῶν μὲ τὸν βαρὺ χειμῶνα ἐκείνου τοῦ ἔτους. Οὕτω, αἱ Ἴταλικά ἐφημερίδα ἦσαν πλήρεις φωτογραφιῶν αἱ ὁποῖαι ἔδειχναν τὴν ταλαιπωρίαν τῶν Ἴταλῶν στρατιωτῶν ἐντὸς τῶν χιόνων. Τόσο εἰς τὸν λαόν του ὅσο καὶ εἰς τὸν Χίτλερ ὁ Μουσολίνι ὁμιλοῦσε διὰ ἀλλαγὴν τῶν ρόλων εἰς τὸ μέτωπον μὲ τὸν ἐρχομὸν τῆς Ἀνοιξέως. Αὐτὸ καὶ τὴν ἐπίθεσιν τῆς Ἀνοιξέως ὄχι μόνον τὴν προετοίμασε μὲ πολλὴν περίσκεψιν, ἀλλὰ ἠθέλησε νὰ τὴν παρακολουθήσῃ καὶ ὁ ἴδιος.

πολέμου. Ὁ γαμβρὸς του Τσιάνο τὸν ἐπεσκέπτετο συχνά. Εφοβεῖτο μὴν τοῦ ἀφαιρεθῆ ἢ ἰδιότης τοῦ ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν διότι ὅλη ἡ Ἰταλία ἐγνώριζεν ὅτι ὁ πόλεμος αὐτὸς τοῦλάχιστον εἰς τὴν ἀρχὴν του ἦτο «πόλεμος τοῦ Τσιάνο».

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ καιρὸς ἐπέρνα καὶ οὐδεμία ἐλπίς βελτιώσεως τῆς καταστάσεως δὲν ἐφαίνετο διὰ τοὺς Ἴταλοὺς. Ὁ Μουσολίνι ἐβομβάρδιζε συνεχῶς τοὺς ἐν Ἀλβανίᾳ στρατηγούς του μὲ τὴν συνήθη του φράσιν: «Ἐπιτεθεῖτε, ἐπιτεθεῖτε, ἐπιτεθεῖτε».

Χαρακτηριστικὴ εἶνε ἡ κατωτέρω στιχομυθία μεταξύ Μουσολίνι καὶ τοῦ ἐπιτελάρχου τοῦ Καβαλλέρο, συνταγματάρχου Bartiromo:

Μουσολίνι: «Οἱ Ἕλληνες ἔχουν ἤδη ἐπιτύχει θύλακα 15 χιλιομέτρων εἰς τὴν Κλεισοῦραν. Πρέπει νὰ πραγματοποιήσετε τὴν ἐπιχείρησιν πρὸς ἐξάλειψιν τοῦ θύλακος, περὶ τῆς ὁποίας σὰς ὁμίλησα πρὸ πολλοῦ».

Μπαρτιρόμο: «Ἐχει ἤδη διαταχθῆ».

Μουσολίνι: «Πρέπει νὰ πραγματοποιήσετε τὴν ἐπιχείρησιν διὰ νὰ προσελκύσετε τὴν προσοχὴν τοῦ ἐχθροῦ. Σταματήστε τὴν παθητικότητα».

Μπαρτιρόμο: «Μάλιστα».

Μουσολίνι: «Υπάρχουν πολλοὶ αἰχμάλωτοι.» (Ἴταλοί).

Μπαρτιρόμο: «Δὲν ἔχομεν πληροφορίες ἀπὸ τὸ 77^ο Σύνταγμα Πεζικοῦ. Πιστεύω ὅτι μερικοὶ ἔχουν χαθῆ». (Τὴν 16^{ην} Ἰανουαρίου τὸ 90^{ον} Τάγμα τῆς Ἑλληνικῆς 15^{ης} Μεραρχίας ἠφνιδίασε τὸ 77^ο Σ.Π. τῶν «Λύκων τῆς Τοσκάνης» καὶ συνέλαβε περὶ τοὺς 300 αἰχμαλώτους).

Μουσολίνι: «Μπαρτιρόμο πρέπει νὰ ἀντεπιτεθῆτε. Σταματήστε τὸ κακὸν νὰ χάνομεν συνεχῶς ἔδαφος ἀπὸ θέσεως εἰς θέσιν, ἀπὸ 90 ἡμερῶν. Οὕτω θὰ εὐρεθῶμεν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ δὲν θὰ ὑπάρχουν πιά τοποθεσίαι».

Μπαρτιρόμο: «Δὲν πρέπει νὰ χάνομεν χρόνον».

Μουσολίνι: «Πηγαίνω εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἡ πρώτη ἐρώτησις ποῦ θὰ μοῦ κάμουν εἶνε ἐὰν θὰ κρατήσω τὴν ἤδη κατεχομένην γραμμὴν. Τί πρέπει νὰ ἀπαντήσω;».

Μπαρτιρόμο: «Ἡ αὐτοῦ ἐξοχότης ὁ Καβαλλέρο εἶπεν εἰς τὸν Γερμανὸν συνταγματάρχην: «Ἐξω πεποιθήσιν ὅτι θὰ τὴν κρατήσωμεν».

Μουσολίνι: «Δὲν ὑπάρχει ἄλλη λύσις. Ἐπιτεθεῖτε».

Καὶ ὁ Τσιάνο γράφει εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του διὰ τὸν Μουσολίνι ὅτι ἐπανελάμβανε συνεχῶς: «Ἐὰν κανεῖς τὴν 15^{ην} Ὀκτωβρίου (1940) προέβλεπε τί θὰ συνέβαινε ἀργότερα εἰς τὴν πραγμα-

τικότητα, θά είχε τυφεκισθή».

Τὸν Φεβρουάριον οἱ Ἕλληνες ὑπερβολικὰ πείσμονες, ἀνέλαβον ἐπιθεσιν κατὰ τοῦ Τεπελενίου - ἐν ἄλλοι ὄνομα πού ἐγινε σύμβολον διὰ τοὺς Ἕλληνας. Αἱ διάφοροι τοποθεσίαι κατελήφθησαν, ἀπολέσθησαν καὶ ἐπανακατελήφθησαν. Κατὰ τοῦ ὑψώματος Σεντέλι ἐνήργησεν ἡ Μεραρχία Κρητῶν. Οἱ Κρήτες φημίζονται ἐκ παραδόσεως διὰ τὸ μαχητικόν τῶν πνεύμα. Εἰς τὸ Τεπελένι ἐμάχητο ἡ «Τζούλια», ἀναδιοργανωθείσα μὲ τὰς ἐν τῷ μεταξὺ ἀφιχθείσας ἐνισχύσεις. Ἐδῶ ὁ συγγραφεὺς ἀπαριθμεῖ τὰ μειονεκτήματα τῶν ἐνισχύσεων, ὡς ἀπόλοιμοι ἀξιωματικοὶ καὶ ὀπλίται κλπ. καὶ ἀναφέρει ὅτι ὑπῆρξαν καὶ περιπτώσεις αὐτομολίας ἀλλὰ ὄχι εἰς βαθμὸν ἐπιδημίας, ὡς εἰς τὸν Πρῶτον Παγκόσμιον Πόλεμον.

Περαιτέρω, ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει τὴν ἄφιξιν ἐν Ἑλλάδι τῶν Ἀγγλῶν Στρατηγῶν Wavell, Cunningham, καὶ Longmore καὶ τὰς μετ' αὐτῶν συζητήσεις τοῦ I. Μεταξῆ, ἐπὶ τῆς μεθόδου βοηθείας τῆς Ἑλλάδος. Οἱ Ἀγγλοὶ ἐζήτησαν δύο ἀεροδρόμια καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς Ἑλλάδος διὰ μικρῶν δυνάμεων. Οἱ Ἕλληνες (Βασιλεὺς Γεώργιος, Μεταξῆς, Παπάγος) ἐζήτησαν τὴν ἐνίσχυσιν τῆς Ἑλλάδος δι' ἰσχυρῶν δυνάμεων. Αἱ ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν προτεινόμεναι ἐνισχύσεις, ἦτο ἓν Σύνταγμα Πυροβολικοῦ καὶ μία Μηχανοκίνητος Μονὰς 60 ἄρμάτων, θὰ ἔδιδαν εἰς τοὺς Γερμανοὺς ἀφορμὴν ἐπεμβάσεως ἐν Ἑλλάδι, χωρὶς αἱ ἐνισχύσεις αὐταὶ νὰ ἀποτελοῦν ἀξιόλογον ἐνίσχυσιν τοῦ ἑλληνικοῦ Στρατοῦ. Τελικῶς, ἐπῆλθε συμφωνία διὰ τὴν κατασκευὴν δύο ἀεροδρομίων τοῦ Ἀράξου καὶ τοῦ Ἀγρινίου. Οἱ Γερμανοὶ ὁμῶς, εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἑλλάδα πρὸ τῆς κατασκευῆς τῶν ἀνωτέρω ἀεροδρομίων.

Ὁ Μεταξῆς ἀπέθανε τὴν 29^{ην} Ἰανουαρίου 1941. Ἡ φασιστικὴ προπαγάνδα ἀπέδωσε τὸ «μυστήριον» τοῦ θανάτου του εἰς ἐνέργειαν τῶν Ἀγγλῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ XI.

Ἡ ἐαρινὴ ἀντεπίθεσις

Ὁ Μουσολίνι ἐχρειάζετο τὴν ἐαρινὴν ἐπίθεσιν, διὰ νὰ προλάβει, μὲ μίαν ἰταλικὴν ἐπιτυχίαν, τὰ ἐν τῷ μεταξὺ ἐτοιμαζόμενα σχέδια ἐπεμβάσεως τῶν Γερμανῶν εἰς τὰ Βαλκάνια. Ἦθελε μάλιστα εἰς τὴν ἐπίθεσιν αὐτὴν νὰ εὐρίσκειται παρὼν εἰς Ἀλβανίαν. Δι' αὐτὸ ἀπεφάσισε μίαν «ἐπιθεώρησιν» τῶν ἐν Ἀλβανίᾳ ἰταλικῶν δυνάμεων, ἐλπίζων ὅτι ἡ προσωπικὴ του παρουσία θὰ ἐνίσχυε τὸ ἠθικόν τῶν στρατιωτῶν του. Μεταξὺ

ὁμῶς, τῶν στρατηγῶν ὑπῆρχε διάστασις ὡς πρὸς τὴν περιοχὴν τῆς ἐπιθέσεως. Ὁ Στρατηγὸς Γκουτσόνι, ὑφυπουργὸς πολέμου, ἤθελε τὴν ἀντεπίθεσιν εἰς τὴν περιοχὴν Πόγραδετς, ὅποτε τὰ ἰταλικά στρατεύματα θὰ προωθοῦντο εἰς Δυτικὴν Μακεδονίαν καὶ θὰ συνεδύαζον τὴν ἐνέργειάν τῶν μὲ τὴν κάθοδον τῶν Γερμανικῶν στρατευμάτων μὲσω Βουλγαρίας. Ὁ Καβαλλέρο δὲν συνεφώνει. Ἐπίστευεν ὅτι ἡ ἀντεπίθεσις ἔπρεπε νὰ ἐκδηλωθῆ εἰς τὴν κοιλάδα Ντεσνίτσα πρὸς Τρεμπεσίνας καὶ Κλεισοῦραν καὶ νὰ εἶνε περιορισμένης ἐκτάσεως. Τελικῶς, ἐπεκράτησεν ἡ ἄποψις Καβαλλέρο.

Τὸ σχέδιον τῆς ἐπιθέσεως, καταρτίσθην ὑπὸ τοῦ Στρατηγοῦ Καμπάρα, προέβλεπε συγκλίνουσαν ἐπιθετικὴν ἐνέργειαν πρὸς τὴν κοιλάδα Ντεσνίτσα ἀπὸ βορρᾶ ἐκ τοῦ ὑψώματος

Εἰς τὰς 2 Μαρτίου ὁ Μουσολίνι ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὸ Μπάρι, ὀδηγώντας ὁ ἴδιος τὸ ἀεροπλάνο του, καὶ φθάνει εἰς τὴν Ἀλβανίαν διὰ νὰ παρακολουθήσῃ τὴν «ἐαρινὴν ἐπίθεσιν». Εἰς τὴν φωτογραφίαν διακρίνεται νὰ παρακολουθῆ ἀπὸ τὸ παρατηρητήριον τῆς Ρέζοβα. Ὅπισθὲν του φορώντας γυαλιὰ εἶνε ὁ Καβαλλέρο.

Σπαντάρτι καὶ ἀπὸ νότου ἐκ τῆς Τρεμπεσίνας μὲ κατεύθυνσιν τὸ κέντρον τῆς κοιλάδος. Οἱ ἈΝΣΚ, κατὰ μῆκος τῆς κοιλάδος, ἦσαν ἡ Σοῦκα καὶ ἡ Κλεισοῦρα. Τὸ μέτωπον τῆς ἐπιθέσεως ἦτο 10 χιλιόμετρα καὶ οἱ ἰταλοὶ θὰ ἐνήργουν διὰ 12 Μεραρχιῶν. Ἐν τῷ μεταξὺ τὴν 2^{ην} Μαρτίου ἐφθασεν εἰς Ἀλβανίαν ὁ Μουσολίνι ὀδηγῶν τὸ ἀεροπλάνον του προσωπικῶς. Ἐπεσκέφθη στρατηγεῖα, Μονάδας ἐκστρατείας καὶ νοσοκομεῖα. Ὡμίλησε μὲ ἀξιωματικούς καὶ ὀπλίτας. Ἡ ἐπίσκεψις του αὐτὴ ἐκρατήθη μυστικὴ ἀπὸ

τὸν τύπον μέχρι τὰ μέσα Μαρτίου.

Ἡ ἐπίθεσις ἐξεδηλώθη τὴν 9^{ην} Μαρτίου. Εἰς τὰς 08.30 ὥραν ἤρχισε τὸ πυροβολικὸν δραστικὰ πυρὰ. Ταυτοχρόνως ἤρχισε καὶ ἡ ἐπίθεσις τοῦ πεζικοῦ. Ὁ Μουσολίνι παρηκολούθει τὴν ἐπίθεσιν ἀπὸ παρατηρητηρίου. Αἱ ἀναφοραὶ αἱ ὁποῖαι ἐφθάναν εἰς τὸ παρατηρητήριον ἔδιδον τὴν ἐντύπωσιν μεγάλης προελάσεως. Εἰς τὴν πραγματικότητα δὲν ἐγένετο καμμία προέλασις. Μερικὰ ὑψώματα καταληφθέντα ὑπὸ τῶν ἰταλῶν ἀνακατελαμβάνοντο ὑπὸ τῶν ἑλλήνων δι' ἀμέσου ἀντεπιθέσεως. Ἡ ἐπίθεσις δὲν εἶχε οὐδεμίαν ὁρμὴν διότι ἐξεδηλώθη ἐναντίον ἐνὸς πραγματικοῦ «τείχους». Ὁ Μουσολίνι δὲν ἤργησε νὰ ἀντιληφθῆ τὴν ἀλήθειαν. «*Εἰάν ἡ ἐπίθεσις δὲν τελεσφορήσῃ ἐντὸς 2 ἢ 3 ὥρων, δὲν θὰ τελεσφορήσῃ ποτέ*», εἶπεν εἰς τὸν Στρατηγὸν Πρίκολο.

Τὴν ἐπομένην, 10 Μαρτίου, ὁ ἀπολογισμὸς ἦτο: ἐλάχιστον ἐδαφικὸν κέρδος, ἐχθρικὰ ἀντεπιθέσεις σοβαραὶ ἀπώλειαι. Τὰς ἐπομένας ἡμέρας ἡ ἰταλικὴ ἐπίθεσις ἤρχισε νὰ ἐκφυλλίζεται, καὶ τόσον οἱ ἰταλοὶ στρατηγοὶ ὅσον καὶ ὁ Μουσολίνι ἤρχισαν νὰ ἀντιλαμβάνονται ὅτι ἡ ἐαρινὴ ἐπίθεσις ἀπέτυχεν ὀλοκληρωτικὰ.

Ὁ Μουσολίνι, κατηφής, συνέχισεν ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπιθεωρήσεις Μονάδων, στρατηγείων καὶ νοσοκομείων καὶ τὴν 21^{ην} Μαρτίου ἀνεχώρησε διὰ Μπάρι. Τὴν παραμονὴν τῆς ἀναχωρήσεώς του ἐδήλωσε τὰ κάτωθι: «*Εἶμαι ἀηδιασμένος ἀπὸ τὸ περιβάλλον. Δὲν ἐπροχωρήσαμεν οὔτε ἓνα βῆμα. Περιφρονῶ βαθύτατα ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους (τοὺς στρατηγοὺς του). Μὲ εἶχαν ἐξαπατήσει μέχρι σήμερα. Ἀπόψε ὑπέβαλα λεπτομερῆ ἀναφορὰν εἰς τὸν Βασιλέα*».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ XII.

Ἔτσι ζοῦσαν, ἔτσι πέθαιναν

Εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ὁ συγγραφεὺς παραθέτει ἀφηγήσεις προσωπικὰς τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἰταλικοῦ στρατοῦ ἐν Ἀλβανίᾳ, εἰς τὰς ὁποίας μὲ ζωντανὰ χρώματα περιγράφονται αἱ δυσχερεῖς συνθήκαι διαβιώσεως καὶ ἀγῶνος ἐν Ἀλβανίᾳ. Εἰς τὰς ἰδίαις ἀφηγήσεις διαφαίνονται καὶ τὰ αἰσθημάτων τῶν ἰταλῶν στρατιωτῶν πρὸς τὸ φασιστικὸν καθεστῶς. Ἡ γενικὴ ἐντύπωσις τὴν ὁποίαν ὁ συγγραφεὺς θέλει νὰ παρουσιάσῃ εἶνε ὅτι οἱ ἰταλοὶ στρατιῶται ἐπολέμησαν, παρὰ τὸ γεγονός ὅτι τὸ καθεστῶς τὸ ὁποῖον προέκλεσε τὸν πόλεμον αὐτὸν δὲν τοὺς ἦτο καθόλου ἀρεστόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ XIII.

Ὁ τοῖχος κινεῖται

Εἰς τὰς 22 Φεβρουαρίου, ὁ Ἐπίουργος Ἐξωτερικῶν τῆς Ἀγγλίας Ἦντεν καὶ ὁ ἄρχηγός τοῦ βρετανικοῦ Ἐπιτελείου σερ Τζών Ντίλ καὶ οἱ στρατηγοὶ Οὐείβελ καὶ Λονγκμόρ ἤλθαν εἰς Ἀθήνας ἵνα συσχεφθοῦν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἡγετῶν. Αἱ συζητήσεις ἐκράτησαν 48 ὥρας. Οἱ Ἕλληνες ἐπέμενον ἐπὶ μιᾷς ἀποφασιστικῆς βρετανικῆς βοήθειας. Ἐξητάσθησαν αἱ πιθαναὶ περιπτώσεις συναρτήσεως τῆς στάσεως τῆς Γιουγκοσλαυΐας. Τρεῖς ἦσαν αἱ ἐναλλακτικαὶ λύσεις. **Πρώτη:** Ἀνάπτυξις τῶν βρετανικῶν δυνάμεων ἐπὶ τῆς «Γραμμῆς Μεταξᾶ». **Δευτέρα:** Ἀνάπτυξις τῶν βρετανικῶν δυνάμεων ἐπὶ τῆς «γραμμῆς Ἀλιάκμονος» ὁμοῦ μετὰ τῶν ὑπαρχουσῶν ἐκεῖ τριῶν ἑλληνικῶν Μεραρχιῶν ἐκ τοῦ θεάτρου Θράκης. **Τρίτη:** Ἐγκατάλειψις τῆς Ἑλλάδος. Αὕτη δὲν ἐξητάσθη καθόλου ὡς πολιτικῶς ἀπαράδεκτος. Τελικῶς, ἐπεκράτησεν ἡ δευτέρα λύσις καὶ ἐντὸς ὀλίγου ἤρχισε ἡ ἐπιχείρησις «Lustre» (Λάμπρις ἢ Στίλβη) δηλαδὴ ἡ ἀποστολὴ τοῦ βρετανικοῦ ἐκστρατευτικοῦ σώματος εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐκ τῆς βορείου Ἀφρικῆς, ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Οὐίλσον.

Ἐν τῷ μεταξῷ, τὴν 25^{ην} Μαρτίου, ἡ Γιουγκοσλαυΐα προσεχώρησεν εἰς τὸν ἄξονα. Μετὰ διήμερον ὁμοῦ, τὴν 27^{ην} Μαρτίου, ἔν κίνημα ὑπὸ τὸν Στρατηγὸν Σίμοβικ ἐξετόπισε τὸν Ἀντιβασιλέα καὶ ἀνεκήρυξε βασιλέα τὸν Διάδοχον Πέτρον II. Τὸ κίνημα εἶχε καθαρῶς ἀντιγερμανικὸν χαρακτῆρα. Τὸ πρωὶ τῆς 27^{ης} Μαρτίου ὁ Χίτλερ καλεῖ τοὺς στενοὺς τοῦ συνεργάτου Γκαϊρινγκ, Κάιτελ, Βόλντ, Ρίμπεντροπ καὶ διέταξε τὴν προπαρασκευὴν τῆς καταστροφῆς τῆς Γιουγκοσλαυΐας ὡς στρατιωτικῆς δυνάμεως καὶ ὡς ἔθνους. Ταυτοχρόνως διέταξε τὴν ἀνανέωσιν τοῦ σχεδίου «Μαρίτα» περὶ καταλήψεως τῆς Ἑλλάδος.

Ἀπὸ τῆς 21 Μαρτίου τρεῖς βρετανικαὶ Μονάδες ἤρχισαν νὰ φθάνουν εἰς τὴν Ἑλλάδα: 1^η Βρετανικὴ Ταξιαρχία Ἀρμάτων, 2^α Νεοζηλανδικὴ Μεραρχία, καὶ 6^η Αὐστραλιανὴ Μεραρχία. Ἐξ αὐτῶν μόνον αἱ δύο πρώται ἦσαν εἰς τὴν γραμμὴν Ἀλιάκμονος τὴν 2^{αν} Ἀπριλίου. Αἱ λοιπαὶ δυνάμεις ἦσαν καθ' ὁδὸν μέσῳ Μεσογείου. Σύνολον δυνάμεων τὰς παραμονὰς τῆς γερμανικῆς ἐπιθέσεως: Τρεῖς ἑλληνικαὶ Μεραρχίαι εἰς τὴν Γραμμὴν Μεταξᾶ. Τρεῖς ἑλληνικαὶ Μεραρχίαι εἰς τὴν Γραμμὴν Ἀλιάκμονος μετὰ τῶν βρετανικῶν δυνάμεων. Δεκατέσσαρες ἑλληνικαὶ Μεραρχίαι εἰς τὸ Ἀλβανικὸν Μέτωπον, ἔναντι εἴκοσι τεσσάρων

Ἦλθαν ἐπὶ τέλος τὰ πρώτα γράμματα ἀπὸ τοὺς οἰκείους τῶν στρατιωτῶν μας. Ἦσαν ὅτι τὸ πολιτικότερον. Τὰ διάβαζαν 5-10 φορές τὸ καθένα.

ἰταλικῶν.

Εἰς τὰς 05.30 τῆς 6^{ης} Ἀπριλίου 1941, ἡμέραν Κυριακὴν, αἱ γερμανικαὶ Μεραρχίαι εἰσέβαλον ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Γιουγκοσλαυΐας. Ἡ Γραμμὴ Μεταξᾶ ἀντεστάθη μέχρι τῆς πρωΐας 9 Ἀπριλίου. Μετὰ οἱ Γερμανοὶ ἐστράφησαν πρὸς Φλώριναν, μέσῳ Γιουγκοσλαυΐας, πρὸς Καστοριὰν καὶ ἐκεῖθεν πρὸς Καλαμπάκαν.

Τὴν 13^{ην} Ἀπριλίου ἦτο σαφές ὅτι τὸ Γιουγκοσλαυϊκὸν μέτωπον κατέρρευσεν. Ὁ Στρατηγὸς Σίμοβικ διεβίβασεν εἰς τὸν ἀπεσταλμένον τοῦ Παπάγου, ὅτι οἱ Κροάται ἐξηγέρθησαν κατὰ τῶν Σέρβων ἐνώπιον τῆς γερμανικῆς εἰσβολῆς καὶ ὅτι τὸ τέλος εὐρίσκετο πολὺ κοντὰ.

Τὴν 12^{ην} Ἀπριλίου, ὁ Στρατηγὸς Παπάγος διέταξε μίαν ὑποχωρητικὴν κίνησιν. Ἡ διαταγὴ δὲν ἐγένετο πιστευτὴ ἀπὸ τοὺς ἄνδρας τῶν ἑλληνικῶν δυνάμεων. Μετὰ ἀπὸ τόσας θυσίας κόπους καὶ αἶμα ἔπρεπε νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ Βορειοηπειρωτικὰ ἐδάφη.

Τὴν 12^{ην} Ἀπριλίου καὶ ὁ Ἀγγλὸς Στρατηγὸς Οὐίλσον διέταξε τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς τοποθεσίας «Κλειδίου».

Εἰς τὰς 16 Ἀπριλίου ἦτο σαφές ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἄλλη λύσις, πλὴν τῆς ἀνακωχῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ XIV. Ἡ μακρὰ ἀνακωχὴ

Τὸ Συγκρότημα Οὐίλσον ἤρχισε νὰ συμπύσσεται ὑπὸ τὴν κάλυψιν 80 ἀγγλικῶν ἀεροσκαφῶν καὶ νὰ ὑποχωρῇ ἀπὸ τοποθεσίας εἰς τοποθεσίαν. Ἡ Στρατιὰ τῆς Ἡπείρου εὐρίσκετο τώρα εἰς δυσχερῆ θέσιν. Οἱ Γερμανοὶ ἐκινούντο πρὸς Μέτσοβον, μετὰ τὴν κατάληψιν τοῦ ὁποίου ἐκόπτετο μία σοβαρὰ ὁδὸς ὑποχωρήσεως. Οἱ διοικηταὶ Σωμάτων διὰ τηλεγραφημάτων ἐζήτησαν ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν τὴν λήψιν ἀποφάσεων διὰ τὴν πρόληψιν τῆς καταστροφῆς τοῦ στρατοῦ. Ὁ Πρωθυπουργὸς Κορυζῆς, εὐρεθεὶς εἰς τὴν δίνην τῶν γεγονότων καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ἀποφασίσῃ περὶ τοῦ πρακτέου, αὐτοκτονεῖ. Ὁ Βασιλεὺς διορίζει νέον πρωθυπουργὸν τὸν Ἀλέξανδρον Μαζαράκη.

Ἐν τῷ μεταξῷ ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῶν

Αγγλων ή άποχώρησις τών άγγλικών δυνάμεων εξ Ελλάδος. Εν όψει τής άναποφασιστικότητος τής άνωτέρας ήγεσίας, οί Στρατηγοί Πιτσίκας, διοικητής τής Στρατιάς Ηπειρου και Τσολάκογλου, διοικητής τής Στρατιάς Δυτικής Μακεδονίας και οί Σωματάρχαι Μπάκος και Δεμέστιχας συνέταξαν τηλεγράφημα πρòς τόν Αρχιστράτηγον και την Κυβέρνησιν ζητούντες την έναρξιν συζητήσεων άνακωχής με τούς Γερμανούς. Οί Έλληνες διοικηταί προετίμων την παράδοσιν εις τούς Γερμανούς παρά εις τούς Ιταλούς. Τελικώς, τò τηλεγράφημα δέν έστάλη, λόγω άντιρρήσεων τών διοικητών Μεραρχιών. Εγένετο όμως, κάτι τολμηρότερον. Απεστάλησαν την 20^{ην} Απριλίου Έλληνες άξιωματικοί διά συζητήσεις με τούς Γερμανούς. Εν τώ μεταξύ με σχετικήν καθυστέρησιν έφθασαν εις Ιωάννινα οί άπεσταλμένοι του Στρα-

φον εις τās οικίας των. Οί άξιωματικοί θα έκράτουν τόν άτομικόν των όπλισμόν και δέν θα έθεωρούντο αιχμάλωτοι πολέμου.

Τò πρωτόκολλον άνακωχής ουδέν άνέφερε περι τών Ιταλών. Ο Μουσολίνι εξέμάνη. Επηκολούθησεν ανταλλαγή τηλεφωνημάτων μεταξύ Ρώμης—Βερολίνου—Βιέννης—Λαρίσης μεταξύ Ιταλών και Γερμανών στρατηγών, ύπουργών, άκόμη και του ίδιου του Μουσολίνι. Οί Ιταλοί ήθελαν νά συμμετάσχουν ως νικηταί εις τās συζητήσεις άνακωχής. Οί Γερμανοί έθεώρουν ότι κατά την ήμέραν τής άνακωχής τὰ ιταλικά στρατεύματα δέν εύρίσκοντο εν επαφή με τὰ ελληνικά. Μετά από μακράς συνομιλίας οί Γερμανοί έδέχθησαν, ως μίαν χειρονομίαν ικανοποίησης τών Ιταλών, όπως υπογραφή έτερον πρωτόκολλον άνακωχής εις Θεσσαλονίκην παρουσία και Ιταλού

Μεγάλοι ήσαν αί άπώλειαι τών βρετανικών δυνάμεων. Εκ τών 58.000 άνδρòν (24.000 Αγγλοι, 17.000 Αύστραλοί, 17.000 Νεοζηλανδοί) συνολικώς έφονεύθησαν, έτραυματίσθησαν ή ήχημαλωτίσθησαν πλέον τών 15.000 (10.500 Αγγλοι, 3.000 Αύστραλοί, 2.200 Νεοζηλανδοί).

Εις τās 23 Απριλίου ο Βασιλεύς Γεώργιος Β' μετά τής οικογενείας του και τής Κυβερνήσεως διέφυγεν εις Κρήτην.

Την 27^{ην} Απριλίου ή πρώτη Γερμανική φάλαγγ εισηλθεν εις Αθήνας. Αί άπώλειαι τών Γερμανών κατά την κατάληψιν τής Ελλάδος ήσαν 263 άξιωματικοί νεκροί και τραυματαί, 1.160 ύπαξιωματικοί και στρατιώται νεκροί και 3.411 τραυματαί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ XV.

Έπίλογος

Εις τόν επίλογον ο συγγραφεύς διά μίαν άκόμη φοράν επιρρίπτει τās ευθύνas τής ιταλικής περιπετειάς εις τόν Μουσολίνι και εις τόν Καβαλλέρο. Παραθέτει λόγους του Τσώρτσιλ και του Χίτλερ διά τών όποιών άναγνωρίζεται ή γενναιότης τών Ελλήνων. Παραθέτει επίσης τούς επισήμους αριθμούς άπωλειών τών αντιπάλων, οί όποιοί είναι:

ΙΤΑΛΟΙ:

Νεκροί: 13.755

Τραυματαί: 50.874.

Πληγέντες εκ κρουσπαγημάτων: 12.638.

Άγνοούμενοι: 25.067.

ΕΛΛΗΝΕΣ:

Νεκροί: 13.408.

Τραυματαί 42.485.

Τελικώς, επαινεί και τόν Ιταλόν στρατιώτην ο όποιος, ως λέγει, χωρίς άμφιβολίαν ύπηρξεν ο κατά τόν χειρότερον τρόπον όδηγηθείς εις την μάχην στρατιώτης του κόσμου.

Κρίσεις — Σχόλια

Ο άναγνώστης τής άνωτέρω περιληπτικής παρουσιάσεως του άξιολόγου αυτού ιστορικού έργου είνε ελεύθερος νά προβή εις τās κρίσεις του και τὰ προσωπικά του σχόλια άναφορικώς με την προσπάθειαν του Μάριο Κέρβι. Κατωτέρω θα παραθέσωμεν τās προσωπικάς άπόψεις μας επί τής εργασίας του συγγραφέως, περιοριζόμενοι εις τὰ αντικειμενικώς πλέον χαρακτηριστικά γνωρίσματα του έργου του.

Είνε όντως άξιόλογος ή προσπάθεια

Οί πρώτοι Ιταλοί αιχμάλωτοι καταφθάνουν εις τās Αθήνας. Συνοδεύονται υπό στρατιωτών και άνδρòν τής Αστυνομίας Πόλεων.

τάρχου Παπάγου διά νά εξετάσουν την κατάστασιν, ο Στρατηγός Γιαλιστράς και ο Συνταγματάρχης Κανελλόπουλος. Ο Στρατηγός Τσολάκογλου όμως, και ο Διοικητής τής Τεθωρακισμένης Γερμανικής Μεραρχίας τών SS, Ντίτριχ είχαν ήδη ύπογράψει προκαταρκτικόν πρωτόκολλον άνακωχής σφόδρα άντιϊταλικού περιεχομένου. Σύμφωνα με τò πρωτόκολλον αυτό αί έχθροπραξίαι μεταξύ Ελλάδος και Γερμανίας έπαυον την 18.00 ώραν τής 20^{ης} Απριλίου. Ο ελληνικός Στρατός θα υπεχώρει όπίσω τής παλαιάς ελληνο-αλβανικής μεθορίου εντός δέκα ήμερών. Αί Στρατιά Ηπειρου και Δυτικής Μακεδονίας θα διελύοντο, ο όπλισμός των θα εφυλάσσετο εις τās άποθήκας του Στρατού και οί άνδρες θα επέστρε-

άντιπροσώπου. Τò νέον πρωτόκολλον άντικαθίστα έκείνο τών Ιωαννίνων και έτίθετο εν ισχύ από τής 23^{ης} Απριλίου. Βέβαια, ο Μουσολίνι, χωρίς νά κοκκινίξη (έκφρασις του συγγραφέως), έτόλμα νά όμιλή περι νίκης και με τηλεγράφημά του συνέχαιρε τούς στρατηγούς και τὰ ιταλικά στρατεύματα.

Τò συγκρότημα «Ούϊλσον» έκράτησεν επί τριήμερον τās Θερμοπύλας και μετά υπεχώρησεν εις την Αττικήν άπ' όπου εξεκενώθη μέσω τών διαφόρων μικρών λιμένων αυτής και τής βορείου Πελοποννήσου.

Οί Γερμανοί, την 26^{ην} Απριλίου, δι' άλεξιπτωτιστών κατέλαβον τόν Ισθμόν τής Κορίνθου ότε και ή επιχείρησις «Δαίμων» (άποχώρησις βρεττανικών στρατευμάτων) έπερατώθη.

του συγγραφέως να ανατάμη τὰ ιστορικά γεγονότα μέσα ἀπὸ τὰς μαρτυρίας τῶν πρωταγωνιστῶν καὶ νὰ προσεγγίξη τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν.

Ὁρισμένα στοιχεῖα τοῦ πολέμου αὐτοῦ καὶ τῆς προϊστορίας του εἶνε ἱστορικῶς ἀποδεδειγμένα καὶ γενικῶς ἀδιαφιλονίκητα. Ἐν ἐξ αὐτῶν εἶνε ἡ δικτατορία τοῦ Μουσολίνι καὶ ὁ καταπιεστικός της χαρακτήρ. Καὶ παρ' ὅλον ὅτι τὸ καθεστὼς αὐτὸ τοῦ Μουσολίνι ἐστηρίζετο εἰς τὸν μηχανισμόν τοῦ στρατοῦ, δεχόμεθα ὅτι ὅλος ὁ ἰταλικὸς στρατὸς δὲν ἦτο φασιστικός. Εἶνε

Ἰταλὸς αἰχμάλωτος τρώγει ἑλληνικὸν συσσίτιον καὶ καττάξει, ἀπὸ κορυφῆς μέχρις ὀνύχων, τὸν λεβέντην Εὐζώνον μας.

ὀρθός, συνεπὼς, ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ συγγραφέως ὅτι οἱ Ἰταλοὶ στρατιῶται ἐπολέμησαν, ἐν ᾧ εἶχον ἄρκετους λόγους νὰ μὴ πολεμήσουν. Τὸ κατὰ πόσον ὁμως, γενναίως ἐπολέμησαν οὐδαμοῦ θίγεται εἰς τὸ βιβλίον του.

Ἰσχυρίζεται ὁ συγγραφεὺς ὅτι ὁ Γολιάθ (Ἰταλία) ἦτο στρατιωτικῶς ἀνέτοιμος, ὡς ἐξ ἄλλου δέχεται καὶ διὰ τὸν Δαυῖδ (Ἑλλάδα). Τοῦτο δὲν εἶνε ἀληθές. Ὁ ἐξοπλισμὸς ἑνὸς στρατοῦ εἰς τὰ πλαίσια συγκεκριμένης συγκρούσεως ἀξιολογεῖται πάντοτε ἐν σχέσει μὲ τὸν ἀντίπαλον. Βεβαίως, ἐν συγκρίσει μὲ τὸν σύμμαχόν του γερμανικὸν στρατὸν ὁ ἰταλικὸς ἦτο ἀσθενέστερον ἐξοπλισμένος. Ἀλλὰ ἐν συγκρίσει μὲ τὸν ἑλληνικόν, ἡ διαφορὰ ὑπὲρ αὐτοῦ ἦτο τεραστία. Ὁ πόλεμος τῆς Ἀλβανίας εἶχε βαλκανικὰς διαστάσεις καὶ δι' ἕνα βαλκανικὸν πόλεμον ὁ ἐξοπλισμὸς τοῦ ἰταλικοῦ στρατοῦ ἦτο ἐπαρκέστατος.

Προσπαθεῖ ὁ συγγραφεὺς νὰ ἐπιρρί-

Ἰταλοὶ αἰχμάλωτοι: οἱ ἀπόκληροι τῆς νίκης, τῆς δόξας. Ἐγκλεισμένοι εἰς τὴν ψυγὴν καὶ εἰς τὸ σῶμα, χωρὶς ἐξόδο, χωρὶς αἴριο, αἰσθάνονται ὡς νὰ ἔπαυσε δι' αὐτοὺς ὁ χρόνος. Ζοῦν ἐν τάφῳ.

ψη τὰς μὲν στρατηγικὰς εὐθύναις τῆς περιπετείας τοῦ ἰταλικοῦ στρατοῦ εἰς τὸν Μουσολίνι, τὰς δὲ τακτικὰς ἀτυχίας του εἰς τοὺς ἀξιωματικούς καὶ δὴ εἰς τὴν ἐν Ἀλβανίᾳ στρατιωτικὴν ἰταλικὴν ἡγεσίαν. Καὶ ὡς πρὸς τὸ πρῶτον ἔχει ἀσφαλῶς δίκαιον. Ἡ ὅλη σύλληψις καὶ ἡ στρατηγικὴ σχεδίασις τοῦ ἐγχειρήματος εἶνε ἔργον τοῦ Μουσολίνι καὶ τοῦ Τσιάνο καὶ δὲν χωρεῖ οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ὅτι οὐδεὶς ἄλλος, πλὴν τῶν ἀνωτέρω δύο, συνέβαλεν εἰς τὴν ἀπόφασιν πραγματοποιήσεως τοῦ ἐγχειρήματος. Εκκεῖ ὅπου ὁ συγγραφεὺς εἶτε υπερβάλλει εἶτε ἠθελήμενως ἀποφεύγει νὰ ἀναζητήσῃ τὴν ἀλήθειαν εἶνε τὸ δεῦτερον. Καὶ λέγομεν υπερβάλλει, διότι βεβαίως μέγα μέρος τῆς εὐθύνης τῶν τακτικῶν ἀτυ-

χημάτων τοῦ ἰταλικοῦ στρατοῦ πρέπει νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὴν ἡγεσίαν του. Ὁ συγγραφεὺς, ἀσφαλῶς, δὲν δύναται νὰ προβῇ εἰς ἀναλύσεις τῶν τακτικῶν φάσεων τῆς ἐκστρατείας καὶ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀβελτηρίαν τῶν Ἰταλῶν ἀξιωματικῶν, ἀλλὰ στηριζόμενος εἰς τὰς πληροφορίες τῶν παρασκηνίων, μεγαλοποιεῖ τὰς ἔριδας καὶ τὰς φιλοδοξίας τῶν Ἰταλῶν στρατηγῶν — αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν εἰς ὅλους τοὺς στρατοὺς τοῦ κόσμου — καὶ ἀποδίδει μεγαλύτερον μέρος τοῦ ὅσον πρέπει, τῆς εὐθύνης εἰς αὐτάς. Βεβαίως, ἡ ἡγεσία τοῦ ἰταλικοῦ στρατοῦ φέρει τὴν εὐθύνην τῆς ἀποτυχίας. Ἀλλὰ δὲν διερωτήθη ὁ συγγραφεὺς ποῖαν εὐθύνην φέρει καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ στρατὸς. Οἱ μικροὶ ἀξιωματικοί, οἱ διοικηταὶ Μονάδων,

Φάλαγξ Ἰταλῶν αἰχμαλώτων.

Μεταφορὰ ἑλληνος τραυματία στρατιώτου.

οί ύπαξιωματικοί, οί στρατιῶται. Οί στρατηγοί ἐκπονοῦν τὰ σχέδια. Αἱ Μονάδαι τὰ ἐφαρμόζουσι. Καί εἰς ἕνα πόλεμον ἕξ μηνῶν ὅταν οὔτε μία Μονάς ἐκ τῶν ἀπειραρίθμων Μονάδων τῶν 24 ἰταλικῶν Μεραρχιῶν δέν δύναται νὰ ἐπιδείξῃ οὔτε ἕν δεῖγμα μαχητικῆς ἰκανότητος, τότε δέν εἶνε μόνον οἱ στρατηγοί καί τὰ στρατηγικά σχέδια πού πάσχουσι.

Οφείλομεν νὰ ἀναγνωρίσωμεν ἐξ ἄλλου μεγάλην ἀνωτερότητα εἰς τὸν συγγραφέα ὅταν μεταξὺ ἄλλων κατη-

γορεῖ τὸν Μουσολίνι, διότι, παρ' ὅτι εἰς ἄλλας περιπτώσεις λαλίστατος καὶ γενναϊόδωρος, οὔτε μίαν κολακευτικὴν λέξιν δέν ἐξεστόμισε διὰ τὴν ἀνδρείαν τοῦ Ἑλληνοσ μαχητοῦ. Παραθέτει δὲ εἰς τὰς σελίδας τοῦ βιβλίου του πλείστας δηλώσεις τῶν Μεγάλων τῆς ἐποχῆς ἐπαινοῦντων τὴν ἀντίστασιν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν γενναϊότητα τοῦ Ἑλληνοσ στρατιώτου.

Τέλος δέ, πρέπει, γενικῶς, νὰ ἀναγνωρίσωμεν ὅτι ὁ Μάριο Κέρβι μὲ τὸ βιβλίον αὐτὸ προσφέρει πολυτίμους

Τὸ βαρὸν καὶ μοιραῖον τίμημα τῆς λεβεντιάς, τῆς νίκης καὶ τῆς δόξης, τοῦ «νῦν ὑπὲρ πάντων ὁ ἀγὼν»: Τὸ τραῦμα, ἡ ἀναπηρία, ὁ θάνατος· «Ὁ ἥλιος μας εἶνε ἀκριβὰ πληρωμένος!»

ὑπηρεσίας εἰς τὴν πατρίδα του, ἀποκαλύπτων τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν τῆς πλέον συγκλονιστικῆς περιπετείας τῆς νεωτέρας ἰταλικῆς ἱστορίας.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΑΙ

(1) CIANO, GALEAZZO. Γαμπρὸς τοῦ Μουσολίνι. Ὑπουργὸς ἐξωτερικῶν τοῦ φασιστικοῦ καθεστώτος. Συνέταξε προσωπικὸν ἡμερολόγιον (Diario), ἐκδοθὲν τῷ 1946.

(2) BADOGLIO PIETRO. Ἰταλὸς Στρατηγός, Ἀρχηγὸς τοῦ Ἰταλικῆς Γενικοῦ Ἐπιτελείου Στρατοῦ. Ἐγραψε τὸ βιβλίον: «Ἡ Ἰταλία εἰς τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον», 1946.

(3) SODDU UDALGO, Ὑφυπουργὸς πολέμου.

(4) JACOMONI FRANCESCO. Ἰταλὸς πρέσβυς εἰς Τίρανα. Ἐγραψε τὸ βιβλίον «Ἡ πολιτικὴ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Ἀλβανίαν», 1965.

(5) ROATTA MARIO. Ἰταλὸς Στρατηγὸς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου. Ἐγραψε τὸ βιβλίον «Ὀκτὸ Ἐκατομμύρια Λόγχοι», 1946.

(6) VISCONTI PRASCA. Ἰταλὸς Στρατη-

«Ὁ Δημητρός μου, ὁ μοναχογιός μου, προστάτης τριῶν κοριτσιῶν μου ἐπεσεν ὑπὲρ πατρίδος, χαλάλι τῆς πατρίδος ὁ Δημητρός μου, ἃς ἦταν νὰ πέθαινα καὶ ἐγὼ πολεμῶντας μαζί του. Ζήτω ἡ Πατρίς». Διαμάντω Μονίου, χήρα, πρόσφυξ, Μέγαρο. Ἐφ. «Ἡ Προΐα», 10-2-1941

γός. Ἀνώτερος Διοικητὴς τῶν ἐν Ἀλβανίᾳ Ἰταλικῶν Δυνάμεων. Ἐγραψε τὸ βιβλίον: «Ἐγὼ εἰσέβαλα εἰς τὴν Ἑλλάδα», 1946.

(7) Σήμερα γνωρίζομεν ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ ὀδικοῦ δικτύου πρὸς τὰ ἑλληνικὰ σύνορα.

(8) GRAZZI EMANUEL. Ἰταλὸς πρέσβυς εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 1940-41. Ἐγραψε τὸ βιβλίον: «Ἡ Ἀρχὴ τοῦ τέλους», 1945.

(9) MONDINI LUIGI. Ἰταλὸς Συνταγματάρχης. Στρατιωτικὸς ἀκόλουθος ἐν Ἀθήναις τῷ 1940-41. Ἐγραψε τὸ βιβλίον: «Πρόλογος τῆς Ἑλληνοϊταλικῆς Διαμάχης», 1945.

(10) CAVALLERO UGO. Ἰταλὸς Στρατηγός. Διεδέχθη τὸν Βισκόντι Πράσκα ὡς Ἀνώτερος Διοικητὴς τῶν ἐν Ἀλβανίᾳ Ἰταλικῶν Δυνάμεων.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΤΑΞΑΣ

Ίστορική – Πολιτική προσέγγισης
Νικολάου Καρρά

Σχήμα: 14 x 21 cm. Σελ. 180

Τιμή: 10,50 ΕΥΡΩ

Έκδόσεις: ΠΕΛΑΣΓΟΣ

Είς τὸ πόνημα αὐτὸ παρουσιάζεται ἡ πολὺπλευρῆ προσωπικότης ἐνὸς ἐκ τῶν ἰσχυροτέρων μορφῶν τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ, τοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ. Καταγράφεται ἡ πορεία του εἰς τὴν πολυτάραχην, θλιβερὴν καὶ ἡρωϊκὴν συγχρόνωσιν, ἱστορία τῆς περιόδου (1897-1941). Ἱστορία ἄγνωστη εἰς τοὺς περισσοτέρους, ἀφ' οὗ ἡ Νεωτέρα Ἱστορία, ἡ διδασκομένη εἰς τὴν Μέσσην Ἐκπαίδευσιν σταματᾷ εἰς τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους, ἡ δὲ ἐνημέρωσις διὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη (Διχασμοῦ-Καταστροφῆς ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ) περιορίζεται διὰ τὸ εὐρὸ κοινὸν εἰς ἀρθρογραφίαν τῶν ἐφημερίδων, ἀμφιβόλου περιεχομένου καὶ ἱστορικῆς ἀληθείας.

Πολλὰς φορές, ὅταν γίνεται ἀναφορά εἰς τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον καὶ τὸ ἑλληνικὸν ἔπος τοῦ '40, νομίζει κανεὶς ὅτι ἕνας λαός, ἀπλῶς ἐσηκώθη τὰ χαράματα τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου χαρούμενος καὶ ἐπήγε νὰ πολεμήσῃ τοὺς Ἰταλοὺς. Ὅτι ἐνῶ ὅλοι αἱ χῶραι εἶχον τοὺς ἡγέτας των, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀναφέρονται συνεχῶς, ἡ Ἑλλὰς φαίνεται ὡς νὰ ἦτο ἀκέφαλος.

Ὅμως ἡ ἱστορία δὲν γράφεται ἀπὸ ἔθνη χωρὶς ἡγέτη. Ἡ ἱστορία πρέπει νὰ γίνεται ὅλη γνωστὴ καὶ ὄχι νὰ παραλείπονται σημεῖα τῆς ἢ νὰ παραποιῦνται χάριν πολιτικῶν σκοπιμοτήτων. Ἐὰν κρίνεται σκόπιμον νὰ παραλείπεται τὸ ὄνομα τοῦ ἸΩΑΝΝΟΥ ΜΕΤΑΞΑ ἐπειδὴ ἡ Ἑλλὰς ὠδηγήθη εἰς τὴν δόξαν ἔχοντας δικτατορία, τότε ἄς σβήσομεν ἀπὸ τὴν ἱστορίαν μας τὸν Λεωνίδα, τὸν Μ. Ἀλέξανδρον, τοὺς Ἑλληνιστικοὺς χρόνους, τοὺς Βυζαντινοὺς αὐτοκράτορας, τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν, κ.ἄ.

Ἄς εἶχομεν καὶ τότε κοινοβουλευτικὴν κυβέρνησιν, καὶ τὴν δόξαν ἄς τὴν ἔπαιρνε αὐτὴ καὶ ὁ πρωθυπουργός τῆς. Ὅμως τὰ γεγονότα δείχνουν ὅτι ἡ Ἑλλὰς κατὰ τὴν περίοδον τοῦ μεσοπολέμου καὶ μέχρι νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐξουσίαν ὁ Ἰωάννης Μεταξᾶς εἰς τὰς 4 Αὐγούστου 1936, ἔχασε πολὺτιμο ἔδαφος πρὸς τὴν πρόοδον καὶ τὴν ἰσχύ τῆς, ἐξ αἰτίας τῶν ἀτυχῶν πολιτικῶν πειραμάτων, τῶν διχασμῶν καὶ τῶν ματαιόδοξων πολιτικῶν. Πολιτικῶν συμπαθῶν κατὰ τὰ ἄλλα καὶ πατριωτῶν, μὲ πρῶτον τὸν Ἐλευθέριον Βενιζέλο. Εἶχον ὅμως ἕν βασικὸν μειονέκτημα, δὲν ἠδύναντο νὰ προσφέρουν εἰς τὸν τόπον ἰκανὴν κυβέρνησιν.

νὰ ἐμπνεύσουν ἰδανικά καὶ ἐνότητα. Πολλὰς φορές μάλιστα δὲν ἠδύναντο νὰ προσφέρουν καθόλου κυβέρνησιν...

Ἐξ ἄλλου τὸ καλὸ πολίτευμα καὶ τὸ θεσμικὸ τοῦ πλαισίου δὲν κρίνονται ἀπὸ τὸ ὄνομα τὸ ὁποῖο φέρουν, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀποτελεσματικότητά των καὶ τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα θὰ εὑρεθοῦν εἰς τὴν ἐξουσίαν τὴν δεδομένην στιγμὴν. Πρόσωπα τὰ ὁποῖα νὰ τὰ διακρίνῃ κυρίως ἡ φιλοπατρία, αἱ ἰκανότητες καὶ τὸ ἦθος. Αὐτὰ τὰ πρόσωπα δύνανται νὰ ὠδηγήσουν εἰς τὴν πρόοδον τὸ ἔθνος καὶ τὸν λαόν. Τέτοια πρόσωπα δύνανται νὰ τύχουν εἰς ὁποιαδήποτε πολίτευμα, εἴτε αὐτὸ ὀνομάζεται δημοκρατία ἢ κάπως ἄλλιως. Οἱ φερόμενοι ὡς «ὑπερδημοκράτες», οἱ ὁποῖοι ὑποστηρίζουν ὅτι καὶ μόνῃ ἡ λειτουργία (:) τῶν δεδομένων θεσμῶν εἶνε ἰκανὴ νὰ λύσῃ ὅλα τὰ προβλήματα, καὶ οἱ ὁποῖοι

κατακρίνουν μεγάλας προσωπικότητας ποὺ προσέφερον τὴν ψυχὴν των καὶ τὸ αἷμα των εἰς τὴν πατρίδα, ἄς ἐπιμεληθοῦν τοῦ ἰδικοῦ των ἠθους καὶ τῆς ἰδικῆς των προσφοράς. Ἄς ἐφαρμόσουν πρῶτα τὴν δημοκρατία εἰς τὴν προσωπικὴν των ζωὴν, ἀπέναντι εἰς τοὺς οἰκείους καὶ συνεργάτας των, ἄς σεβασθοῦν οἱ ἴδιοι τὴν ἀποψιν τοῦ ἄλλου καὶ ἄς ἀγωνισθοῦν οἱ ἴδιοι διὰ τὴν ἐλευθερίαν, τὴν Ἐθνικὴν καὶ τὴν ἀτομικὴν. Ἐμπρακτα καὶ ὄχι μὲ λόγια. Διότι ἄς μὴν κρυβόμεθα, αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι ἐπικαλοῦνται κατ' ἐξακολούθησιν τὴν λέξιν «δημοκρατία», εἶνε συνήθως αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι τὴν καταπατοῦν εἰς ὅλας τὰς ἐκφάνσεις τοῦ προσωπικοῦ καὶ δημοσίου βίου των. Εἰς τὸν δημόσιον βίον δὲ, συνηθίζουν νὰ δημαγωγοῦν, νὰ ὑβρίζουν, νὰ αὐθαιρετοῦν, καλυπτόμενοι ὀπίσω ἀπὸ κάποια

κομματικὰ ἢ ὀικονομικὰ συμφέροντα.

Αἱ ἐπικρίσεις, αἱ δημαγωγίαι, ὁ πόλεμος ἐντυπώσεων εἶνε ἄρκετὰ εὐκόλα. Τὰ ἔργα, ὁ ἀγὼν, αἱ θέσεις καὶ ἡ αὐτοθυσία εἶνε τὰ δύσκολα.

Ὁ Ἰωάννης Μεταξᾶς ἀπεβίωσεν εἰς τὰς 29 Ἰανουαρίου 1941, ὡς ἡγέτης ἐνὸς υπερήφανα ἀγωνιζομένου ἔθνους. Ἀπεβίωσεν δικαιομένως, ἀφήνοντας ὀπίσω του ἕναν λαὸ ἠνωμένο, ἕνα στρατὸ ἰσχυρὸ, τὸ κοινωνικὸ ἔργον τοῦ καθεστῶτος τῆς «4^{ης} Αὐγούστου» καὶ τὰς ἰδέας του. Πολλοὶ εἶπον ὅτι ὑπῆρξεν ἡ μεγαλύτερα πολιτικὴ καὶ στρατιωτικὴ φυσιογνωμία τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Ἄλλοι τοῦ κατελόγησαν, ὅτι δύναται τις εἰς ἕναν πολιτικὸν ἀντίπαλον. Ἡ παροῦσα μελέτη δὲν ἔχει τὴν διάθεσιν οὔτε νὰ ἀμυνθῇ τῶν κατηγοριῶν, οὔτε νὰ πλέξῃ κάποιον ἐγκώμιον.

Ἡ παροῦσα μελέτη εἶνε μία καταγραφή γεγονότων καὶ μαρτυριῶν σχετικὰ μὲ τὴν πορείαν τοῦ Ἰωάννου Μεταξᾶ εἰς τὸν δημόσιον βίον. Σαφῶς δὲν καλύπτει ὅλο τὸ θέμα λόγῳ τῆς προθέσεως συντομίας τῆς ὅλης παρουσιάσεως. Θὰ εἴμπορούσαμε νὰ εἴπομεν ὅτι ἀποτελεῖ μία προσέγγισιν εἰς τὴν δρᾶσιν καὶ τὰς ἰδέας τοῦ Μεταξᾶ εἰς τὸ ἱστορικὸ-πολιτικὸ πλαίσιον τῆς πρώτης τεσσαρακονταετίας τοῦ εικοστοῦ αἰῶνος εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Τὰ γεγονότα τὰ ὁποῖα ἔχουν ἄμεση σχέσιν μὲ τὸν Μεταξᾶν εἶνε πάρα πολλὰ καὶ ἴσως τὸ καθένα χρειάζεται μία ἰδιαιτέραν παρουσίαν. Αἱ σπουδαὶ τοῦ Μεταξᾶ, ἡ συμμετοχὴ του εἰς τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους, ἡ ἐξορία του, ἡ Μικρασιατικὴ ἐκστρατεία, ἡ πολιτικὴ του πορεία ἐντὸς τῆς Β' Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας, ἡ ἀντίθεσις του μὲ τὸν Βενιζέλο καὶ τὰ μεταξὺ των ἄρθρα, τὸ πῶς ὠδηγήθη νὰ ἀναλάβῃ ἐξ ὀλοκλήρου τὸ πηδάλιον τῆς χώρας, τὸ κυβερνητικὸν ἔργον εἰς ὅλους τοὺς τομεῖς, τὸ ἐνδιαφέρον του διὰ τὸν ἐκτὸς Ἑλλάδος Ἑλληνισμόν, ἡ ὀργάνωσις τῆς νεολαίας, ἡ στρατιωτικὴ προετοιμασία καὶ αἱ διπλωματικὰ ἐνέργεια. Ἐπίσης αἱ συμφωνίαι μὲ τοὺς βαλκάνιους γείτονας, τὸ ἔπος τοῦ '40, ὁ Τύπος τῆς ἐποχῆς, αἱ ἐπιστολαὶ στρατιωτῶν καὶ πολιτῶν πρὸς τὸν Μεταξᾶν, αἱ σκέψεις, τὰ κείμενα, οἱ λόγοι του, αἱ ἀπόψεις τρίτων κ.λπ.

Εἰς τὰς σελίδας τοῦ βιβλίου ὁ ἀναγνώστης ἔχει τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐξάγῃ ὀρισμένα συμπεράσματα καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν μνήμην του σημεῖα τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς Ἱστορίας. Ἐπίσης ἡ παροῦσα προσέγγισις ἀποτελεῖ τὸ ἔναυσμα διὰ ἐποικοδομητικὰς συγκρίσεις καὶ ἔρευνα τοῦ κεφαλαίου, Ἰωάννης Μεταξᾶς.

Η ΕΛΛΑΣ ΕΙΣ ΤΟΝ Β' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ 1940-1944

Ντοκουμέντα καὶ Μαρτυρίες

Σχήμα 17 χ 24 cm. Σελ. 112.

Τιμή: 15,00 ΕΥΡΩ.

Παραγωγή: ΕΡΤ/ΕΡΑ

Η κήρυξις τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, ἀλλὰ καὶ ἡ εἰσοδος τῆς Ἑλλάδος εἰς αὐτὸν, ἤρυν τὴν Ἑλληνικὴν Ῥαδιοφωνίαν — μετὴν τότε ἐπωνυμίαν τῆς — εἰς βρεφικὴν ἡλικίαν. Κατ' οὐσίαν δὲ ἀνέτοιμη νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἕνα τόσο κολοσσιαῖο καὶ καθοριστικὸ γεγονός. Ἦτο ἀντικειμενικῶς ἀδύνατον εἰς αὐτὴν νὰ λειτουργήσῃ ὡς ἕνα ἀξιόπιστο Ἡλεκτρονικὸ Μέσο Πανελλαδικῆς Ενημερώσεως καὶ νὰ μετᾶσῃ με ἀξιώσεις

εἰς τὸν λεγόμενον ψυχολογικὸν πόλεμον εἰς τὰ μετόπισθεν. Πάντως ἀπέδωκε ὡς «ἀρχειοθήκη» ἠχογραφημάτων συναρτωμένων μετὰ τὰ συγκλονιστικὰ γεγονότα αὐτῆς τῆς πολυκυμάντου περιόδου. Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει τὸ περίφημον τελευταῖον μήνυμα, ὅταν οἱ Γερμανοὶ εἰς τὰ τέλη Ἀπριλίου εὐρίσκοντο πρὸ τῶν πυλῶν τῶν Ἀθηνῶν, δικαίως δύναται νὰ διεκδικήσῃ με ἀξιώσεις τὸν κότινο τῆς πρώτης ἐν γένει ἀντιστασιακῆς πράξεως.

Στελέχη αὐτῆς τῆς Δημοσίας Υπηρεσίας διεκρίθησαν ὡς πατριῶται καὶ ὡς ἀνυπότακτοι πολῖται. Ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ ντοκουμέντα, τὰ ὁποῖα παρουσιάζονται, ἐσώθησαν χάρις εἰς αὐτοὺς. Τὸ σχετικὸ ὑλικὸ ἐμπλουτίσθη μετὴν συνδρομὴν συμμάχων, ἀλλὰ καὶ (τότε) ἀντιπάλων Ῥαδιοφωνῶν.

Ἐλπίζομεν πὼς αὐτοὶ οἱ δύο δίσκοι

ἀκτῖνος θὰ προσθέσουν στοιχεῖα ὡς πρὸς τὰ γεγονότα ἐκείνης τῆς περιόδου, ἀλλὰ παραλλήλως θὰ συμβάλουν, ὥστε νὰ ἀναβιώσῃ αὐτὴ ἡ παρελθοῦσα ἐποχὴ. Ἄν μάλιστα συμπράξουν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς ἀντιλήψεως, πὼς «ποτὲ πιά -τέτοιος ἀνθρωποβόρος καὶ ἐξαρθρωτικὸς τῶν κοινοῶν- πόλεμος», τόσο τὸ καλλίτερον...

Πρόκειται διὰ ἕνα θαυμάσιο ἱστορικὸν φωτογραφικὸν λεύκωμα, πολυτελοῦς ἐκδόσεως, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει δύο ὀπτικοὺς δίσκους μετὰ ὑλικὸ ἀπὸ τὸ ἀρχεῖον Ῥαδιοφώνου.

Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΕΠΙΘΕΣΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀρχειακὴ Βιβλιοθήκη
Διπλωματικὰ ἔγγραφα

Σχήμα: 20 x 28,5 cm. Σελ. 151

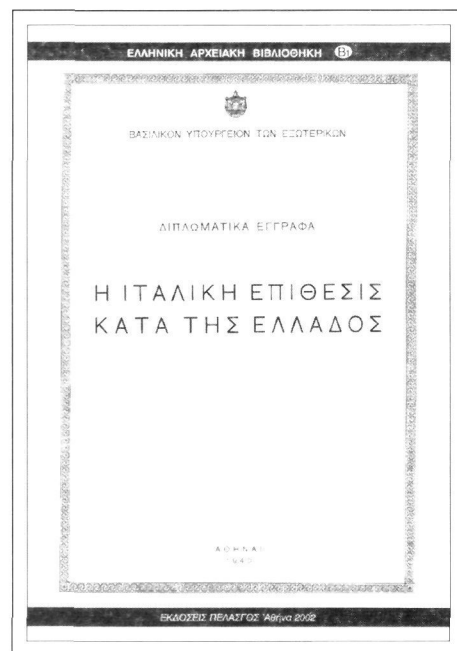
Τιμή: 16,00 ΕΥΡΩ

Ἐκδόσεις: ΠΕΛΑΣΓΟΣ

Η κατὰ τὰς πρωϊνὰς ὥρας τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου 1940 ἐπίθεσις τῆς Ἰταλίας κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖ τὴν τελικὴν προσπάθειαν πρὸς πραγματοποίησιν παλαιῶν σχεδίων καὶ προθέσεων τῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως, αἱ ὁποῖαι ἤρξαντο σαφέστερον ἐκδηλούμεναι ἀπὸ τῆς κατ' Ἀπρίλιον 1939 καταλήψεως τῆς Ἀλβανίας.

Εἰς τὰ ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα περιελήφθησαν εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς παρούσης Βίβλου καὶ ἀνάγονται εἰς χρονικὴν περιόδον ἀρχομένην ἀπὸ τῶν γεγονότων ἐκείνων καὶ ἐξικνουμένην μέχρι τῆς συμμετοχῆς τῆς Ἰταλίας εἰς τὸν πόλεμον, αἱ τοιαῦται ἰταλικά εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος προθέσεις κρύπτονται κατὰ τὸ δυνατόν ὑπὸ φιλικῶς ἐκδηλώσεως καὶ ἐπανειλημμένας πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Β. Κυβέρνησιν διαβεβαιώσεις περὶ σεβασμοῦ τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος τῆς Ἑλλάδος.

Μετὰ τὴν 10^{ην} Ἰουνίου 1940 ἡ Ἰταλικὴ Κυβέρνησις παύει βαθμηδὸν τηροῦσα τὰ προσχήματα. Τὸ δεῦτερον μέρος τῆς Βίβλου περιλαμβάνει οὕτω ἄλυσον ὀλόκληρον ἰταλικῶν προκλήσεων, αἱ ὁποῖαι προσλαμβάνουσι μάλιστα, ἀπὸ τῆς δημιουργίας τοῦ τεχνητοῦ θορύβου περὶ τὸν φόνον τοῦ ληστοῦ Νταούτ Χότζα, ἀπροκαλύπτως ἐχθρικὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος χαρακτῆρα. Μεταξὺ τῶν ἐγγράφων τῆς περιόδου ταύτης ἦτο φυσικὸν νὰ περιληφθῶσι πολλὰ δημοσιεύματα τοῦ Πρακτορείου Στέφανι καὶ σημαινουσῶν ἰταλικῶν ἐφημερίδων, δεδομένου τοῦ τρόπου τῆς ὑπὸ αὐστηρὸν κρατικὸν ἔλεγχον λειτουργίας τοῦ ἰταλικοῦ τύπου.

Ὡς τρίτον μέρος τῆς Βίβλου παρατίθενται τὰ σχετικὰ πρὸς τὸν ἰταλικὸν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος αἰφνιδιασμὸν καὶ τὴν τηρηθεῖσαν ὑπ' αὐτῆς στάσις.

ΤΟΤΕ... ΣΤΑ ΒΟΥΝΑ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ (1940-41)

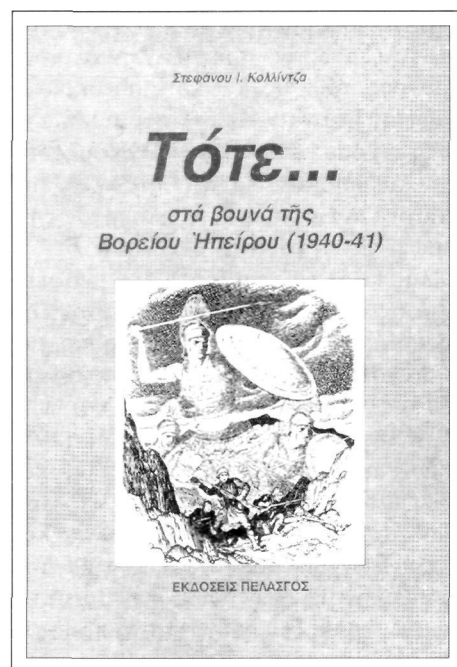
Στεφάνου Ι. Κολλίντζα

Σχήμα: 14 χ 21 cm. Σελ. 133

Τιμή: 5,50 ΕΥΡΩ

Ἐκδόσεις: ΠΕΛΑΣΓΟΣ

Η 28^η Ὀκτωβρίου 1940 καὶ τὸ Βορειοηπειρωτικὸν Ἔπος ἀποτελοῦν ἀναμφισβήτητα μία ἀπὸ τὰς ἐνδοξοτέρας σελίδας τῆς νεωτέρας ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους. Διὰ μίαν ἀκόμη φορὰ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐρχεται νὰ ἀποδείξῃ ὅτι εἶνε τῆς ἰδίας

ἐθνικῆς φύτρας μὲ ἐκείνους ποὺ εἰς τὴν ἱστορίαν ἐχάραξαν μὲ χρυσὰ γράμματα: Σαλαμῖς, Θερμοπύλαι, Μαραθῶν, Ἡράκλειος, Βασίλειος Βουλγαροκτόνος, Ῥωμανὸς Διογένης, Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος, Κολοκοτρώνης, Παπαφλέσσας, Κανάρης, Μακεδονικὸς Ἀγὼν, Παῦλος Μελάς, Βαλκανικοὶ Πόλεμοι, Μικρασιατικὴ Ἐκστρατεία, Κύπρος, κ.ἄ.

Ἡ ἴδια αὐτὴ Ἑλληνικὴ Ψυχὴ ἠγέρθη μέσα εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαόν διὰ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὸν ξένον ἐπιβολέα, καὶ νὰ ἐξορμήσῃ νὰ ἀπελευθερώσῃ διὰ μίαν ἀκόμη φορά τὴν ὑπόδουλη γῆ τοῦ Πύρρου, τὴν Βόρειον Ἡπειρον.

Σήμερον ποὺ ὁ ἀγὼν ἐκείνος τῶν ἑκατοντάδων χιλιάδων ἑλληνοπαίδων προδίδεται ἐν τῇ πράξει ἀπὸ τοὺς λιποτάκτας καὶ ἀπολέμους τῶν ἐθνικῶν ἀγῶνων.

Σήμερον ποὺ ὁ Βορειοηπειρωτικὸς Ἑλληνισμὸς ὀδηγεῖται πρὸς τὸν ὀριστικὸν τοῦ ἀφανισμὸν, πολιτιστικὸν καὶ πολιτικὸν.

Σήμερον ποὺ οἱ ὅποιεσδήποτε ἐστία ἀντιστάσεως καὶ δημιουργικῆς ἀνασυγκροτήσεως, ἀλλὰ καὶ προστασίας, τῶν Βορειοηπειρωτῶν εὐρίσκονται ὑπὸ λυσσαλέον διωγμὸν ἀπὸ τοὺς κάθε λογῆς ἀνθέλληνες -κυβερνητικούς καὶ μὴ-

Σήμερον ποὺ τὸ ἀντεθνικὸν ἑλληνικὸν κράτος κρατεῖ φυλακισμένους κάποιους νέους ἀνθρώπους (Ἑλλαδίτες καὶ Βορειοηπειρωτῆς) μὲ τὴν κατηγορίαν ὅτι διεκατέχοντο ἀπὸ τὸν ἴδιον ὄραμα, τὴν ἴδιαν ἐπιθυμίαν, τὸ ἴδιον χρέος τῶν Ἡρώων τοῦ 1940-1941.

Σήμερον, οἱ ἐκδόσεις ΠΕΛΑΣΓΟΣ, ἐπιθυμοῦν νὰ τιμήσουν τὴν ἐποποιίαν καὶ θυσίαν αὐτὴ ἐκδίδοντας τὴν παρούσαν ἀθηναικὴ καταγραφή-μαρτυρία τοῦ πολεμιστοῦ τοῦ Βορειοηπειρωτικοῦ Ἔπους, Στεφάνου Ι. Κολλίντζα.

ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΕΝΟΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΟΥ

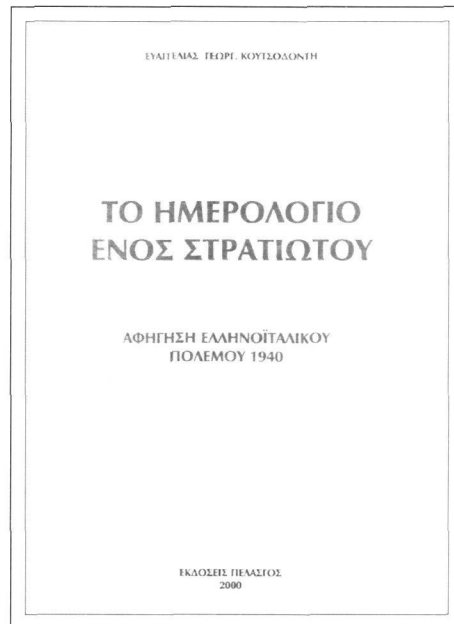
Εὐαγγελίας Γεωργ. Κουτσοδόνη

Σχήμα: 17 x 24 cm. Σελ. 87

Τιμὴ: 6,50 ΕΥΡΩ

Ἐκδόσεις: ΠΕΛΑΣΓΟΣ

Υστερα ἀπὸ παρέλευσιν 60 ἐτῶν καὶ πρῶτον τὸ χέρι τοῦ ἄπονου χρόνου ἐξαφανίσει τὰς μισοσβυσμένας σελίδας, οἱ ἐκδόσεις ΠΕΛΑΣΓΟΣ ἐκδίδουν τὸ ἡμερολόγιον τοῦ στρατιώτου Γεωργίου Σταμ. Κουτσοδόνη ποὺ ἔγραψε εἰς τὰ χιονισμένα βουνὰ τῆς Βορείου Ἡπείρου κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Ἑλληνο-ἰταλικοῦ πολέμου.

Ὡς μία εὐλαβικὴ μνήμη εἰς τὸν ἐνδοξον ἐκείνον ἀγῶνα ποὺ ἐπολέμησαν οἱ στρατιῶται, τὰ παλληκάρια τῆς μικρῆς μας χώρας, μὲ τὰς σιδηροφράκτους Ἰταλικὰς μεραρχίας, μὲ τὰ ἐπίλεκτα σώματα στρατοῦ, ποὺ διέθεται ἡ Ἰταλία τῶν 45 ἑκατομμυρίων.

Εἶνε αἱ μαρτυρίαι ἑνὸς μεγαλείου, ποὺ παίρνουν τὸν δρόμον τῶν ἀναμνήσεων, τὸν δρόμον τοῦ παρελθόντος, ποὺ ἔφθασε εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης. Τὸ Ἔπος τοῦ 1940, οὐσιαστικῶς ἀρχίζει ἀπὸ τότε ποὺ συνετελέσθη ὁ ἐγκληματικὸς τορπιλλισμὸς τοῦ εὐδρόμου καταδρομικοῦ «Ἑλλη» εἰς τὸν λιμένα τῆς Τήνου, τὸν Δεκαπενταύγουστον τοῦ 1940 - ἡμέρα τῆς Ὑπὲρ Ἁγίας μας Θεοτόκου, ἀπὸ τὸ ἀναδρον κτύπημα τοῦ Ἰταλικοῦ ὑποβρυχίου «DELPHINO» καὶ ἐκλόνισε τὰ θεμέλια τῆς εἰρήνης.

Ἐκτοτε εἰς τὰς νήσους τοῦ Ανατολικοῦ Αἰγαίου, ἤρχισε νὰ ἐπιστρατεύεται ἡ Ἑλληνικὴ νεότης καὶ ἐνδεδυμένη εἰς τὸ χακὶ μὲ συνοδεία πολεμικῶν πλοίων ἐγέμισαν τὰ πλοῖα καὶ ἔφθασαν εἰς τοὺς λιμένας τῆς Βορείου Ἑλλάδος, ἔτοιμα νὰ ὑπερασπίσουν τὴν Πατρίδα εἰς τὴν ἐπερχομένην καταιγίδα.

Μετὰ τὴν παρέλευσιν δύο καὶ ἡμισυ μηνῶν, ἐνέσκυψε ὡς κεραυνὸς ἡ κήρυξις τοῦ πολέμου τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου 1940, μὲ τὸ ἴταμον τελεσίγραφον τοῦ Ἰταλοῦ δικτάτορος Μουσολίνι, ὁ ὁποῖος ἐζητοῦσε τὴν ἄμεσον παράδοσιν τῆς χώρας μας.

Καὶ τότε ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν καὶ εἰπώθη τὸ περίτρανον «ΟΧΙ», πρῶτον ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Ἐθνικοῦ Κυβερνήτου Ἰωάννου Μεταξῆ τὴν 3^{ην} μεταμεσονύκτιον ὥραν καὶ ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὴν πρωΐαν.

ΗΡΩΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΔΟΤΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΤΟΧΙΚΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ἀναστασίου Κ. Κοντογιαννίδη
Δημοσιογράφου

Σχήμα: 17 x 24 cm. Σελ. 260

Τιμὴ: 12,50 ΕΥΡΩ

Ἐκδόσεις: ΠΕΛΑΣΓΟΣ

Μία ἐκ τῶν σημαντικότερων καὶ ταυτοχρόνως τραγικότερων περιόδων τῆς νεωτέρας ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους εἶνε βεβαίωτα ὁ Πόλεμος καὶ ἡ Κατοχὴ 1941-1944.

Μία σκοτεινὴ περίοδος μὲ φωτεινὰς ἐξαιρέσεις, μὲ ἥρωες καὶ ἀντιήρωες, μὲ δυνατοὺς καὶ ἀδυναμοὺς, μὲ διλήμματα καὶ ἐγκλήματα, μὲ αὐτοκτονίας τιμῆς καὶ καταδότας, μὲ πείνα καὶ δυστυχία.

Μία ἐποχὴ ποὺ Γερμανοὶ, Ἰταλοὶ, Ἀλβανοὶ καὶ Βούλγαροι ἐπάτησαν τὰ ἱερά χόματα τῆς πατρίδος μας ἐπάνω ἀπὸ τὰ πτώματα Ἡρώων τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἡρώων ποὺ δὲν ἔπαυσαν στιγμὴ νὰ γεννιῶνται ἀντιστεκόμενοι εἰς τὸν ξένον εἰσβολέα.

Μὲ πρῶτον ἀντιστασιακὸν τὸν Κωνσταντῖνον Κουκκίδη, φρουρὸν τῆς Ἑλληνικῆς Σημαίας εἰς τὴν Ἀκρόπολι τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τὴν Ἀκρόπολι τῆς Ἐλευθερίας, ποὺ τόσο καλῶς γνωρίζει νὰ τιμᾷ καὶ νὰ προσφέρῃ ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς.

Αὐτὴν τὴν περίοδον τῆς δοκιμασίας μὲ τὰς γνωστὰς καὶ ἀγνώστους πτυχὰς, μὲ τὰ γεγονότα ποὺ σημαδεύουν ἀκόμη καὶ σήμερον τὴν εὐγενικὴν καὶ καλοπροαίρητην ψυχὴν τοῦ Ἑλλήνου, περιγράφει μὲ τὴν γνωστὴν του ζωντάνια ἀλλὰ καὶ τὴν δημοσιογραφικὴν του πένα ὁ κ. Ἀναστάσιος Κοντογιαννίδης.

Μὲ τρόπο ποὺ αὐτὸς γνωρίζει καλῶς, μεταφέρει τὸν ἀναγνώστην μέσα ἀπὸ τὰ μεγάλα ἀλλὰ καὶ μικρὰ γεγονότα τῆς Κατοχῆς, ἐπιτυγχάνοντας νὰ δώσῃ σφαιρικὴ καὶ πραγματικὴ εἰκόνα. Ἡ ἐπίπονη μελέτη τῶν ἐφημερίδων τῆς ἐποχῆς

καθώς και σημαντικὸν διὰ τὸ θέμα συγγραμμάτων εἶνε φανερὴ.

Μεῖ ἰδιαιτέραν χαρὰ παρουσιάζομεν τὴν παροῦσα ἔργασίαν, ἔχοντας τὴν πεποιθήσιν ὅτι προσφέρει σημαντικὰς πληροφορίας ἀλλὰ καὶ μνῆμας ποῦ καταγράφονται μετὰ ζήλευτῆ ἀντικειμενικότητι.

ΧΕΙΜΑΡΡΑ

Τὸ ἄπαρτο κάστρο τοῦ Ἑλληνισμοῦ
Κ. Χατζηαντωνίου - Α. Κόρμαλη

Σχῆμα: 14 x 21 cm. Σελ. 60

Τιμὴ: 3,50 ΕΥΡΩ

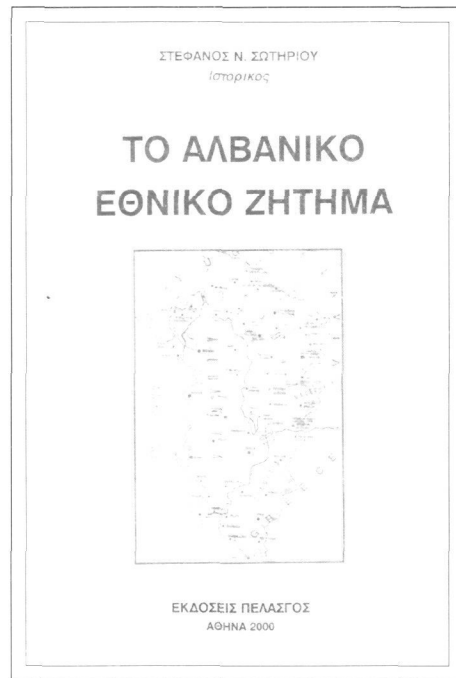
Ἐκδόσεις: ΠΕΛΑΣΓΟΣ

Εἰς πείσμα, ὄλων ἐκείνων ποῦ προσπαθοῦν νὰ διαγράψουν ἢ νὰ πλαστογραφήσουν, ἢ νὰ ἀποκρύψουν τὴν Ἱστορία, πάντα θὰ ὑπάρχει κάποιος Rene Puaux, ποῦ θὰ διαλαλῆ διὰ τὴν Χειμάρραν «... εἶνε τὸ τελευταῖον ἐπικόσμημα εἰς τὸν ἴστον τῆς γαλανολεύκου σημαίας εἰς αὐτὴ τὴν μεριά τῆς Ἡπείρου, καὶ εἶνε τόσον καλῶς μπηγμένον ποῦ καμμιὰ θύελλα δὲν θὰ δυνηθῆ νὰ ἀποσπάσῃ. Ὅλο τὸ ὄφασμα νὰ σχισθῆ αὐτὸ θὰ μείνῃ εἰς τὴν θέσιν του!».

Ὅπως πάντα θὰ ὑπάρχουν οἱ Χειμαρριῶται ἔτοιμοι διὰ τὸ χρέος των, ὅπως τοὺς τὸ ὑπαγορεύει ἡ Ἱστορία των, ἡ Ἱστορία τὴν ὁποίαν ἀνέκαθεν ἔχουν ἔμπροσθεν των, ὡς ὁδηγὸν καὶ ὄχι εἰς τὴν πλάτην των, ὡς ἐπαχθὲς φορτίον. Ἡ Ἱστορία αὐτὴ ἡ ἴδια, ἡ ὁποία τοὺς συστρατεύει εἰς κάθε ἀνάγκη τοῦ ἔθνους.

Ἡ Ἱστορία ἡ ὁποία ἐστέκετο ἔμπρός εἰς τὸν Πύρρον, ὅταν τοῦτος ἀνέκραζε «διὰ τὴν Ἑλλάδα», ἐπιτελῶντας τὸ ὑπέρτατον χρέος του.

Ὅπως τὸ χρέος των ἐπιτελοῦν καὶ οἱ ἀγαπητοὶ μας φίλοι κ.κ. Κωνσταντῖνος Χατζηαντωνίου καὶ Ἀθανάσιος Κόρμαλης, μετὰ τὰ πονήματά των, ποῦ πραγματεύονται εἰς αὐτὴν τὴν ἔκδοσιν.

ΤΟ ΑΛΒΑΝΙΚΟΝ ΕΘΝΙΚΟΝ ΖΗΤΗΜΑ

Στεφάνου Ν. Σωτηρίου

Σχῆμα: 14 x 21 cm. Σελ. 187

Τιμὴ: 9,50 ΕΥΡΩ

Ἐκδόσεις: ΠΕΛΑΣΓΟΣ

Ἡ πτώσις τὸν σοσιαλιστικὸν καθεστῶτων μετὰ τῷ 1990, ἔφερε τὴν ἀφύπνισιν τοῦ ἐθνικισμοῦ εἰς ἐθνικὰς ομάδας αἰ ὁποῖαι ἦσαν καταπιεσμένοι, π.χ. Μουσουλμάνοι τῆς Βουλγαρίας, ἢ εἰς ἐθνικὰς ομάδας, ποῦ θεωροῦσαν ὅτι ἦσαν παραγκωνισμένοι καὶ μειωμένοι εἰς τὰ πολυεθνικὰ σοσιαλιστικὰ κράτη (π.χ. Σέρβοι τῆς Γιουγκοσλαβίας).

Ξεναὶ προπαγάνδαι ἀνέλαβον ἀμέσως ἐργασία, τόσο διὰ νὰ διαμελίσουν τὰ πτώματα τῶν διαλυμένων κρατῶν, ἐξασφαλίζοντας σφαίρας γεωστρατηγικῆς ἐπιρροῆς καὶ ἀγορᾶς, ὅσο καὶ ἐξαγορά συνειδησεων διὰ ἐξυπηρέτησιν τῆς ματαιοδοξίας κάποιων ἡγητῶρων παραδείγματος χάριν Πάπας — Βατικανὸν.

Ενεφανίσθησαν λοιπὸν θεωρίαι, πολυτελεῖς ἐκδόσεις, ἐκπομπὰ κ.λπ. χρηματοδοτούμεναι κυρίως ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν (π.χ. Ἴδρυμα Σόρος), αἰ ὁποῖαι μέσφ ὀρισμένων δῆθεν μελετῶν διὰ τὸ ἔνδοξο παρελθόν των ἐθνοτήτων, ὑποδαύλιζαν τὸν ἐθνικισμὸν εἰς ἀκραία ὄρια. (Ἀλβανικὴ Ἱστορία, «μαϊμού» Μακεδονικὸ ἔθνος εἰς τὰ Σκόπια, κ.ἄ.).

Εἰς τὰ πλαίσια αὐτῶν τῶν θεωριῶν, βλέπομεν, ἀκούομεν καὶ διαβάζομεν εἰς ἐπίσημα σχολικὰ καὶ ἀκαδημαϊκὰ βιβλία, ὅτι: Οἱ Ἰνδοευρωπαῖοι κατάγονται ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἀλβανοὺς, τοὺς Ἰλλυριοὺς δηλαδὴ, ὅτι ὄλοι αἱ εὐρωπαϊκαὶ γλῶσσαι κατάγονται ἀπὸ τὴν Ἰλλυρικὴν, ὅτι ὄλοι οἱ πολιτισμοὶ, ἀκόμη καὶ αὐτὸς τῆς Αἰγύπτου ἐδημιουργήθησαν ἀπὸ τοὺς Ἰλλυριοὺς! Τὸ ὅτι φυσικὰ, δὲν

ὑπάρχει καμμιὰ ἐπιστημονικὴ ἀπόδειξις, πὼς οἱ Ἀλβανοὶ ἔχουν σχέσιν μετὰ τοὺς Ἰλλυριοὺς, εἶνε λεπτομέρεια.

Ὅλοι ἐρευνοῦν κοιτίδας, κοντινὰς ἢ μακρυνὰς, δικαίως ἢ ἀδίκως καὶ ἡ ἄθλια οἰκονομικὴ κατάστασις ποῦ βιώνουν, ἐπιτείνει τὸν ἐθνικιστικὸν παροξυσμὸν.

Προσθέτοντας καὶ τὸν παράγοντα θρησκεία καὶ προσδιορίζοντάς τον εἰς τὰς ἐπιθετικὰς καὶ φονταμενταλιστικὰς πτυχὰς τῆς (Βατικανὸν καὶ Οὐνία εἰς βάρος των Ὀρθοδόξων εἰς τὴν Ανατολικὴν Εὐρώπην καὶ Ἰσλάμ εἰς τὸ Κόσοβον καὶ τὴν Τσετσενίαν) δημιουργεῖται αὐτὸ τὸ ἐκρηκτικὸν κοκταῖηλ καὶ ἐμφανίζονται οἱ αὐτόκλητοι σωτήρες τῆς ἀνθρωπότητος, τὸ ΝΑΤΟ, διὰ νὰ βομβαρδίσουν, σκοτώσουν, διαμελίσουν καὶ παγώσουν τὴν κυριαρχίαν των ἐπὶ τῆς γῆς.

ΤΟ V ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΠΥΡΟΒΟΛΙΚΟΥ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ 1940-41

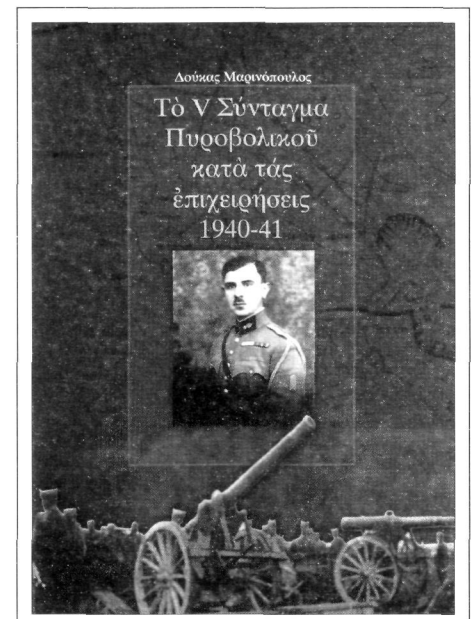
Δούκα Μαρινόπουλου

Σχῆμα: 17 x 24 cm. Σελ. 222

Τιμὴ: 16,70 ΕΥΡΩ

Πρόκειται διὰ τὴν ἱστορικὴν διαδρομὴν τοῦ V Συντάγματος Ὀρειβατικῶν Πυροβολικῶν τῆς V Μεραρχίας Κρητῶν κατὰ τὸν Ἑλληνοϊταλικὸν πόλεμον τοῦ 1940-1941.

Τὸ ὀδοιπορικὸν περιλαμβάνει: τὴν προεπιστράτευσιν, τὰς μετακινήσεις πρὸς Θεσσαλονίκην καὶ Ἀμύνταιον, τὰς πεζοπορίας μέσφ Καστοριάς, Κορυτσᾶς, Κλεισούρας, τοὺς νικηφόρους ἡρωϊκοὺς ἀγῶνας εἰς τὰ αἱματοβαμμένα βουνὰ τῆς Ἀλβανίας (Τρεμπεσίνα-Σεντέλι) καθὼς καὶ εἰς τὴν ἀπόκρουσιν τῆς πολυθρόλητης ἐαρινῆς ἐπιθέσεως των Ἰταλῶν. Τέλος τὴν λιαν ἐπιτυχημένη ἀπαγγίστρωσιν καὶ σύμπτυσιν τοῦ Συντάγματος Πυροβολικῶν καὶ τὴν συντεταγμένην ὑποχώρησιν μετὰ τὴν συνθηκολόγησιν.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΑΧΟΥ
ΥΠΕΡ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΔΟΣ
Η ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΣ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ISSN 1104-907 - ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ: ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2001 - ΤΕΥΧΟΣ Νο 1 - 1,90 ΔΡ. 4,40 ΕΥΡΩ
ΠΡΟΒΛΕΨΗ (Web): <http://www.diasopoulos.gr> and E-mail: info@diasopoulos.gr

ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ
Ο ΔΔΙΚΗΘΕΙΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ

Η ΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ
ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ 25ης ΜΑΡΤΙΟΥ ΤΟΥ 1821

ISSN 1104-907 - ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ: ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2001 - ΤΕΥΧΟΣ Νο 1 - 1,90 ΔΡ. 4,40 ΕΥΡΩ
ΠΡΟΒΛΕΨΗ (Web): <http://www.diasopoulos.gr> and E-mail: info@diasopoulos.gr

ΦΟΡΜΙΩΝ:
Ένας μεγάλος
Αθηναίος Ναύαρχος

ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ
ΙΠΠΟΤΕΣ

Η ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΟΧΥΡΩΝ ΤΗΣ «ΓΡΑΜΜΗΣ ΜΕΤΑΣΑ»

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

29-5-1453: *Η αγωνία και η άλωση*

ISSN 1104-907 - ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ: ΙΟΥΝΙΟΣ 2001 - ΤΕΥΧΟΣ Νο 3 - 1,90 ΔΡ. 4,40 ΕΥΡΩ
<http://www.diasopoulos.gr>

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ

Η ΜΑΧΗ
ΤΟΥ ΚΙΛΙΚΙΣ

Η ΜΑΧΗ
ΕΙΣ ΤΟ ΜΑΝΙΑΚΙ

ΤΟ ΟΛΟΚΑΥΣΜΑ ΤΟΥ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ο ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ
ΚΑΙ Η ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ISSN 1104-907 - ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ: ΙΟΥΝΙΟΣ 2001 - ΤΕΥΧΟΣ Νο 4 - 1,90 ΔΡ. 4,40 ΕΥΡΩ
ΠΡΟΒΛΕΨΗ (Web): <http://www.diasopoulos.gr> and E-mail: info@diasopoulos.gr

Η ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΑΠΕΙΛΗ
ΕΙΣ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ

ΟΝ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Η ΕΜΑΣ
ΠΡΟΒΛΕΨΗ
ΝΑΖΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ
ΚΑΤΑΧΗΣ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ «ΣΥΜΜΑΧΩΝ»
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ (1919-1922)

Ο ΕΘΝΙΚΟΣ ΔΙΚΑΣΜΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ Δ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΝ (1915-1918)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΤΗΣ 3ης ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1843

ISSN 1104-907 - ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ: ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2001 - ΤΕΥΧΟΣ Νο 5 - 1,90 ΔΡ. 4,40 ΕΥΡΩ
ΠΡΟΒΛΕΨΗ (Web): <http://www.diasopoulos.gr> and E-mail: info@diasopoulos.gr

Η Αποστολή ηγετών
των «Αθηνών»

Η πολεμική δραστηριότητα
των Ελλήνων

Η ΔΡΑΣΙΣ ΤΩΝ «ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ» ΔΟΣΙΛΟΓΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η ΒΡΕΤΑΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ ΤΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ

ISSN 1104-907 - ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ: ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2001 - ΤΕΥΧΟΣ Νο 6 - 1,90 ΔΡ. 4,40 ΕΥΡΩ
ΠΡΟΒΛΕΨΗ (Web): <http://www.diasopoulos.gr> and E-mail: info@diasopoulos.gr

Η ΝΑΥΜΑΧΙΑ
ΤΗΣ ΣΑΛΑΜΙΝΟΣ

Η ΚΙΟΡΟΥΑ ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1944 ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1944

Τό χρονικόν τής «μεγάλης σφαγής»

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΚΡΗΤΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

ISSN 1104-907 - ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ: ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2002 - ΤΕΥΧΟΣ Νο 7 - 1,90 ΔΡ. 4,40 ΕΥΡΩ
ΠΡΟΒΛΕΨΗ (Web): <http://www.diasopoulos.gr> and E-mail: info@diasopoulos.gr

479 π.Χ.
Η ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΠΛΑΤΑΙΩΝ

ΤΟ «ΠΡΙΓΚΗΠΑΤΟΝ»
ΤΗΣ ΠΙΝΔΟΥ (1941-1943)

Η ΔΡΑΣΙΣ ΤΩΝ «ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΩΝ»
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΩΝ

Η ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΚΤΟΡΟΥ ΤΟΥ ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΕΝΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η ΚΑΤΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ISSN 1104-907 - ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ: ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2002 - ΤΕΥΧΟΣ Νο 8 - 1,90 ΔΡ. 4,40 ΕΥΡΩ
ΠΡΟΒΛΕΨΗ (Web): <http://www.diasopoulos.gr> and E-mail: info@diasopoulos.gr

Η ΤΡΑΓΩΔΙΑ
ΤΩΝ ΑΥΤΟΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΚΡΑΤΩΣ

Ο ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΙΩΝ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1941
Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΟΧΥΡΟΥ ΙΣΤΙΝ ΠΕΙ

*«μήνυμα εις τούς ἐλευθέρους
σκλάβους νὰ σάλπισμα εἰς τούς
νὰ ἐτοιμασθοῦν καὶ σάλπισμα εἰς τούς
νὰ ζυπνήσουν!»*